

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

DISERTAČNÍ PRÁCE

Role konfliktů u soutěžních tanečních párů v procesu učení se
tanci a vliv osobního partnerského vztahu

(Řešení konfliktů u tanečního partnerství v tanečního sportu)

Školitel: doc. PhDr. Vladimír Chrz, Ph.D.

Studijní program: Pedagogická psychologie

Autor: Mgr. Marián Vanek

2021

Odevzdáním této disertační práce na téma Role konfliktů u soutěžních tanečních párů v procesu učení se tanci a vliv osobního partnerského vztahu potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením školitele samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 31. 7. 2021

Poděkování. Na tomto místě bych rád poděkoval svému školiteli, Vladimíru Chrzovi, za jeho obrovskou podporu a toleranci, se kterou přistupoval k vedení mé disertační práce. Dále bych chtěl poděkovat všem tanečnickům, kteří se zúčastnili mého výzkumu a všem, kteří mě provázeli na mé profesní i taneční cestě, které se prolínají. Dále bych chtěl jmenovitě poděkovat mé blízké Elviře Mashanlo za její neutuchající podporu, nejen během závěrečné fáze dokončování této práce a za její jedinečnou taneční i životní inspiraci. V neposlední řadě bych rád poděkoval své rodině, bez jejichž celoživotní podpory bych se k dopsání této disertační práce nemohl dostat.

ABSTRAKT

Taneční sport je disciplína, ve které je základní soutěžní jednotkou taneční pár. Pro úspěch je zapotřebí kombinace specifických tanečních dovedností, fyzická připravenost, resilience vůči stresu a rozvinuté schopnosti související s funkčním tanečním partnerstvím, jako je schopnost komunikace či dovednost řešit konflikty. Vzhledem k tomu, že oblast řešení konfliktů v tanečním partnerství prakticky není vědecky zkoumána, je cílem našeho explorativního kvalitativního výzkumu porozumět prožívání konfliktů u sportovních tanečních párů v disciplíně latinsko-americké tance a jejich vnímání významu partnerského vztahu ve sportovním tanci. Vnímání tanečnicků různých výkonnostních tříd a jejich trenérů bylo zjišťováno skrze dotazník s otevřenými otázkami (N= 43) a polo-strukturované rozhovory (N= 13), které byly analyzovány tematickou analýzou. Výsledkem je identifikace a popis relevantních témat a návrh explanačního modelu, který je založen na teorii činnosti, ale propojuje také další relevantní teoretické koncepty (teorie her, teorie vztahové interdependence). Model zobrazuje kontradikci dvou různých motivů (soutěžní úspěch vs. partnerský vztah) v rámci dvou zdánlivě velmi podobných systémů činnosti sportovního tance, která předurčuje možné komplexní vztahy mezi (explicitními či implicitními) cíli tanečnicků, jejich typem partnerského vztahu a možnými podobami konfliktů či jejich preferovaného řešení (dle jedinečného kontextu tanečního páru). Tematická analýza kromě detailního popisu podob konfliktů v tanečním sportu identifikovala další související témata jako je změna v přístupu k řešení konfliktů v průběhu osobního a tanečního rozvoje, význam vyhnutí se konfliktu a mediace trenérem v tanečním sportu, tanec jako zrcadlo vztahu, kontradikce propojování vs. oddělování tanečního a osobního života a kontradikce žitých vs. zobrazovaných genderových rolí v tanečním sportu. V diskuzní části jsou dále specifikovány přínosy i limitace výzkumné studie a je naznačen další možný směr rozpracování daného výzkumného problému.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Taneční sport, soutěžní společenský tanec, disciplína latinsko-amerických tanců, řešení konfliktů, trénink komunikace, dyadická interakce, taneční partnerství, vztah v tanečním páru, psychologie mezilidských vztahů, teorie činnosti, kulturně-historická teorie činnosti, interakce systémů činnosti, Thomas-Kilmannův model, teorie interdependence, teorie her, sportovní psychologie, sociální psychologie, pedagogická psychologie, tematická analýza, participativní paradigma v kvalitativním výzkumu

ABSTRACT

Basic element of competitive Dance Sport is the dance couple. For being successful, it's needed to master the combination of specific dance skills, sport skills, stress resilience and skills connected to dance partnership, mainly communication skills and conflict resolution skills. Since the scientific research of conflict resolution among competitive couples is very scarce, aim of our explorative qualitative research is to understand how Latin Dance Sport couples experience conflicts and their subjective meaning of partnership in competitive dance. Experiences of dancers of various dance classes and their trainers were gathered using questionnaire (= 43) and half-structured interviews (= 13). Based on thematic analysis, relevant themes were identified and described, and explanatory model further based on activity theory, game theory and theory of interdependence was proposed. Model suggests that contradiction of two different motives (competitive success vs. partner relationship) in the activity systems of competitive dance predisposes possible complex relationships between (implicit and/or explicit) aims of dancers, their type of partnership, possible expressed conflicts and their preferred styles of conflict resolution (based on the unique context of every dance couple). Relevant identified themes were types of conflicts in dancesport, types of conflict resolutions in dance couples, change in the preferred style of conflict resolution based on the personal and dance experiences, meaning of conflict avoidance and coach mediation in dancesport, dance as the mirror of relationship, contradiction of connection vs. separation of personal and dance life and contradictions of lived vs. expressed gender roles in dancesport. Both benefits and limitations of our research study are further discussed and possibilities of further research are suggested.

KEYWORDS:

Dance sport, competitive ballroom dance, competitive latin dance, conflict resolution, communication training, dyadic interaction, dance partnership, relationship in dance couple, psychology of personal relationships, activity theory, cultural-historical activity theory, interaction of activity systems, Thomas-Kilmann model of conflict resolution, interdependence theory, sport psychology, social psychology, educational psychology, thematic analysis, participatory paradigm in qualitative psychology research

Obsah

Úvod		str. 9
A: Teoretická část	1. Výzkumný problém	str. 12
	1.1. Společenský tanec	str. 12
	1.2. Taneční sport	str. 15
	1.3. Výzkumy v oblasti tanečního sportu	str. 19
	1.4. Výzkum v oblasti řešení konfliktů a partnerských vztahů v tanečním sportu	str. 23
	1.5. Shrnutí výzkumného problému	str. 31
	2. Potenciálně související teoretické koncepty	str. 33
	2.1. Psychologie řešení konfliktů	str. 33
	2.1.1. Základní pojmy a kontext vědeckého zkoumání konfliktů	str. 33
	2.1.2. Teorie kooperace a kompetice dle Deutsche	str. 34
2.1.3. Teorie her	str. 35	
2.1.4. Thomas-Kilmannův model přístupu k řešení konfliktů	str. 36	
2.2. Psychologie partnerských vztahů	str. 38	
2.2.1. Základní pojmy a přístupy ke zkoumání partnerských vztahů	str. 38	
2.2.2. Faktory ovlivňující spokojenost manželských vztahů	str. 38	
2.2.3. Komunikace a konflikty v partnerských vztazích	str. 41	
2.2.4. Taxonomie typů manželství	str. 45	
2.2.5. Struktura genderové asymetrie moci ve společenském tanci	str. 46	
3. Teorie činnosti (Activity theory, AT)	str. 47	

B: Empirická část	1. Metoda výzkumu 1.1. Výzkumné otázky 1.2. Metodologické předpoklady 1.3. Použité výzkumné metody 1.3.1. Dotazník 1.3.2. Polo-strukturované rozhovory 1.3.3. Syntéza tematické analýzy s teoretickými koncepty a vytvoření explanačního modelu 1.4. Metody výběru výzkumného vzorku 1.5. Časový plán výzkumu 1.6. Etické náležitosti výzkumu	str. 56 str. 56 str. 56 str. 61 str. 64 str. 66 str. 66
	2. Analýza dat: dotazníkové šetření 2.1. Základní charakteristiky výzkumného vzorku 2.2. Podoby konfliktů ve sportovním párovém tanci: Tematická analýza 2.3. Řešení konfliktů: Tematická analýza 2.4. Vnímání partnerského vztahu ve sportovním tanci: Tematická analýza 2.5. Porovnání podskupin: Kvantitativní analýza	str. 68 str. 68 str. 70 str. 73 str. 75 str. 79
	3. Kódování dat pro tematickou analýzu: Případy dle rozhovorů 3.1. Základní charakteristiky výzkumného vzorku 3.2. Případ A: Andrea a Albert (trenér Adam) 3.2.1. Stručné převyprávění případu A 3.2.2. Přístup trenéra A 3.2.3. Témata kódovaná v rámci případu A 3.2.4. Shrnutí případu A v kontextu navazující tematické analýzy 3.3. Případ B: Bára a Bedřich (trenér Boris) 3.3.1. Stručné převyprávění případu B 3.3.2. Přístup trenéra B 3.3.3. Témata kódovaná v rámci případu B 3.3.4. Shrnutí případu B v kontextu navazující tematické analýzy 3.4. Případ C: Cecilie a Cyril (trenér Ctibor) 3.4.1. Stručné převyprávění případu C 3.4.2. Přístup trenéra C 3.4.3. Témata kódovaná v rámci případu C 3.4.4. Shrnutí případu C v kontextu navazující	str. 85 str. 85 str. 87 str. 93 str. 97

B: Empirická část	<p>tematické analýzy</p> <p>3.5. Případ D: Dita a Dušan (trenéři Daniela, Daniel)</p> <p>3.5.1. Stručné převyprávění případu D</p> <p>3.5.2. Přístup trenéra D</p> <p>3.5.3. Témata kódovaná v rámci případu D</p> <p>3.5.4. Shrnutí případu D v kontextu navazující tematické analýzy</p>	str. 104
	<p>4. Tematická analýza: Syntéza</p> <p>4.1. Tematické celky dle případových rozhovorů</p> <p>4.2. Tematická mapa: Syntéza identifikovaných témat dle dotazníku a rozhovorů</p> <p>4.3. Teoretický model vysvětlující vnímaný vliv partnerského vztahu u soutěžních tanečních párů na řešení konfliktů</p>	<p>str. 114</p> <p>str. 114 str. 125</p> <p>str. 127</p>
C: Diskuzní část	<p>1. Shrnutí hlavních výsledků empirické části</p> <p>2. Diskuze výsledků výzkumu v teoretické perspektivě</p> <p>3. Silné stránky našeho výzkumu</p> <p>4. Limitace našeho výzkumu</p> <p>5. Podněty pro další výzkum</p> <p>6. Shrnutí diskuzní části</p>	<p>str. 138</p> <p>str. 142</p> <p>str. 149</p> <p>str. 151</p> <p>str. 152</p> <p>str. 153</p>
Závěr		str. 154
Seznam použité literatury		str. 155
Seznam obrázků a tabulek		str. 164
Přílohy		str. 166
<p>č. 1 Otázky v dotazníku</p> <p>č. 2 Plán polo-strukturovaného rozhovoru</p> <p>č. 3 Informovaný souhlas</p> <p>č. 4 Data z dotazníku</p> <p>č. 5 Tematické kódování jednotlivých odpovědí z dotazníku</p> <p>č. 6 Procentuální kvantitativní porovnání</p> <p>č. 7 Statistické výpočty v programu R (Jamovi)</p> <p>č. 8. Ukázka kódování rozhovoru (krok 2 dle tematické analýzy)</p> <p>č. 9 Kódování, interpretace a popis analyzovaných případů A-D, včetně citací z přepisů rozhovorů</p>		

Úvod

„Baby nebude sedět v koutě“ (Johnny Castle z filmu Hříšný tanec, 1987)

„Nejvíc se bojím, že odejdu a nikdy už nepocítím to, co cítím s Tebou“ (Baby)

*„No ta *** to snad dělá schválně! Proč s tebou vlastně tančím??? No ale zejtra máme soutěž, tak jdeme trénovat...“ (anonym)*

*„Ty jsi opravdu ***, myslíš si, že jsem blbá? Chovej se laskavě slušně, lepší partnerku nenajdeš! A pojď trénovat!“ (anonym)*

„Necítím se tu dobře, moc mě taháš. Musíš to udělat jinak. Znovu!“ (anonym)

„Tady to děláme technicky špatně, pojďme to zkusit ještě jednou pomalu, takhle rychle na hudbu to teď nemá smysl.“ (anonym)

„Ach jo, tenhle porotce nám zas nedal kříže. Žádněj progres...“ (anonym)

Taneční sport je sportovní disciplína vycházející ze společenského tance, jehož popularita se stále rozvíjí, v nedávné době například pod vlivem televizních show typu StarDance (Tremayne & Ballinger, 2008). Na základě populárních filmů typu Hříšný tanec může vzniknout dojem, že taneční partnerství se prakticky rovná pohádkovému romantickému vztahu v osobním životě. Tento dojem však může být spíše anekdotický, například podle průzkumu provedeného mezi maďarskými sportovními tanečnicemi bylo v osobním partnerském vztahu pouze 27 % dotázaných sportovních tanečnic (Majoross et al., 2008). Výše uvedené anonymní citáty jsou úryvky z rozhovorů, které jsem zaslechl v tanečních klubech v době, kdy jsem se sám aktivně věnoval soutěžnímu společenskému tanci. Na základě mé osobní zkušenosti si troufnu tvrdit, že romantická pohádka se na tanečním parketu často nekoná.

Čím může být vysoká konfliktnost v tanečním sportu způsobena? K jakým konfliktům může u sportovních tanečnic docházet a proč? Jak je možné konflikty mezi tanečnicemi konstruktivně řešit? Jak je možné, že spolu taneční partneři relativně často nechodí, když spolu tráví velké množství času v blízkém tělesném kontaktu?

Aby byli sportovní tanečnici úspěšní, musí být fyzicky připraveni na úrovni profesionálních atletů (Liébana et al., 2021), musí mít velmi specifické taneční schopnosti, znalosti a dovednosti (Laird, 1978; Vermey, 1994; Winkelhuis & Brandt,

2001), musí být psychicky připraveni zvládat soutěžní stres (Nicolas Rohleder et al., 2016) a v neposlední řadě musí být schopni vytvořit funkční taneční partnerství. Různé podoby tanečního partnerství a jeho vliv na taneční výkon sportovních párů však téměř není akademicky zkoumán (Majoross et al., 2008). Tento fakt je závažný vzhledem k tomu, že schéma párového tance je v populární kultuře obvykle spojeno s romantickými vztahy (Tremayne & Ballinger, 2008) a vzhledem k tomu, že jednou z hlavních udávaných motivací k započatí činnosti tanečního sportu je intenzivní kontakt s partnerem druhého pohlaví (Nieminen, 2006a). Přesto se však relativně často mohou tanečníci rozhodnout, že spolu budou „pouze“ tančit.

Empirickým faktem je, že blízké partnerské vztahy mají větší riziko osobních konfliktů, což může pravděpodobně platit také pro taneční páry. Dle teorie manželské interdependence zažívají manželé v průběhu let stále více konfliktů přirozeně tím, že spolu tráví více času (Christensen & Pasch, 1993) a konflikty jsou v blízkých vztazích obecně považovány za nevyhnutelné (Berscheid & Regan, 2005). Navíc prostředí soutěžního tance je svým zaměřením na sociální hodnocení tanečního výkonu samo o sobě velmi stresující (McCabe et al., 2013). Je třeba si také uvědomit, že základní soutěžní jednotkou je taneční pár (Odstrčil, 2004), což znamená, že úspěch jednoho je silně závislý na úspěchu druhého.

Ve světle nastíněného výzkumného problému se nabízí několik otázek. Jaké konflikty mezi sebou sportovní tanečníci reálně řeší v tanečním partnerství? Jak tyto konflikty řeší? Jaké způsoby řešení konfliktů používají ty nejúspěšnější tanečníci? Jak funguje jejich taneční partnerství? Jak konflikty ovlivňují jejich taneční partnerství? Jak jejich taneční partnerství ovlivňuje konflikty, které spolu zažívají? Jaký typ tanečního vztahu je pro sportovní tanečnický nejvýhodnější? Jaké mohou být specifické faktory prostředí tanečního sportu, kvůli kterým může na tanečním parketu docházet ke konfliktům mezi tanečními partnery?

Protože je nastíněná oblast velmi málo akademicky prozkoumána, rozhodl jsem se provést explorativní výzkum s cílem pochopit, jaké konflikty sportovní tanečníci či tanečnice musí řešit, jaký je jejich preferovaný styl řešení konfliktů a jak vnímají svá taneční partnerství. Výstupem práce bude tematická analýza dle výzkumných otázek a explanační model navrhuující možné faktory ovlivňující konflikty na tanečním parketu a taneční partnerství sportovních tanečnicků, který bude sestaven na základě reflektovaného vnímání sportovních tanečnicků a jejich trenérů, což bude zkoumáno dotazníkem a polo-strukturovanými rozhovory kvalitativním výzkumným přístupem.

Naše práce je rozdělena do tří částí, A. Teoretická část, B. Empirická část, C. Diskuzní část. Výstupem první kapitoly teoretické části (A1) bude definice základních pojmů, kontextu sportovního tance, přehled dosud provedených výzkumů v tanečním sportu a specifikace výzkumného problému. Druhá kapitola teoretické části (A2) se bude zabývat potenciálně relevantními teoretickými koncepty mimo oblast tanečního sportu (psychologie řešení konfliktů, psychologie partnerských vztahů), které mohou být užitečné pro pochopení definovaného výzkumného problému. Empirická část bude složena z metodické části (B1), kde budou definovány výzkumné metody a další metodologické předpoklady, a z následujících částí detailně popisující postup vstupní analýzy empirických dat dotazníku (B2) a případových rozhovorů (B3), což bude poté syntetizováno v závěrečné kapitole metodické části (B4), jejímž výstupem bude tematická mapa dle tematické analýzy výzkumných otázek a návrh explanačního modelu souvislostí konfliktů a tanečního partnerství. Diskuzní část (C) nejdříve stručně představí hlavní výstupy z empirické části (C1), které budou následně diskutovány z teoretické perspektivy (C2) s přihlédnutím k silným stránkám a limitacím provedeného výzkumu (C3, C4) a nakonec budou naznačeny další směry budoucího výzkumu (C5).

A. TEORETICKÁ ČÁST

1. Výzkumný problém

V prvním oddílu teoretické části bude blíže popsán výzkumný problém, kontext společenského tance a současný stav výzkumu v tanečním sportu. Výstupem této části bude definice kontextu pro stanovení výzkumných otázek naší studie, která bude detailně popsána v navazující empirické části.

1.1. Společenský tanec

Tanec obecně může být definován jako „*vyjádření emocí pomocí pohybu v reakci na hudbu*“ (Veleta & Holmerová, 2004, str. 5) či jako „*umění, v němž je dominantním prvkem lidské tělo a které pomocí citu a výrazu pracuje v čase a prostoru*“ (Jebavá, 1998, str. 11). Tanec se zdá být součástí kultury již od pravěku, kdy byl využíván v rámci posvátných rituálů či obřadů související s důležitými událostmi v životě jedince a jeho propojení se společností (Čížková, 2005). V rámci moderního historického vývoje lze vysledovat tři hlavní linie tanečních stylů: umělecký tanec, lidový tanec a společenský tanec, přičemž každá z těchto linií má své specifické cíle a atributy. V dalším textu se budeme zabývat společenským tancem, jehož hlavním rysem je to, že se tančí v páru v rámci společenských událostí (Veleta & Holmerová, 2004).

Společenský tanec moderní doby začal vznikat koncem 18. století pod vlivem demokratizace společnosti vlivem Francouzské revoluce, kdy taneční kultura přestala být výsadou vyšších vrstev. Do té doby byl společenský tanec striktně oddělen od lidového tance (Šámalová, 2010). Další vývoj probíhal během 19. století a byl spojen zejména s tanci jako je valčík a polka. Na počátku 20. století byl obohacen tanec o vlivy ze Severní a Jižní Ameriky, díky čemuž se začaly tančit tance jako foxtrot, tango či waltz. Ve 20. letech 20. století se proto objevila potřeba sjednotit různou podobu tanců, čehož se ujmul angličtí taneční učitelé a vytvořili tzv. internacionální styl, v němž byla standardizována základní podoba společenských tanců (Odrščil, 2004).

Společenský tanec sloužil historicky zejména zábavě a společenskému setkávání, postupem času se však začaly organizovat také soutěže, které se vyvinuly do moderní podoby Tanečního sportu, který bude podrobněji popsán v následující kapitole. Svět společenského a soutěžního tance je nyní nicméně propojován skrze

amatérské soutěže Pro-Am, kde spolu tančí profesionální soutěžní tanečník či tanečnice s amatérským tanečníkem či tanečnicí, což je formát popularizovaný televizními show jako *Dancing with the Stars* (v ČR televizní soutěží *StarDance*), kde spolu tančí netaneční celebrita s profesionální tanečníkem společenského tance (Tremayne & Ballinger, 2008).

Společenský tanec je vědecky analyzován z různých hledisek, například byl analyzován význam společenského tance jako metafora manželství v dílech Jane Austenové (Adams, 1982) či Pistole (2003) analyzovala vlivnou úlohu metafory společenského tance pro obohacení a zefektivnění párové terapie. Společným jmenovatelem těchto analýz je to, že společenský tanec v sobě obsahuje určitou symbolickou kvalitu, skrze kterou může párový tanec zobrazovat vztah muže a ženy v konkrétní kultuře či konkrétním historickém období.

Využití společenského tance v terapii párů je výzkumně zajímavé téma, které však bylo dosud mapováno pouze skrze kvalitativní výzkumy, ve kterém manželské páry popisují, jak jim společenský tanec pomáhá rozvíjet jejich vztah a jak jim subjektivně pomáhá zlepšovat jejich komunikaci. Páry také popisovali, že společenský tanec jim nabídl určité prostředí mimo jejich běžný život, ve kterém se cítili svobodnější v experimentaci sami se sebou a v interakci se svým partnerem. Pro tyto manželské páry byl společenský tanec primárně specifickým způsobem trávení volného času, přičemž se mu věnovali nesoutěžně (Hanke, 2005; Vanek & Chrz, 2014).

Potenciální vliv společenského tance na partnerské vztahy skrze poskytnutí prostoru pro trénink verbální i neverbální komunikace je nutné odlišit od tanečně-pohybové terapie, která využívá skupinovou dynamiku a pohyb s cílem fyzické a emoční integrace jedince a je často zastřešena psychodynamickými teoriemi psychoterapie. Terapeutický efekt je zde tedy zaměřen na jedince, nikoli na pár (Čížková, 2005).

Je také potřebné odlišit tanečně-pohybovou terapii jako psychoterapeutickou techniku a doprovodné terapeutické využití tance, které může nést označení terapeutický tanec. V rámci teorie terapeutického tance můžeme definovat činnost tance s terapeutickým účinkem jako situaci, ve které může jednotlivec či skupina profitovat z inherentních účinků tance, které jsou však spíše vedlejší a nejsou plánované (na rozdíl od systematického působení skrze tanečně-pohybovou terapii). Změny v chování, prožívání a myšlení jsou potom spíše přidruženým efektem, které si nemusí plně uvědomovat ani tanečníci, ani taneční učitelé. Ačkoli terapeutický tanec

může mít vypracovanou teorii terapeutických účinků, považuje se za efektivní zejména skrze jeho nepřímé působení, neboť vědomým cílem je zde obvykle zábava. Naproti tomu tanečně-pohybová terapie je vedena psychoterapeuty s psychoterapeutickým vzděláním a primárním proklamovaným cílem je psychoterapeutické působení, s čímž jsou klienti či pacienti jednoznačně seznámeni (Dosedlová, 2012). Příkladem párového terapeutického tance může být využití Argentinského tanga, ve kterém je kladen velký důraz na párovou komunikaci a jejíž možný terapeutický účinek je popsán v několika knihách vycházející z rukou učitelů Argentinského tanga (Galioto et al., 2012; Woodley & Sotelano, 2011), a experimentálně je popsán také neuropsychologický efekt Argentinského tanga na snížení hladin kortizolu (Quiroga Murcia et al., 2009).

Obecně můžeme na základě výše zmíněných výzkumů shrnout, že párový tanec má potenciál rozvíjet důvěru mezi tanečními partnery, jejich komunikaci (verbální i neverbální), tělesnou senzitivitu a snižovat úroveň stresu, přičemž se tak může dít zejména nepřímým působením inherentních charakteristik konkrétních tanců tak, jak je popsáno dle teorie terapeutického tance (Dosedlová, 2012).

Experimentuje se však také s vědomým využitím tanečních technik v rámci nácviku řešení konfliktů a komunikace. V kurzech komunikace jsou často využívány tzv. role-play techniky, kde se účastníci kurzů učí v bezpečném prostředí reagovat na druhého v komunikaci a cvičit svou schopnost řešení konfliktů v rámci předepsaných rolí. Někteří výzkumníci-praktici v současné době experimentují s využitím tanečních technik v rámci nácviku řešení konfliktů, protože má dle nich potenciál facilitovat soustředění na tělesnou zkušenost, což může být poté propojeno s neverbální komunikací a celkovým způsobem, s jakým jednotlivci přistupují k řešení konfliktů (Alexander & LeBaron, 2011; Barsalou et al., 2003; Eddy, 2016).

Kromě benefitů tanečních technik a benefitů participace v tanečních komunitách ve formě zdraví prospěšného pohybu, navazování sociálních kontaktů a rozvoje osobních dovedností (psychomotorických, komunikačních či časově organizačních) jsou však mapovány také možné negativní efekty. U dívek se jedná zejména o nebezpečí přehnaného soustředění na tělesné charakteristiky a v souvislosti s tím nebezpečí rozvoje poruch příjmu potravy. Navíc osobnostní charakteristika perfekcionismu často rozvíjená u tanečnic či tanečnicků je také výrazným rizikovým faktorem pro rozvoj poruch příjmu potravy, v kombinaci s nižší sebedůvěrou, která je v typickém osobnostním profilu tanečnicků a tanečnic také často zaznamenána. Adolescentní chlapci a muži se mohou navíc potýkat s negativními důsledky

stereotypizace spojenou s vnímáním tance jako ženské aktivity (Malkogeorgos et al., 2011).

Vliv společenského tance je mapován také v rámci prevence některých onemocnění, zejména v populaci seniorů. Systematické review studií provedených v letech 1995-2011 prokázalo efektivitu společenských tanců v oblasti prevence onemocnění srdce, Parkinsonovy choroby, demence a cukrovky (Kiepe et al., 2012). V populaci seniorů se zdá být obecně tanec prospěšným typem cvičení, který má potenciál zlepšovat jejich zdraví (Hwang & Braun, 2015). Rekreční společenský tanec se zdá být také prospěšný pro zlepšení běžného fungování pacientů s Roztroušenou sklerózou (Mandelbaum et al., 2015; Ng et al., 2019; Salgado & Vasconcelos, 2010) či s rakovinou (Rudolph et al., 2018).

Vidíme, že společenský tanec je jedna ze základních tanečních forem, která může mít mnoho různých způsobů využití, a která se zároveň proměňuje v souvislosti s vývojem společnosti. V dalším textu se budeme zabývat specificky tanečním sportem, což je organizovaný soutěžní společenský tanec.

1.2. Taneční sport

Taneční sport je definován jako párový soutěžní tanec, který se vyvinul ze společenského tance a má tři hlavní disciplíny, standardní tance (jehož součástí jsou tance waltz, tango, valčík, slowfox a quickstep), latinskoamerické tance (samba, cha cha, rumba, paso doble a jive) a disciplína 10 tanců, která kombinuje standardní a latinskoamerické tance (Liiv et al., 2013). Zastřešující světovou organizací pro taneční sport je WDSF (= World Dance Sport Federation), v České republice je zaštitěn organizací ČSTS (= Český svaz Tanečního sportu, vznikl v roce 1990). Taneční sport v současné době není olympijským sportem, nicméně jedním z proklamovaných cílů WDSF je dostat taneční sport na letní olympijské hry, zatím neúspěšně (McCabe et al., 2013).

Dle soutěžního řádu ČSTS jsou jednotliví tanečníci a taneční páry rozděleni do soutěžních kategorií dle věku (děti, junioři, mládež, dospělí, senioři) a dle výkonnostních tříd, konkrétně před-mistrovských tříd E-A (E je nejnižší výkonnostní třída) a mistrovské mezinárodní třídy M. Dále odděleně existují soutěže profesionálů, primárně tanečních trenérů, těchto soutěží je však velmi málo. My se v práci

soustředíme na hlavní soutěžní oblast tříd E-M, které jsou oficiálně označené jako amatérský taneční sport (*Taneční sport – Wikipedie, 2021*).

Na soutěžích tanečního sportu tančí současně několik tanečních párů na jednom tanečním parketu. Páry jsou hodnoceny jednotlivými odbornými porotci, kteří jsou pro tento účel trénováni a schváleni organizací ČSTS, v případě mezinárodních soutěží musí mít licenci porotce WDSF. Dle počtu přihlášených párů probíhá několik vyřazovacích kol, do finále postupuje obvykle 6 tanečních párů. V každém kole tančí tanečníci všechny tance příslušné disciplíny a kategorie, každý tanec může trvat až 2 minuty. Finále jsou v rámci ČSTS obvykle hodnocena dle standardizovaného Skating systému, kdy porotci určují pro každý taneční pár konkrétní umístění a poté se dle předem určených pravidel vyhodnotí celkový výsledek dle hodnocení všech porotců. Na mistrovství republiky a velkých mezinárodních soutěžích se nyní hodnotí dle nového systému absolutního bodového hodnocení 3.0, kdy páry získávají od porotců body za konkrétní předem stanovená kritéria – za technické kvality, choreografii a prezentaci, pohyb do hudby a za partnerské dovednosti (WDSF, 2020).

V rámci ČSTS se rozlišují před-mistrovské soutěže, tzv. postupové (páry získávají body za svá umístění, pomocí kterých mohou postoupit do vyšší výkonnosti třídy) a mistrovské soutěže, konkrétně Taneční liga, v nichž taneční páry získávají body pro umístění v celkovém žebříčku ČR a Mistrovství České republiky. Dále existují mezinárodní soutěže pořádané WDSF, které mají několik úrovní dle jejich významu – Grand Slam, World Open, International Open, Open. Dále jsou v rámci WDSF pořádány mistrovství světa a mistrovství jednotlivých kontinentů. Mezinárodní soutěže nejsou oficiálně omezené jen pro páry třídy M, nicméně drtivá většina soutěžících jsou logicky tanečnice mistrovské (či mezinárodní) třídy z místně příslušných federací. Na základě výsledků na soutěžích WDSF získávají taneční páry body do světového ranklistu (*Taneční Sport – Wikipedie, 2021*).

Historicky se taneční třída určovala podle výkonnosti třídy tanečního partnera (pokud měla například taneční partnerka třídu B a partner třídu D, tak museli tančit ve výkonnosti třídy D), v současné době jsou však zavedena nová pravidla. Pokud mají oba rozdílnou výkonnostní třídu, tak si mohou nyní zvolit pro svou první soutěž třídu tanečního páru v jakémkoli rozsahu (například pokud partnerka měla třídu B a partner třídu D, tak si mohou společně zvolit taneční třídu B, C či D), osobně však každému tanečníku zůstává předchozí třída do doby, než si společně vytančí novou výkonnostní třídu (ČSTS, 2020).

Ve světě soutěžního společenského tance existuje ještě organizace WDC (= World Dance Council), která je potomkem výše zmíněného seskupení tanečních učitelů, kteří ve 20. letech 20. století standardizovali podobu nejoblíbenějších společenských tanců té doby (Odstrčil, 2004). Federace WDSF vznikla v roce 1957 pod názvem ICAD (= International Council of Amateur Dancers) jako organizace spolupracující s WDC, v roce 1990 se přejmenovala na IDSF (= International Dance Sport Federation) a od roku 2011 je známá jako výše popsaná WDSF (= World Dance Sport Federation). Do roku 2007 organizovala WDC primárně soutěže profesionálů a IDSF soutěže amatérů. Vzhledem ke vzrůstajícím sporům uvnitř dvou organizací se však oddělili a nyní WDSF i WDC pořádá své vlastní amatérské i profesionální soutěže a vydalo se programově různými cestami (Daobao, 2018).

Daobao (2018) provedl ve svém review analýzu historie obou organizací, jejich podobností a rozdílů. Zjednodušeně se dá říci, že WDSF zdůrazňuje sportovní stránku společenského tance, zatímco WDC zdůrazňuje artistickou stránku společenského tance. WDSF oslovuje členy své federace primárně jako sportovce, WDC jako umělce, což se projevuje také v rozdílných názorech na to, zda by měl být společenský tanec součástí olympijských her a jaká kritéria by měla být primárně na soutěžích hodnocena. Ačkoli mají tyto organizace různé proklamované cíle a mají různá kritéria hodnocení soutěží (díky čemuž se v rámci organizací vyvíjí určitý specifický preferovaný styl tance), tak obě organizace zároveň sdílí mnoho podobností, které vychází z povahy základní disciplíny i jejího soutěžního kontextu. V současné době probíhají diskuze o tom, zda by měly tyto federace spolupracovat či zůstat oddělené, hodnocení čehož však není předmětem této práce. Vzhledem k tomu, že v České republice je od roku 1990 hlavní zastřešující organizací pro organizaci soutěžního společenského tance ČSTS, která náleží k WDSF, tak bude cílovou populací v našem výzkumu populace soutěžních tanečnicků tančící pod hlavičkou ČSTS.

Dle Odstrčila (2004, str. 4) odlišují taneční sport od jiných sportů následující charakteristiky: 1. Základní jednotkou je pár, obvykle muž a žena. Tato úzká spolupráce dvou lidí je unikátní a blíží se až k podstatě partnerské existence, psychicky je velmi náročná. 2. Tanec je velmi úzce spojen s hudbou. V řadě sportů se používá hudba jako doprovod či prostředek k umocnění výkonu, žádný jiný sport však nevyžaduje reagovat na neznámou hudbu, na její rytmus, melodii, strukturu a charakteristické prvky. 3. Zásadně odlišný je také způsob soutěžení. Taneční sport

vyšel ze společenského tance, jehož principem je společné tančení, i v tanečním sportu tedy soutěží na parketě současně více párů, které jsou hodnoceny najednou porotci. Kromě toho má taneční sport řadu dalších typických aspektů – důraz na správné držení těla a celkový vzhled, na estetickou, hudební a citovou výchovu, na vztah k opačnému pohlaví a na schopnost vlastní prezentace (Odstrčil, 2004).

Aby byli sportovní tanečníci úspěšní, musí mít vysokou úroveň taneční techniky, předvádět artistickou expresi, předat atmosféru tance divákům a být schopni koordinovat svůj pohyb s pohybem druhého partnera (Nadel & Strauss, 2003). Musí se tedy stát experty v technice a estetice tance, na což musí být adekvátně fyzicky připraveni (Koutedakis & Sharp, 2004). V rámci jedné studie byla měřena tepová frekvence 10 tanečníků a tanečnic během jejich tanečního výkonu, která dosahovala hodnot 170-177 úderů za minutu (Blanksby & Reidy, 1988). Je doloženo, že v hodnotící situaci soutěžního tance je výrazně zvýšena produkce kortizolu v porovnání s kontrolní skupinou (Rohleder et al., 2016) a zdá se, že soutěžní tanečníci mohou mít v porovnání s běžnou populací vyšší riziko rozvoje chronické stresové reakce vzhledem ke stálé přítomnosti ve stresujícím prostředí soutěžního tance (Berndt et al., 2012). Je tedy logické, že tanečníci se svými trenéry musí kromě samotného tance řešit také psychologickou přípravu na soutěž, včetně technik zvládnání stresu. Během soutěže je totiž mnoho faktorů, které mohou ovlivnit taneční výkon a emoční stav tanečníka, což může být například atmosféra prostředí, momentální nálada, chování a zdraví tanečního partnera, podpora či absence podpory diváků z publika, podpora či absence podpory trenéra apod. (Tay et al., 2019) Mnoho komplikací může vzniknout ze samotné podstaty taneční dyády, která vytváří specifickou dynamiku, protože taneční partneři jsou v mnoha ohledech závislí jeden na druhém a jsou spolu v intenzivním kontaktu. Proto je také nutné, aby spolu dokázali tanečníci vhodně komunikovat a efektivně řešit případné problémy (Tremayne & Ballinger, 2008).

V komunitě tanečního sportu existuje kromě publikací zabývajících se technickou stránkou sportovního tance (Laird, 1978; Landsfeld & Plamínek, 2008) také několik publikací, které se zabývají také psychologickými aspekty soutěžního společenského tance (Vermeij, 1994; Winkelhuis & Brandt, 2001). Autoři v těchto publikacích například popisují techniky, které mohou tanečníkům pomoci vypořádat se se stresem, jak plánovat taneční sezónu, jak organizovat tréninky, jak tvořit image páru, jak si stanovit cíle během soutěžní kariéry apod. Sice se během toho někdy odkazují na některé zavádějící ideje z komunikačních věd či na výzkumy, které byly

v akademické obci podrobeny silné kritice¹, nicméně představují užitečný přehled možných důležitých témat jak pro soutěžní tanečníky, tak pro potenciální výzkumníky v dané oblasti, což bylo využito také při přípravě rešerše literatury pro náš výzkum.

1.3. Výzkumy v oblasti Tanečního sportu

McCabe et al. (2013) provedli rešerši recenzovaných studií v Tanečním sportu do roku 2013. Dle předem stanovených kritérií kvality bylo do jejich přehledu zahrnuto celkem 34 studií, které byly roztríděny do následujících kategorií: průzkumy vnímání tanečního sportu (n=3), psychologie (n=3), užívání návykových látek (n=3), fyziologie sportovních tanečníků (n=8), fitness trénink v tanečním sportu (n=8), zranění a prevence zranění (n=6), biomechanika tance (n=2), menstruační dysfunkce (n=1).

Dle průzkumů Nieminena prováděných v letech 1999-2006 ve Finsku uváděli sportovní tanečníci nejčastěji, že začali se soutěžním tancem z vlastního rozhodnutí, že začali kvůli jedinci druhého pohlaví či že byli do tanečního klubu přihlášení rodičem. Nejvyšší zásluhu na setrvání ve světě soutěžního tance však tanečníci či tanečnice většinou přisuzovali podpoře svého trenéra či trenérky. Dle pohledu trenérů je snadnější motivovat chlapce a mladé muže k účasti v tanečním sportu díky blízkému kontaktu s dívkami či ženami. V jiném výzkumu tanečníci či tanečnice uváděli, že v tanečním sportu je pro ně nejdůležitější sebevyjádření, úspěšný taneční výkon, pocit fitness a sociální kontakt. Při hodnocení vnímání tanečního sportu ho tanečníci nejčastěji hodnotili jako vlivný na jejich osobní rozvoj, jako bližší ke sportu než k umění a kompetitivní až narcistický (Nieminen, 2006a, 2006b; Nieminen & Varstala, 1999). Tato data použili autoři k porovnání vnímání tance u tanečníků různých tanečních stylů, pro účely našeho výzkumu slouží jako možný vhled do vnímání světa tanečního sportu.

Z oblasti psychologie byla jedna experimentální studie zaměřena na hodnocení efektivitu technik biofeedbacku na zlepšení výkonu (Raymond et al., 2005) a dvě studie byly zaměřeny na analýzu produkce kortizolu u soutěžních tanečníků (Rohleder et al., 2007; Strahler et al., 2010), ve kterých bylo mj. zjištěno, že tanečníci produkovali více stresu během soutěžního dne než během nesoutěžního a že hladina

¹ Příkladem může být v komunikační vědě nechvalně proslulé pravidlo 55 % důležitosti neverbální komunikace, 38 % důležitosti paraverbální komunikace a pouze 7 % důležitost verbální komunikace, kdy toto vyčíslení bylo stanoveno na základě jednoho jediného výzkumu, ale přesto je tento „vědecký fakt“ hojně citován v různých publikacích (Vybíral, 2015)

stresu byla snížena pod vlivem sociální podpory týmu tanečníků ze stejného tanečního klubu. Na základě menšího množství výzkumů spojených s užíváním návykových látek se zdá, že sportovní tanečníci užívají relativně méně tabák v porovnání se závodními plavci a baletáky či baletkami, a že populace soutěžních tanečníků obecně udává relativně nízkou míru užívání různých návykových látek, přičemž jedním z protektivních faktorů se v analýzách kromě soutěžního prostředí ukázala být religiozita tanečníků či tanečnic (Sekulic et al., 2010; Zenic et al., 2010).

Další výzkumy nejsou přímo spjaty s tématem našeho výzkumu, tak nebudou na tomto místě blíže rozebrány. Můžeme však shrnout, že většina výzkumu se týká spíše fyzických charakteristik, které jsou spjaty s optimalizací tanečního výkonu na jedné straně a s rizikem zranění na straně druhé. Dle autorů stojí za povšimnutí, že ačkoli počet sportovních tanečníků společenského tance je celosvětově vyšší než počet tanečníků baletu či moderního tance, tak recenzovaných odborných článků z oblasti tanečního sportu je celkově relativně málo (McCabe et al., 2013).

Při mé rešerši recenzovaných odborných článků ve vědeckých databázích v letech 2014-2021 byly podobně jako ve výše zmíněném přehledu nalezeny zejména studie týkající se fyzických charakteristik sportovních tanečníků (Kruusamäe et al., 2015; Liébana et al., 2021; H. Liiv et al., 2014; Zabrocka et al., 2015) a lékařské výzkumy týkající se zranění (McCabe et al., 2014; Miletic et al., 2015; Pellicciari et al., 2016; Premelč, Vučković, James, & Dimitriou, 2019) či mozkových asymetrií (Grigore, 2017; Spesyvykh et al., 2019). Zmíněné výzkumy popisují faktory spojené s optimálním tanečním výkonem, při kterém je nutná kombinace aerobního tréninku, silového tréninku a tréninku flexibility. Z hlediska zranění je proto logické, že sportovní tanečníci mají nejčastěji traumatická svalová zranění či kloubní zranění související s opotřebením, přičemž k častějším zraněním dochází spíše u žen než u mužů. Na základě těchto výzkumů jsou poté navrhovány relativně bezpečné a efektivní tréninkové metody, možnosti prevence a léčby. Další část výzkumů je zaměřena na pozitivní aspekty tanečního sportu ve smyslu rozvoje psychomotorických dovedností, v důsledku čehož lze pozorovat tendence k rozvinutí pravostranné hemisférové asymetrie. Tato témata nesouvisí přímo s hlavním tématem této práce, takže se jimi nebudeme na tomto místě podrobněji zabývat.

Objevují se nicméně také nová výzkumná témata, jako například využívání mentálních technik u sportovních tanečníků (Peris-Delcampo et al., 2019; Tay et al., 2019), evaluace věrohodnosti hodnocení tanečních soutěží (Premelč, Vučković, James,

& Leskošek, 2019) či témata rozvoje komunikace u adolescentů aktivních v tanečním sportu (Uspurién & Sniras, 2019) a řešení konfliktů (Majoross et al., 2008, bude blíže probráno v následující kapitole).

Taneční sport je hodnocen porotci, a proto zde existuje oprávněná obava, že hodnocení tanečních párů může být neblaze ovlivněno subjektivními faktory na straně porotců. WDSF v důsledku této obavy vyvíjí alternativní způsob hodnocení od dosud převážně používaného Skating systému, kde porotci dávají známky tanečnímu páru bez udání důvodu. K podobnému vývoji došlo u krasobruslení a jiných artistických sportů, kde se na základě studií zdá, že změna systému hodnocení přispěla k vyšší věrohodnosti hodnocení soutěží (Atiković et al., 2011; Lockwood et al., 2005). Při evaluaci nového hodnocení WDSF skrze inter-rater reliabilitu hodnocení 18 WDSF porotců bylo zjištěno, že hodnocení porotců bylo poměrně různé, s průměrnou korelací pouze 0.48. Výsledky mohou být způsobeny buď tím, že každý porotce mohl používat nový systém hodnocení různě nebo může mít každý porotce opravdu jiný názor na předvedenou kvalitu tanečních párů, což může zvyšovat obavy o objektivnosti hodnocení tanečních soutěží. Na základě této studie je v každém případě žádoucí dále revidovat nový systém hodnocení tak, aby byl pro porotce, trenéry i tanečnický co nejvíce transparentní (Premelč, Vučković, James, & Leskošek, 2019).

Pokud vezmeme do úvahy relativně vysokou míru subjektivity při hodnocení tanečních soutěží, je ještě více patrné, že pro úspěch v soutěžním tanci je potřebné být připraven nejen tanečně a fyzicky, ale také psychicky, a to jak z hlediska zvládnání stresu, tak z hlediska udržení motivace. Proto se v poslední době objevují výzkumy, které zkoumají využití některých psychologických postupů a metod u soutěžních tanečnicků podobně, jako jsou využívány u jiných sportovců.

Například Peris-Delcampo et al. (2019) ve své kazuistice zkoumali využití motivačního koučinku dle Cantóna u jedné sportovní tanečnice. Doklady efektivity této intervence je možné najít u závodních plavců, dámského fotbalu a rytmické gymnastiky. Motivační koučink dle Cantóna je založen na několika klasických psychologických motivačních teoriích a sociálně-kognitivních teoriích využívající koncept self-efficacy. Cílem tříměsíční intervence bylo pomoci sportovkyni ujasnit si pomocí vedené sebereflexe osobní cíle a způsoby, jakými jich lze dosáhnout, což by mělo podpořit její vnitřní jistotu a motivaci. K hodnocení efektivity intervence byla využita kombinace kvantitativních a kvalitativních výzkumných metod, ve kterých se

kongruentně ukázalo zvýšení sebejistoty a motivace u hodnocené sportovní tanečnice. Ačkoli se jedná pouze o individuální kazuistiku se všemi inherentními omezeními této výzkumné metody, tak tato studie naznačuje možnosti využití sebereflektivních technik pro zlepšení tanečního výkonu sportovního tanečníka či tanečnice.

Tay et al. (2019) zkoumali jinou mentální techniku na větším výzkumném vzorku, konkrétně techniku mentálního kontrastování („mental contrasting“), což je imaginace, ve které si sportovec představí svůj cíl a zároveň překážky, které mu stojí v cestě. Na základě této imaginace může sportovec zaměřit svou pozornost na zdolání konkrétní překážky či může změnit aktuální cíl, je-li překážka v danou chvíli nepřekonatelná. Výhodou této sebe-regulační imaginační techniky je to, že sportovci dává relativní míru aktivity, kdy má svůj úspěch do určité míry ve vlastních rukou. Tato technika se často vyvíjí u úspěšných sportovců spontánně a je dáována do kontrastu s imaginací úspěchu ve formě pozitivního myšlení bez současného představení si překážek, což může vést k budování vzdušných zámků kvůli nereálnosti dosažení aktuálních cílů a v důsledku k nižší míře vnímané kontroly nad aktuálním cílem. Někteří sportovní psychologové proto varují před takovou formu pozitivního myšlení, ve kterém si sportovci představují pouze úspěch ve své ideální podobě, což může mít dokonce ve svém důsledku negativní efekt na sportovní výkon, mj. v důsledku zvýšení hladiny stresu, zklamání při neúspěchu a koncentrace na aspekty, které nejsou ovlivnitelné (Oettingen et al., 2001).

Ve výzkumu Tay et al. (2019) byli sportovní tanečníci ($n = 134$, 67 žen, průměrný věk 22.2 let, $SD = 5.5$) kategorizováni podle soutěžní úspěšnosti dle aktuálního žebříčku WDSF a byli následně porovnání dle jejich využití mentálních strategií (měřeno dotazníkem) a dle jejich výsledku na nejbližší taneční soutěži. Tanečníci s vyšším umístěním ve světovém žebříčku signifikantně častěji reportovali užití mentální techniky kontrastování v porovnání s páry s nižším umístěním a častější užití mentálního kontrastování také predikovalo úspěšnost tanečních párů na nadcházející soutěži (Tay et al., 2019).

Vzhledem k aktuálně malému absolutnímu počtu studií provedených v populaci tanečního sportu může být vhodné zjistit, zda nejsou relevantní témata prozkoumána u typově podobného sportu, jako je například krasobruslení. Outevsky & Martin (2015) provedli rešerši relevantní literatury v oblasti krasobruslení, gymnastiky a scénického tance s důrazem na možný transfer do tanečního sportu. Podle autorů této přehledové studie naznačují výzkumy z výše uvedených oblastí, že jednou z nejčastějších chyb

soutěžních tanečníků různých žánrů je to, že podceňují důležitost netanečního přípravného tréninku, zejména ve smyslu silového a aerobního tréninku či tréninku flexibility, a také že mohou podceňovat důležitost mentální připravenosti či nácvik technik pro zvládnání stresu. Výzkumy z oblasti krasobruslení, gymnastiky a scénického tance popisují vhodnost využití různých relaxačních dechových cvičení pro zacházení se stresem, mentální techniky jako vizualizace vystoupení či imaginace s pozitivními afirmacemi a trénink komunikace (Outevsky & Martin, 2015).

Z dosud prezentovaného přehledu relevantní literatury můžeme shrnout, že výzkumné studie jsou zaměřené především na faktory ovlivňující sportovní výkon jednotlivce, což je samozřejmě logické. V další sekci se ovšem zaměříme na výzkumnou oblast interakce tanečních partnerů v soutěžním tanečním páru.

1.4. Výzkum v oblasti řešení konfliktů a partnerských vztahů v tanečním sportu

Vzhledem k tomu, že úspěšné taneční partnerství je logicky dlouhodobé a taneční partneři jsou předurčení k intenzivní interakci, je nutné dokázat vytvořit mezi partnery produktivní pracovní atmosféru. Mladí tanečníci jsou často spontánně nuceni naučit se vypořádat s osobnostními odlišnostmi, různými osobními cíli a různými osobními tréninkovými strategiemi, což může ve svém důsledku vést k nechtěným, ale nevyhnutelným interpersonálním konfliktům (Tremayne & Ballinger, 2008).

Z výše řečeného vyplývá jedna ze zásadních otázek vyplývající z dyadické povahy tanečního partnerství – jakým způsobem může soutěžní tanečník k sobě najít toho správného tanečního partnera? Podle čeho se to dá poznat? A jakým způsobem se dá taneční partnerství udržet? Jsou konflikty mezi tanečními partnery nevyhnutelné? Jakým způsobem je vhodné případné konflikty v tanečním páru řešit?

Je nutné si uvědomit, že v tanečním páru nejsou hodnoceni jednotlivci, ale taneční pár. Kvůli tomu je úspěch jednoho závislý na úspěchu druhého. Společná příprava na soutěž zabere velké množství času a energie, a v případě rozpadu tanečního páru musí začít celý náročný proces od začátku. Existují výzkumy, které zkoumají dynamiku partnerství soutěžních tanečníků a způsob, jakým zachází s konflikty?

Výzkumný vzorek maďarských sportovních tanečníků (N= 171, 84 žen, průměrný věk: 21,7 let, výkonnostní třídy: D-M, třída M: 17 %) vyplnil dotazník mapující výše položené otázky. Dle našich informací se jedná o jediný odborný

recenzovaný výzkum, který tyto otázky v dané populaci systematicky zkoumá (Majoross et al., 2008), a proto zde budou výsledky této studie probrány detailněji.

	Celý soubor	Třída M	Třída D-A
Dobří přátelé	48 %	26 %	53 %
Osobní partnerský vztah	34 %	52 %	30 %
- Manželé	- 2 %	- 0 %	- 3 %
- Chodí spolu	- 27 %	- 39 %	- 24 %
- Rozešli se	- 5 %	- 13 %	- 3 %
Profesionální vztah	15 %	10 %	16 %
Sourozenci	3 %	13 %	1 %

Tab. A1. Procentuální zastoupení typu partnerského vztahu u tanečníků a tanečnic ve výzkumném vzorku studie Majoross et al. (2008)

Při pohledu na tabulku vidíme, že celkově většina tanečníků nemá se svým tanečním partnerem v současné době zároveň osobní partnerský vztah. Ne-partnerské typy vztahu je možné rozdělit na přátelský, profesionální a sourozenecký (v menšině, nicméně relativně vyšší u párů třídy M). U párů třídy M také můžeme pozorovat v porovnání s před-mistrovskými páry vyšší četnost osobního partnerského vztahu a vyšší procento tanečníků či tanečnic, kteří setrvávají v tanečním vztahu i po rozchodu v osobním partnerském vztahu. 44 % respondentů či respondentek reflektovali v souvislosti s osobním partnerským vztahem zlepšení tanečního výkonu, 11 % reflektovali zhoršení, 25 % reflektovali pozitivní i negativní aspekty a 20 % nepozorovalo žádný efekt na jejich taneční výkonnost. Naopak v případě rozchodu v osobním životě reflektovali respondenti či respondentky ve 44 % případech, že tím okamžitě skončilo také taneční partnerství a v 33 % případech reflektovali zhoršení tanečního výkonu, 11 % respondentů či respondentek naopak uvedlo po rozchodu zlepšení tanečního výkonu, i když většinou až po nějaké době. Autoři studie předpokládají, že tanečníci či tanečnice mohou být zdrženliví k tomu, aby vstoupili do osobního partnerského vztahu právě kvůli riziku, že případný rozchod v osobním vztahu je velkým rizikem pro rozpad tanečního páru.

Oceňované vlastnosti současného tanečního partnera či partnerky	Kritizované vlastnosti současného tanečního partnera či partnerky	Vlastnosti ideálního tanečního partnera či partnerky
Vytrvalost (47 %) Motivace (46 %) Chápavost (40 %) Píle (28 %) Cílevědomost (18 %) Taneční úroveň (18 %) Pozitivní (13 %) Talent (12 %) Zvládání konfliktů (11 %)	Sobeckost (37 %) Malá cílevědomost (28 %) Emocionálnost (28 %) Různé názory (15 %) Nepozorný (11 %) Malé sebevědomí (10 %)	Chápavost (35 %) Vytrvalost (33 %) Píle (32 %) Taneční úroveň (32 %) Perfekcionismus (29 %) Podobné myšlení (24 %) Cílevědomost (21 %) Zvládání konfliktů (18 %) Inteligence (14 %) Atraktivita (13 %)

Tab. A2. Vlastnosti současné a ideálního tanečního partnera či partnerky, adaptováno dle výzkumu Majoross et al. (2008)

11 % tanečníků či tanečnic napsalo, že se svým ideálním partnerem tančí. V otázkách týkajících se vlastností aktuálních a ideálních tanečních partnerů byly pozorovány určité rozdíly v tom, jak odpovídali tanečníci či tanečnice různých výkonnostních tříd a různého pohlaví. Tanečníci či tanečnice třídy M významně častěji v porovnání s tanečnicí či tanečnicemi před-mistrovských tříd uváděli, že jim u tanečního partnera či partnerky vadí špatné zvládání konfliktů a sobeckost, a také na ideálním partnerovi více oceňovali inteligenci, zatímco tanečníci či tanečnice před-mistrovských tříd oceňovali na ideálním partnerovi častěji vysokou taneční úroveň. Ženy signifikantně častěji zmiňovali inteligenci a chápavost jako důležité charakteristiky ideálního partnera, muži častěji zmiňovali důležitost atraktivity. Ženy byly také signifikantně častěji v porovnání s muži nespokojeny s malou cílevědomostí tanečního partnera.

Ženy dále častěji považovali za vážný problém najít vhodného tanečního partnera (25 % žen: 7 % mužů), což dávají autoři studie do souvislosti s tím, že o soutěžní tanec mají dle údajů na tanečních seznamkách obecně vyšší zájem ženy než muži.

Ve výzkumném souboru bylo 83 % respondentů či respondentek spokojeno se svým současným tanečním partnerem či partnerkou. 15 % respondentů či respondentek uvedlo, že se hádají téměř na každém tréninku, naopak 39 % uvedlo, že se téměř

nehádají. Autoři podotýkají, že je zde velmi těžké zhodnotit, co respondenti či respondentky považují za hádku.

Přístup k řešení konfliktů dle testu TKI	Způsob řešení konfliktů dle popisu
1. Kooperativní přístup 2. Akomodace (přizpůsobení se) 3. Kompetitivní přístup 4. Kompromis 5. Vyhnutí se řešení konfliktu (seřazeno dle TKI, kdy na prvním místě je relativně nejčastěji udávaný přístup k řešení konfliktů ve výzkumném souboru)	Diskuze – 47 % Vyhnutí se řešení konfliktu – 30 % Přizpůsobení se – 21 % Kompromis – 9 % Konzultace s trenérem – 6 % Kompetitivní přístup - 4 % Humor – 4 %

Tab. A3. Nejčastěji udávané způsoby řešení konfliktů dle výzkumného souboru ve studii Majoross et al. (2008)

Způsob řešení konfliktů zkoumali Majoross et al. (2008) dvojím způsobem, jednak otevřenou otázkou popisu řešení a jednak pomocí testu TKI (= Thomas-Kilmann Instrument, podrobněji viz kap. A 2.1.4.), který měří relativně preferovaný přístup jedince k řešení konfliktů (dle teorie každý jedinec využívá v různé míře každý z přístupů). Výsledky TKI a otevřeného kódování udávaných způsobů řešení konfliktů byly do určité míry v rozporu. V testu TKI respondenti či respondentky vykazali průměrně nečastější tendenci ke kooperativnímu přístupu v řešení konfliktů a přizpůsobení se, nicméně na základě otevřené otázky respondenti či respondentky nejčastěji popisovali diskuzi s partnerem (47 %) a vyhnutí se konfliktu (30 %). Autoři vysvětlují diskrepanci několika faktory. Za prvé, i když se autoři snažili kategorizovat odpovědi v otevřených otázkách také podle teorie Thomas-Kilmannova modelu, tak to nebylo vždy možné. Například diskuze s partnerem v sobě mohla obsahovat jak kooperativní prvek, tak prosazování vlastního názoru, podobně jako konzultace s trenérem, která by mohla být strategií vyhnutí se konfliktu (a předání odpovědnosti třetí straně) či výraz kooperace nebo hledání kompromisu. Za druhé, strategie vyhnutí se mohla být v mnoha případech chápána jako dočasná, což instrument TKI nerozlišuje. Ve způsobech řešení konfliktů nebyl pozorován významný rozdíl mezi muži a ženami, jen v TKI vykazovali ženy mírně vyšší udávanou preferenci ke kompromisům v porovnání s muži. Dále tanečníci či tanečnice mistrovské třídy vykazovali v TKI relativně vyšší

preferenci ke kompromisu a přizpůsobení se než tanečníci či tanečnice předmistrovských tříd. (Majoross et al., 2008)

Autoři představeného výzkumu považují studii za explorativní vzhledem k tomu, že daný výzkumný problém v podstatě dosud nebyl vědecky zkoumán (Majoross et al., 2008). Studie tak vhodně a přehledně mapuje důležitá témata související s popsáním výzkumným problémem.

V rámci studie však nebyly popsány, jaké konkrétní konflikty či neshody páry nejčastěji řeší. Autoři také nezmiňují, zda byla provedena analýza rozdílů v přístupu k řešení konfliktů u tanečníků či tanečnic, kteří jsou spolu zároveň v osobním partnerském vztahu či nikoli. Zajímavé by také mohlo být zkoumat zkušenosti trenérů či trenérek, kteří mohou poskytnout retrospektivní pohled na svou taneční kariéru. Dále se jeví jako potřebné hlouběji pochopit specifický kontext sportovního tance, ve kterém tanečníci využívají různé strategie řešení konfliktů, což by mohlo pomoci vysvětlit pozorovanou diskrepanci mezi testem TKI a kvalitativní analýzou otevřené otázky (ačkoli autoři nabízí několik možných vysvětlení, například vyhnutí se jako krátkodobé řešení s cílem pokračovat v tréninku). Je samozřejmé, že výzkumná metoda dotazníku má své explanační a explorační limity, neboť může dojít k mnoha neporozuměním sdělovaného významu či k efektu sociální žádoucnosti. Kromě potřeby replikace dotazníku na jiném výzkumném vzorku by proto bylo pro další rozpracování tématu žádoucí zapojit další výzkumné metody, vhodná by mohla být například etnografie či narativní výzkum.

Dle našich informací neexistuje studie, která by detailně zkoumala a popsala specifika partnerského vztahu v tanečním páru u sportovních tanečníků. Existují však studie zkoumající vliv vážného osobního partnerského vztahu na sportovní výkon profesionálního sportovce (Jowett & Cramer, 2009) či výzkumy zkoumající podobu vztahu sportovce a jeho trenéra (Bennie & O'connor, 2012). Tyto výzkumy mohou poskytnout určitý referenční rámec pro náš výzkum, ačkoli je třeba vzít do úvahy, že vztah tanečních partnerů je pravděpodobně kvalitativně odlišný od osobního vztahu profesionálního sportovce a nespportovce.

Jowett & Cramer (2009) zkoumali skrze dotazník 87 profesionálních sportovců (48 žen, průměrný věk 27 let) z různých sportovních odvětví: badminton, lukostřelba, potápění, plavání, fotbal, tenis, rugby, softball... Dotazník zkoumal souvislost mezi subjektivně hodnocenou spokojeností ve vztahu, silou pocíťovaného závazku, četností pozitivní a negativní komunikace v partnerském páru, četností negativního prolínání

profesního a osobního života a vnímanou spokojenost se sportovním výkonem. Čestnost negativních zážitků prolínání profesního a osobního života predikovala nespokojenost se sportovním výkonem. Čím respondenti či respondentky uváděli menší četnost negativní komunikace (ve smyslu stížností či nepřijímání profesní situace), tím menší udávali četnost negativní zážitků z prolínání osobního a profesního života. Proměnné jako vnímaná důvěra k partnerovi a četnost pozitivní komunikace neměla s těmito negativními zážitky prolínání žádnou souvislost, byla však zjištěna slabá asociace s pocíťovaným závazkem k životnímu partnerovi. Autoři toto zjištění vysvětlují tím, že pokud je pro profesionálního sportovce důležitý do velké míry také osobní partnerský vztah, tak může ve větší míře docházet k vzájemnému přizpůsobování se, což však může také vést k častějším konfliktům mezi pracovním a osobním životem, a to může ve výsledku negativně ovlivňovat sportovní výkon profesionálního sportovce (Jowett & Cramer, 2009).

Popsaná studie tedy v zásadě shrnuje, že pro profesionálního sportovce může být za určitých podmínek vážný osobní partnerský vztah možnou překážkou ve sportovních výkonech. Ačkoli autoři studie upozorňují na opatrnou interpretaci výsledků vzhledem k tomu, že se jednalo o korelační výzkum a ve hře je mnoho třetích proměnných, tak tyto poznatky mohou pomoci vysvětlit, proč bylo ve studii Majoross et al. (2008) pozorováno, že sportovní tanečníci mají v tanečním páru relativně častěji přátelský či profesionální vztah než osobní partnerský. Při transferu těchto výzkumů do oblasti sportovního tance je však nutné být obezřetný, neboť zatímco studie popisuje konflikty mezi profesionálním sportovcem a životním partnerem-nesportovcem, tak situace v tanečním páru je velmi odlišná tím, že oba jsou sportovci, takže konflikt profesionálních a osobních rolí může probíhat na více úrovních jak interpersonálně, tak intrapersonálně.

Bennie & O'Connor (2012) zkoumali možné podoby vztahu u trenérů a profesionálních hráčů Rugby skrze polo-strukturované rozhovory, výzkumu se zúčastnilo celkově 6 trenérů a 25 hráčů. Cílem bylo porozumět tomu, jak participanti vnímají svůj vztah a jaký vnímaný vliv tento vztah může mít na jejich sportovní úspěšnost. Bylo zjištěno, že sportovci tvoří s trenéry v zásadě dva základní typy vztahů, buď přátelský až rodinný nebo čistě profesionální. Oba jsou považovány za možné, ale s podmínkou, že sportovci i trenér sdílí stejný postoj k vhodnému typu tohoto vztahu. Dle autorů tato studie upozorňuje na důležitost přesně definovaných rolí ve vztahu trenér-svěřenec, aby nedocházelo k možným konfliktům (Bennie &

O'connor, 2012). Ačkoli kontext vztahu trenér-svěřenec v Rugby a vztah mezi tanečními partnery se může zdát být velmi odlišným, možným tematickým pojítkem by zde mohla být důležitost kongruentní definice typu profesionálního vztahu tak, aby vyhovovala oběma zúčastněným stranám. Přeci jen v obou případech je pro co nejlepší sportovní výkon potřebná spolupráce všech zúčastněných stran.

Existuje však také další možný vztah trenéra a sportovce, a to je vztah romantický či manželský. Při výzkumech na toto téma je zaměřena pozornost zejména na etické problémy tohoto vztahu a souvislost se sexuálním zneužíváním, nejčastěji trenéra-muže a jeho svěřenkyň, což je dáváno do souvislosti s obvykle patriarchálním sportovním prostředím, kdy trenér může relativně snadno zneužít důvěru své svěřenkyň a své apriori dominantní postavení (Brackenridge, 2001). Existují však také nové kvalitativní výzkumy manželských dyád trenér-svěřenkyň, kde účastníci a účastnice hovoří o vnímaných výhodách takového vztahového uspořádání vzhledem k větší emocionální blízkosti, vyšší důvěře, společným cílům a vzájemné podpoře. Účastníci reflektují to, že pro fungování v takovém vztahu je velmi důležitá otevřená komunikace a situační vnímání tréninku či soutěže, kdy musí být v takové situaci oba nastaveni kooperativně s ohledem na rozdělení rolí trenéra a svěřenkyň. Je ovšem potřebné v tomto kontextu provést longitudinální studii a více zkoumat dlouhodobý efekt takového vztahového uspořádání na osobní partnerský vztah, neboť manželé byli v rozhovorech soustředěni primárně na aktuální sportovní úspěchy, v rámci čehož vyjadřovali vnímanou spokojenost (Jowett & Meek, 2000).

Jedna linie výzkumů z oblasti psychologie partnerských vztahů může být interpretována kongruentně s výše popsány závěry výzkumu partnerského vztahu trenér-svěřenkyň. Spokojenost ve vztahu je totiž často predikována podobností v hodnotách, postojích a názorech manželů či manželek, což však není jednoznačné u všech charakteristik (Leikas et al., 2018; Neimeyer & Mitchell, 2016). Ačkoli obecně se jeví pro spokojenost v osobním partnerském vztahu jako výhodnější, pokud jsou partneři psychologicky spíše podobní než rozdílní, tak výzkum konceptu komplementarity ukazuje, že manželé a manželky častěji reportují vyšší spokojenost, pokud zároveň skórují rozdílně na osobnostních dimenzích dominance a submise (Markey & Markey, 2016). Tato skutečnost může být vysvětlena tím, že mohou při řešení konfliktů vytvořit funkční spojenectví tím, že každý z nich má své jasné přidělené role. Tato skutečnost je podpořena studiemi, ve kterých dosahovali lepšího výkonu dyády rozdílné v dimenzi dominance-submise než dyády s podobností v této

dimenzi (Estroff & Nowicki, 1992). Opět je ovšem nejasné, do jaké míry můžeme předpokládat transfer této linie výzkumů do oblasti sportovního tance. Ačkoli z hlediska toho, co společenský tanec zobrazuje (stereotypní genderové role, ve kterých partner vede pohyb a partnerka následuje) bychom mohli předpokládat, že by zde mohl fungovat mezi tanečními partnery podobný princip komplementarity dominance a submise, tak je také možné, že tanečníci v páru mohou vytvářet více rovnocenné sportovní partnerství, než je možné ve vztahu trenér-svěřenkyně, a tak nemůže být dominantně-submisivní komplementarita stejně jednoznačně definována. Opět zde tedy narážíme na problém, že prostředí sportovního tance z hlediska vytvářených partnerských vztahů a souvisejících konfliktů nebylo dosud detailně mapováno.

Pokud vezmeme do úvahy, že pracovní prostředí může vytvářet relativně časté příležitosti k vytváření romantických vztahů vzhledem k faktoru proximity (G. N. Powell, 2016; Quinn, 1977) a že osobní partnerský vztah mají větší tendenci tvořit lidé, kteří mají podobné postoje a hodnoty (Byrne, 2016), tak můžeme předpokládat, že také taneční partneři mohou mít silnou tendenci k vytváření osobních partnerských vztahů. Podobně se zdá, že i týmoví sportovci mohou mít tendence vytvářet osobní partnerské vztahy vzhledem k výše zmíněným vlivům. V tom případě je však dokumentováno, že partnerský vztah sportovců ve stejném týmu může mít jak pozitivní, tak negativní efekty, přičemž relativní rizika se zvyšují s úrovní sportovce. Obecně jde však o komplexní problém, kdy romantický vztah může mít na sportovní výkon jednotlivců pozitivní i negativní vliv, což je ovlivněno mnoha dalšími situačními i osobnostními faktory (Raalte et al., 2011). Opět zde můžeme uvažovat, do jaké míry je situací týmových sportovců podobná se situací sportovních tanečních párů. Ačkoli v obou případech je úspěch páru či týmu do velké míry závislý na výkonech jednotlivých členů týmu, tak v případě tanečního páru můžeme předpokládat relativně silnější tendenci k obviňování druhého v případě neúspěchu, zatímco u týmového sportu bychom mohli předpokládat menší tendenci k eskalaci interpersonálního konfliktu podobně, jako je dokumentováno ve firemním prostředí, kdy ve shodě s teorií difuze zodpovědnosti dochází k menší eskalaci konfliktů, pokud byl neúspěch zapříčiněn rozhodnutím více jedinců (Whyte, 1991).

Ve světle těchto úvah a výzkumů se tedy může zdát logické, proč velké procento výzkumného vzorku sportovních tanečnicků ve výzkumu Majorss et al. (2008) preferovalo profesionální či osobní přátelský vztah na úkor romantického. Dále

popsané výzkumy naznačují značnou interdisciplinaritu výzkumného problému a také problém transferu těchto výzkumů do specifického kontextu tanečního sportu.

1.5. Shrnutí výzkumného problému

Na základě rešerše literatury je zřejmé, že prostředí tanečního sportu může být pro tanečnický velmi náročné a stresující. Pro úspěch na soutěži musí tanečníci trénovat nejen taneční dovednosti, ale musí být také adekvátně fyzicky i psychicky připraveni. Někteří autoři zdůrazňují nutnost trénovat partnerské dovednosti v širokém slova smyslu, jak na tanečním parketu, tak při komunikaci se svým tanečním partnerem či partnerkou (Outevsky & Martin, 2015; Tremayne & Ballinger, 2008). Na základě některých výzkumů se zdá, že sportovní tanec může poskytovat prostor pro osobní rozvoj (Hanke, 2005; Uspurien & Sniras, 2019), pravděpodobně skrze nepřímé působení prostředí dle teorie terapeutického tance (Dosedlová, 2012), tato oblast je však stále málo prozkoumaná, a navíc soutěžní prostředí zaměřené na sportovní výkon může mít z hlediska rozvoje vztahů a vhodné komunikace svá specifika, která by mohla mít pro jedince případně i detrimetální efekt. Proto je žádoucí důkladně popsat kontext a možnou povahu partnerského vztahu u sportovních tanečnicků v komunitě soutěžního párového tance. Ve většině provedených výzkumů souvisejících s mapováním faktorů ovlivňující taneční výkon je však předmětem zájmu převážně jednotlivců, nikoli interakce dvou jednotlivců v tanečním páru či jejich osobní vztah. Vzhledem k intenzivnímu kontaktu dvou tanečnicků v tanečním páru, což je dle Nieminena (2006) navíc často silný motivační faktor pro započetí soutěžní kariéry tanečnicka, můžeme předpokládat, že v tanečním páru se mohou objevovat přirozené tendence tvořit také osobní partnerské a romantické vztahy. Doklady o tom jsou ovšem spíše anekdotické. Naopak se zdá, že tanečníci mohou být z mnoha důvodů zdrženliví k tomu, aby se v soutěžním páru zároveň vytvořili osobní partnerský vztah (Majoross et al., 2008). Jednou z obav může být riziko zvýšení konfliktnosti a vyšší riziko rozpadu tanečního páru, což naznačují i jiné výzkumy z jiné sportovní oblasti či z prostředí firemních korporací. Cílem této práce je proto blíže prozkoumat představené téma pomocí kvalitativních výzkumných metod, aby bylo možné lépe pochopit vnímání a prožívání konfliktů a neshod u soutěžních tanečnicků, jejich preferované strategie řešení konfliktů a vnímaný vliv typu partnerského vztahu na podobu obvyklých konfliktů tanečních párů v tanečním sportu.

Téma naší práce je svou povahou interdisciplinární, v první řadě by se dalo vztáhnout do oblasti Sportovní psychologie, a také Pedagogické psychologie v širším slova smyslu, vzhledem k tomu, že jedním z cílů výzkumu je lépe pochopit konflikty u soutěžních tanečních párů kvůli jejich pravděpodobnému vlivu na sportovní výkon, efektivitu sportovních tréninků a potenciální výuce dovedností řešit konflikty. Téma řešení konfliktů spadá zároveň do oblasti komunikačních věd a v tomto kontextu úzce souvisí s psychologií partnerských vztahů, které jsou dále přímo relevantní v situaci, kdy soutěžní pár je zároveň v osobním romantickém partnerském vztahu. Prostředí společenského tance má též silnou spojitost s oblastí genderových studií, a to jak z psychologického, tak ze sociologického hlediska. Analýza problematiky genderu v kontextu společenských tanců dalece přesahuje možnosti této práce a není ani jejím cílem, nicméně při analýze dat je potřeba vzít toto hledisko aspoň částečně také do úvahy. V následující kapitole budou proto stručně představeny některé potenciálně související teoretické koncepty, které by mohly být užitečné při analýze definovaného výzkumného problému.

2. Potenciálně související teoretické koncepty

Vzhledem k výše popsané interdisciplinární povaze výzkumného problému budou na následujících stránkách stručně a výběrově představeny některé teoretické koncepty, které by mohly mít potenciální souvislost se zkoumaným tématem. Je však třeba mít na paměti, že vzhledem k velmi malému počtu dosud provedených výzkumů v konkrétní oblasti bude mít dále prezentovaný výzkum explorativní povahu (detailněji viz kapitola B1), což znamená, že praktická využitelnost představených teoretických konceptů bude primárně záviset na konkrétních analyzovaných empirických datech.

2.1. Psychologie řešení konfliktů

2.1.1. Základní pojmy a kontext vědeckého zkoumání konfliktů

Konflikt můžeme definovat jako interakci dvou či více lidí či stran, kteří vnímají své cíle či hodnoty jako protikladné či vzájemně neslučitelné. Konflikt může mít různou intenzitu a důležitost. Konflikt je nutné považovat za relativně široký koncept, který může souviset s mnoha dalšími psychologickými procesy a koncepty, jako například s přesvědčováním, konformitou, přizpůsobováním se, skupinovou dynamikou apod. Základem je však vždy interakce dvou či více stran a existence protichůdných zájmů, které mohou být do různé míry uvědomované či různě transparentní. Konflikt totiž může mít jak svou objektivní složku (například konflikt týkající se nedostatkových zdrojů) tak subjektivní složku, kdy konflikt může být sociálně vykonstruovaný a může souviset například s vnímanými sociálními rolami. Dále výzkumníci rozlišují mezi možným funkčním a dysfunkčním řešením konfliktu, přičemž v základu je přesvědčení (podpořené empirickými daty), že k mezilidským konfliktům bude vždy docházet nevyhnutelně, nicméně subjektivní význam konfliktu může být v různých kontextech transformován do konstruktivní podoby (Oetzel & Ting-Toomey, 2013).

Moderní výzkum řešení konfliktů staví především na holistickém interdisciplinárním přístupu. Jeho rozvoj byl však do značné míry spojen se zkoumáním mezi-skupinových konfliktů na poli sociální psychologie (Hornsey, 2008). Popsané sociálně-psychologické procesy v konfliktních situacích začaly být později aplikovány do mnoha dílčích oblastí, ať už se jednalo o konflikty v pracovní sféře, válečné konflikty, konflikty mezi různými kulturními skupinami, výzkumy mediace a vyjednávání či konflikty v osobních vztazích (Coleman et al., 2014).

Počátky vědeckého zkoumání povahy konfliktů byly spojeny s teoriemi Marxe, Darwina a Freuda. S notnou dávkou zjednodušení bychom mohli shrnout, že u těchto teoretiků byla analyzována především destruktivní povaha konfliktu, ačkoli u každého teoretika byla hypotetická příčina konfliktů jinde. Pro Darwina je konflikt nevyhnutelný, protože je obrazem evolučního boje o přežití, Marx zdůrazňoval nevyhnutelné konfliktní dělení společnosti kvůli třídnímu boji a pro Freuda byl konflikt důsledkem protikladných přání biologicky orientovaného Id a sociálně orientovaného Superega. Další vývoj výzkumu konfliktů souvisel s rozvojem kognitivní a sociální psychologie, kdy byly akcentovány psychologické procesy kognitivní či sociální percepce na jedné straně, a dále s rozvojem ekonomicko-politických modelů, které zkoumali zejména ekonomický, politický a kulturní kontext, ve kterém vznikají konflikty. Další vývoj teorií řešení konfliktů se však pod vlivem pozitivní psychologie stále více přesouval také k vnímání pozitivních aspektů konfliktů ve smyslu rozvoje skrze kooperaci a začaly být stále více zkoumány podmínky, které mohou facilitovat konstruktivní řešení konfliktů v kontrastu ke kompetitivní tendenci. Obecně však psychologie řešení konfliktů směřuje k integraci různých teoretických pohledů a k důrazu na propojení teorie a praxe (Coleman et al., 2014).

2.1.2. Teorie kooperace-kompetice dle Deutsche

Výše popsany vývoj v uvažování o konfliktu je dobře patrný například na teorii kooperace a kompetice, která byla původně vyvinutá Deutschem v roce 1949 a později rozpracována Johnsonem a Johnsonem v letech 2005-2011 (Coleman et al., 2014).

Základem teorie je předpoklad, že způsob, jakým jsou strukturované cíle jednotlivých stran předurčuje možnosti interakce jednotlivých aktérů, což dále předurčuje podobu konfliktu a možné způsoby jeho řešení. Teorie má několik základních idejí. Zaprvé, rozlišuje dva typy interdependence cílů, buď pozitivní (= dosažení cíle jedné strany pozitivně koreluje s dosažením cíle druhé strany) nebo negativní (= dosažení cíle jedné strany negativně koreluje s dosažením cíle druhé strany). V reálných situacích konfliktů se většinou potýkáme s různou kombinací pozitivních a negativních interdependencí cílů. Konflikt předpokládá existenci nějakého typu interdependence, může být však také asymetrická ve smyslu, že jedna strana má větší vliv (například činy jedné strany mohou mít velký efekt na cíle druhé strany, zatímco činy druhé strany mají pouze malý efekt na cíle první strany). Zadruhé, teorie rozlišuje dva typy činů, efektivní (= činy, které zvyšují šance aktérů na dosažení

cíle) a neefektivní (= činy, které snižují šance aktérů na dosažení cílů). Popsaná dichotomie, která je v konkrétním konfliktu vždy komplexní a mnohvrstevnatá, má poté vliv na tři hlavní sociálně-psychologické procesy: zastupitelnost (= do jaké míry je možné, aby činy jedné strany mohly pomoci zastoupit intenci druhé strany, což je základem fungování sociálních institucí a podstatou dělby práce), postoje (= predispozice hodnotit sebe, druhé a sociální prostředí, což je vrozená tendence reagovat pozitivně na to, co je pro nás výhodné, a negativně na to, co nám škodí) a inducibilita (= míra připravenosti přijmout vliv druhé strany, aby udělala, co první strana chce). (Johnson & Johnson, 2005)

Kombinací základní dichotomie a základních sociálně-psychologických vlivů lze dle teorie v základních rysech popsat jakýkoli konflikt a jeho základní směřování. Například pokud tým ve firmě spolupracuje na nějakém projektu, tak mají pozitivní interdependenci, pokud však jedna strana jedná převážně efektivně a druhá spíše neefektivně, tak vzniká negativní postoj jedné strany ke druhé, vznikají pochyby o zastupitelnosti a jedna strana má v důsledku nízkou míru připravenosti přijmout vliv druhé strany, díky čemuž lze vysvětlit vznikající konflikty. Naopak mezi hráči v tenise je negativní interdependence, což znamená, že pokud jedna strana jedná neefektivně (zahraje míč do outu), tak druhá strana má k tomuto činu naopak pozitivní postoj. Vznikající konflikty a jejich navrhovaná řešení jsou potom logicky jinak strukturovány, protože cíle stran jsou jinak definovány (Coleman et al., 2014).

Autoři upozorňují, že ve hře je samozřejmě mnoho dalších vlivů (například osobnostních, společenských apod.), nicméně teorie poskytuje určitý základní teoretický rámec, skrze který lze porozumět základním rysům konfliktů a lze díky němu také navrhnout možné způsoby řešení konfliktů. Autoři dále upozorňují na to, že je vždy potřeba zároveň porozumět specifickým znakům konfliktů a jeho unikátnímu socio-kulturnímu kontextu (Johnson & Johnson, 2005).

2.1.3. Teorie her

Velmi důležitým vlivem pro rozvoj psychologie řešení konfliktů byla tzv. game theory (teorie her), která začala klasickou prací von Neumanna a Morgensterna (1944 In Coleman et al., 2014) „*Theory of Games and Economic Behaviour*“. Hra je definována jako jakákoli interakce s určitým cílem. Hráči v těchto hrách jednají racionálně s cílem maximalizovat profit a minimalizovat ztráty. Ve svých počátcích byla teorie zejména matematická normativní teorie, jehož cílem bylo vyhodnotit

nejracionálnější řešení v různých typech her. Ačkoli čistá teorie her nepočítala s jejím využitím v behaviorálních experimentech, sociální psychologové byli touto teorií inspirováni a snažili se o to. V reálných kontextech tak logicky vyplynuly limity teorie her v socio-kulturním kontextu, kde hráči mohou mít různé motivy, někdy protichůdné, iracionální nebo neuvědomované. Navíc do hry vstupují specifické psychologické charakteristiky hráčů a vliv již vytvořených mezilidských vztahů (Oetzel & Ting-Toomey, 2013).

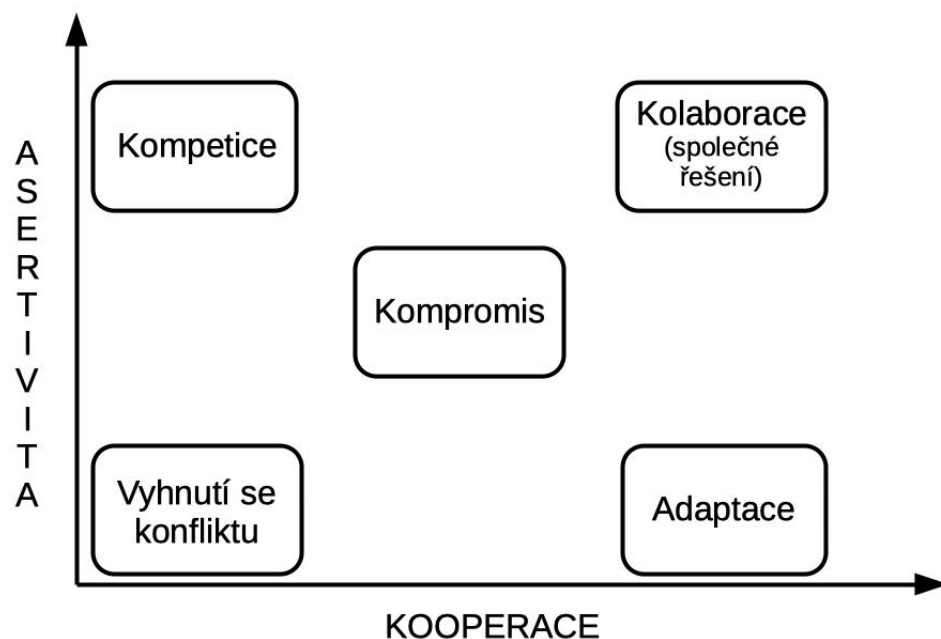
Jak se teorie her vyvíjela různými směry, bylo nutné definovat nové typy her. Shelling proto například v roce 1960 zavedl pro výzkumníky teoreticky užitečný koncept „mixed-nature of conflict“ (smíšená povaha konfliktu), což naznačovalo víceúrovňovou existenci smíšených kooperativně-kompetitivních cílů jakožto pozadí konfliktu. Sociální psychologové byly metodologicky inspirováni teorií her a začali ji považovat za určitý referenční rámec, s kterým mohli porovnat skutečné chování lidí v experimentální situaci. Díky tomu vznikl posun k deskriptivním teoriím her, kde výzkum nebyl zaměřen na definici racionálního způsobu řešení konfliktů, ale na pozorování pravděpodobného způsobu řešení konfliktů ve společensko-kulturním kontextu a s přihlédnutím k probíhajícím psychologickým procesům, což nemusí být (a často není) ten nejrationálnější způsob řešení, který by byl predikován dle normativní teorie her (Coleman et al., 2014; Oetzel & Ting-Toomey, 2013).

Teorie her se dále vyvíjela systémově ve smyslu, že se již nezkoumalo pouze řešení konfliktů v rámci jednoho typu her, ale zkoumali se možné konfuze mezi různými systémy her. Jako jedna z možných příčin konfliktů totiž může být to, že hráči si nejsou vědomi všech pravidel hry či dokonce pro sebe nemají jasně definované, jaký typ hry vlastně hrají. Například Carse (1986) rozlišuje mezi tzv. finite games (konečné hry), tedy hry s jasně definovanými pravidly, definovaným koncem a jasným vítězem, a tzv. infinite games (nekonečné hry), tedy hry, které nemají jasně definovaná pravidla ani konec a cílem hry není vyhrát, ale udržet se co nejdéle ve hře. Různé přístupy k řešení konfliktů potom mohou být určované tím, že zatímco někteří hráči vnímají hru jako nekonečnou, tak spoluhráči hrají stylem konečné hry, díky čemuž může dojít k mnoha možným nepochopením (Carse, 1986 In Wyss-Flamm & Zandee, 2016).

2.1.4. Thomas-Kilmannův model přístupu k řešení konfliktů

Moderní výzkum psychologie řešení konfliktů má tendenci propojovat teorii s praxí, jak tomu bylo například u výše popsaného výzkumu vnímání konfliktů u

soutěžních tanečních párů (Majoross et al., 2008), při kterém byl využit Thomas-Kilmannův model. Jedná se o široce využívanou typologii interpersonálního stylu řešení konfliktů vycházející z tradice modelů duálního zájmu (Cordell & Thompson, 2019). Model je založen na dvou dimenzích – dimenze zájmu jedince dosáhnout vlastních cílů (asertivita) a dimenze zájmu jedince uspokojit cíle druhých (kooperace). Kombinací dvou dimenzí je definováno 5 základních stylů řešení konfliktů: vyhnutí se (nízká asertivita, nízká kooperace), akomodace (nízká asertivita, vysoká kooperace), kompetice (vysoká asertivita, nízká kooperace), kolaborace (vysoká asertivita, vysoká kooperace) a kompromis (středně vysoká asertivita a kooperace). Jde o typologii toho, jakým způsobem jedinec obvykle přistupuje k řešení konfliktů. Každý jedinec využívá každý z uvedených přístupů v různých situacích a v různé míře dle svého primárního nastavení. Ani jeden z přístupů k řešení konfliktů není apriorně považován za lepší či horší, je vždy zapotřebí vyhodnotit kontext konfliktu a zájmů jednotlivých stran (Kilmann & Thomas, 1977). Níže jsou znázorněny základní kategorie modelu na dvou dimenzích.

Obr. A1. Thomas-Kilmannova typologie přístupu k řešení konfliktů, adaptováno dle Kilmann & Thomas, 1977

K měření preferovaných způsobů řešení konfliktů u jednotlivce byl vyvinut dotazník Thomas-Kilmann instrument (= TKI), který byl původně v roce 1977 normován na 400 respondentech. Později byla provedena nová normativní studie čítající 8000 respondentů či respondentek (50 % žen), nové normy se však od původní verze příliš nelišili. Muži ve vzorku měli mírně vyšší tendenci ke kompetitivnímu

přístupu řešení konfliktů oproti ženám, ženy měli mírně vyšší udávanou preferenci ke kompromisnímu řešení konfliktů. Dále bylo zjištěno, že čím výše jsou zaměstnanci postaveni v hierarchii firem, tak tím častěji preferují asertivnější přístup k řešení konfliktů na úkor kooperativních. Autoři studie však nepovažují tyto rozdíly za reálně smysluplné, ač statisticky významné, vzhledem k pokynům hodnocení velikosti účinku dle Cohena s přihlédnutím k velikosti zkoumaného souboru (Schaubhut, 2007).

Popis všech možných modelů pro porozumění konfliktům dalece přesahuje možnosti této práce. Výše byly popsány některé příklady teorií, které mohou být užitečné pro náš výzkum a které ilustrují některé hlavní směry, kterým se výzkum řešení konfliktů může ubírat.

2.2. Psychologie partnerských vztahů

2.2.1. Základní pojmy a přístupy ke zkoumání partnerských vztahů

Mezilidský vztah je ve svém základu situací, ve které dochází k vzájemnému propojování emocí, myšlenek a chování u dvou lidí (Kelley et al., 1983 In Jowett & Meek, 2000). Ve svém životě tvoříme mnoho různých mezilidských vztahů s různými pozicemi, různým významem a různou intenzitou, ať už to jsou rodinné vztahy, obchodní vztahy či osobní partnerské vztahy. Základem všech vztahů je specifický způsob interakce, který je zasazen ve společensko-ekonomicko-kulturně-historickém kontextu. Psychologický výzkum mezilidských vztahů může být zaměřen na různé fáze různých vztahů (iniciace, udržování či ukončení vztahu) a může pojmout mnoho různých perspektiv, například neurobiologické, evoluční, kognitivní, systémové či socio-kulturní, ale zároveň se silně prolíná s komunikačními, sociologickými, antropologickými a ekonomickými vědami (Berscheid & Regan, 2005). V této části se zaměříme primárně na osobní partnerské či manželské vztahy se zaměřením na úlohu komunikace v rozvoji partnerských vztahů a jeho vliv na subjektivní vnímání spokojenosti, neboť toto teoretické hledisko je nejbližší povaze našeho výzkumu a má přímo souvislost s psychologií řešení konfliktů.

2.2.2. Faktory ovlivňující spokojenost manželských vztahů

Výzkumy spokojeného manželství jsou většinou hodnoceny podle dvou hlavních konstruktů, stability (= motivace setrvat v partnerském vztahu, kterou je

možné i objektivně vyjádřit pomocí doby trvání manželství) a subjektivní spokojenosti, obvykle měřeno pomocí dotazníků. Tyto konstrukty jsou pak obvykle korelovány s dalšími vlivy, buď v retrospektivních či longitudinálních výzkumech. Při interpretaci výzkumů manželské spokojenosti je vždy třeba mít na paměti, že výsledky mohou být dlouhodobě zkresleny tím, že nejčastějším výzkumným vzorkem jsou manželé z ekonomické střední třídy a ze západoevropského či severoamerického socio-kulturního prostředí a univerzitní studenti s podobnými socio-ekonomickými charakteristikami. Tyto výzkumy jsou dále obvykle zkresleny svou korelační či kvazi-experimentální povahou, kdy se můžeme často setkat s problémem třetí proměnné či reciproční kauzality a kdy se často využívají sebehodnotící škály, které mohou být do značné míry zkresleny efektem sociální žádoucnosti v různých kulturních kontextu.

Berscheid (2005) ve své publikaci uvažuje nad tím, že ve společnosti můžeme pozorovat určitý ambivalentní postoj k výzkumům zaměřeným na romantické vztahy, kdy na jedné straně jsou lidé fascinováni tématem milostných vztahů (v knihkupectvích se dobře prodávají „kuchařky“ spokojeného vztahu), a na druhé straně vykazují lidé nedůvěru až odpor ke kvantifikaci determinant spokojených partnerských vztahů a zkoumání manželství vědeckými metodami (Berscheid & Regan, 2005).

Dle současného stavu výzkumu vykazují dvě osobnostní charakteristiky silnou souvislost s vnímanou kvalitou manželského vztahu. Zaprvé, emoční nestabilita či neuroticismus dle Big Five, kdy výzkumy konzistentně vykazují nižší spokojenost ve vztahu s partnerem s vysokou negativní emocionalitou u obou genderů a stejně tak samotní partneři či partnerky s vysokým neuroticismem vykazují obecně nižší spokojenost ve svých partnerských vztazích (Robins et al., 2000). Zadruhé, expresivita jakožto schopnost vyjadřovat emoce je pozitivně korelována se spokojeností v manželství u obou genderů, přičemž tato schopnost může snižovat negativní efekt neuroticismu, a tento efekt je silnější u nových manželských párů (Houts et al., 1996). Potenciálně velmi slibnou novou výzkumnou oblastí je spokojenost související se stylem attachmentu, v současné době je však předčasné dělat závěry, neboť se nyní testuje validita a reliabilita nástrojů měřících typ attachmentu (Berscheid & Regan, 2005).

Častou příčinou nespokojenosti v partnerských vztazích se zdají být nereálné ideály a příliš vysoké standardy, které jsou kladeny na svého manžela či manželku a nesplněná očekávání z partnerského vztahu. Představy o ideálním tanečním partnerovi ovšem mohou plnit tři základní funkce. Za prvé je skrze ně hodnocena kvalita

současného partnerství, za druhé, k vysvětlení toho, co se v partnerství děje (kauzální atribuce chování partnera) a za třetí mohou složit k regulaci vlastního chování. Tyto ideály však mohou mít různý stupeň rigidity (Campbell et al., 2016). Eidelson & Epstein (1982) vytvořili inventář, který mapuje nejčastější příčiny nespokojenosti u párů, kteří věří, že 1. neshody jsou destruktivní, 2. dobrý partner musí vycítit, na co myslím, 3. člověk se nemůže změnit, 4. je potřeba být dokonalým sexuálním partnerem, 5. muži a ženy se dramaticky liší osobnostně a z hlediska potřeb ve vztahu. Naopak reálná očekávání jsou asociována s vyšší spokojeností v manželství (Fincham & Bradbury, 1993).

Výše v kap. A1.4. již byla stručně diskutována důležitost podobnosti postojů a hodnot pro spokojenost v partnerském páru. Obecně se také zdá, že snad s výjimkou podobnosti v dimenzi submise-dominance (Markey & Markey, 2016), je pro partnery výhodnější, pokud jsou si manželé osobnostně podobní (Leikas et al., 2018). Mnoho výzkumů však upozorňuje na to, že pro spokojenost v manželství je důležitější subjektivní podobnost vnímaná partnery nežli aktuální podobnost hodnocená pozorovateli zvenku (Acitelli et al., 2016), což může být vysvětleno teoriemi kognitivní disonance či kognitivními zkresleními s (podvědomou) snahou vyhnout se případným problémům (Berscheid & Regan, 2005). Spokojenost je dále asociována s různými vzorci komunikace v páru, což je rozebráno v navazující kapitole.

Spokojenost v manželství může být kromě osobnostních a kognitivních faktorů silně ovlivňována také vnějšími faktory. Velmi důležitým faktorem manželské stability je podpora nejbližšího sociálního okolí, včetně schválení partnera rodinou, ale také přítomnost (či nepřítomnost) atraktivních alternativ k současnému partnerskému vztahu. Dále je potřeba vzít do úvahy demografické charakteristiky jako je věk či socio-ekonomický status. Společným jmenovatelem těchto faktorů je to, že manželství je nevyhnutelně ovlivňováno socio-kulturně-historickým kontextem, ve kterém žijí. Pokud jsou tedy nalezeny některé pravděpodobnosti (například, že vyšší plat ženy, ale ne muže, je korelován s vyšší pravděpodobností rozvodu či vyšší rozvodovost u afro-američanů), tak nelze tato data interpretovat bez porozumění socio-kulturnímu kontextu prostředí, ve kterém se manželé pohybují. Například popsané korelace mohou souviset s relativní silou patriarchálních hodnot ve společnosti či s možnými rasovými diskriminacemi vytvářejícími vyšší pravděpodobnost nižšího socio-ekonomického statusu u afro-američanů, což může zvyšovat nespokojenost v manželství skrze přítomnost více stresorů a pravděpodobnějšího rozvoje negativity v manželství

(Berscheid & Regan, 2005). Detailní analýza těchto vlivů samozřejmě nemůže být cílem této práce, nicméně je potřeba uvědomovat si komplexnost a provázanost jednotlivých faktorů.

Subjektivní spokojenost, která je ovlivňována zejména popsány faktory, se zdá být důležitým prediktorem stability manželství, ale není jediným. V longitudinálních studiích se koneckonců ukazuje, že spokojenost v manželském páru přirozeně osciluje v různých obdobích. Vlivným prediktorem stability manželství je kromě subjektivní spokojenosti také velikost dosavadní investice (čas, energie...) a kvalita dostupných alternativ (Rusbult, 1983).

2.2.3. Komunikace a konflikty v partnerských vztazích

Komunikační vědy jsou samy o sobě velmi širokou vědeckou oblastí s mnoha možnými aplikacemi (genetika, počítačové vědy, sociologie, sémiotika, antropologie...), ale základem je vždy vnímání komunikace jako způsobu přenosu informace. V případě mezilidské komunikace je informací myšlena mentální reprezentace, který je předávána z jedné mysli do druhé. Tato základní definice však nepostihuje možnou bohatost komunikace (Coleman et al., 2014).

První komunikační teorie se zaměřovali na problematiku kódování a dekódování s předpokladem, že každý kód nese svůj specifický význam. Tímto způsobem však můžeme nahlížet spíše na ne-lidskou komunikaci, u komunikace dvou lidí je třeba dále zkoumat intenci mluvčího, explicitní a implicitní významy v mezilidské komunikaci, problematiku verbální a neverbální komunikace, různé perspektivy účastníků komunikace a zejména dialogickou povahu komunikace, při kterém dochází ke komplexní interakci všech zmíněných vlivů (Coleman et al., 2014).

Zjednodušeně můžeme tedy říct, že kromě předávání informace jakožto základního smyslu komunikace, může nést komunikace také další významy, během kterých může docházet k různým konfuzím při pochopení významu předávané informace. Tuto komplexnost lidské komunikace dobře vyjadřují známé Watzlawickovy axiomy publikované ve vlivném článku „Pragmatika lidské komunikace“ (Watzlawick, Bavelas, Jackson, 1967 In Lutterer, 2007), které byly vytvořeny v kontextu Batesonovy komunikační teorie a počátků systemického uvažování. 1. Není možné nekomunikovat. 2. Každá komunikace je metakomunikací, které má zároveň svůj obsah a vztahový aspekt. 3. Povaha vztahu je zobrazena skrze interpunkci komunikační sekvence, tedy skrze způsob, jakým proudí či se zastavuje

komunikace mezi komunikanty. 4. Komunikace má dvě základní modalitty, digitální (verbální) a analogovou (neverbální). 5. Komunikace může být symetrická či asymetrická (komplementární) dle toho, zda je založena na rovnosti či rozdílnosti komunikujících (Lutterer, 2007).

Výše řečené podporuje to, že komunikace je mnoha manželskými poradci považována za jednu ze zásadních složek spokojeného manželství a zároveň základním prostředkem k budování spokojenosti a stability v manželství (Stafford & Canary, 2016). V praxi manželského poradenství je totiž v mnoha případech důležitější zaměřit se na formu komunikace partnerů (a související preferovaný způsob řešení konfliktů) spíše než na konkrétní problém, který manželé právě předkládají (Kratochvíl, 2009). Konflikty jsou díky blízké interakci životních partnerů nevyhnutelné. Dle výzkumů se zdá, že způsob nakládání s konflikty je důležitějším prediktorem udržení partnerského vztahu než absolutní četnost výskytu konfliktů. Longitudinální výzkumy navíc potvrzují, že je možné, aby se partneři naučili řešit konflikty konstruktivně (Willerton et al., 2012).

Ve výzkumu konfliktů u manželských párů se vynořily dva vedoucí teoretické rámce, 1. Teorie sociálního učení a 2. Teorie interdependence. Teorie sociálního učení je silně propojená s oblastí manželské terapie a s výzkumy intervence pro páry se silnou nespokojeností v manželství, obvykle založené na práci s negativními afekty, se změnou vnímání a se změnu navykklých komunikačních vzorců v manželském páru. Teorie interdependence vychází z předpokladu, že konflikt je primárně založen na různých očekáváních obou partnerů, což vychází z jejich přirozených rozdílností, přičemž se zvyšující se interdependencí a interakcí přirozeně dochází k větší četnosti konfliktů (Berscheid & Regan, 2005).

V souvislosti se změnami ve společnosti a se zvýšenou rozvodovostí se začal rozvíjet výzkum manželské terapie. Jedna linie výzkumů se zaměřovala na laboratorní zkoumání párové interakce při řešení neshod s následnou predikcí jejich subjektivní spokojenosti a dlouhodobé stability v manželství. Mohly tak být popsány některé typické rysy nešťastných manželství skrze jejich typické interakce. Dle Gottmana lze na základě pozorování manželů při řešení nějaké neshody v relativně krátkém čase poznat, jaký je jejich partnerský vztah (Berscheid & Regan, 2005).

Nešťastná manželství mají dle Gottmanovy teorie partnerské interakce zejména vyšší frekvenci negativních interakcí oproti pozitivním interakcím, přičemž ve spokojených manželstvích je frekvence pozitivních interakcí přinejmenším

dvojnásobná, dle Gottmana by měla být dokonce pětinasobná, neboť negativita má zdá se větší efekt než pozitivita (Gottman & Levenson, 1992). Dále v nešťastných manželstvích můžeme často pozorovat tzv. komunikační vzorec požadavek-stažení, kdy tradičně je spíše žena ta, která požaduje a muž je častěji ten, kde se stahuje (nespokojenost však byla zjištěna i v manželstvích, kdy jsou role inverzní). Kořeny destruktivity tohoto komunikačního vzorce jsou vysvětlovány buď dle teorie dilematu blízkosti či dle hypotézy mocenské asymetrie společenské struktury. Podle teorie dilematu blízkosti je nutné balancovat interdependenci a independenci v páru, přičemž zatímco ten, kdo touží po větší interdependenci potřebuje spolupráci druhého, tak naopak ten toužící po independenci může cíle dosahovat i sám či sama, což logicky vytváří konflikty. Vzhledem k socializaci (či dispozičním charakteristikám) mužů a žen je to častěji muž toužící po větší independenci a žena po větší interdependenci, což je podstatou konfliktů v tomto komunikačním vzorci. Dle hypotézy mocenské asymetrie ve společenské struktuře dochází ke konfliktu kvůli tomu, že manžel má díky existujícímu společenskému uspořádání z manželství více benefitů a méně ztrát než manželka, proto mu vyhovuje status quo, zatímco manželka může častěji požadovat změnu. Proto se častěji manželka dovolává diskuze a manžel se jí spíše vyhýbá. Výzkumně silnější podporu má v této chvíli spíše hypotéza sociální struktury (Berscheid & Regan, 2005; Heavey et al., 1993; Vogel & Karney, 2016).

Teorie interdependence předpokládá přirozeně se zvyšující tendenci ke konfliktům mezi manželskými páry v souvislosti s jejich častější interakcí a větší blízkostí v osobním životě. Dle Petersonova modelu rozvoje konfliktu je na základě osobních predispozic (například rozdílných hodnot či názorů) vytvořen nějaký konkrétní problém, kterému se páry buď vyhnou anebo vznikne otevřený konflikt. S konfliktem poté mohou v zásadě zacházet dvojím způsobem, buď konstruktivním přístupem (asertivitou, pochopením, podporou, analýzou situace) nebo destruktivně (osobními útoky, výhrůzkami...). Peterson dále definuje, že pokud dochází k eskalaci konfliktu, tak konstruktivním může být dle situace buď otevřená snaha o smíření nebo dočasnému stáhnutí se z konfliktu. Konflikt může skončit buď vyřešením ve smyslu, že obě strany jsou pochopeny a dojde k nějaké formě kompromisu z hlediska původních aspirací a očekávání partnerů, nebo konflikt nebude vyřešen, čímž ve vztahu vzroste negativita, anebo dojde k asymetrickému vyřešení konfliktu, kdy se jeden z partnerů vzdá svých cílů. V obdobích zvýšeného stresu (například při narození dítěte či při změně zaměstnání) se zvyšuje pravděpodobnost konfliktů. V každém případě skrze

řešení konfliktů dochází k postupné redefinici vztahu, pozice manžela či manželky v páru a jejich povahy interdependence (Christensen & Pasch, 1993).

Rusbultová navázala vytvořením modelu základních způsobů, jakými partneři či partnerky přistupují k řešení konfliktů v partnerských vztazích v případě, že považují partnerovo chování za negativní a destruktivní. Partneři či partnerku mohou zvolit buď aktivní či pasivní strategii a obě tyto strategie mohou být pro vztah dle specifického kontextu konstruktivní či destruktivní (Rusbult et al., 1982).

	Aktivní strategie řešení konfliktů	Pasivní strategie řešení konfliktů
Konstruktivní pro partnerský vztah	Hlas („Voice“) znamená diskuzi, vyjednávání a snahu řešit problém. Jde o aktivní, konstruktivní strategii, jejímž cílem je nespokojenost zvládnout či požádat o pomoc třetí stranu.	Loajalita („Loyalty“) představuje odstoupení od konfliktu s očekáváním, že se vztahlepší s předpokladem situační atribuce chování partnera či partnerky. Projevuje se při ní touha setrvat ve vztahu.
Destruktivní pro partnerský vztah	Únik („Exit“) souvisí s odchodem z konfliktní situace, vyhrožováním ukončení vztahu a fyzickým či emočním týráním. Tato strategie se může jevit konstruktivní pro člověka, který ji aplikuje, ale pro vztah je ve výsledku destruktivní.	Opomíjení („neglect“) se projevuje jako ignorování či odmítání mluvit o problému. Poukazuje na nedostatek zájmu či oddanosti vůči partnerovi a vztahu (nebo bývá takto daný postoj vnímán).

Tab. A4. Čtyři způsoby přístupu k řešení konfliktů v partnerských vztazích dle modelu ELVN Rusbultové, adaptováno dle Willerton, 2012

Dle modelu mohou konflikty ve vztahu eskalovat například v případě, kdy každý partner užívá primárně jiný způsob zvládnání konfliktů (aktivní či pasivní) a když dojde k různému vnímání konstruktivnosti či destruktivnosti dané strategie. Přesto však využívání konstruktivních strategií (ať už pasivních či aktivních) obecně koreluje s vyšší spokojeností v manželství spíše než využívání destruktivních strategií (Rusbult et al., 1982).

Rozdíly v četnosti užívání aktivních či pasivních strategií mohou souviset s pohlavím, ženy obecně chtějí o problémech spíše mluvit, zatímco muži mají spíše tendenci se stahovat (jak již bylo popsáno výše). Ze strany ženy tak může dojít ke

konfuzi mezi loajalitou a opomíjením, muži mohou naopak tendenci žen diskutovat vnímat spíše jako útok. Tyto genderové rozdíly mohou být determinovány fyziologickými charakteristikami mužů a žen (Gottman & Levenson, 1992) a/nebo mohou být naučené prostřednictvím genderové socializace. V každém případě z těchto dat vychází důležité podněty pro podporu řešení konfliktů v partnerských vztazích, kdy smyslem mediace může být pomoc při interpretování různých komunikačních vzorců, což může poté pozitivně přispět k efektivnějšímu nakládání s konflikty (Willerton et al., 2012).

Z popsanych teorií vyplývá, že pasivní strategie řešení konfliktu může být konstruktivní i destruktivní, takže je vždy nutné porozumět jedinečnému kontextu konkrétního partnerství. Tyto předpoklady se také dobře prolínají s předpokladem Thomas-Killmanova modelu přístupu k řešení konfliktů, kdy každý možný přístup k řešení konfliktu může být v určitých kontextech přínosný, včetně strategie vyhnouti se. Ve světle těchto teorií bychom mohli lépe porozumět tomu, proč ve výzkumu Majoross et al. (2008) mnoho tanečních párů popsalo jako častou pasivní strategii řešení konfliktů během tanečních tréninků.

2.2.4. Taxonomie typů manželství

Psychologie partnerských vztahů a manželské terapie v zásadě rozlišuje dva základní typy manželství – šťastné a nešťastné, přičemž psychologický výzkum se historicky zaměřoval mnohem více na ty nešťastná manželství (viz výše). V poslední době se pod vlivem pozitivní psychologie začínají zkoumat také determinanty spokojeného manželství. Wallerstein & Blakeslee (1995, In Berscheid, 2005) rozlišují 4 typy spokojených manželství, 1. Romantické, založené na vášnivé lásce, 2. Záchranné neboli léčivé, kdy hlavním motivem je vyrovnání se s předchozím traumatem, 3. Tradiční, kde jsou jasně rozdělené role manželů, 4. Společníků, kdy základem je přátelství a rovnost. Poslední typ manželství je prý častější u mladší generace a reflektuje změnu a vývoj společenského uspořádání (Berscheid & Regan, 2005).

Jiná často používaná typologie funkčních manželství dle Fitzpatrickové je založena na třech dimenzích, interdependence (= jak moc času spolu tráví a jejich úroveň přátelství), ideologie (= hodnoty, standardy přesvědčení o ideální podobě vztahu) a konfliktnost (= úroveň asertivity a jejich ochota vstupovat do konfliktů). Ačkoli je teoreticky možné vytvořit 8 typů manželství dle krajních hodnot na

popsaných třech dimenzích, tak dle výzkumů spadá většina manželství do jedné ze tří kategorií – tradiční, liberální či separátní. V tradičním manželství partneri vykazují vysokou interdependenci, konvenční vztahové hodnoty a obecně nízkou konfliktnost (s výjimkou závažných otázek). V liberálním manželství je naopak relativně nízká interdependenci a vysoká konfliktnost vycházející z liberálních nekonvenčních vztahových hodnot, neboť vysokou hodnotou je individuální svoboda, díky čemuž spolu partneri častěji vyjednávají své pozice. V separátním manželství je vedoucím principem nízká konfliktnost, která je spojena s relativně nízkou interdependencí. Ve výzkumech nebyly mezi těmito typy zjištěny rozdíly ve vnímané spokojenosti, stabilitě manželství či jiných demografických charakteristikách. Byly však zjištěny rozdíly v četnosti interakce a využívání komunikačních strategií sloužících k udržování vztahu, kdy logicky nejvíce komunikovali liberální manželství. Zdá se tedy, že četnost komunikace nemůže být sama o sobě prediktorem spokojenosti manželství, neboť je mediována preferovaným typem manželství, kteří spolu partneri vytváří (Fitzpatrick et al., 2016; Weigel & Ballard-Reisch, 1999). V našem výzkumu může být užitečné sledovat, zda budeme moci nalézt určité paralely u různých typů vztahů, které spolu mohou taneční partneri vytvářet.

2.2.5. Struktura genderové asymetrie moci ve společenském tanci

Pitrová (2010) ve své bakalářské práci rozebírala na základě studia dokumentů a standardizovaného pozorování genderové nerovnosti a stereotypy v tanečním sportu. Analýzou dat došla k závěru, že *“taneční sport je symbolickým vyjádřením základní genderové nerovnosti, a to dominance muže a submisivity ženy. To se projevuje v tanci samotném, ve vzhledu tanečníků (partnerka má být především krásná a, slovy Bourdieuho, má zvyšovat symbolický kapitál muže), v pravidlech a předpisech dávající primární odpovědnost partnerovi (např. nositelem výkonnostní třídy v páru je muž), ve veřejném vystupování tanečníků či ve spontánním upřednostňování partnera a opomíjení partnerky u pořadatelů tanečních soutěží”* (Pitrová, 2010, str. 57). Pocit rovnosti ve vztahu se přitom zdá být také důležitým prediktorem spokojenosti ve vztahu, subjektivní vnímání rovnosti ve vztahu v longitudinálních studiích koreluje s vnímanou spokojeností, ačkoli silněji u žen, než u mužů (Willerton, 2012). Ačkoli v současné době došlo ke změně v tom, že nositelem výkonnostní třídy již není muž, tak povaha společenského tance má nepochybně silnou tendenci k zobrazování patriarchálních společenských struktur.

Důraz na tělesnost v expresi párového společenského tance lze z hlediska genderových studií interpretovat například skrze Bourdieho teorie interakce aktérů s objektivními společenskými strukturami, které jsou nezávislé na jejich vědomí a vůli, ale které mají schopnost předurčovat jejich jednání a představy, aniž by si toho byli aktéři vědomí. Společenský tanec tak může skrze tyto objektivní struktury podporovat strukturální uspořádání genderové mocenské asymetrie ve společnosti, neboť se mohou jevit přirozené, ale ve skutečnosti je porozumění těmto strukturám sociálně konstruované (Knechtlová, 2008). Jak již bylo řečeno, detailní analýza společenského tance z hlediska genderových studií dalece přesahuje možnosti této práce, nicméně může být zajímavé si během analýzy empirických dat všimnout, do jaké míry je symbolické zobrazení vztahu muže a ženy kongruentní s podobou vztahů u sportovních tanečních párů.

2.3. Teorie činnosti (Activity Theory, AT)

Teorie činnosti (AT) je velmi vlivnou rodinou teoretických konceptů vycházejících z tradice prací Vygotského, Leont'jeva, Rubinstejna, Luriji či Colea, jejichž cílem je vysvětlení a pochopení různých systémů lidské činnosti v jejich historicko-kulturním kontextu² (Engeström, 2001). Podstatou AT je socio-kulturní a kulturně-historická perspektiva, která považuje sociální a kulturní vlivy za hlavní sílu ve formování lidské mysli, která vzniká díky interakci s dalšími lidmi skrze mediaci kulturními artefakty. V tomto smyslu tedy není socio-kulturní prostředí pouze externím vlivem více či méně nezávislým na lidské psychice, ale spíše podstatou lidské psyché (Kaptelinin In Bainbridge, 2004).

Russel et al. (2003) shrnuje základní principy AT na základě vlivné knihy Kulturní Psychologie z roku 1996 od Michela Colea.

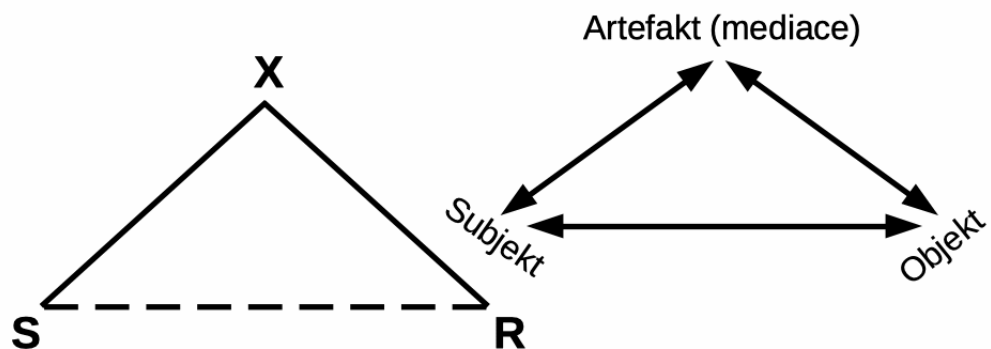
- Lidské chování je ve svém základu sociální a lidská činnost je ve svém základu kolektivní.
- Lidské vědomí se vyvíjí na základě společné lidské aktivity se sdílenými nástroji. Skrze kolektivní činnost jsou lidé vždy v kontaktu s komunitou (či komunitami), s její historií, hodnotami a sociálními vztahy.

² Alternativním názvem AT je proto „Kulturně-historická teorie činnosti“ (Cultural-Historical Activity Theory), v tomto textu však budeme pro úsporu místa používat název „Teorie činnosti“ se zkratkou AT (Activity Theory), pozn.aut.

- Základním prvkem analýzy je činnost mediovaná nástroji. Nástroje zde nejsou vnímány jako pouhé prostředky lidí k ovládnutí prostředí, jejich význam je mnohem komplexnější. Mezilidská interakce s nástroji je totiž především základním předpokladem učení a vývoje individuální psychiky (dle Vygotského je každá mentální funkce nejdříve inter-psychická předtím, než se stane intrapsychickou, Kaptelinin In Bainbridge, 2004).
- Nástroje můžeme chápat na dvou základních úrovních. Na primární úrovni se jedná o externí materiální nástroje (např. kladivo, kniha, počítač...), na sekundární úrovni mluvíme o interních nástrojích (např. jazyk, schémata, koncepty, skripta...), tedy nástroje nemusí být nutně fyzické (Russell et al., 2003). Nástroj v AT je třeba chápat v širším slova smyslu, kde za objektivní ve smyslu opravdových reálií, s kterými aktéři interagují, můžeme považovat jakoukoli skutečnost, která je sociálně a kulturně definována (Bainbridge, 2004).
- Předmětem zájmu AT je vývoj a změna v širším slova smyslu. Může se jednat o historickou změnu, individuální vývoj či situační změnu. Obvyklým předmětem analýzy je tedy každodenní mezilidská interakce skrze nástroje a pozorování jejich změn v čase.
- Pro pochopení sociální reality je potřeba pochopit komplexní interakci jednotlivých aktérů a jejich prostředí skrze mediaci nástroji, což dává na jedné straně jednotlivci určitou možnost volby, ale na druhé straně jeho volbu zároveň omezuje. *„Jednotlivci jsou aktivními aktéry ve svém vlastním vývoji, ale zároveň nejednají v prostředí zcela na základě vlastní volby. Je tedy potřeba odmítnout úzké vnímání vědy ve smyslu přímé kauzality ve prospěch vědy, která zdůrazňuje emergentní povahu lidské mysli v činnosti a důležitou roli interpretace v teoretickém rámci, který je založen jak na metodologii přírodních věd, tak na metodologii sociálních a humanitních věd“* (Cole, 1996 In Russell et al., 2003, s. 338).

Dle Engeströma (2001) můžeme rozpoznat tři generace teorie činnosti. První generace je spojena s Vygotským, který vytvořil základy Kulturně-historické teorie činnosti ve 20. a 30. letech 20. století. Klíčovým konceptem zde byla definice kulturní mediace mezi stimulem a odpovědí (znázorněném ve známém Vygotského

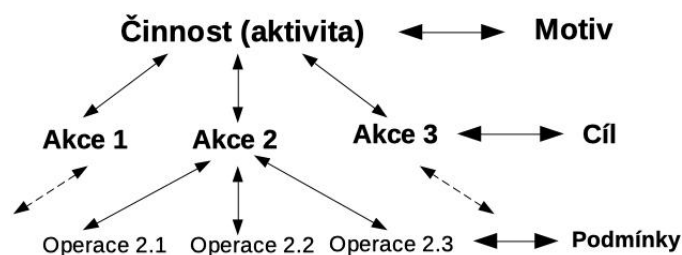
trojúhelníku, viz níže). V tomto smyslu byl Vygotského koncept primárně zaměřen na pochopení toho, jak je jednatel a jeho psychika přímo či nepřímo ovlivněna (= mediována) kulturními artefakty. Tato Vygotského idea má velké důsledky pro vnímání vlivu kultury, neboť tím bylo překonáno zjednodušené vnímání duality jednatel a společnosti. V důsledku vnímání kulturních artefaktů (nástrojů, objektů...) jako podstatné součástí vývoje individuální psychiky v kulturně-historickém kontextu není možné pochopit individuální psychiku člověka bez pochopení využívaných kulturních artefaktů, a zároveň není možné pochopit společnost bez analýzy volby člověka ve způsobech, jakými používá a produkuje artefakty, což může mít zpětně vliv na změny ve společenském uspořádání (Engeström, 2001).

Obr. A2. Vygotského původní model mediace (vlevo): S – Stimulus, R – Response (odpověď), X – mediace. Pozdější reformulace Vygotského modelu dle Engeströma (vpravo)

Limitací první generace AT je dle Engeströma (2001) to, že jednotkou analýzy zůstával primárně jednatel, na což navazuje druhá generace AT spojená zejména s Leontjevem a jeho distinkcí individuální a kolektivní aktivity. Ačkoli Leontjev explicitně hovoří o tom, že aktéry v činnostech nemusí být pouze jednotlivci, ale také kolektivní aktéři (= kolektivní aktivita), tak v jeho teorii stále dle Engeströma chybí systematický popis struktury a vývoje kolektivních aktivit. Toto je dle některých autorů dáváno do souvislosti s relativním omezením studia sociálního uspořádání v prostředí Sovětského svazu (Bainbridge, 2004). Dle Engeströma (2001) tak druhá generace AT zůstává primárně soustředěna na to, jak jednatel interaguje s prostředím a podstatou třetí generace je proto rozšíření pohledu na činnosti jednatel či skupin v kontextu celého systému činnosti.

Leont'jev však přispěl k rozvoji AT několika důležitými tezemi, zejména jeho popisem hierarchické struktury činnosti a vedoucí úlohou motivu (předmětu) činnosti. Podle Leont'jeva je každá lidská aktivita předurčena zejména svým předmětem, který podle druhu činnosti může nabývat různých podob. Každá činnost je totiž vedena s určitým cílem a je tedy spojena s určitými potřebami subjektů či přidruženými hodnotami. Podobně jako u Vygotského je mechanismus účinku interakce mezi subjektem a předmětem činnosti komplexní a zpětnovazební, tedy subjekt a předmět činnosti se vzájemně ovlivňují. Dle Leont'jeva je však v rámci činností nutné rozlišovat mezi hlavní činností (aktivitou), která je vedena hlavním motivem, o který subjekty usilují, mezi akcemi, což jsou vědomé procesy s určitým specifickým cílem, který je přímo spojený s hlavním motivem činnosti a mezi operacemi, které jsou někdy nutné pro vykonání akce. V rámci činností, akcí a operací tedy můžeme rozlišovat několik cílů, které mají své pod-cíle, které jsou však propojeny hlavním motivem (Kaptelinin Ib Bainbridge, 2004). Toto je znázorněno na obrázku níže.

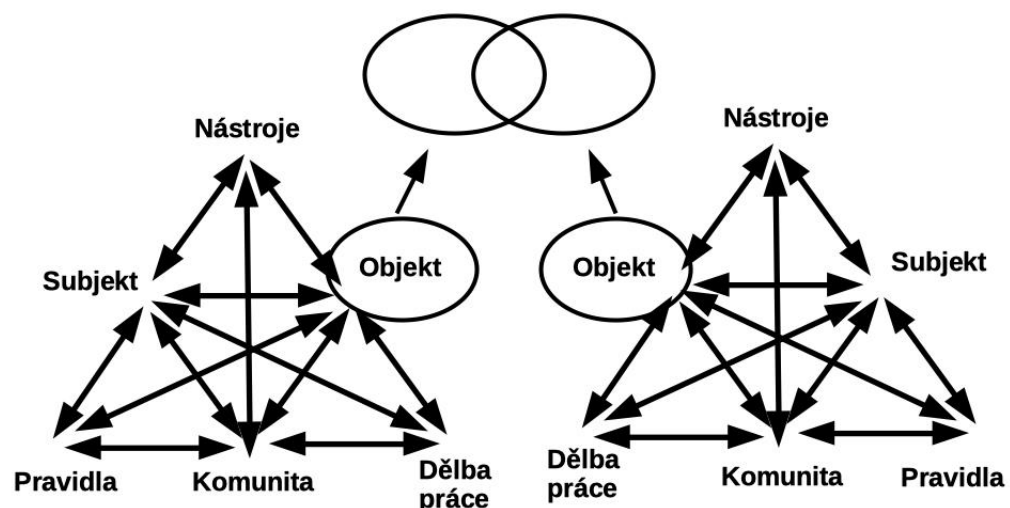

Obr. A3. Hierarchická struktura činnosti dle Leont'jeva, Tří úrovněv model (adaptováno dle Kaptelinin In Bainbridge, 2004)

Vezměme si příklad činnosti výuky řízení auta a obdržení řidičského průkazu, což může být hlavním motivem. Naučit se řídit auto je však mnohvrstevnatá činnost, která vyžaduje několik akcí s mnoha dílčími cíli, například najít autoškolu, pořídit si teoretické materiály a studovat je, naplánovat cvičné jízdy apod. Na nižší úrovni činnosti mohou být nutné operace, které jsou často nevědomé a jsou podřízeny akci, jsou vlastně podmínkami provedení akce. Například psaní poznámek během studia teoretických materiálů je operace, která slouží dílčímu cíli (naučení se teorie), která na vyšší úrovni slouží hlavnímu motivu (obdržení řidičského oprávnění). Operace jsou na rozdíl od akcí spíše nevědomé, mohou však být dříve vědomými akcemi, které byly zvnitřněny a zautomatizovány (například výuka psaní mohla být dříve hlavním motivem). Díky složitému systému sociálního uspořádání je analýza lidské činnosti

velmi komplexní, protože vztahy mezi motivy, cíli a podmínkami mohou nabývat různých podob (Kaptelinin In Bainbridge, 2004). Vnímání činnosti na popsáných třech úrovních otevírá dle Bødkerové (1991) zajímavou možnost kombinované analýzy motivačních, na cíl orientovaných a operačních aspektů lidské činnosti, tedy propojením otázek „proč“, „co“ a „jak“ v jednom teoretickém rámci. Problémem může být na jedné straně to, že není snadné rozklíčovat vedoucí motiv, a na druhé straně to, že operace jsou primárně nevědomé (Bødker, 1991). Tento problém může být do určité míry vyřešen aplikací kvalitativních výzkumných metod s tím, že empiricky jsou analyzované primárně akce, protože jsou vědomé a aktéři většinou dokáží hovořit o cílech na této úrovni, a poté rozšířit analýzu teoreticky jak o úroveň výše (vedoucí motiv), tak o úroveň níže skrze určení nevědomých operací (Kaptelinin & Nardi, 2006).

Zjednodušeně bychom mohli říci, že AT se vyvíjela od důrazu na vývoj vnitřních psychologických funkcí přes analýzu konkrétních činností k důrazu na analýzu kolektivní činnosti, přičemž ve třetí generaci AT (v níž je Engeström čelním představitelem) je zkoumána zejména interakce mezi různými systémy činnosti. Toto je jasně patrné na Engeströmově předpokladu, že pro výzkum teorie činnosti třetí generace je nutné definovat minimálně dva systémy činnosti, které mezi sebou vytváří kontradikce. To je znázorněno na modelu níže (Engeström, 2001), na pozadí kterého budou vysvětleny základní principy AT dle Engeströma.

Obr. A4. Model dvou interagujících systémů činnosti, adaptováno dle Engeströma (2011)

Horní trojúhelník v modelu je reformulací původního Vygotského modelu, kde namísto slova artefakt je upřednostněn slovo nástroj (či znaky), přičemž tento nástroj může být fyzický i abstraktní, ale musí nést sociální či kulturní význam, skrze který může probíhat mezilidská interakce a interakce s prostředím. Subjekty mohou být jednotliví aktéři v systému činnosti, ale také skupiny, které se činnosti účastní. Objektem je v modelu myšlen cíl, smysl či motiv konkrétní činnosti. Je znázorněn oválem, neboť je dle Engeströma (2001) vždy charakterizován určitou nejasností, interpretací či utvářením významu a má v sobě potenciál změny, ať již explicitně či implicitně. Na tomto místě je vhodné zmínit, že někdy dochází k nepochopení slova objekt v tomto modelu, neboť slovo objekt může mít různé významové konotace a obvykle je často chápán spíše ve smyslu skutečnosti existující nezávisle na pozorovateli než ve smyslu cíle či motivu. Leont'jev proto například ve své teorii důsledně používá slovo předmět (Предмет) místo slova objekt, neboť slovo předmět v ruštině naznačuje určitý účel, zájem či smysl (Bainbridge, 2004) a někteří anglicky píšící autoři proto za slovem objekt v modelu píší slovo motiv, aby blíže specifikovali význam slova objekt (Russell et al., 2003).

Horní trojúhelník tedy znázorňuje individuální a skupinové činnosti, které jsou ovšem zasazeny do historicko-sociálního kontextu, který reprezentuje komunita se svými pravidly či normami (opět mohou být explicitní i implicitní) a ve které jsou více či méně transparentně rozděleny role aktérů v konkrétní činnosti. Engeströmův model však nekončí popisem konkrétní činnosti, ale pokračuje znázorněním interakce dvou a více systémů činnosti, ve kterých může docházet k dynamickým změnám. Toto je znázorněno zejména na potenciálním vývoji v motivech činností skrze Vennův diagram, kdy interakce systémů mohou vytvářet společný zájem (objekt) a tím mohou zpětně měnit celý systém i činnost samotnou (Engeström, 2001).

Engeström (2001) ve své teorii definoval pět základních principů pro analýzu v rámci třetí generace AT.

1. Základní jednotkou analýzy je kolektivní systém činnosti, který je mediován nástroji (artefakty), který má svůj předmět (motiv) a který funguje v součinnosti s dalšími systémy činnosti. Cíle jednotlivých aktérů (ať už individuálních či kolektivních) a další více či méně automatické operace uvnitř systému mohou být na sobě zdánlivě nezávislé a mohou být pochopeny pouze na pozadí celého systému souvisejících činností. Systémy činnosti se tedy realizují a reprodukují právě skrze tyto akce a operace.

2. Systém činnosti v sobě vždy obsahuje „vícehlasost“, tedy několikanásobné pohledy, tradice a zájmy uvnitř komunity, což je ještě umocněno v případě interakce více systémů. Individuální aktéři mají svou vlastní osobní rozdílnou historii a sám systém činnosti v sobě nese několik vrstev historie, pravidel, konvencí a nástrojů komunity. Tato skutečnost je zároveň zdrojem problémů a inovací, a proto vyžadují neustálé vyjednávání a překlad.
3. Je potřeba vzít do úvahy historičnost systému činností, neboť systémy mají tendenci se dlouhodobě měnit, takže je třeba vzít do úvahy jak jejich lokální historii, tak historii teoretických idejí zastřešující konkrétní činnost a také historii vývoje nástrojů souvisejících s konkrétním systémem činnosti.
4. Kontradikce jsou centrálním hybatelem změn a vývoje, jedná se o historicky akumulované systémové tenze uvnitř systému i mezi dalšími souvisejícími systémy. V tomto smyslu o kontradikcích nelze uvažovat jako o problémech či konfliktech v tradičním slova smyslu. Kontradikce sice mohou konflikty vytvářet, ale zároveň jsou přirozenou součástí vývoje systému a zároveň způsobem možné inovace. Kontradikce můžeme nahlížet na 4 základních úrovních: 1. Kontradikce v rámci jedné oblasti (například kontradikce mezi různými nástroji), 2. Kontradikce mezi oblastmi (například kontradikce mezi subjektem a nástrojem), 3. Kontradikce mezi stávající a potenciální novou formou organizace činnosti, 4. Kontradikce mezi různými systémy činností.
5. Díky kontradikcím může časem dojít k expanzivní transformaci, kdy dojde ke kvalitativní změně systému činnosti. Kromě konceptu expanzivního učení zde Engeström hovoří o konceptu zóny nejbližšího vývoje, na který ovšem na rozdíl od první generace AT nahlíží na kolektivní úrovni. Expanzivní transformace je tedy výsledkem kolektivní činnosti rozvíjející se s cílem zmírnit kontradikce uvnitř systémů činnosti, což vede k rekonceptualizaci motivů tak, že rozšířený systém činnosti v sobě nabízí širší pole možností, než jaké mohl nabídnout předcházející systém (Engeström, 2001).

Popsané principy třetí generace AT doporučuje Engeström (2001) v konkrétních výzkumech využívat k zodpovězení čtyř hlavních otázek:

1. Kdo jsou aktéři činnosti, jak jsou definováni a kde se nachází?

2. Co dělají a co je motivuje?
3. Čemu se učí, co je obsahem a výsledkem učení?
4. Jak se učí a jaké jsou hlavní procesy učení?

Z těchto otázek je zřejmé, že Engeströmův model je zaměřený zejména na procesy kolektivního učení v rámci vyvíjejících se systémů činnosti, a proto také svůj klíčový koncept pojmenoval jako expanzivní učení (Engeström, 2001).

Obecně bychom mohli shrnout, že cíl různých modelů AT není prediktivní, ale spíše explorativní či explanační, kde smyslem těchto výzkumů je obvykle poskytnout holistickou perspektivu na určitou činnost či na určitý problém. Tato perspektiva má vždy tentativní povahu, neboť AT je v základu především sociálně-kulturně-historická teorie učení, která předpokládá vývoj a změnu v čase. Poskytnutím takového náhledu nemusí model AT nutně poskytnout odpovědi, ale spíše nové otázky či nastínit nové možnosti, jakým způsobem by šly využít dosud používané (či zatím nepoužívané) nástroje činnosti či dokonce naznačit způsob, jakým by se mohla stávající činnost dále měnit či vyvíjet (Russell et al., 2003).

Aplikační oblast AT je nicméně v současné době velmi široká a je často využívána pro vysvětlení kontradikcí mezi různými systémy činnosti, ale také uvnitř jedné činnosti. Protože konkrétní analyzované činnosti mohou být různorodé, a protože jedním z obvyklých cílů výzkumů AT je pochopení specifických zákonitostí konkrétních činností, tak může být pro tento účel AT někdy zkombinována s dalšími teoriemi. Můžeme to vidět například na propojení teorie expanzivního učení dle Engeströma se systémovou teorií žánrů dle Bazermana, což bylo využito pro analýzu existujících kontradikcí mezi učiteli specialisty a jejich studenty v rámci Univerzitních kurzů, které nejsou specializací studentů (Russell et al., 2003), na propojení obecných principů AT a interpretativní etnografie v analýze komunikačních strategií centrální banky (Smart, 2020) či na propojení AT s teoriemi sociální strukturace dle Giddense a Bourdieuho v analýze role lékařských prezentací medicínských studentů a jejich pozice v hierarchii nemocnice (Schryer et al., 2003). Na těchto příkladech vidíme, že konkrétní analyzované systémy činností mohou být opravdu různorodé a zároveň, že interpretace systémů činnosti může být provedena prizmatem různých teoretických hledisek. Proto, ačkoli mnoho moderních výzkumů AT využívá v nějaké míře v rámci své analýzy například Engeströmův model, neděje se tak vždy zcela důsledně podle

teorie expanzivního učení, ale spíše se častěji využívají obecné principy AT (Bazerman & Russell, 2003).

Dle mého názoru je tento do určité míry volnější teoretický přístup vhodný zejména v případech explorativních výzkumů (jako byla například výše zmíněná interpretativní etnografie komunikačních strategií centrální banky) neboť je důležité, aby výsledná interpretace nebyla vedena primárně apriorním teoretickým prizmatem, ale aby dokázala dynamicky reagovat na potřeby empirických dat. Koneckonců také samotná AT je spíše než zcela jednotnou teorií velmi bohatou skupinou teoretických hledisek, které jsou propojeny výše definovanými společnými principy a které se dále rozvíjejí. V každém případě je AT velmi užitečným teoretickým hlediskem, v jehož rámci lze pochopit mnoho více či méně skrytých konfliktů přirozeně se vyskytujících v různých činnostech, a proto může být vhodným teoretickým hlediskem také pro téma našeho výzkumu.

B. EMPIRICKÁ ČÁST

1. Metoda výzkumu

V této části budou popsány výzkumné otázky, metodologické předpoklady, použité výzkumné metody a etické náležitosti výzkumu.

1.1. Výzkumné otázky

V našem výzkumu byly stanoveny následující hlavní výzkumné otázky:

1. Jak vnímají a prožívají sportovní tanečníci a tanečnice konflikty, které vznikají v jejich tanečním páru?

2. Jaké způsoby řešení konfliktů považují sportovní tanečníci a tanečnice za nejvhodnější při řešení konfliktů vznikajících v jejich tanečním páru?

3. Jaký význam přikládají sportovní tanečníci a tanečnice vlivu partnerského vztahu na fungování v soutěžním tanečním páru?

Během výzkumu mohou vzniknout další související dílčí výzkumné otázky, které však musí souviset s výše uvedenými hlavními výzkumnými otázkami. Cílem výzkumu je lépe porozumět vnímání a prožívání reality sportovních tanečníků v kontextu soutěžního párového tance a jejich vnímání vlivu různých typů partnerských vztahů v soutěžním tanečním páru na sportovní tanec. Obecným cílem výzkumu je identifikace relevantních témat a potenciálních teoretických souvislostí, které mohou být dále ověřovány a rozpracovány v budoucích výzkumech.

1.2. Metodologické předpoklady

Použité výzkumné metody musí vždy odpovídat povaze výzkumných otázek (Ferjenčík, 2010). Náš výzkum je ve své podstatě explorativní, neboť cílem je identifikovat témata, otázky a možné souvislosti, které mohou být dále rozpracovány v budoucích výzkumech. *„Explorativní výzkum má být kreativní, flexibilní a*

zohledňovat všechny neočekávané jevy. Jde v něm také o první pokusy navrhnout nové koncepty a základy teorie“ (Hendl, 2008, str. 37).

Vzhledem k explorativní povaze výzkumu zaměřenému na porozumění realitě aktérů ve specifickém sociálním kontextu soutěžních tanců, je tento výzkum založen na základních principech kvalitativního výzkumu v psychologii a jeho obecných epistemologických základech. Obecná epistemologická východiska kvalitativního výzkumu jsou založena převážně na principech konstruktivismu či fenomenologie s akcentem na subjektivní a konstruovanou povahu reality (v protikladu k objektivnímu chápání reality u kvantitativního přístupu). Nicméně je třeba podotknout, že ačkoli obecným východiskem kvalitativního přístupu je vnímání reality jako subjektivní a konstruované, tak kvalitativní výzkum má mnoho různých podob a paradigmat, které jsou definovány na různé úrovni preciznosti a obecnosti (Miovský, 2006), na následujících řádcích proto blíže specifikuji přístup, který je využit v našem výzkumu.

Vzhledem k tomu, že jedním z cílů našeho výzkumu je identifikace relevantních témat a souvislostí, bude jako základní typ kvalitativní analýzy použit postup známý jako tematická analýza (TA), což je *„metoda identifikace, analýzy a interpretace schémat (= témat), která jsou v souboru popsána v relativně velkém detailu a která jsou poté obvykle v rámci analýzy zasazena do teoretických souvislostí“* (Boyatzis, 1998 in Braun & Clarke, 2006, str. 79). TA je jednou ze základních kvalitativních výzkumných metod a zároveň jedna z nejvíce flexibilních metod analýzy dat (Braun & Clarke, 2006). Vzhledem k jejímu širokému použití je obtížné tuto metodu jednoznačně definovat, nicméně někteří výzkumníci považují za hlavní znak TA právě její flexibilitu a relativní nezávislost na striktně definovaných teoretických paradigmatech a epistemologických východiscích (Terry et al., 2017). Braun & Clarke (2006) ovšem doporučují, aby výzkumník opatrně balancoval mezi flexibilitou TA a jasnou definicí teoretických předpokladů výzkumníka, včetně jeho případných nevyřčených osobních východisek. Potenciálním problémem podle nich totiž může být to, že čtenáři nebude srozumitelné, v jakém kontextu vznikla interpretace dat a také existuje nebezpečí, že výzkumníci mohou používat TA až příliš volně a interpretace poté mohou postrádat základní kritérium kvality kvalitativních dat (transparentnost). Jiní výzkumníci považují TA spíše za jakýsi meta-analytický přístup, který využívá v různé míře většina kvalitativních výzkumů, neboť identifikace relevantních témat a jejich porozumění je v mnoha ohledech základem kvalitativního přístupu ve výzkumu obecně (Gibson & Brown, 2009). Ať již přihlédneme k jakémukoli ze zmíněných

teoretických hledisek, je v každém případě TA velmi vhodnou metodou analýzy dat pro explorativní výzkum.

Obecným principem postupu v TA je identifikace témat na několika různých úrovních abstrakce, kdy se obvykle začíná u základního popisného kódování a poté se systematicky postupuje přes obecnější kategorie témat k více interpretativní úrovni. Obvyklým finálním výsledkem je teoretický model založený na vztazích kódovaných témat a kategorií, přičemž v tomto smyslu je zde určitá podobnost s principy zakotvené teorie (Langdridge & Hagger-Johnson, 2009).

Braun & Clarke (2006) definovali obecný doporučený postup při TA, kterého se budeme při analýzy držet, ačkoli konkrétní aplikace tohoto postupu se mírně liší v závislosti na použitých výzkumných metodách (detailněji viz kap. B 1.3.). V TA se nejdříve výzkumník povšečně seznámí s daty (přečtením dotazníku, transkripcí rozhovorů apod., krok 1), dále systematicky okóduje celý soubor základními kódy na deskriptivní a explicitní úrovni (krok 2) a poté se pokouší hledat tematické souvislosti mezi jednotlivými kódy (krok 3). Dalším krokem analýzy dochází k revizi definovaných témat a vytvoření tematické mapy (krok 4), na základě čehož výzkumník popíše kódovaná témata a souvislosti mezi nimi. Dále výzkumník provede interpretaci dat na nejabstraktnější možné úrovni s přihlédnutím k teoretickým pojmům (krok 5). V závěrečné fázi dochází k sepsání reportu analýzy (krok 6), kterou považují Braun & Clarke (2006) také za součást analýzy, neboť způsob prezentace výsledků je neoddelitelnou součástí interpretace výzkumníka.

V souladu s doporučeními Brauna & Clarke (2006) bych rád nyní upřesnil několik specifik TA v našem výzkumu, což považuji za důležité vzhledem k popisované flexibilitě TA a možných problémech s ní popsanych výše. Konkrétně je potřeba definovat:

1. Jedná se o induktivní či deduktivní analýzu?
2. Je TA z hlediska epistemologických předpokladů založena spíše na realismu či na konstruktivismu?

Co se týče odpovědi na první otázku, tak náš výzkum je explorativní, tedy je ve své podstatě induktivní. To znamená, že témata jsou primárně definována na základě dat identifikovaných přímo ve výzkumném souboru. V tomto přístupu se výzkumník snaží identifikovat témata, aniž by se je snažil apriori zasadit do již existujícího teoretického rámce (Patton & Patton, 2002). Induktivní postup je zde adekvátní vzhledem k položeným výzkumným otázkám i vzhledem k aktuální úrovni poznání

v dané výzkumné oblasti. Námi provedená analýza je však částečně také deduktivní v jedné konkrétní oblasti, a to v oblasti řešení konfliktů, pro níž využijeme Thomas-Kilmannovu typologii přístupu k řešení konfliktů (Thomas & Kilmann, 2008), neboť tento model byl využit v dotazníkovém šetření na stejné téma (Majoross et al., 2008), díky kterému budeme moci provést v závěrečné diskuzi lepší porovnání s předchozím výzkumem.

Aby bylo možné adekvátně odpovědět na druhou otázku týkající se epistemologických východisek, tak bych rád na tomto místě nejdříve refletoval osobní a teoretická východiska, se kterými vstupuji jako výzkumník k interakci s výzkumnými daty a s participanty výzkumu. Reflexivita výzkumníka je důležitým kritériem pro posouzení důvěryhodnosti (kredibility) v kvalitativním výzkumu (Hendl, 2008).

Jsem bývalým členem zkoumané sociální skupiny sportovních tanečnicků. Tento fakt je pro výzkum zároveň výhodou, neboť mi usnadňuje vstup do terénu a interakci s účastníky, nicméně je to také potenciální nevýhodou, neboť již vstupuji do terénu s určitým předporozuměním a navíc je zde nebezpečí projekce mých osobních zkušeností do porozumění významu dat. Proto jsem si během výzkumu vedl reflektivní deník a své interpretace průběžně konzultoval s třetí stranou mimo sociální skupinu sportovního tance. Soutěžní tanec pro mě byl na počátku spíše koníček, který se postupem času vyvinul do mého životního stylu. Ačkoli v určitém období mého života pro mě byly velmi podstatné výsledky na soutěži, tak vzhledem k tomu, že jsem začal se soutěžním tancem relativně pozdě (až v 19 letech) a vzhledem k mému osobnostnímu vývoji, tak se pro mě začal stávat sportovní tanec stále více spíše prostředkem k budování mé vlastní sociální reality a potažmo vztahů. Soutěžně jsem tancoval 10 let, nyní tancujeme s partnerkou již jen nesoutěžně, nicméně ve volném čase se věnujeme provozu taneční školy pro nesoutěžní rekreační tanečnický. Tématem vlivu tance na partnerský vztah nesoutěžních tanečnicků jsem se zabýval ve svém předchozím výzkumu (Vanek & Chrz, 2014), nyní jsem se však rozhodl zaměřit na specifické prostředí soutěžního tance, neboť toto téma není dostatečně zkoumané a osobně mě velmi zajímají různé příběhy tanečních párů a různost jejich přístupů k soutěžnímu tanci. Za zásadní proto osobně považuji to, abych byl během rozhovorů i analýzy dat soustředěný na porozumění tomu, co prožívají účastníci výzkumu a abych co nejméně přenášel své osobní zkušenosti do jejich příběhů a jejich jedinečného kontextu. Svým osobním zaměřením jako výzkumník rád propojuji výzkum s praxí, proto i jedním z mých osobních cílů je popsat co nejvěrněji různá prožívání a různé

kontexty soutěžních tanečníků tak, aby to bylo v ideálním případě k užítku komunitě sportovního tance. Hlubší porozumění různých kontextů totiž může pomoci jak samotným tanečnickům, tak jejich trenérům.

Vzhledem k výše řečenému má náš výzkum výrazné prvky participativního paradigmatu v kvalitativním výzkumu, se kterým také osobně souzním. Epistemologické východisko participativního paradigmatu je popisováno jako subjektivně-objektivní, což znamená, že není popírána existence objektivní reality (což by byl případ radikálního konstruktivismu), nicméně důraz je kladen na význam, který vznikne interakcí mezi aktéry a objektivní realitou, přičemž výzkumník je také důležitou součástí této interakce (Heron & Reason, 2016). V tomto smyslu je tedy participativní paradigma blízké konstruktivismu, neboť je soustředěné na porozumění subjektivní realitě. Nicméně častým cílem výzkumů v participativním paradigmatu je rekonstrukce znalostí a zkušeností expertů v určitém oboru s cílem přispět k lepšímu porozumění dané realitě a případnému navazujícímu zlepšení ve zkoumané oblasti, neboť také účastníci mohou získat nový či systematictější náhled na povahu jejich reality – a tímto způsobem tedy dochází k interakci s objektivní realitou (Bergold & Thomas, 2012). Participativní paradigma je tedy dle mého názoru dobrým vysvětlením mé epistemologické pozice při analýze dat.

V následující kapitole bude ještě konkrétněji definováno, jakým způsobem je tematická analýza v našich datech použita. Jednou částí výzkumu je dotazník, u kterého bude provedena také kvantitativní analýza četnosti oslovených témat. Je však třeba zdůraznit, že četnost oslovených témat neznamena automaticky jejich důležitost, na což upozorňují také Braun & Clarke (2006). Dále je třeba upozornit, že na tuto kvantitativní analýzu není možné aplikovat konvenční kritéria pro kvantitativní výzkum, neboť jejím cílem je spíše kontrola kredibility a naznačení možných souvislostí při porovnání různých tematických kategorií. V žádném případě si tato analýza neklade nároky na reprezentativnost, její smysl je podřízen ilustraci témat, která byla kódována v rámci TA a jiný pohled na možné vztahy mezi tématy. V tomto smyslu se ukazuje výhoda výše popsané flexibility TA a zároveň jeden z principů kvalitativních výzkumných metod, tedy snaha o holistický a integrovaný pohled na předmět zkoumání (Hendl, 2008), což je výhodné zejména v explorativním výzkumu.

1.3. Použité výzkumné metody

Pro zvýšení kredibility byla využita triangulace výzkumných metod (Hendl, 2008), kdy stejné téma bylo u cílové populace zkoumáno skrze dvě různé výzkumné metody, skrze dotazník a polo-strukturované rozhovory.

1.3.1. Dotazník

Výhodou dotazníku je úspora času a finančních prostředků, neboť lze za relativně krátkou dobu získat mnoho odpovědí. Dotazník byl proto použit jako první metoda vstupu do terénu s cílem získání základní orientace ve výzkumných otázkách. Dotazník je ve své podstatě strukturované interview předložené v písemné podobě. Nevýhodou je riziko špatného pochopení otázek bez možnosti ověření, díky čemuž mají dotazníky obecně nižší důvěryhodnost než rozhovory (Ferjenčík, 2010).

Znění otázek použitého dotazníku naleznete v příloze č. 1. Respondenti či respondentky odpověděli na otázky ptající se na věk, pohlaví, délku kariéry v soutěžním tanci, počet tanečních partnerů za dosavadní soutěžní kariéru, počet partnerů, se kterými byli zároveň v osobním partnerském vztahu, svou výkonnostní třídu a odpovědi na 3 otázky, které byly tematicky kódovány, které se týkaly: 1. podoby konfliktů v tanečním páru, 2. způsobů řešení konfliktů, 3. vnímání významu osobního partnerského vztahu v tanečním páru. Zkoumanou populací jsou dospělí aktivní sportovní tanečníci či tanečnice a trenéři či trenérky soutěžící v disciplíně Latinskoamerické tance.

Cílem tematické analýzy dotazníku bylo získat první vhled do oslovovaných témat a naznačit možné souvislosti kódovaných kategorií. V rámci TA byly nejdříve přečteny všechny odpovědi (krok 1 podle postupu dle Braun & Clarke, 2006, který byl popsán výše) a dále provedeno první kódování, během kterého byla identifikována explicitní témata (krok 2, viz příloha č. 5). Toto kódování probíhalo induktivně, s výjimkou částečného deduktivního kódování v případě kategorizace přístupu k řešení konfliktů dle Thomas-Kilmannovy typologie.

Například pokud odpověď na otázku nejčastějších konfliktů v tanečním páru byla „Často máme rozdílné názory na intenzitu tréninků a jak často chceme trénovat, stejně tak výběr trenéra na individuálky. S tím asi souvisí celkový přístup z závodnímu tanci a společným cílům“, potom kódovaná témata byla: *Organizace tréninku (+ výběr*

trenéra), *Přístup k soutěžnímu tanci*. Pokud odpověď na otázku o způsobech řešení konfliktů byla „*dokázáním pravdy (hlavně u timingu a techniky tance), snažím se mu ukázat, jak hloupě se ke mně chová*“, potom odpověď byla kódována jako: *kompetice (dle Thomas-Kilmannovy typologie), přesvědčování*. Vzhledem k povaze dotazníku samozřejmě není vždy možné zaručit, že kódování bylo důvěryhodné. Například pokud respondent napsal pouze „*pokus o kompromis*“, tak sice byla odpověď kódována jako kompromis, nicméně chybí zde popis. Pokud například byla odpověď: „*Snažím se o kompromis, aby byly uspokojeny všechny potřeby na obou stranách, dohodneme se, že spornou otázku necháme na trenérovi*“, tak i když zde respondentka mluví o kompromisu, tak její popis situace dle Thomas-Kilmannovy typologie odpovídá spíše přístupu kolaborace a vyhnutí se (s cílem nechat řešení na trenérovi), a tímto způsobem tedy byla odpověď kódována.

Po prvním kódování byly vypsány četnosti identifikace jednotlivých témat a byly dále seskupeny dle společného tématu (krok 3), například témata obviňování, kritika, přesvědčování byly seskupeny pod kompetitivní podoby konfliktů. V následující fázi byla sestavena tematická mapa kódovaných témat (krok 4). V této fázi skončila tematická analýza dotazníku, protože pro závěrečnou fázi navrhnutí modelu (krok 5) budou seskupena data z tematické analýzy dotazníku společně s tematickou analýzou rozhovorů.

V rámci dotazníku bylo také provedeno kvantitativní porovnání četnosti témat v rámci podskupin sestavených dle pohlaví a výkonnostní třídy. Cílem bylo zjistit, zda existuje nějaký pozorovatelný rozdíl v četnosti oslovovaných témat v porovnání mezi muži a ženami a mezi tanečníky či tanečnicemi před-mistrovských a mistrovských výkonnostních tříd. Tyto informace totiž mohou posloužit k lepšímu porozumění vztahů mezi kódovanými kategoriemi a jako alternativní pohled na kódovaná témata. Zároveň tato statistika může poskytnout určitý referenční rámec pro následující tematickou analýzu rozhovorů.

1.3.2. Polostrukturované rozhovory

Polostrukturované rozhovory jsou nejrozšířenějším typem interview používaných v kvalitativním výzkumu, neboť umožňují předem připravit pro rozhovor strukturu rozhovoru s jádrovými tématy, které je potřeba pokrýt, ale zároveň poskytují flexibilitu v tom, v jakém pořadí se otázky kladou a umožňují výzkumníkovi klást doplňující otázky. Díky tomu je mnohem pravděpodobnější než v dotazníku, že

participant výzkumu bude správně pochopen. Nevýhodou je náročnost sběru dat v porovnání s dotazníkem (Miovský, 2006), proto byla tato metoda zvolena jako navazující po dotazníkovém šetření.

Plán polostrukturovaného rozhovoru naleznete v příloze č. 2. Otázky pro rozhovor byly částečně upraveny na základě analýzy dotazníku a týkaly se témat podob nejčastějších konfliktů, řešení konfliktů, vnímání vztahu v tanečním páru, vnímání role trenéra a vnímání soutěžního tance. Na úvod byla krátce zmapována taneční historie každého participanta. Každý rozhovor byl zakončen otázkou „Co oceňujete na svém tanečním partnerovi / partnerce?“ a „Co si myslíte, že na Vás oceňuje Váš taneční partner / Vaše taneční partnerka?“, trenérům či trenérkám byla na závěr položena otázka „Co se Vám nejvíce líbí na soutěžním párovém tanci?“. Tyto otázky byly zvoleny tak, aby každý rozhovor končil v pozitivním duchu.

Participant pro rozhovor byly vybíráni tak, aby byl individuálně proveden rozhovor vždy s tanečním partnerem i taneční partnerkou, a ideálně také s jejich trenérem či trenérkou. Pro účely analýzy budu označovat takové seskupení (taneční pár nebo taneční pár + trenér/ka) jako jednotlivý případ, který má mj. ilustrativní povahu k později kódovaným tématům (popis jednotlivých případů je obsahem kapitoly B 3). Sběr těchto případů probíhal delší časové období a rozhovory byly analyzovány postupně, přičemž sběr pokračoval, dokud nedošlo k saturaci dat (detailněji viz kap. B 1.4.).

Tematická analýza rozhovorů proběhne dle stejného principu jako u dotazníků (od konkrétního k abstraktnějším tématům a tematické mapě), nicméně bude mít svá specifika. Po přepisu rozhovoru a prvního seznámení s daty bude nejdříve shrnut jednotlivý případ (krok 1). Poté budou v rámci rozhovorů tematizovány specifické kategorie (krok 2, viz kap. B3) a přidány k popisu případů. Příklad kódování v rámci rozhovoru naleznete v příloze č. 8.

Pokud se již při sběru nových případů přestanou objevovat nová témata, tak bude zhodnoceno, že došlo k saturaci dat a TA může postoupit do další fáze, kde budou kódované kategorie seskupeny do tematických souvislostí (krok 3) a následně budou vytvořeny tematické mapy (krok 4), která budou porovnány a syntetizovány s tematickými mapami, které vznikly na základě tematické analýzy dotazníku (viz kap. B4).

1.3.3. Syntéza Tematické analýzy s teoretickými koncepty a vytvoření vysvětlujícího modelu

Po provedení výše popsaných kroků tematické analýzy (kroky 1-4) bude proveden pokus o vytvoření explanačního modelu, který popíše a znázorní identifikovaná témata a naznačí možné vztahy mezi tématy (krok 5). Tento model bude poté diskutován a interpretován v kontextu relevantních existujících teoretických konceptů (krok 6, viz kap. B4).

1.4. Metody výběru výzkumného vzorku

Zkoumanou cílovou populací jsou dospělí aktivní sportovní tanečníci či tanečnice soutěžící v disciplíně Latinskoamerické tance a jejich trenéři či trenérky v České republice. Cílová populace byla omezena tak, aby to byli dospělí tanečníci (starší 18 let), aby aktuálně soutěžili (s výjimkou trenérů) a aby měli aspoň výkonnostní třídu D (nikoli E či hobby) kvůli zajištění aspoň minimálních zkušeností v soutěžním tanečním prostředí. Pro rozhovory však byli preferováni tanečníci s vyšší výkonnostní třídou kvůli větším tanečním zkušenostem a větší pravděpodobnosti poskytnutí bohatých dat.

Dle aktuálních údajů na webové stránce ČSTS (Český svaz tanečního sportu) je v současné době v této kategorii registrováno 549 aktivních členů ve výkonnostních třídách D-M, z čehož 152 tanečníků či tanečnic (= 28 %) tančí v mistrovské třídě M (ČSTS, 2021). Je ovšem potřeba si uvědomit, že počet členů je ovlivněn obdobím koronavirové krize, v letech 2016–2020 byl totiž průměrný počet členů téměř dvojnásobný oproti roku 2021 a také že je ještě zhruba dvojnásobný počet registrovaných členů, kteří jsou aktuálně soutěžně neaktivní. Celkově tedy můžeme usuzovat, že zkoumaná cílová populace může čítat až 2000 tanečníků či tanečnic.

Pro výběr výzkumného vzorku pro dotazníkové šetření byla zvolena metoda samovýběrem. Výhodou této metody je dobrovolnost, díky které můžeme předpokládat, že respondenti budou motivováni odpovídat pravdivě a případně odpovědi více rozepsat, což je pro kvalitativní analýzu důležitější kritérium než absolutní počet respondentů. Nevýhodou je však velká pravděpodobnost zkreslení při výběru výzkumného vzorku, a proto jsou tyto vzorky málokdy reprezentativní vzhledem k cílové populaci (Coolican, 2009). Dotazník byl sdílen online ve

Facebookových skupinách tří velkých tanečních klubů České republiky. Cílem bylo získat aspoň 30 odpovědí (ideálně 50), aby tematická i kvantitativní analýza byla smysluplná.

Pro výběr výzkumného vzorku na rozhovory byla zvolena metoda záměrného (účelového) výběru, ve kterém výzkumník vyhledává participanty pro výzkum na základě účelu výzkumu a určitých charakteristik participantů, které jsou zásadní pro výzkumné otázky. Kritériem je zde to, aby byli participanti dobrými informanty a mohli tedy poskytnout bohatá data. V rámci záměrného výběru může výzkumník využít další metody sběru dat, například metodu sněhové koule (Alkassim et al., 2016). V první fázi jsem oslovil tanečníky, které jsem znal a poté jsem poprosil je a také další tanečníky, aby se poptali u svých známých tanečníků a trenérů. Cílem bylo získat výzkumný vzorek tanečníků a tanečnic různých výkonnostních tříd s různými zkušenostmi, ale s preferencí zkušených tanečníků, neboť je od nich možné získat informace také retrospektivně. Dále bylo důležité, aby s účastí ve výzkumu souhlasili oba partneři v tanečním páru a ideálně také jejich trenér či trenérka, díky čemuž bylo možné získat více náhledů na stejný případ, a tedy důvěryhodnější data.

Sběr dat zde probíhal souběžně s prvním kódováním. Sběr dat byl ukončen ve chvíli, kdy došlo k saturaci dat. Saturace znamená, že při zpracování a analýze dat dospěl výzkumník do momentu, kdy je přesvědčen o tom, že další data již pro výsledek analýzy nepředstavují podstatný přínos (Miovský, 2006). Vzhledem k tomu, že výsledek kvalitativní analýzy je vždy interpretativní povahy, tak nelze stanovit jasná kritéria pro ideální velikost výzkumného vzorku, neboť hlavním cílem je porozumění a získání bohatých dat. Někteří výzkumníci proto varují před mechanickými kritérii hodnocení saturace (Braun & Clarke, 2019). Přesto některé výzkumy nabízí vodítka, podle kterých je možné saturaci ohodnotit a určit pravděpodobnou důvěryhodnou velikost výzkumného vzorku. Mnoho výzkumů se shoduje na tom, že nové kódované kategorie se obvykle přestávají objevovat po 6-12 rozhovorech (Ando et al., 2014; Guest et al., 2016; Hennink et al., 2016), což do značné míry závisí na variabilitě cílové populace. Někteří výzkumníci doporučují saturaci ověřit na aspoň dalších 3 rozhovorech poté, co se zdá, že saturace bylo dosaženo (Francis et al., 2009) a pro plné porozumění může být nutné provést více rozhovorů (celkem 9-24 rozhovorů dle variability cílové populace), neboť je potřeba odlišovat mezi tím, že bylo dosaženo saturace ve smyslu, že se již neobjevují nová témata a saturace ve smyslu, že došlo k porozumění významu kódovaných kategorií (Hennink et al., 2016). V souvislosti

s uvedenými vodítky pro hodnocení saturace bylo stanoveno, že dojde ke sběru aspoň 12 rozhovorů (tedy 4 případů) předtím, než bude vyhodnocena saturace dat.

1.5. Časový plán výzkumu

2017: Příprava metodiky výzkumu

2018: Dotazníkové šetření

2018-2019: Kontaktování participantů pro polos-rukturované rozhovory, sběr dat do chvíle, kdy dojde k saturaci

1.6. Etické náležitosti výzkumu

Výzkum byl proveden dle etických principů pro psychologický výzkum (APA, 2016). Dotazníkové online šetření bylo anonymní a na úvodní stránce byli účastníci seznámeni s jejich právy a s účelem výzkumu. Všichni účastníci před rozhovorem poskytli informovaný souhlas s účastí ve výzkumu (viz příloha č. 3) a byli informováni o svých právech a možnosti z výzkumu kdykoli odstoupit. Zároveň účastníkům byla zajištěna anonymita a důvěrnost sdílených informací.

Účastníci souhlasili s pořízením záznamu rozhovoru na diktafon, což potvrdili informovaným souhlasem i ústním souhlasem na začátku nahrávky. Účastníci také byli informováni o tom, že ani nahrávka ani přepis rozhovoru nebudou nikde zveřejněny a že jejich jména budou změněna. Dále byli upozorněni na to, že úryvky z rozhovoru se mohou objevit v textu dizertační práce, ale výzkumník se zasadí o to, aby nebyly sdíleny žádné informace, podle kterých by bylo možné osoby identifikovat. Anonymizace bude dále podpořena tím, že nebude uváděn konkrétní věk či délka soutěžní kariéry, ale vždy jen rámcové rozmezí. Nahrávky i přepisy jsou střeženy u výzkumníka a chráněny heslem.

Tato opatření jsou velmi důležitá ze dvou důvodů. Za prvé je důležité pro věrohodnost dat, aby se účastníci výzkumu nebáli sdílet důvěrné informace, protože některé údaje mohou být velmi citlivé vzhledem k tématu konfliktů a partnerských vztahů. Za druhé je potřeba si uvědomit, že cílová populace soutěžních tanečnicků není příliš velká (může se jednat řádově jen o 1000–2000 tanečnicků) a zejména z podskupiny trenérů a tanečnicků mistrovských tříd (100-200 lidí v ČR) by mohlo být pro někoho z dané komunity relativně snadné identifikovat konkrétní osobu na základě

informací z přepisu rozhovoru. Proto je důležité, aby přepisy rozhovorů byly bezpečně uschovány a nebyly nikde zveřejněny.

Dalším opatřením bylo to, že jednotlivé rozhovory byly vedeny vždy individuálně, aby nehrozila cenzura (ať již vědomá či nevědomá) pod dohledem druhého partnera či trenéra.

Aby bylo stále zachováno kritérium transparentnosti v kvalitativním výzkumu, budou jednotlivé analyzované případy popsány co nejvíce detailně s hojnými citacemi. Pokud však bude v rozhovoru zmíněna nějaká velmi citlivá informace, tak buď nebude popsána či bude při shrnutí případu popsána velmi obecně, pokud to bude důležité pro celkovou tematickou analýzu ve světle položených výzkumných otázek.

2. Analýza dat: dotazníkové šetření

V této části bude shrnuta kvalitativní a kvantitativní analýza dotazníkového šetření mezi sportovními tanečníky. U každé citace z dotazníku je uvedeno pohlaví, věk a číslo respondenta. Všechny odpovědi včetně analýz je možné dohledat v přílohách.

2.1. Základní charakteristiky výzkumného vzorku

Dotazník celkově vyplnilo 43 respondentů či respondentek, kteří splnili podmínky pro účast ve studii. Nezpracovaná data lze nalézt v příloze č. 4. Analyzovaný výzkumný soubor měl následující charakteristiky.

	Muži	Ženy	D-A třída	M třída	Trenér/ka
Počet (N)	10	33	29	14	7
%	23 %	77 %	67 %	33 %	16 %

Tab. B1. Četnost ve výzkumném souboru dle pohlaví a výkonnostní třídy

	Věk	Délka soutěžní kariéry	Počet tanečních partnerů	Taneční + osobní partnerský vztah zároveň
Průměr (M)	26.7 let	7.7 let	4.2 partnerů	0.7 partnerů
Min. – Max.	18-54 let	1-20 let	1-10 partnerů	0-2 partnerů
Směrodatná odchylka (SD)	7.6 let	5.6 let	2.4 partnerů	0.7 partnerů

Tab. B2. Průměr a variabilita sledovaných charakteristik ve výzkumném souboru

Vidíme, že ve výzkumném souboru máme větší zastoupení žen v poměru k mužům. Toto je možné vysvětlit způsobem dobrovolného výběru výzkumného vzorku, kdy ženy mohou mít o téma konfliktů a partnerských vztahů relativně větší zájem než muži, či jednoduše předpokladem, že je v tanečních klubech obecně registrováno více tanečnic než tanečníků. Výsledný poměr pohlaví může být dán také kombinací obou faktorů.

Na webových stránkách Českého svazu tanečního sportu (ČSTS) nejsou dostupné statistiky o procentuálním zastoupení pohlaví, nicméně jsou zde k dispozici statistiky o absolutním počtu členů a aktuální počtu soutěžně aktivních tanečních párů (ČSTS, 2021), což je aktuálně 549 aktivních soutěžních párů ve výkonnostních třídách

D-M v kategorii dospělí latinskoamerické tance, z čehož 397 párů tančí v předmistrovských výkonnostních třídách D-A (72 %) a 152 párů ve třídě M (28 %). V našem výzkumném souboru je zastoupeno podobné rozložení výkonnostních tříd (67 %: 33 %), ve výzkumném vzorku studie Majoross et al. (2008) byl poměr 83 %: 17 %. Relativně vyšší poměr třídy M v našem výzkumném souboru je pravděpodobně vysvětlitelný tím, že náš dotazník mohli vyplnit také trenéři.

Průměrná délka soutěžní kariéry, věk i počet tanečních partnerů a relativně velké směrodatné odchylky zmíněných proměnných u respondentů či respondentek naznačují, že výzkumný soubor vykazuje přiměřenou variabilitu, kdy jsou v souboru zastoupeni jak začínající soutěžící, tak zkušení tanečníci či tanečnice různých výkonnostních tříd, včetně 7 trenérů (2 muži, 5 žen), z nichž 2 stále soutěží a 5 z nich již aktuálně nesoutěží.

Dle průměrných hodnot se může zdát, že v souboru je relativně málo tanečníků či tanečnic, kteří mají zkušenost s osobním partnerským vztahem se svým tanečním partnerem či partnerkou. Je však třeba vzít do úvahy následující faktory. Otázka byla položena tak, aby se jednalo o osobní partnerský vztah, nikoli o jakýkoli romantický vztah, díky čemuž respondenti či respondentky pravděpodobně v této otázce nezapočítali případné krátkodobé avantýry³. Dále je třeba si uvědomit, že mnoho tanečníků či tanečnic začínají soutěžit už jako děti. A v neposlední řadě se lze na číslo podívat ještě z jiného úhlu pohledu – 58 % respondentů či respondentek uvedlo, že mají zkušenost s osobním partnerským vztahem s aspoň jedním ze svých tanečních partnerů či partnerek.

Ačkoli můžeme předpokládat, že vzhledem k dobrovolnému výběru výzkumného vzorku, menšímu poměrnému zastoupení mužského pohlaví a relativně malému počtu výzkumného souboru (N = 43) se nemůže jednat o reprezentativní výzkumný vzorek, tak přesto soubor vykazuje přiměřené charakteristiky variability, díky kterým je možné ho považovat za vhodný pro tematickou analýzu s cílem identifikovat relevantní témata, která mohou být poté dále rozpracována v navazujících polo-strukturovaných rozhovorech.

³ Ačkoli můžeme hypoteticky předpokládat, že ke krátkodobým milostným románkům může mezi tanečními partnery docházet ve velké míře, tak tento předpoklad není doložen daty a ani není hlavním zaměřením naší práce, pozn. aut.

2.2. Podoby konfliktů ve sportovním párovém tanci: Tematická analýza

Analyzovaná otázka č.1 zněla: „*Stručně popište tři nejčastější situace, ve kterých se dostáváte se svým tanečním partnerem či partnerkou do konfliktu nebo kdy dochází k nějaké neshodě*“. Přehled identifikovaných témat včetně jejich četností kódování je znázorněn v tabulce níže.

Téma konfliktu	Četnost	%
Jiný názor při tanečním tréninku	21	49 %
Taneční výkon	20	47 %
Poučuje mě a obviňuje mě za chyby v tanci	19	37 %
Organizace tréninku (četnost, intenzita, struktura...)	15	35 %
Problémy související se soutěžení	7	16 %
Přístup k tanci a společné cíle	6	14 %
Nerespektování mého názoru	6	14 %
Upozornuji na chybu druhého	5	12 %
Neslušné chování partnera	4	9 %
Konflikty související s únavou či špatnou náladou	4	9 %
Přerušování tréninku mluvením	3	7 %
Výběr trenéra	2	5 %
Emocionalita a exprese v tanci	2	5 %
Balancování osobního života a tance	2	5 %
Nedostatek koncentrace u druhého	2	5 %
Jiný názor na způsob řešení konfliktů	1	2 %
Žádné konflikty nebyly	1	2 %

Tab. B3. Témata identifikovaná při odpovědi na otázku 1: Příklady konfliktů

Zdaleka nejčastěji popisovali respondenti či respondentky konkrétní konflikty během tanečního tréninku. „*Nejčastěji máme neshody během tanečního tréninku, hlavně co se týče vedení nebo choreografie*“ (muž, 18 let, č. 32), „*Nejčastěji se hádáme na tréninku, když má každý z nás svou pravdu ohledně techniky a stojí si za ní 100 procenty*“ (žena, 20 let, č. 18).

V tréninkovém kontextu se často projeví další souvislosti, které mohou naznačovat vnímání tance u respondenta či respondentky a jeho či její prožívání vztahu uvnitř tanečního páru. „*Často dostávám nevyžádané poučování a přednášky o tanci*“ (žena, 32 let, č. 20), „*Když neposlouchá, co říkám a mele si svou*“ (muž, 31 let, č. 3), „*Pokud mám na partnera během tréninku opakovaně požadavky, aby dělal něco jinak, začne to špatně snášet. Má pocit, že jsem negativní*“ (žena, 31 let, č. 24). Vidíme, že v popisu tréninkových situací jsou již naznačeny možné emoce v pozadí. V několika

případech bylo také popsáno, že kvůli hádkám musel být přerušen trénink nebo obecně nespokojenost s tím, že přílišné mluvení přerušuje tréninkový proces.

Obecně se zdá, že jedno z hlavních témat, které v dotazníku rezonuje, je vztah tanečnicků v páru, která se manifestuje skrze komunikaci při tréninku konkrétních tanečních dovedností. Mnoho popisovaných konfliktů souviselo s tím, že jeden druhého poučuje, kritizuje či upozorňuje na jeho chyby či dochází k nějakému neslušnému chování. V některých případech respondenti či respondentky popisovali, že za těmito konflikty mohou být jiné faktory, jako například únava, nervozita ze zkouškového období či osobní nespokojenost. Konflikty bychom v tom případě mohli interpretovat jako určitý způsob zacházení se stresem. *„Oba si myslí, že ten druhý chybuje. Hlavně když to jednomu nejde, tak vymýšlí a hází chybu na druhého“* (žena, 40 let, č. 34).

V každém případě téma vnímání konfliktů během tréninku se zdá být jedno z důležitých témat, které by mělo být rozpracováno a více pochopeno v navazujících polo-strukturovaných rozhovorech.

Kromě popisu konkrétních neshod na samotném tréninku se velmi často objevovaly také neshody související s organizací tréninku, jeho ideální četností a intenzitou. Někdy při tom refleктоvali, že za těmito konflikty je pravděpodobně rozdílné vnímání společných cílů. *„Často máme rozdílné názory na intenzitu tréninků a jak často chceme trénovat, stejně tak výběr trenéra na individuálky. S tím asi souvisí celkový přístup k závodnímu tanci a společným cílům“* (žena, 28 let, č. 12), *„Neshody při řešení intenzity a struktury tréninku ve smyslu, kolik energie každý do tréninku vydá“* (muž, 25 let, č.2) *„Ačkoli vždy upřednostním trénink před jinými zájmy a osobním životem, tak partner má pořád pocit, že bychom mohli trénovat víc“* (žena, 32 let, č. 20). Toto téma se zároveň dotýká tématu balancování osobního a tanečního života, což bude pravděpodobně rozdílné u tanečních párů, kteří jsou spolu zároveň v osobním partnerském vztahu a u těch, kteří nejsou. Toto je další z témat, které by bylo vhodné rozpracovat v navazující části výzkumu.

Dalším souvisejícím popisovaným problémem je vhodný výběr trenéra. Tato otázka může být pro tanečnický či tanečnický velmi důležitá, neboť trenér může zastávat mnoho dalších rolí (kromě konzultanta související s tanečním výkonem může také plnit například roli kouče či pomocníka při organizaci nebo dokonce mediátora konfliktů) a díky tomu je důležité, aby mu důvěřovali oba tanečníci v páru. *„Problém nastává, pokud jeden už například tolik nedůvěřuje společnému trenérovi, ale druhý bezmezně“*

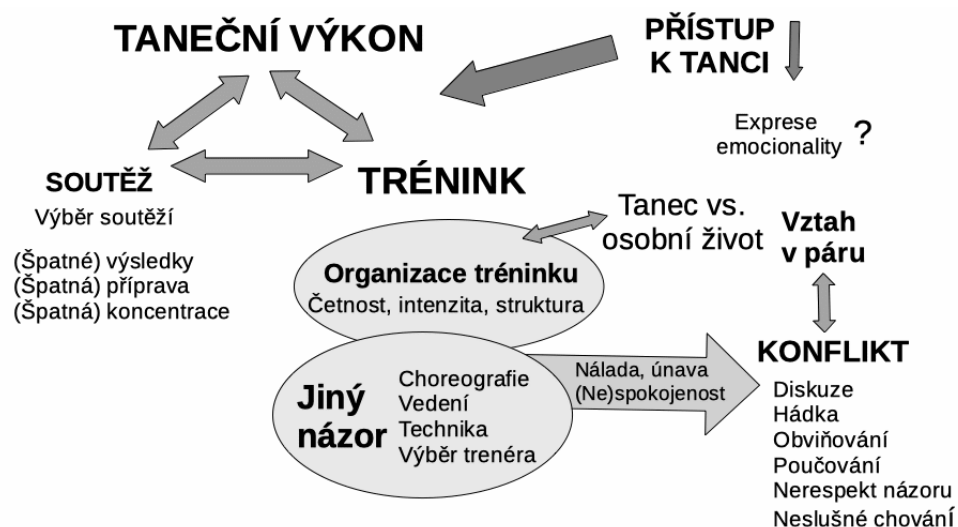
(muž, 35 let, č. 23). Téma trenéra bude dále rozpracováno v navazující tematické části týkající se řešení konfliktů.

Respondenti či respondentky dále popisovali problémy související se soutěžemi, nicméně zde se objevilo několik podtémat. Někteří tanečníci či tanečnice popisovali nespokojenost s výsledky na soutěžích a navazující nutnost toto řešit na tréninku či nedostatečnou koncentraci během practice (tréninková simulace soutěže, pozn. aut.). Někdy respondenti či respondentky jen pojmenovali problém vhodného výběru soutěží. Téma soutěží každopádně nebylo ve výzkumném souboru popisováno tolik jako interakce během tréninku.

V každém případě však můžeme shrnout, že určitým nadřazeným tématem týkajících se neshod na tréninku či na soutěži je téma tanečního výkonu. Vyslovený či nevyslovený požadavek na výkon je koneckonců velmi logickým pozadím konfliktů v prostředí sportovního tance.

Otázkou je, nakolik s tanečním výkonem souvisí jiné identifikované téma: exprese a emocionalita v tanci. Exprese emocionality může být totiž nástrojem pro zvýraznění tanečního výkonu či předpokladem dobrého tanečního výkonu, nicméně mohl by být také osobním prožitkem, který může být cílem sám o sobě (což může do velké míry záviset na typu vztahu tanečních partnerů). Toto téma může být zajímavé sledovat v následující části výzkumu.

Tematická mapa zobrazená níže naznačuje možné souvislosti mezi identifikovanými tématy popsány výše. Tato tematická mapa tedy poslouží zejména jako určitý referenční rámec pro navazující hloubkovou analýzu rozhovorů.

Obr. B1. Tematická mapa podoby konfliktů ve sportovním párovém tanci

2.3. Řešení konfliktů: Tematická analýza

Analyzovaná otázka č.2 zněla: „Uvedte a stručně popište, jakým způsobem konflikty či neshody uvedené v předchozí otázce nejčastěji řešíte“. V tabulkách níže lze nalézt shrnutí identifikovaných způsobů řešení konfliktů, přičemž prvních pět kategorií vypsaných níže jsou založené na Thomas-Kilmannově typologii interpersonálních stylů řešení konfliktů (Thomas & Kilmann, 2008).

Přístup ke způsobu řešení konfliktu	Četnost	%
Vyhýbání se (dle TKI)	24	56 %
Konzultace s trenérem – 12x Neřešení problému a soustředění se na něco jiného – 7x Odložit řešení problému na později (bez účasti trenéra) – 5x		
Kompromis (dle TKI)	19	44 %
Kompetice (dle TKI)	14	33 %
Kolaborace (dle TKI)	10	23 %
Akomodace (dle TKI)	5	12 %
Diskuze	17	40 %
Konzultace s trenérem	12	28 %
Analýza problému	8	19 %
Vyslechnout druhého	4	9 %
Ventilace emocí	3	7 %
Změna trenéra	1	2 %
Omluva	1	2 %
Ukázání dobrého příkladu	1	2 %
Přerámování konfliktu jako příležitosti ke zlepšení	1	2 %
Humor	1	2 %

Tab. B4. Identifikované způsoby řešení konfliktů

Nejčastěji respondenti či repondentky popisovali kombinaci různých přístupů k řešení neshod. Kromě často zmiňovaného řešení diskuze s prvky kompetice nebo dohody s cílem kompromisu či kolaborace byla v souladu s předchozím dotazníkovým šetřením (Majoross et al., 2008) často zmiňována strategie vyhnutí se konfliktu. Toto výzkumníci ve zmiňovaném dotazníku vysvětlili tím, že soutěžní tanečníci či tanečnice jsou velmi soustředěni na sportovní výkon, který může být narušen hádkami na tréninku, a proto může být efektivnější se otevřeným konfliktům vyhýbat. Takové popisy se objevily i v našem dotazníku „*Málokdy o tom mluvíme, spíše i za dusnější situace trénujeme dále*“ (žena, 31 let, č. 24).

V tomto konkrétním kontextu se však ukazuje určitá problematičnost Thomas-Kilmannovy typologie přístupu k řešení konfliktů a může být nutná detailnější kategorizace. Vyhnutí se konfliktu totiž v sobě může skrývat různé motivace. V některých případech se v případě neřešení konfliktu opravdu jedná o strategii vyhnutí se konfliktu, ale může se také jednat jen o krátkodobé odsunutí problému na později (například až opadnou emoce) nebo delegování vyřešení problému na třetí osobu – nejčastěji trenéra. *„Žádné řešení problému nelze popsat stručně, ale nejlepší je často dát si na chvíli pauzu, nebo přerušit ten den trénink. To se ukázalo asi jako nejlepší metoda. Potom je potřeba se posadit, ujasnit si priority a pak se rozhodnout nebo si stanovit nějaký plán na určitý čas“* (muž, 35 let, č. 23), *„Řekneme si, že tuto část, která nefunguje, vyřešíme na nejbližší individuální lekci s trenérem a přejdeme k něčemu jinému“* (žena, 25 let, č. 19).

Role trenéra v řešení konfliktu je jedna z věcí, která by si zasloužila větší výzkumnou pozornost. Trenér totiž může dle odpovědí plnit hned několik rolí. Jeden respondent dokonce přímo označil trenéra za mediátora konfliktů (muž, 33 let, č. 38), nicméně častěji respondenti a respondentky mluvili spíše o roli trenéra jako autority v rozhodnutí ve sporu související s taneční technikou. V každém případě mnoho respondentů či respondentek mluvili o konzultaci s trenérem jako o často využívaném způsobu řešení neshod. Jeden respondent (muž, 35 let, č. 23) zmínil, jak jim v řešení problémů pomohla změna trenéra. Toto lze interpretovat tak, že trenér nedokázal řešit problémy, které pár potřeboval nebo také tak, že trenér může v případě problémů v páru plnit jakousi roli obětího beránka. Není podstatné, jak to bylo v tomto konkrétním případě. Je důležité, že trenér může pravděpodobně hrát pro taneční pár několik různých rolí, což na něj může klást zvýšené profesní i osobnostní nároky. V každém případě bude v navazující části tohoto výzkumu důležité zaměřit se na možný význam trenéra v životě soutěžních tanečních párů.

Jak bylo reflektováno v předchozí kapitole, podoba konfliktů může znázorňovat pozici tanečníků v tanečním páru. To stejné můžeme předpokládat o způsobu řešení konfliktů – což poměrně jasně dokládají například následující citace z dotazníku. *„Řeknu na věc svůj názor a vyžaduji, aby to partner respektoval. Poté chci ukončit debatu a vrátit se k tréninku. Když konflikt pokračuje, tak dočasné odcházím“* (žena, 32 let, č. 20); *„Většinou vše řešíme rozumnou domluvou, případně kompromisem. Jako výkonnostně starší většinou dokážu problém rozebrat. Pokud ne, nechám to vyšumět, případně to necháme na trenérovi“* (muž, 25 let, č. 2); *„Dokázáním pravdy, hlavně u*

timingu a techniky tance. Pokud má můj partner hloupé poznámky, tak se mu snažím ukázat, jak hloupě se ke mně chová“ (žena, 34 let, č. 5); „Při odlišných názorech se snažíme si vysvětlit, proč si stojíme za svým a většinou dojdeme k výsledku“ (žena, 20 let, č. 18). Hlubší analýza možných podob vztahu samozřejmě není na základě dat z dotazníku možná. Je nicméně možné na základě analyzovaných odpovědí navrhnout určitou kategorizaci. Je jasné, že pozice v páru může být ovlivněna taneční výkonností, kdy jeden z partnerů může vstupovat do páru s více zkušenostmi či vyšší výkonnostní třídou, což mu může dávat a priori určitou převahu, v jiných případech může být převahu jednoho na úkor druhého dáno spíše osobnostně. Důležitou proměnnou může být to, jaký vztah má taneční pár mimo tanec, což bude obsahem následující kapitoly. V každém případě to, jakým způsobem ovlivňuje vztahu v páru způsoby řešení konfliktů je velmi důležité téma, na jejichž hlubší pochopení se zaměří i následující rozhovory.

V dotazníku byly ojediněle zmíněny také další způsoby řešení konfliktů. Může se jednat buď o ventilaci emocí (*„Nasrat se, vyřvat se a je to v klidu“*, žena, 26 let, č.9) nebo zvládání konfliktních situací humorem. *„Jeden se naštvě a druhý si z toho udělá legraci, nakonec se smějeme oba“* (žena, 18 let, č. 8). Jedna z respondentek (žena, 31 let, č. 40) dále popsala, že je důležité, aby tanečníci či tanečnice neinterpretovali konflikty jako útok na druhého, ale jako proces zlepšování tance. Respondentka tedy popisuje určité kognitivní přerámování náhledu na význam konfliktů.

2.4. Vnímání partnerského vztahu ve sportovním tanci: Tematická analýza

Analyzovaná otázka č.3 zněla: *„Je podle vašeho osobního mínění lepší, když je spolu soutěžní taneční pár zároveň v osobním partnerském vztahu či naopak? Váš názor stručně vysvětlíte.“* V tabulkách níže lze nalézt shrnutí identifikovaných témat a varietu různých vnímaných názorů, podmínek a výhod či nevýhod různých typů tanečního partnerství.

	Četnost	%
Je spíše lepší, pokud spolu taneční pár není v osobním partnerském vztahu <ul style="list-style-type: none"> • Preferovaný typ vztahu nespecifikován – 15x • Preference vztahu napříč tanečními páry – 2x • Preference kamarádského vztahu – 1x 	18	42
Je spíše lepší, pokud je taneční pár zároveň v osobním partnerském vztahu	9	21
Je nejasné, zda je lepší mít pouze taneční vztah či být zároveň v tanečním i osobním partnerském vztahu <ul style="list-style-type: none"> • Záleží na okolnostech a osobních cílech – 9x • Úžasné být zároveň v osobním vztahu, ale náročné – 6x • U mladších spíše ne, u starších spíše ano – 1x 	16	37

Tab. B5. Názory na preferenci typu vztahu mezi tanečními partnery

PODMÍNKY	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Taneční pár musí mít podobné cíle a směřování (35 %) ▪ Podmínka ANO: oddělit osobní vztah a sport (37 %) ▪ Podmínka ANO: musí být vyspělé osobnosti (9 %) ▪ Podmínka NE: partnerské vztahy napříč tanečními páry (5 %) ▪ Podmínka NE: oba partneři musí brát druhého jako kamaráda (2 %) 	
VÝHODY ANO	VÝHODY NE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Společný prožitek a sdílení (30 %) ▪ Partneři se lépe znají (16 %) ▪ Konflikty v tanečním páru mohou posilovat osobní vztah (16 %) ▪ Ekonomičnost, výhodnost a pohodlnost: šetří čas i peníze (12 %) ▪ Osobní vztah a sdílení může pozitivně ovlivňovat i sportovní výkon (5 %) ▪ Jasně definovaný vztah (2 %) ▪ Lepší péče jeden o druhého (2 %) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konflikty se nepřenáší do osobního života (44 %) ▪ Jasně soustředění na sportovní výkon (21 %) ▪ Možnost odpočinout jeden od druhého a relaxace s netanečním osobním partnerem (5 %)
NEVÝHODY ANO	NEVÝHODY NE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozchod v osobním životě znamená obvykle také rozpad tanečního páru (26 %) ▪ Životní partneři si toho k sobě na tréninku dovolí více (7 %) ▪ Ponorka: partneři spolu tráví příliš mnoho času (5 %) ▪ Osobní partnery spojuje jen tanec (2 %) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žárlivost ze strany netanečního osobního partnera (16 %)

Tab. B6. Výhody a nevýhody čistě tanečního vztahu v tanečním páru (= NE) a kombinovaného tanečního a osobního partnerského vztahu (= ANO)

Jak se dalo předpokládat, názory na preferenci určitého typu vztahu v tanečním páru jsou různorodé. Byly identifikovány jak jednoznačnější názory na preferenci osobního partnerského vztahu, jednoznačnější opačný názor i mnoho názorů vyjadřujících se nejednoznačně.

Celkově je v tomto výzkumném souboru nejčastěji zastoupen názor, že taneční a osobní partnerský vztah je lepší nemíchat. Nejčastěji udávaným důvodem je to, že problémy z jedné oblasti se mohou velmi snadno přenášet do druhé. „*Určitě není lepší, aby spolu taneční partneři chodili. Každý nemá dost silný charakter na to, aby taneční problémy nechal v tělocvičně a soukromé problémy doma. Může to snížit vzájemný respekt, zvýšit riziko konfliktů a vytváří překážky jejich efektivnímu a profesionálnímu vyřešení*“ (muž, 33 let, č. 38), „*Není správné, aby tanečníci spolu chodili, protože lidé se mohou kvůli tomu rozpadnout jako pár a tím ztratit to, co milují – tanec*“ (žena, 25 let, č. 35). Někteří identifikovali preference alternativních typů vztahů, buď tedy čistě profesionální či kamarádský. Respondenti či respondentky uvádí, že hlavními výhodami čistého tanečního partnerství je zejména jasné soustředění na sportovní stránku věci a prevence konfliktů. Výhodou je také to, že s netanečním osobním partnerem si mohou lépe odpočinout od tance.

Jako hlavní nevýhodu uvádí respondenti či respondentky fakt, že může ve větší míře docházet k žárlivosti ze strany netanečního osobního partnera. Z toho důvodu někteří preferují to, aby osobním partnerem byl soutěžní tanečník či tanečnice z jiného tanečního páru. „*Hlavním problémem je to, že konflikty v jedné sféře se přenášejí do druhé. Jsem toho názoru, že je dobře, když spolu lidi chodí "napříč páry", a to z důvodů žárlivosti. Protože ještě jsem nepoznala chlapa, který by byl úplně v pohodě s tím, že tančím. Nejvíce k čemu jsem se propracovala je to, že životní partner alespoň dělal, že mu to nevadí*“ (žena, 22 let, č. 4).

Někteří respondenti či respondentky naopak zdůrazňují výhody toho, když je taneční pár zároveň párem v osobním životě. Za hlavní výhody udávají sílu společného osobního prožitku, který je spojuje a podle některých může ve výsledku i zlepšit taneční výkon. Další velkou výhodou je snazší organizace času a šetření peněz tím, že veškeré výdaje jdou do společné domácnosti. Výhodou je také to, že je jasné definovaný jejich vztah, což předchází případné žárlivosti. „*Je lepší, pokud spolu tanečníci chodí, protože jde o intimní záležitost, kterou netaneční partneři těžko přenášejí*“ (muž, 23 let, č. 26).

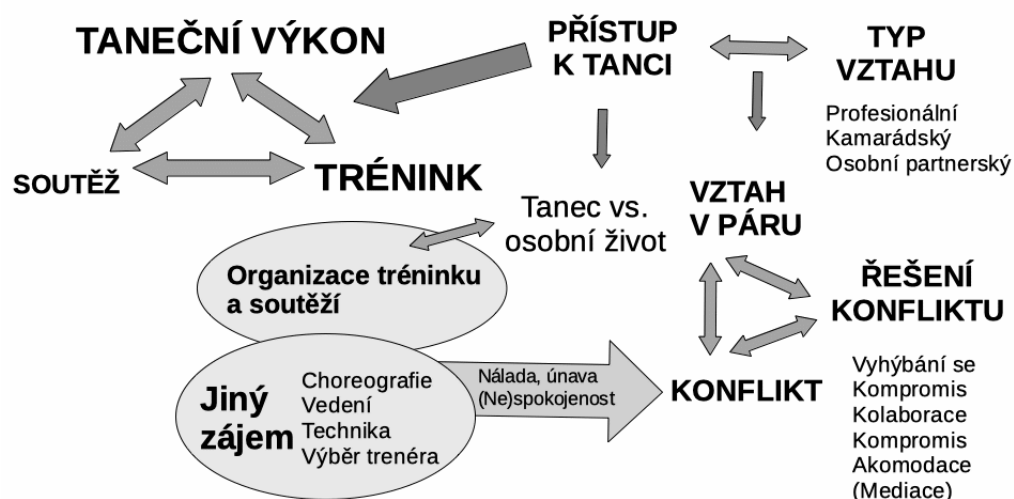
Za hlavní nevýhodu je považován fakt, že větší blízkost partnerů zároveň přináší větší riziko konfliktů. Případný rozchod v osobním životě navíc obvykle znamená také rozpad tanečního páru. Respondenti či respondentky také uvádí riziko ponorky, kdy spolu partneři tráví velké množství času bez praktické možnosti si od sebe odpočinout. Někteří však naopak sdíleli, že konflikty považují za příležitost k většímu posílení osobního vztahu.

Respondenti či respondentky, kteří se vyjadřovali nejednoznačně povětšinou zmínili výhody a nevýhody na obou stranách. Někteří reflektovali, že záleží na společných cílech, tedy jestli je soutěžní tanec pro ně spíše jakýmsi koníčkem, který posiluje jejich vztah či je to spíše sportovní záležitost. Mnoho respondentů a respondentek mluvilo o tom, že je úžasné, pokud je taneční pár zároveň partnery v osobním životě, nicméně zároveň je to mnohem náročnější a rizikovější. Je proto důležité, aby byly splněny některé podmínky. *„Záleží na postoji k tanci a souhře partnerů v osobním životě. Pokud je cílem hlavně sport a výsledky, jsem toho názoru, že je lepší partnery v životě nebýt. Pokud tanec přináší páru naplnění štěstí, nějaký další smysl, případně společně učí a tanec je nástrojem společného naplnění snů, může to naopak velmi dobře fungovat. Vždy je lepší, když partneři mohou něco tvořit společně“* (žena, 28 let, č. 12).

Byly identifikovány různé zkušenosti týkající se vlivu sportovního tance na partnerský vztah. Některé respondentky reflektovali, že osobní vztah jim zničil taneční partnerství. Některé naopak udávají, že soutěžní tanec vztah posiluje. Je zde ovšem také riziko, že tanec může zakrývat problémy, které by se projeví v jiných oblastech života. *„Dříve jsem myslela, že je lepší, aby spolu taneční partneři nechodili. Vždycky jsem si říkala, že pokud Ti dva spolu přestanou tančit, nebudou mít už nic společného. Takové páry jsem znala a znám. Ale později jsem poznala i páry, kterým to funguje velmi dobře, takže je to možná padesát na padesát“* (žena, 32 let, č. 14). Někteří respondenti či respondentky udávají jako podmínku osobního vztahu naopak to, že jedinci musí být schopni oddělit taneční a osobní sféru. To jde do určitého protikladu s názorem, že taneční vztah může přímo (ať už pozitivně či negativně) ovlivnit i osobní vztah. Pro další výzkum by bylo nepochybně zajímavé pozorovat, nakolik je vůbec možné osobní a partnerský vztah oddělit či za jakých podmínek. V každém případě strategie oddělování či naopak propojování taneční a osobní sféry může mít v různých kontextech různé důsledky. Psychologicky je toto velmi zajímavé výzkumné téma.

Důležitou proměnnou může být hledisko věku a životních zkušeností. Jedna respondentka (22 let, č. 15) se proto kloní k tomu, že obecně je v mladším věku pro sportovní tanec lepší, aby tanečníci nebyli zároveň v osobním partnerském vztahu, pro starší tanečnice naopak.

Obecně lze shrnout, že oba typy tanečních vztahů (partnerský a nepartnerský) mají své výhody i nevýhody, jak bylo popsáno a shrnuto výše. Je proto velmi důležité pochopit jedinečný kontext, ve kterém se konkrétní taneční pár nachází. Zdá se navíc, že tento kontext může do značné míry ovlivňovat to, jak probíhají konflikty i jejich řešení a jaký význam jim tanečníci či tanečnice přikládají. Tematická mapa zobrazená na obrázku níže znázorňuje holisticky tematickou analýzu tří tematických celků (podoba konfliktů, řešení konfliktů, typ vztahu tanečního páru) na základě popsaných odpovědí z dotazníku.

Obr. B2. Tematická mapa možných souvislostí podob konfliktů ve sportovním párovém tanci, způsob řešení konfliktů a typ vztahu tanečního páru

2.5. Porovnání podskupin: Kvantitativní analýza

Jak bylo řečeno v metodické části, cílem dotazníku bylo sestavit mapu relevantních témat a možných souvislostí na základě odpovědí respondentů či respondentek, což může sloužit jako určitý referenční rámec pro další fázi hloubkových rozhovorů a zároveň jako kontrola kredibility.

Vzhledem ke středně velké velikosti výzkumného vzorku je dále možné porovnat některé podskupiny v rámci jednoduché kvantitativní analýzy z hlediska

rozdílnosti četností nejčastěji kódovaných kategorií. Konkrétně nás bude zajímat, zda můžeme v našem výzkumném vzorku identifikovat rozdíly mezi muži a ženami a výkonnostními třídami v četnosti přikládání významu určité podobě konfliktů, stylu řešení konfliktů či vnímání partnerského vztahu tanečního páru. Pokud zde nebudou rozdíly objeveny, můžeme předpokládat, že témata popsaná výše se vztahují na cílovou skupinu bez ohledu na pohlaví a taneční výkonnost. Pokud budou nějaké rozdíly objeveny, bude na to brán ohled při dalších analýzách a interpretacích.⁴

Kompletní kvantitativní analýzu rozdílů naleznete v přílohách 6 a 7. Byla porovnána pouze témata, která měla četnost oslovení větší než 5 a inferenční statistika byla použita pouze v případě, když rozdíly mezi podsoubory byly větší než 10 %.

Nejdříve se podívejme na rozdíly mezi respondenty a respondentkami. Základní charakteristiky podsouborů dle pohlaví ve výzkumném souboru naleznete níže.

	Věk (M)	Délka soutěžní kariéry (M)	Počet tanečních partnerů (M)	Aspoň jednou taneční i osobní partner (%)	Třída D-A (%)	Třída M (%)	Trenér/ka (%)
Muži (N=10)	29.6 let	8.9 let	5.2 partnerů	70 %	70 %	30 %	20 %
Ženy (N=33)	25.8 let	7.4 let	3.9 partnerů	55 %	67 %	33 %	15 %
Celkem (N=43)	26.7 let	7.7 let	4.2 partnerů	58 %	67 %	33 %	16 %

Tab. B7. Základní charakteristiky ve výzkumném souboru dle pohlaví

Vidíme, že charakteristiky podsouborů mužů a žen jsou ve většině parametrech velmi podobné. Respondenti měli průměrně mírně vyšší věk než respondentky (29.6 let u mužů, respektive 25.8 let u žen). Stejně tak měli respondenti mírně delší průměrnou soutěžní kariéru a počet tanečních partnerů než respondentky. 70 % respondentů mělo zkušenost s osobní partnerským vztahem s aspoň jednou ze svých tanečních partnerek, 55 % respondentek mělo aspoň jednu takovou zkušenost se svým tanečním partnerem. Celkově se však jeví základní charakteristiky obou podsouborů podobné, největším

⁴ Je vždy důležité mít na paměti, že v této části porováváme četnosti oslovených témat, data jsou tedy subjektivní. Na základě použité metody například nemůžeme předpokládat, že respondenti či respondentky ve skutečnosti opravdu řeší konflikty tak, jak je v dotazníku popisují. To ovšem není cílem našeho výzkumu. Náš výzkum je totiž ve své podstatě zaměřen na zkoumání prožívání participantů výzkumu, pozn. aut.

rozdílem mezi podsoubory je tak jejich absolutní četnost (10 respondentů, respektive 33 respondentek).

	Jiný názor na tréninku	Konflikty: Taneční výkon	Řešení kompromisem	Riziko rozchodu v tanci i životě	Výhoda NE: Nepřenášení konfliktů osobní-tanec	Výhoda NE: Soustředění na výsledky
Muži	60 %	70 %	30 %	40 %	30 %	30 %
Ženy	45 %	39 %	48 %	21 %	48 %	18 %

Tab. B8. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi muži a ženami, které se neprokázaly jako statisticky významné

Pouze u šesti ze sledovaných témat byly vysledovány rozdíly větší než 10 % mezi muži a ženami. Ani největší z rozdílů (téma konfliktů kvůli tanečnímu výkonu) se však v tomto výzkumném souboru neukázal jako statisticky významný, $X^2(1, N = 43) = 2.89$, $p = .089$. Ačkoli tedy můžeme pozorovat určité trendy, které budeme diskutovat níže na základě deskriptivní statistiky, tak sebraná data neprokazují statisticky významné rozdíly v četnosti zastoupení některého z témat mezi podsoubory mužů a žen.

Muži relativně častěji mluvili o konfliktech s taneční partnerkou na základě tanečního výkonu a častěji mluvili o výhodách toho, když taneční pár není zároveň osobním partnerským párem (větší soustředění na výsledky a menší riziko rozpadu tanečního páru). Spojovacím tématem je zde tedy taneční výkon, což bychom mohli interpretovat tak, že muži ve výzkumném souboru ukázali mírně vyšší tendenci k vnímání důležitosti tanečního výkonu a dobrých výsledků než ženy.

Této interpretaci však do určité míry odporuje fakt, že ženy mluvili v mírně vyšší míře než muži o výhodě toho, když se taneční a osobní partnerský vztah nemíchá, protože poté nedochází k přenášení konfliktů z osobní sféry do taneční. Pozadím za touto preferencí je pravděpodobně také taneční výkon, ačkoli alternativně je možná i interpretace, že v pozadí může být strach ze ztráty tanečního partnera, větší soustředění na vztahovou stránku u žen či nějaký jiný důvod. V každém případě se však zdá být tendence k preferenci profesionálního tanečního partnerského vztahu na úkor osobního partnerského vztahu tematicky podobně zastoupena v našem výzkumném souboru jak u mužů, tak u žen.

Připomeňme, že na základě tvorby norem pro Thomas-Kilmannův test přístupu k řešení konfliktů (TKI) bylo vysledováno, že ženy mají v porovnání s muži častější

tendenci ke kompromisnímu přístupu k řešení konfliktů, zatímco muži mají větší tendenci ke kompetici v porovnání s ženami (Schaubhut, 2007). V našem výzkumném souboru je udávaná kompetice v podsouborech mužů a žen prakticky stejná (30 % u mužů, 33 % u žen) a ani rozdíl v udávaném přístupu ke kompromisnímu řešení (30 % u mužů, 48 % u žen) se neukázal být statisticky významným, $X^2(1, N = 43) = 0.4, p = .50$. Na tomto místě by bylo vhodné připomenout poznámku autorů norem TKI, že „dle pokynů k hodnocení velikosti účinku dle Cohena s přihlédnutím k velikosti zkoumaného souboru nejsou pozorované genderové rozdíly v TKI smysluplné“ (Schaubhut, 2007, str. 4).

Celkově tedy můžeme shrnout, že náš výzkumný soubor prakticky nevykazuje rozdíly mezi muži a ženami v četnosti oslovených témat nebo jsou tyto rozdíly nevýrazné.

Porovnejme nyní rozdíly v četnosti oslovených témat mezi respondenty či respondentkami předmistrovských výkonnostních tříd (D-A) a mistrovské třídy M. Základní charakteristiky těchto podsouborů jsou uvedeny v následující tabulce.

	Věk (M)	Délka soutěžní kariéry (M)	Počet tanečních partnerů (M)	Aspoň jednou taneční i osobní partner (%)	Ženy (%)	Muži (%)	Trenér/ka (%)
Třída D-A (N=29)	25.5 let	5.6 let	3.4 partnerů	45 %	76 %	24 %	7 %
Třída M (N=14)	29.2 let	12.1 let	5.8 partnerů	71 %	79 %	21 %	36 %
Celkem (N=43)	26.7 let	7.7 let	4.2 partnerů	58 %	77 %	23 %	16 %

Tab. B9. Charakteristiky ve výzkumném souboru dle výkonnostní třídy

Pokud porovnáme respondenty a respondentky z hlediska výkonnostní třídy, tak vidíme, že respondenti či respondentky ve výzkumném souboru s třídou M jsou jen mírně starší v porovnání s předmistrovskými třídami (průměrný věk 29.2 let: 25.5 let), ale mají v porovnání výrazněji delší soutěžní kariéru (průměrná délka 12.1 let: 5.6 let) a měli logicky průměrný vyšší počet tanečních partnerů (5.8: 3.4). V mistrovské třídě je také dle očekávání vyšší procentuální zastoupení těch, kteří jsou trenéry či trenérkami (36 %: 7 %). Genderové rozložení ve výzkumném souboru je však u obou výkonnostních kategorií téměř shodné.

Celkem u 10 témat byl vysledován více než 10 % rozdíl z hlediska četnosti jejich oslovení mezi podsoubory před-mistrovských a mistrovských výkonnostních tříd. Statisticky významný rozdíl byl však prokázán pouze u čtyř z nich, jejich procentuální porovnání je zobrazeno v tabulce níže, veškeré statistické výpočty jsou uvedeny v přílohách č. 6 a č. 7.

	Vyhýbání se konfliktu	Mediace trenérem	Diskuze	Podmínka ANO: Podobné cíle a směřování
Třída D-A	45 %	17 %	52 %	17 %
Třída M	79 %	50 %	14 %	50 %

Tab. B10 Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi výkonnostními třídami, které se prokázaly jako statisticky významné

Všimněme si, že mezi podskupinami D-A a M nebyly nalezeny rozdíly v podobě konfliktů. To by mohlo znamenat, že témata či podoba konfliktů se mezi výkonnostními třídami tolik neliší, nicméně může se lišit způsob jejich řešení. Respondenti či respondenti tančící ve výkonnostní třídě M signifikantně častěji mluvili o způsobu řešení vyhnutím se konfliktu, $X^2(1, N = 43) = 4.36, p = .037$. Tento údaj je pravděpodobně vysvětlen tím, že při řešení vlastních konfliktů využívají pomoc trenéra častěji než tanečníci před-mistrovských tříd, $X^2(1, N = 43) = 5.04, p = .025$. Vyhnutí se konfliktům tedy pro tanečnický či tanečnické vyšších tříd znamená pravděpodobně spíše krátkodobé odložení řešení problému s cílem nepřerušovat trénink a poté konzultovat problém s trenérem, jak již bylo popsáno v tematické analýze výše.

Naopak tanečníci či tanečnice nižších tříd častěji než tanečníci či tanečnice mistrovské třídy popisovali, že pro řešení konfliktů využívají diskuzi, $X^2(1, N = 43) = 5.54, p = .019$. Na tomto místě je vhodné zmínit ještě pozorovaný rozdíl v četnosti oslovení způsobu řešení kompetitivním způsobem (41 % u respondentů či respondentek třídy D-A, 14% u respondentů či respondentek třídy M), který nebyl statisticky významný, nicméně je to jedno z možných vysvětlení proč u před-mistrovských tanečnicků dochází k častější diskuzi, $X^2(1, N = 43) = 3.16, p = .076$. Popsaný aspekt různých přístupů řešení konfliktů u různých výkonnostních tříd může tedy stát za povšimnutí a další rozpracování v navazující části výzkumu při polostrukturovaných rozhovorech.

Byl identifikován ještě jeden statisticky významný rozdíl mezi tanečníky či tanečnicemi před-mistrovských a mistrovských tříd, a to v oslovení podmínky pro to, aby spolu mohl být taneční pár zároveň osobním partnerským párem (společné cíle a společné směřování), $X^2(1, N = 43) = 5.04, p = .025$. Tento rozdíl by mohl být daný tím, že tanečníci či tanečnice s vyšší výkonnostní třídou mají více zkušeností, a proto mohou reflektovat důležitost cílů a podobného přístupu k tanci při souhře v tanečním páru v tanci i v životě.

Pro úplnost uvádíme v tabulce níže ještě rozdíly, které byly vyšší než 10 %, ale neprokázaly se jako statisticky významné.

	Kompetice	Preference osobního vztahu	Preference čistě tanečního vztahu	Výhoda ANO: společný prožitek	Výhoda NE: nepřenášení konfliktů	Podmínka oddělit osobní a taneční
Třídy E-A	41 %	17 %	48 %	24 %	48 %	34 %
Třída M	14 %	29 %	29 %	43 %	36 %	21 %

Tab. B11. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi výkonnostními třídami, které se neprokázaly jako statisticky významné

Z deskriptivních dat můžeme vyvodit trend, že u třídy M můžeme vidět relativně vyšší preferenci osobního partnerského vztahu oproti ostatním výkonnostním třídám. Tento trend je naznačen také v podsouboru trenérů, kdy ze 7 trenérů tři trenéři preferují kombinaci osobního a tanečního partnerského vztahu, tři si uvědomují výhody i nevýhoda a jeden preferuje čistě profesionální taneční vztah.

Je možné, že zkušenější taneční páry jsou lépe vybaveny pro to, aby zvládaly řešit vznikající konflikty a zároveň si možná více uvědomují výhody, které plynou z kombinace tanečního a osobního partnerského vztahu. Je také možné, že pro páry mezinárodní třídy se tanec logicky stal důležitou součástí života, a proto mohou přirozeně více inklinovat také k vytváření osobních vztahů v tanečním páru. Na tato a podobná témata budou zaměřeny navazující rozhovory.

Můžeme shrnout, že zatímco při porovnání mužů a žen nebyly pozorovány významné rozdíly v četnosti oslovovaných témat, tak při porovnání tanečníků či tanečnic různých výkonnostních tříd jsme mohli vysledovat rozdíly v přístupu k řešení problémů a různý stupeň uvědomění si důležitosti společných cílů pro taneční pár.

3. Kódování dat pro tematickou analýzu: Případy dle rozhovorů

V této sekci budou představeny jednotlivé případy, které vždy byly sestaveny dle dvou rozhovorů s oběma představiteli tanečního páru a ideálně byly doplněny rozhovorem s jejich trenérem či trenérkou. Společně s analýzou dotazníku, která byla popsána v předcházející kapitole, představuje stávající kapitola popis základních kódovaných kategorií, které budou výchozím materiálem pro závěrečnou syntézu provedených tematických analýz (viz kap. B4).

Po představení základních charakteristik výzkumného vzorku dle případů budou postupně představeny jednotlivé analyzované případy. Každý případ bude představen v následující struktuře: 1. Stručné převyprávění případu, 2. Pohled trenéra, 3. Kódovaná témata, 4. Shrnutí případu v kontextu navazující tematické analýzy.

Detailní kódování témat, včetně citací z přepsaných rozhovorů a současných reflexí či interpretací výzkumníka, je součástí přílohy č. 9. Čtenář se tak může dle zájmu detailněji seznámit s jednotlivými případy a pozadím kódovaných kategorií, které jsou uvedeny v hlavním textu.

Celkově bylo provedeno 21 rozhovorů, které byly sdruženy do 7 případů. Dle kritérií pro hodnocení saturace uvedené v kapitole B1 však vyhodnoceno, že k saturaci dat došlo již po 4 případech (13 rozhovorech). Obsahem stávající kapitoly proto bude popis těchto čtyř případů.

3.1. Základní charakteristiky výzkumného vzorku dle případů

Případ A: Andrea a Albert (trenér Adam)

Andrea: 31-35 let, soutěžní kariéra: 10-15 let, 3 soutěžní taneční partneři (s jedním zároveň v osobním partnerském vztahu)

Albert: 31-35 let, soutěžní kariéra: 10-15 let, 4 soutěžní taneční partnerky (se dvěma zároveň v osobním partnerském vztahu)

Andrea a Albert jsou v současné době manželé a tančí spolu déle než 10 let, tančí ve výkonnostní třídě M. Rozhovory byly provedeny na konci roku 2018, v roce 2020 spolu stále soutěžně tančí.

Trenér Adam: 40-50 let, trenérská kariéra: 20-30 let

Případ B: Bára a Bedřich (trenér Boris)

Bára: 22-25 let, soutěžní kariéra: 10-15 let, 10 soutěžních tanečních partnerů (s žádným neměla zároveň osobní partnerský vztah)

Bedřich: 22-25 let, soutěžní kariéra: 10-15 let, 5 soutěžních tanečních partnerek (s žádnou neměl zároveň osobní partnerský vztah)

Bára a Bedřich spolu soutěží déle než 3 roky a mají cíleně profesionální taneční vztah, tančí ve výkonnostní třídě M. Rozhovory byly provedeny v roce 2018, v roce 2020 spolu stále soutěžně tančí.

Trenér Boris: 30-40 let, trenérská kariéra: 5-10 let

Případ C: Cecílie a Cyril (trenér Ctibor)

Cecílie, 22-25 let, soutěžní kariéra: 6-9 let, 4 taneční partneři (se dvěma měla zároveň osobní partnerský vztah)

Cyryl, 26-30 let, soutěžní kariéra: 6-9 let, 9 tanečních partnerek (s žádnou neměl zároveň osobní partnerský vztah)

Cecílie a Cyril spolu soutěžili 1-2 roky v době rozhovoru, tančili v předmistrovské výkonnostní třídě. Neměli osobní partnerský vztah. Rozhovor byl proveden v roce 2018, v současné době spolu již netančí.

Trenér Ctibor: 26-35 let, trenérská kariéra: 4-7 let

Případ D: Dita a Dušan (trenérka Daniela, trenér Daniel)

Dita, 22-25 let, soutěžní kariéra: 10-15 let, 6-9 tanečních partnerů

Dušan, 26-30 let, soutěžní kariéra: 15-20 let, 6-9 tanečních partnerek

Dita a Dušan spolu v době rozhovoru soutěžili 1-2 roky, v roce 2020 spolu stále tančí ve výkonnostní třídě M. Jsou zároveň v osobním partnerském vztahu.

Trenérka Daniela, 31-35 let, trenérská kariéra: 10-15 let, 4-6 tanečních partnerů

Trenér Daniel, 31-35 let, trenérská kariéra: 6-10 let, 2-3 taneční partnerky

Daniel a Daniela jsou manželé, v současné době již nesoutěží a věnují se plně trenérské kariéře. Spolu soutěžili 2 roky (na konci taneční kariéry).

Pro úplnost uvádíme také základní charakteristiky případů E, F, G, u kterých byl proveden pouze krok 1 dle tematické analýzy (seznámení se s daty), a které nebudou v této části dále analyzovány, neboť v tomto momentu již bylo zhodnoceno, že došlo k saturaci dat.

Případ E: Eva a Emil (trenérka Erika)

Eva, 31-35 let, soutěžní kariéra: 8-12 let, 4-6 tanečních partnerů

Emil, 31-35 let, soutěžní kariéra: 8-12 let, 4-6 tanečních partnerek

Eva a Emil spolu soutěží 5-7 let v před-mistrovské výkonnostní třídě, v roce 2020 spolu stále tančí. Jsou v osobním partnerském vztahu.

Erika, 35-39 let, trenérská kariéra: 15-19 let

Erika během své soutěžní kariéry nebyla v osobním partnerském vztahu s žádným ze svých tanečních partnerů.

Případ F: Fiona a Filip (trenérka Fernanda)

Fiona, 21-25 let, soutěžní kariéra: 6-9 let, 4-6 tanečních partnerů

Filip, 25-29 let, soutěžní kariéra: 8-12 let, 6-9 tanečních partnerek

Fiona a Filip spolu nejsou v osobním partnerském vztahu, v době rozhovoru spolu soutěžili 2 roky v před-mistrovské výkonnostní třídě, v roce 2020 spolu již netančí.

Fernanda, 31-35 let, trenérská kariéra: 6-9 let

Fernanda zároveň s trenérskou kariérou ještě soutěží, je vdaná za svého tanečního partnera.

Případ G: Gréta a Gustav

Gréta, 25-29 let, soutěžní kariéra: 15-19 let, trenérská kariéra: 1-2 roky

Gustav, 25-29 let, soutěžní kariéra: 11-15 let, trenérská kariéra: 1-2 roky

Gréta a Gustav jsou soutěžním párem třídy M, kteří zároveň začínají trénovat soutěžní páry. Tančí spolu déle než 10 let, dříve spolu byli v osobním partnerském vztahu, ale nyní již nejsou. Stále však spolu soutěží a učí.

3.2 Případ A: Andrea a Albert (trenér Adam)

3.2.1. Stručné převyprávění případu A

Andrea a Albert spolu tančí více než 10 let, jsou manželé a tančí v nejvyšší výkonnostní třídě M. Nevěnují se trenérské činnosti, neboť oba mají jiné hlavní zaměstnání (pracují ve stejné firmě). Pro Andreu je Albert její třetí taneční partner,

dlouho nemohla žádného najít. Albert měl čtyři taneční partnerky, z nichž s první zároveň chodil (tancovali spolu 2 roky), s dalšími již nechodil (kvůli špatným zkušenostem z prvního tanečně-partnerského vztahu). Albert s Andreou spolu nicméně krátce po začátku společného tancování začali chodit. V současné době jsou manželé.

Oba v rozhovorech uváděli, že spolu od počátku vždy hodně komunikovali a našli v sobě osobní zalíbení. Četnost komunikace se od té doby zásadně nezměnila, ale změnil se podle obou způsob, jakým spolu nyní komunikují. *“My jsme se vlastně nikdy nehádali kvůli ničemu jinému než tancování. Ale občas to prostě bývalo hodně drsný a opravdu jsme odcházeli z tréninku jako hrozná scéna”* (Andrea). *“Když si hodně lezeme na nervy a něco nám fakt na tom tréninku nejde, nevyřešíme to... A teď co s tím že jo... Mám partnerku, která je úplně běsná, vidí mě jako největší zvíře na světě a nechce se mnou tančit ani na mě kouknout. No... A já to vidím podobně...”* (Albert). Následnou změnu v komunikaci oba přičítají několika faktorům (osobnostní vývoj, profesní vývoj, společný prožitek v tanci, tréninky komunikace). V souvislosti s tím také popisují, jak jim jejich trenér Adam změnil náhled na vedení a následování v tanci, kdy předtím tento proces vnímali spíše genderově stereotypně ve smyslu, že muž je ten vedoucí-aktivní a dáma musí spíše pasivně následovat. *“Pak přišel [Adam] a řekl, že takhle ne, že musí každý sám za sebe a někde se to potkává a že v tom vedení někdy může být iniciativní ten a někdy ten druhý”* (Andrea). *“Já si myslím, že nás hodně učí komunikovat nebo aspoň jsme na to měli několik různých tréninků... Které jsme teda úplně nechtěli, aby jsme měli... Ale snaží se mě jako hodně vysvětlit, že v rámci té komunikace dělám spoustu základních chyb”* (Albert).

Konflikty v tanečním páru se měnily v závislosti na různých obdobích. Ze začátku se objevovaly neshody hlavně kvůli rozdílné taneční výkonnosti (Andrea měla na začátku společné taneční kariéry nižší výkonnostní třídu). Poté měli období, kdy se hádali velmi často a velmi bouřlivě, což prý mohlo mít více důvodů, ale zejména to přičítali špatným výsledkům na soutěžích a osobním nejistotám. V současné době už nemají neshody tak často a nejsou tak dramatické. Pokud ke konfliktům dojde, tak to přičítají spíše únavě či jiným vedlejším faktorům. Přesto však oba udávají jako základní problém to, že se mají taneční a život hodně propojený. Na druhé straně reflektují, že je to zároveň osobnostně posouvá. V souvislosti s tím také reflektovali, že Albert by dokázal oddělit taneční a osobní život, ale že ve výsledku to mají propojené, protože Andrea to nedokáže. *“Je to zase tak, že já neumím přepnout mezi tréninkem a osobním životem. Že třeba my jdeme z tréninku a já, když jdu z tréninku, tak já si to*

přenáším domů jo... Pro mě je to prostě jeden život, jeden celek a nedokážu to oddělit. Kdežto on to tak má, prostě tak, že jde z tréninku a trénink skončil, problém skončil a teď mi říká: "Jé, a jak bylo v práci? A jak se máš?" a já si říkám: "Cože jako???"... Prostě ho v tu chvíli nechápu, a ještě víc mě to naštve" (Andrea). "A ty složitosti jsou v tom, že si nosíme ty potíže domů. To tak je... Kdybychom jen dokázali nechat na tréninku bylo by to jednodušší. Ale zase třeba... Třeba se tím posouváme společně, že máme ten čas a máme tu možnost ty věci vyřešit, máme možnost spolu mluvit" (Albert).

Postupem času se měnili jejich taneční cíle. Na začátku měli zejména soutěžní ambice a výsledky na soutěži byli jejich primární cílem. Nyní berou soutěžní tanec spíše jako přirozenou součást společného manželského života a jsou dle vlastních slov soustředěni na společný rozvoj. *"Byla určitá doba, kdy i vlastně já jsem vždycky chtěla hrozně jet na nějakou soutěž a musela jsem ho hrozně přemlouvat. A on mi často i hodně vyčítal, jako že on nikam nechce, že mám pořád potřebu si něco dokazovat, srovnávat se s ostatními, že on tuto potřebu vůbec nemá" (Andrea).*

Na závěrečnou otázku odpověděla Andrea, že na Albertovi nejvíce oceňuje to, že má vlastní názor a že i když je temperamentní, tak se ji snažil být vždy oporou a může mu věřit. Také zmínila, že ji od počátku přitahoval. Albert na ní nejvíce oceňuje to, že je *„úžasná, že je hotová tanečnice, která zatančí všechno a že je krásná, což vnímal již od počátku“*. Andrea si tipovala, že Albert na tuto otázku odpoví neurčitě ve smyslu, že je úžasná. Albert netuší, jak Andrea odpoví, ale doufá, že ocení jeho podporu.

3.2.2. Přístup trenéra A

Adam je zkušeným trenérem, který začal trénovat souběžně s koncem své aktivní soutěžní kariéry. Trenérské činnosti se věnuje déle než 30 let.

Podle Adama je úkolem trenéra to, aby dokázal definovat potřeby a očekávání konkrétního páru a dokázal na ně reagovat. Trenér pro konkrétní pár může být expertem na konkrétní oblast (např. choreografie, technika...) či krátkodobá inspirace nebo může být trenérem, s kterým má taneční pár dlouhodobou spolupráci a pravidelné individuální lekce. V tomto případě trenér často plní také roli kouče, kdy pomáhá tanečnímu páru s organizací, celkovým působením a případně také s řešením konfliktů. V některých případech může podle Adama dokonce kouč primárně plnit roli mediátora konfliktů. V každém případě Adam pozoruje určitý přirozený proces, který zažívá většina tanečníků a v rámci kterého se také mění zaměření tanečního páru a jejich způsoby řešení konfliktů. *"U dobrých párů kvalita už jako není problém, oni už jsou*

dobří, to víme. Akorát problém nastane, pokud se spolu nedovedou dohodnout na tom společném cíli. Kdežto na začátku taneční kariéry ten cíl je ještě nejasný, bych řekl... A ta cesta k tomu cíli, to už jako... To už je úplně nejasné” (Adam).

Adam vidí hlavní přínos tance v tom, že tanec přirozeně podle něj pomáhá rozvíjet párovou komunikaci a také v tom, že skrze trénink ovládnání vlastního těla v různých situacích se člověk učí určité nezávislosti a samostatnosti. Nicméně připomíná, že celé prostředí soutěžního tance je zaměřené na výkon. *“Já bych řekl, že hlavní příčinou konfliktů jsou výsledky na soutěži a taneční výkon. Myslím, že to tak prostě je... Často je na nich potom vidět ta frustrace, protože oni vlastně nevědí, co je zlé. Oni mají pocit, že všechno, co měli udělat, udělali, a přesto to nevede to k úspěchu” (Adam).* Adam takové prostředí vnímá jako předpoklad toho, že se tanečník může (a musí) rozvíjet také osobnostně. Předpokladem dobrého výsledku je schopnost tanečníků inspirovat svým tanečním výkonem porotce, kteří jsou sami bývalými tanečnicíky a díky tomu dochází k neustálému předávání taneční inspiraci. *“Porotci jsou totiž lidé, kteří si sami prošli celým tím procesem a určité věci už mají zpracované. A opravdu se jim líbí, když vidí někoho, kdo je inspiruje. To znamená, že oni sami hledají inspiraci pro sebe, I když už aktivně netancují”.* Zároveň páry musí pochopit, že úspěch není zaručený, a tak musí změnit zaměření své pozornosti z toho, aby byli soustředěni na konkrétní soutěžní výsledky k tomu, aby byli soustředěni na své vlastní tancování a dokázali si průběžně stanovovat reálné a konkrétní cíle. *“Samozřejmě tanec není něco, co se naučíš za tři týdny nebo stačí ti na to mít nějakou vědomost, a to ti zaručí úspěch... Ale ty páry nějak... Automaticky se nějakým způsobem usoudí, že když se ten úspěch nedostaví, tak je to chyba, někde nějaká chyba to způsobila. Nebere se to tak, že je to přirozené, že ten vývoj trvá, že to jednoduše nějakou dobu, že jsme někde v procesu, výsledek může být takový nebo onaký. Takže tam většinou automaticky se vychází z toho, že někdo je zodpovědný za to zlé a hledá se ta vina”.*

Podle Adama mají zkušené i začínající taneční páry společné to, že nejvíce konfliktů vzniká kolem tance, obvykle na tréninku. Rozdíl je ale v tom, že u zkušených párů se opravdu týkají většinou tance samotného (diskuze o tom, co chtějí předvádět), respektive dokážou lépe oddělit to, co je osobní a co souvisí s tancem, zatímco u začínajících párů se prý často diskuze o tanci mísí s osobními pohnutkami, čehož si často nejsou vědomí.

3.2.3. Témata kódovaná v rámci případu A

	Andrea	Albert	Adam
Konflikty:	Jiný názor na tréninku, jiný pohled na pohyb či tanec, bouřlivé hádky, přesvědčování, obviňování, rozdílné potřeby na soutěži, taneční výkon, problémy s trenérem, problém oddělit osobní život a tanec	Jiný názor na tréninku, jiný pohled na pohyb či tanec, vyhocené emoce, přesvědčování, obviňování, taneční výkon, problémy s trenérem, nutnost řešit osobní i taneční	Domluvení společného cíle, potřeba podobat se (u začínajících) x potřeba odlišovat se (u zkušenějších), vyjednávání pozice ve vztahu, hledání viny za neúspěch na soutěžích, prolínání tanečního a osobního
Podoba - Příčiny	Osobní nejistota, stud, přání měnit osobnost partnera, jiné cíle	„dělá to schválně“, jiné interpretace, jiné cíle	Osobní problémy, nedůvěra v sebe, nespokojenost se svou taneční výkonností, přesvědčení o dané cestě k úspěchu, přesvědčení, že muž je vedoucím v páru
Řešení konfliktů	Kompetice, akomodace, kolaborace, kompromis, přerámování, diskuze, sdílení, komunikace, vyhýbání se, přijetí druhého, jaký je, nácvik řešení konfliktů na tréninku, mediace trenérem, změna přístupu k tanci, změna způsobu řešení konfliktů časem	Kompetice, ventilace emocí, kolaborace, kompromis, přerámování, analýza, upozornění na chyby, vyhýbání se, nácvik komunikace a řešení konfliktů na tréninku, mediace trenérem, změna trenéra, konkretizace cílů, změna komunikace, změna způsobu řešení konfliktů časem	Usměrnění trenérem, řešení dané osobností tanečníka, preference rovnocenné komunikace, kolaborace, kompromis, změna očekávání a cílů, nácvik komunikace, trénink komunikace, převzetí individuální zodpovědnosti, nepřímá cesta řešení: zážitek, tělesná zkušenost
Význam vztahu	Problém oddělit osobní život a tanec, podmínka ANO-NE: cíle, pro mladší ambiciózní lépe NE, výhoda ANO: prožitek, emoce, propojení, smysl, obohacení vztahu i života; Význam emocionality, tanec jako posílení vztahu, osobní rozvoj v kontextu tance	Nutnost řešit osobní i taneční, výhoda NE: nepřenášení osobních problémů, soustředění na výkon, výhoda ANO: sdílení, propojení, tanec jako součást života, koníček, osobní rozvoj: tanec jako prostor pro trénink komunikace	Tanec jako zrcadlo vztahu, vyjednávání pozice ve vztahu, typ vztahu závisí cílech a přístupu k tanci, vzájemné ovlivňování vztahu a tance

Role trenéra	Problémy kvůli trenérovi: křížení rolí, záměrné vytváření problémů; nácvik řešení konfliktů na tréninku	Problémy kvůli trenérovi: záměrné vytváření problémů; nácvik řešení konfliktů na tréninku	Expertní rady, nastavení rovnocenné komunikace, definice cílů a očekávání, trénink adaptace a flexibility
Další témata	Role muže a ženy v tanci a životě, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit taneční a osobní	Genderové rozdíly ve schopnosti oddělit taneční a osobní	Kulturně dané přesvědčení o vedoucí roli muže v tanci

Tab. B12. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě A

3.2.4. Shrnutí případu A v kontextu navazující tematické analýzy

Ačkoli tento taneční pár tančí v mistrovské třídě M, tak je spíše dobrým příkladem páru, jehož hlavním cílem (již) není taneční výkon, ale obohacení vztahu tancem. Toto se však vyvíjelo a měnilo v čase, kdy v určitém období byli Albert s Andreou zároveň v partnerském vztahu a zároveň měli velké soutěžní ambice. V tomto období měli také nejbouřlivější konflikty, objevovala se zde témata jako kritika, obviňování či přesvědčování, což se mísilo s kompetitivními způsoby řešení konfliktů. V současné době již častěji popisují jiné způsoby řešení konfliktů více zaměřené kooperativním směrem. V tomto smyslu byly kódovány stejné kategorie jako v dotazníku a také to podporuje jeden ze závěrů analýzy dotazníku, že zkušenější páry využívají relativně častěji vyhýbání se konfliktu a kompromisy oproti kompetici u soutěžně mladších párů. Podporuje se zde také předpoklad vycházející z dotazníku, že s postupem času roste úloha trenéra.

Obohacením oproti dotazníku je to, že navíc došlo k reflektování možných příčin konfliktů v konkrétním případě a také konkrétní ilustrace výhod a nevýhod osobního partnerského vztahu v tanečním páru. Dále byly více rozpracovány vnímané podmínky způsobů řešení a konkretizovány některé komunikačních zásady při řešení konfliktů u daného páru. Navíc byly naznačeny způsoby, jakými se může ovlivňovat navzájem taneční i osobní život a další související témata (např. role muže a ženy v tanci). Byly také konkretizovány možné role trenéra a jeho role v řešení či vytváření konfliktů: Trenér jako mediátor řešení problém, trenér jako ten, kdo může vytvářet problémy (záměrně i nezáměrně), nebezpečí křížení rolí mezi trenérem a kamarádem,

cílený nácvik řešení konfliktů a nácvik komunikace během tanečních tréninků s trenérem, vedení při zvolení cílů a přístupu k tanci.

Hlavní témata analýzy byla popsána do velké míry souladně všemi třemi stranami, byť na různé úrovni obecnosti.

3.3. Případ B: Bára a Bedřich (trenér Boris)

3.3.1. Stručné převyprávění případu B

Bára začala tancovat již v dětství, měla mnoho tanečních partnerů, měla však také období, kdy dlouho nemohla nějakého tanečního partnera sehnat. Kvůli tomu také uvažovala o tom, že se soutěžním tancem skončí, protože to prý *“nemělo budoucnost”*. S žádným tanečním partnerem nechodila, za což je ráda, protože preferuje, když je taneční a soukromý život oddělený. Problémem však bylo sehnat tanečního partnera, který má podobné vnímání tanečního sportu. *“Bylo to spíš takový, že někteří ti lidi se tomu věnovali jen z radosti, ale já měla nějaký cíl, kterého jsem chtěla dosáhnout. No a to prostě už pak nešlo, přes to to nejelo... Neříkám, že hned ze začátku, ale prostě když vidíš, že ten člověk má jinou vizi, tak to prostě nebude mít výsledky. Je fakt důležitý se na tom shodnout”* (Bára).

Bedřich také začal tancovat jako malý kluk, za svou dosavadní taneční kariéru měl pět soutěžních tanečních partnerek, přičemž žádné taneční partnerství netrvalo kratší dobu než rok. S žádnou taneční partnerkou nechodil a prý mu to tak vyhovuje, protože se tak může snáze soustředit na soutěžní tanec.

Pro oba se jedná o jejich dosavadní nejdelší taneční partnerství. Oba popisovali svůj vztah jako profesionální s přátelským nádechem. To znamená, že se vídají hlavně na trénincích a na soutěžích, snaží se mít co nejmenší počet konfliktů a snaží se k sobě chovat přátelským způsobem. *„Ale zase nemůžu říct, že bysme měli tak kamarádskej vztah, jako že bychom spolu šli na party, to jako ne. V tomhle já se zase snažím ten odstup trochu udělat, protože si zas jako říkám, nevím jako... Aby mě najednou nezačal štvát jako člověk nebo... Já se toho i trochu bojím. My se vidíme vlastně furt na tom tréninku”* (Bára) Pro oba je důležitý vzájemný respekt. Díky tomu preferují rovnocenné profesionální taneční partnerství s akcentem na soutěžní ambice a konflikty se tak snaží řešit primárně společnou domluvou a kompromisem. *“Ani jeden se prostě nechcem hádat protože víme, že by to pak zasáhlo i do toho vztahu a pak by nás to třeba míň bavilo... Prostě to je tak osobnostně, že chceme vždycky dojít ke*

kompromisu, že to je nejlepší řešení, protože myslím že vyvolávat někde negativní emoce je vždycky zbytečný” (Bedřich). Občas prý někde najdou také mimo taneční parket, ale vzhledem k tomu, že oba mají v osobním životě známosti mimo taneční prostředí, tak to není časté. Oběma tento typ vztahu vyhovuje. „Už tak je to tancování docela stresující, když něco nevyhází. Nebo prostě... Ty soutěže se furt řešej, výsledky a tak a někdy to tělo nemůžeš přemoci k tomu aby udělalo tu techniku, kterou po tobě někdo vyžaduje... A jako nechci do toho ještě plést nějakou jako... Víš psychickou stránku z hlediska toho partneringu, protože ona ta psychika dělá taky hodně, tak se chci vyhnout dalším problémům” (Bedřich). Ačkoli se snaží oba svým přístupem taneční vztah odosobnit v rámci akcentu na profesionální složku, tak Boris zároveň popisoval určitý vliv tance na jeho osobnost. “No já myslím, že třeba co se týče chování, tak si myslím, že tanec mě docela dobře vychoval, když to tak vezmu... Takže z hlediska prostě těch vztahů si myslím, že to tancování mě ovlivnilo dost do toho běžného života, jak jako mluvím s holkama, jak se k nim chovat a tak” (Bedřich).

S tím souvisí také určitý kontrast, který oba popisovali v souvislosti jejich vnímanými rolemi v tanečním páru a zobrazovanými rolemi na tanečním parketu. “Já si myslím, že na tréninku jsme si takoví úplně rovní, když to tak vezmu.... Jo, že to není takový že já bych byl nějaký chlap a seřval bych ji tam a ona by tam nějak tiše mlčela a kejvala nebo nějak žensky se snažila dosáhnout svého... To jako ne, to jsme tak úplně na stejné úrovni a řešíme to spolu. A ohledně toho tancování je to spíš o tom, co po nás chtějí trenéři, co si i já představuju jak by to mělo vypadat... Jako obraz muže a ženy tam musí být vidět v tom tancování” (Bedřich). Toto potvrzuje i Bára, která v rozhovoru zdůrazňovala, že se jí líbí, když v tanečním páru není ani jeden z partnerů příliš dominantní. “Jako samozřejmě v tom tancování vede partner, partner řekne kam se jako partnerka postaví a tak, ale... Jako nemyslím si, že to tak vždycky musí být. My třeba i předtím, než nastoupíme na ten parket, tak se třeba i domlouváme kam půjdeme” (Bára).

Neshody se u nich objevují hlavně kolem tématu výsledků na soutěžích a efektivity tréninku. Oba se popisovali jako cílevědomí s ambicemi dosáhnout co nejlepších soutěžních výsledků. “Prostě teď taky řešíme situaci, proč se nezlepšujeme. Nějak to musíme řešit, protože prostě teď se to nějak nehýbe. Takže... Zase se nechci teď tím zdržovat, protože dokud mám ještě nějaký věk dobrý, tak se chci nějak hýbat vpřed” (Bára).

3.3.2. Přístup trenéra B

Trenér Boris byl velmi úspěšným soutěžním tanečníkem, který si po konci své soutěžní kariéry dal několik let pauzu od tanečního života a nyní se věnuje trenérství už déle než 5 let.

Podle Borise je hlavním úkolem trenéra inspirovat taneční pár k tomu, aby věřil v možné vítězství, takže musí být nejenom trenérem, ale do určité míry i koučem. Preferuje to, aby tanečníci měli profesionální vztah, ve kterém je každý individuálně zodpovědný za společný úspěch a vytváří vzájemný respekt. Boris popisuje určitou tendenci ve vývoji v tanečním páru. *“Prostě zásadní problém... Není vnímaná dostatečná odpovědnost sama za sebe, není dostatečná sebereflexe, i vlivem toho, že... Řeknu to na rovinu. Ti lidi nejsou zralí. Musí vnímat důležitost svého vlastního myšlení... Jo... Takže kdybych já dneska znova tančil, tak budu přemýšlet daleko víc o sobě než o své partnerce. Problém je, že většinou ten kluk v tom páru je ten leader, kterej ji jako trénuje, aby ji vylepšil tak, jak mu vyhovuje. Ale může to být i naopak, to je jedno, ale prostě lidi víc řeší toho druhýho než vlastní tancování”* (Boris). Trenér nicméně musí umět být flexibilní a dokázat reagovat na potřeby a cíle konkrétního tanečního páru, protože podle Borise je soutěžní tanec prostředím, kde se může naplno projevit vztah, který spolu tanečníci mají.

Boris popisuje jako ideální formu vztahu v tanečním partnerství takovou, kdy taneční partneři k soutěžnímu tanci přistupují profesionálně, jako ke společné firmě. *„Velice málo lidí tohle vnímá, že to je tak, že vlastně my dva tvoříme tu firmu a oba dva máme stejný díl, každý zvlášť, že ta firma jde buď nahoru nebo dolů. Je to úplně stejný potom v tom tancování. A co se týče osobního vztahu... No záleží. Prostě buď jsou ty dva na sebe naladěni kladně nebo záporně a... No celá ta osobní rovina se promítá do toho tréninku. To znamená, moje doporučení, což je velice těžký, ale... No bylo by dobrý to odosobnit. Ale ono to nejde..”*. Boris tuto metaforu tanečního vztahu jako obchodního vztahu staví na těchto předpokladech: 1. Základem je tolerance a vzájemný respekt; 2. Každý z vlastníků firmy má stejně velký podíl odpovědnosti na celkovém chodu firmy; 3. Každý z vlastníků firmy má své specifické úkoly. Jinými slovy každý z tanečníků má v tanečním páru svou roli, za kterou má odpovědnost a do které by mu měl druhý z tanečních partnerů co nejméně mluvit. Pokud by si jeden z tanečníků od toho druhého něco přál, musí to být vždy podáno s respektem.

3.3.3. Témata kódovaná v rámci případu B

	Bára	Bedřich	Boris
Konflikty:	Nespokojenost s tanečním výkonem druhého, finanční rozdíly, výsledky na soutěžích, organizace tréninků, jiný názor na tréninku, výběr trenéra, taneční partner se mnou chtěl chodit	Nespokojenost s tanečním výkonem druhého, výsledky na soutěžích, organizace tréninků, jiný názor na tréninku, rozdílné vnímání obrazu ženy, výběr trenéra,	Obviňování, hádky, kritika (snaha druhého zlepšit – častěji partner partnerku), neúspěch na soutěži
Podoba - Příčiny	Nadřazenost jednoho z partnerů, nervozita před velkou soutěží, osobní vnímání kritiky trenéra	Nadřazenost jednoho z partnerů, nervozita před velkou soutěží	Nedůvěra ve vlastní schopnosti, vnitřní nejistota, nevyzrálá osobnost, přirozená nutnost bránit se proti kritice
Řešení konfliktů	Změna trenéra, psychická podpora trenéra, definice cílů, předpoklad řešení konfliktů a komunikace: podobný přístup, vzájemný respekt, kompromis, kolaborace, vyhnutí se – nebrat věci osobně a přejít nepodstatné, přijetí osobní odpovědnosti	Pomoc trenéra, definice cílů, předpoklad řešení konfliktů a komunikace: podobný přístup, vzájemný respekt, kompromis, kolaborace, vyhnutí se, přijetí osobní odpovědnosti, pohodová atmosféra	Kolaborace, kompromis, vyhýbání se, uvědomění společného cíle, převzetí osobní odpovědnosti, víra ve vítězství, trenér jako kouč, mediátor
Význam vztahu	Profesionální vztah je ideální, psychická i fyzická kompatibilita, prevence přenášení osobních problémů do tance, soustředění na výkon	Profesionální vztah je ideální, psychická podobnost, prevence přenášení osobních problémů do tance, soustředění na výkon, osobní rozvoj do vztahů	Ideální je obchodní vztah (společná firma, vzájemný respekt, osobní odpovědnost), osobní vztah vytváří problémy (není možné odosobnit), tanec jako zrcadlo vztahu
Role trenéra	Expertní i psychická opora, pomoc s organizací, pomoc s hledáním partnera	Expertní i psychická opora	Expert, kouč, mediátor konfliktů, motivace
Další témata	Obraz muže a ženy v tanci, psychická i fyzická kompatibilita	Obraz muže a ženy v tanci, rozdíl mezi obrazem v tanci a reálnou komunikací partnerů, psychická podobnost, osobní rozvoj	

Tab. B13. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě B

3.3.4. Shrnutí případu B v kontextu navazující tematické analýzy

Případ B je dobrým příkladem tanečního páru, který má svůj vztah postavený cíleně profesionálně, což vnímá jako ideální také jeden z jejich trenérů. Obecnou charakteristikou takového typu vztahu je v souladu s předchozí analýzou dotazníku to, že profesionální vztah se obecně vyznačuje menší konfliktností v porovnání s kombinovaným tanečním a osobním partnerským vztahem. Pár B si dokonce udržuje určitý distanc i v přátelské rovině. V souvislosti s reflexí jejich minulých zkušeností se zároveň znovu ukazuje téma důležitosti společných cílů a osobnostního rozvoje, neboť oba popisovali, jak se postupem času měnil jejich přístup k řešení konfliktů v tanečním páru. Zatímco oba na začátku popisovali spíše kompetitivní styl komunikace s partnerem skrze kritiku a přesvědčování, nyní mají více kolaborativní a kompromisní přístup k řešení konfliktů. V souladu s předchozím rozhovorem se opět objevilo téma osobního rozvoje v komunikaci, byť vztah páru B má velmi odlišný kontext od páru A. Stejně tak se u trenéra znovu objevila myšlenka, že na tanečním parketu se projeví vztah tanečníků („tanec jako zrcadlo vztahu“), ačkoli trenér A tento fakt popisoval jako potenciálně pozitivní, protože je tím facilitován osobnostní rozvoj, zatímco trenér B zdůrazňoval negativní stránku tohoto fenoménu pro profesionální vztah v tanečním páru. Pojítkem je zde opět důležitost uvědomění si společných cílů, který udává kontext vztahu v tanečním páru, časté konflikty i způsoby jejich řešení. Nejčastější konflikty páru B se točí kolem tanečního výkonu a výsledku na soutěžích, což je v souladu s jejich osobními cíli a jejich typem vztahu. Pár B tedy v tematické analýze přispívá hlubšímu porozumění profesionálního typu vztahu a zároveň retrospektivně naznačuje možný vývoj tanečníků ve způsobech řešení konfliktů, což také naznačila již kvantitativní analýza dotazníku i analýza případu A.

3.4. Případ C: Cecílie a Cyril (trenér Ctibor)

3.4.1. Stručné převyprávění případu C

Cyril se dostal k soutěžnímu tanci po tanečních. Cecílie tančila jiné druhy tance od dětství, ale k soutěžnímu párovému tanci se dostala až během pozdní adolescence. Pro oba je soutěžní tanec aktivita, kterou tráví velkou část svého volného času

(tréninky 3-5x týdně na 2-3 hodiny, soutěže o víkendu). Oba v rozhovoru mluvili o tom, jak je tanec rozvíjí také po osobnostní stránce.

Za svou dosavadní taneční kariéru vystřídali oba mezi 5-10 tanečními partnery. Cyril s žádnou taneční partnerkou nikdy nechodil, Cecílie chodila se dvěma tanečními partnery. Oba by si ideálně přáli mít svého tanečního partnera zároveň jako životního partnera, nicméně Cecílie v současné době preferuje kamarádský vztah se soutěžními cíli, dle slov obou však měli období, kdy byl jejich osobní vztah nejasný. V poslední době zažívají stále více konfliktů na tréninku, kterými se dle slov obou prolíná Cyrilova žárlivost. *“Já jsem si zpětně uvědomil to, že jsem vlastně čekal na to, až mi dá důvod na to, abych řekl, že je blbá, že už mě hodně dlouho dusila za nějaké věci, že jsem měl chuť jí to vrátit. Ale je v tom prostě moje žárlivost. Teď... No jako půlka věci je tím úplně celá postížená a půlka věci se děje jenom kvůli tomu...”* (Cyril).

Z. tanečního hlediska je Cecílie s Cyrilem dle svých slov spokojená, protože ho vnímá jako adekvátně ambiciózního a pracovitého. Poslední dobou jsou ovšem jejich neshody tak velké, že i uvažovali o ukončení tanečního partnerství, což s nimi aktuálně řeší jeden z jejich trenérů. Na soutěže jezdí dále pravidelně, nicméně i na nich se nově objevují problémy. Cyril je také s Cecílií spokojený co se týká tanečního hlediska, protože ho prý inspiruje. Ale na druhou stranu je pro něj obtížné s ní nyní vyjít a poslední dobou tak zažívají stále více konfliktů. V pozadí mnoha konfliktů se zdají být možná rozdílné cíle obou a již popsaná žárlivost, což může být dobře dokumentováno na popisu jednoho nedávného konfliktu ze soutěže, kde můžeme vidět rozdílné vnímání Cyrila a Cecílie. *“Ale stalo se mi třeba, že jsme byli na soutěži a tam jsem nějakého kluka objala hned při příchodu... [Karla], možná znáš... No a jeho to vyhodilo z konceptu a on potom už během té soutěže byl takový popudlivý na všechny jiné věci, které s tím nesouviseli a on byl jenom naštvanej. A pak jsme jeli domů a asi 2 hodiny jsme se hádali v autě. Ono totiž... Když jsme nastupovali do auta, tak jsem řekla, že když ten kluk tančil, tak se mi nelíbila na něm nějaká věc, kterou my trénujeme a my tu věc děláme dobře... A chtěla jsem jako pochválit naše tancování. Řekla jsem to myslím srozumitelně. A on byl takovej hned: ‘Ježiš proč mluvíš jenom o něm’... Pak jsem zavřela kufr a on ‘Proč mi třískáš s tím kufrem!’ A už to jelo”* (Cecílie). *“Takže na téhle soutěži jsem byl kvůli tomu [Karlovi] asi extrémně žárlivý a hodně naštvaný... No a když i při nasedání do auta začala mluvit o [Karlovi], tak ještě než dořekla, co chce říct, tak když řekla Karel, tak jsem řekl, ať drží hubu, že prostě o něm už nechci*

poslouchat, že to je poslední člověk, o kterém se chci bavit, už o něm nechci slyšet a měli jsme dost hustou hádku v autě” (Cyril).

Během rozhovoru Cecílie reflektovala, že v tanci sice řeší problémy stejně jako v běžném životě, ale je to v mnoha ohledech je vše intenzivnější. *“Když nad tím tak uvažuji... Tak fakt jo, jako ono se to nějak neliší, že by v tom tancování to bylo něco jiného. Je to intenzivnější, protože s tím druhým jsi furt. Jako... Ono ani asi s tím přítelem není člověk taky tak často jako s tím tanečním partnerem” (Cecílie).* V tomto kontextu Cecílie popisovala, jak je v tanci vlastně nucena vše řešit. To jí na jednu stranu rozvíjí, ale na druhou také vyčerpává, zejména nyní v kontextu vztahu s Cyrilem.

Vzhledem ke zvyšující se konfliktnosti v současné době hodně využívají jako prostředníka pro řešení konfliktů trenéra. *“On nás jakoby vždycky navede... My se často hádáme o blbostech a on nám vysvětlí jako externí člověk proč se hádáme, že to třeba vůbec nebylo o té blbosti, že to bylo tady o té důležité věci. A dá nám trochu návod... A vzhledem k tomu, že my jsme oba jiní a nechápe se občas, tak nám občas vymyslí, jak to [Cyril] myslel a vysvětlí mu, jak já jsem to myslela těmi našimi rozdílnými jazyky” (Cecílie).* Také Cyril vidí jako hlavní výhodu mediace trenéra v tom, že je tu někdo třetí, na kterého slyší Cecílie lépe, než když prý stejnou věc řekne Cyril. *“Ona není moc schopná takový tý nezaujatý analýzy proč dělala to, co dělala, a proč jsem dělal já to, co jsem dělal já... No vlastně je to taková předmanželská poradna” (Cyril).* Také mu vyhovuje základní idea Ctibora, že většina neshod vyplývá z různého hodnotového směřování nebo nastavení člověka. Tím pádem se snaží vysvětlit každému, jak to asi myslel ten druhý a proč je to pro něj či pro ni důležité. A nakonec se to snaží přerátovat tak, že je to vlastně výhoda, protože se dobře doplňují.

Rok po provedení rozhovoru bylo zaznamenáno, že spolu Cyril s Cecílií již netančí.

3.4.2. Přístup trenéra C

U Ctibora je patrné, že má tendenci velmi těsně propojovat tanec a reálný život. Propojení tance se životem se projevuje také u jím popsaných preferovaných genderových rolí v tanci i v životě. Ze Ctiborova pohledu je jedna z příčin neshod u páru C tom že Cecílie nevnímá Cyrila jako „chlapa”. Během rozhovoru toto Ctibor několikrát zmínil, že je potřeba, aby *“chlap byl chlapem a žena ženou”* a pokud to tak není, hledají se nové problémy. Dle svých slov u soutěžního tance vydržel dlouho hlavně proto, že byl v něm úspěšný, nicméně nyní v roli trenéra stále více oceňuje spíš

osobní taneční expresi a prostor pro seberozvoj. Párový tanec je pro něj *“vyjádření sebe sama, skrze svoje tělo, pomocí techniky, na hudbu v součinnosti s druhým partnerem, který dělá to samé. Tím pádem vzniká mnoho množin vzájemného propojení”* (Ctibor). Právě tato skutečnost pro něj činí tanec velmi zábavnou a kreativní činností. V případě společenského tance navíc oceňuje technickou různorodost tanců, díky čemuž získá u každého tance jiný pocit a může vybudovat jinou atmosféru.

Ctibor se sám označuje za *“hledače pravdy”* a taneční prostředí je něco, co mu umožňuje se v tomto realizovat. Navíc reflektuje výhodu trenérské pozice, že pokud něco někoho učí, tak se tím pádem sám učí ještě více. Ctibor také reflektoval, jak ho soutěžní tanec ovlivnil osobnostně a jak se to nyní snaží předávat dále. Popisoval, jak to pro něho byla důležitá cesta, během které si uvědomil své priority. S partnerkami se předtím často rozcházel kvůli tanečním důvodům, zejména kvůli různým ambicím a různým názorům na organizaci tréninku. Nyní si ovšem myslí, že to všechno byly spíše zástupné důvody za to, že ho prostě s těmi partnerkami nebavilo tolik tančit, a tak hledal jiné problémy. *“V tu chvíli jsem pochopil, že všechno je irelevantní. Jediná věc, na čem záleží je, jestli tě to s tím člověkem baví. Pokud Tě to s ním nebaví, je úplně jedno, jak je ten člověk tanečně kvalitní, je úplně jedno, co má, je úplně jedno, v čem je dokonalý... Protože když tě to s ním nebaví, tak se ti ani nechce přijít na ten trénink a tím pádem všechno ztrácí smysl. Třeba já... Já jsem dlouho měl představu o ideální partnerce a hledal jsem ji, až jsem zjistil, že nejlepší pro mě byla moje první, protože s tou mě to opravdu bavilo a také jsme vlastně měli největší úspěchy. Naštěstí jsme k sobě dokázali najít cestu zpátky”*. Tato zkušenost a sebereflexe ho dle jeho slov hodně ovlivnila v tom, jak nyní přistupuje ke své trenérské pozici.

Vzhledem ke svému přístupu ho často samotní tanečníci vyhledávají, aby jim pomohl s řešením jejich konfliktů na tanečním parketu. Ctibor se vždy snaží hledat jiné příčiny konfliktů než ty, které páry nejdříve uvádí. Obvykle to podle něj bude nějaká nepochopená osobnostností nekompatibilita, nedostatky v komunikačních dovednostech a rozdílné (či nejasné) osobní cíle a cíle tanečního páru. *“Takže 90% věcí které ty páry řeší, jsou úplně blbosti. To nemá jako vůbec žádný význam, je třeba pochopit, proč se to děje. Většina věcí, co ty páry budou popisovat, že jsou problémy, tak nejsou ty pravé problémy, ve skutečnosti je tam něco hlubšího”*. Jedna z věcí, kterou Ctibor se svými páry proto někdy dělá, je návrh na vyhotovení partnerské smlouvy. Dá se to udělat i na začátku tanečního partnerství v rámci zkušebního období. Jde o to sepsat si, co jeden od druhého očekávají a co si mohou dát. Vzájemně si to

slíbí a po měsíci si zkontrolují, jak to funguje. Samozřejmě je potřeba tuto smlouvu sepsat společně s trenérem, aby mohl hlídat potenciální problémy (například aby smlouva nebyla příliš jednostranná). *“A po tom měsíci člověk buď udělá závěry a změní to anebo se můžou jednoduše bezpodmínečně rozejít. Jo není potřeba se trápit dva roky... Není čas! Prostě není čas... A ne každá partnerka je pro tebe dokonalá partnerka. Už z toho, co jsem řekl jo... Je důležité, abyste si sedli trošičku, takže dobré je prostě si vyříkat ty věci. To jsem teď dělal s [Cyrilem] a [Cecílií], prostě jsme na papír sepisovali, co kdo od koho chce a my jsme si to slíbili a mají tam měsíční lhůtu na, to aby si to vzájemně splnili. Pokud ne, tak je jasné, že teď není ten správný čas pro ně”* (Ctibor). Tato intervence je jen jeden z příkladů dalších intervencí, které Ctibor v rozhovoru popisoval.

Ctibor například dále mluví o tom, že v určitých případech je nutné ze situace odstoupit, aby se páry nedostaly k destruktivnímu chování. Vlastními slovy mluví o tom, že ego je někdy tak silné, že v tu chvíli nelze otevřeně komunikovat nebo řešit pouze sám sebe. Jakákoli hádka je problematická, protože narušuje trénink, a proto je prý nejlepší ze situace rychle odejít. *“Rychle pryč, to znamená na záchod, napít se, dál od toho druhého... Abys měl čas jako cooldown, trochu si vyčistit tu hlavu, uvědomit si, že to, co se stalo není to o tom, že bys udělal něco špatného. Prostě se něco stalo, vystoupalo ti ego kvůli nějaké rozepři, je to normální”* (Ctibor). Stejně tak, pokud partner pozoruje něco takového na tom druhém, může sám navrhnout pauzu nebo navrhnout trénování něčeho jiného či dočasný samostatný trénink.

3.4.3. Témata kódovaná v rámci případu C

	Cecílie	Cyril	Ctibor
Konflikty:	Jiné názory na tréninku, hádky, kritika, nespokojenost s přístupem k tanci, organizace tréninku	Jiné názory na tréninku, pozdní příchody, chce abych byl chlap, kritika, obviňování, vyhrocené emoce, organizace tréninku, organizace soutěže	Většina konfliktů jsou zástupné, kritizování, obviňování, efekt řetězce (postupné zhoršování)
Podoba - Příčiny	Různé cíle, různé osobnosti, žárlivost, přecitlivělost partnera	Různé cíle, různé osobnosti, žárlivost, tvrdohlavost partnerky	Různé cíle a přístup k tanci, absence komunikačního tréninku, absence ocenění, ego

Řešení konfliktů	Ventilace emocí (fungovalo dříve), diskuze (zdlouhavé a neefektivní), mediace trenérem, podpora (objetí), pozitivní myšlení, lepší řešení konfliktů v rámci osobního partnerského vztahu, řešení stejné jako v životě ale intenzivnější	Diskuze, mediace trenérem, podpora, pozitivní komunikace, omluva, zpětná analýza situace, konzultace, vyhýbání se, únik ze situace, odosobnění, nekonfliktní postoj na soutěži	Systematické vzdělávání v komunikaci, nastavení komunikace a koncentrace páru, uvědomění cílů, pochopení rozdílů, vyhýbání se, kompromis, budování vztahu, partnerská smlouva
Význam vztahu	Lepší řešení konfliktů v rámci osobního partnerského vztahu, přenášení osobního do tanečního – výhoda i nevýhoda, výhoda ANO: prožitek, opravdovost, přání chodit s tanečním partnerem x nepříjemné zkušenosti	Přání chodit s taneční partnerkou (zkušenosti jen pracovní vztahy), výhoda ANO: prožitek, opravdovost, nevyjasněný vztah = napětí = dobrý výkon, partnerka jako inspirace	Funkční taneční vztah jako předpoklad úspěchu, role muže a ženy stejné v tanci i v životě, tanec a sexualita: podobnost tanečního a romantického vztahu, tanec jako zrcadlo vztahu, tanec jako zintenzivnění prožívání vztahu, tanec jako sex
Role trenéra	Trenér jako expert, jako kouč, mediace problémů	Trenér jako expert, pomoc při pojmenování problému, překladatel	Trenér jako expert, trenér jako kouč, trénink komunikace, pojmenování problému, nastavení spolupráce v páru, směřování koncentrace páru
Další témata	Tanec jako zintenzivnění zkušenosti, osobní rozvoj, emocionalita je důležitá, lepší poznání sebe	Osobní rozvoj	Osobní rozvoj, role muže a ženy stejné v tanci i v životě

Tab. B14. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě C

3.4.4. Shrnutí případu C v kontextu navazující tematické analýzy

Již ve třetím případě se nám ve zcela jiném kontextu (jiná výkonnostní třída, jiné zkušenosti, jiný typ vztahu) objevují podobná témata: hledání viny na druhém partnerovi a snaha trenéra změnit koncentraci páru na něco jiného, zejména sám na sebe, budovat rovnocenný partnerský vztah a podpořit přijetí osobní odpovědnosti,

vývoj přístupu k řešení konfliktů od kritiky a kompetice k diskuzi, kompromisu a krátkodobému vyhnutí se konfliktu s případnou pozdější mediací u trenéra, vnímání výhod a nevýhod současného tanečního a partnerského vztahu v souladu s tematickou analýzou dotazníku. Tento případ obohacuje tematickou analýzu o porozumění konfliktům v tanečním vztahu, kde partneři mají rozdílný přístup a rozdílné motivace. Důležitost stejných cílů a podobného přístupu je motiv, který se prolíná všemi dosud analyzovanými tématy. Opět se objevuje téma toho, že taneční vztah je odrazem partnerského vztahu, zde se dokonce mluvilo o zintenzivnění žité zkušenosti. V souladu s dotazníkem Cyril reflektuje, že podporu při řešení konfliktů od trenéra začal využívat až nedávno (stejně tak v dotazníku udávali mistrovské páry pomoc trenéra častěji než před-mistrovské taneční páry). Teoreticky je zajímavé téma, kdy se mění význam přístupu k řešení konfliktu vyhnutím se konfliktu. Zatímco Cyril na začátku popisoval, že se vyhýbal konfliktům, aby je nemusel řešit, tak později se dopracoval k tomu, že se vyhne konfliktu kvůli prevenci eskalací emocí a pozdějšího řešení či odkazem na pozdější konzultaci s třetí stranou. Tento případ nám tak pomáhá pochopit různé roviny významů strategie vyhnutí se konfliktu.

Na základě dosud provedených rozhovorů již můžeme definovat určité tematické kontrasty či kontradikce, které vyplývají z výhod a nevýhod různých typů tanečních vztahů a z osobních ambicí zúčastněných. Můžeme pozorovat různé přístupy ke vztahu tanečního a osobního života (případ B to měl striktně oddělené, dokonce reflektovali, že zobrazují tradiční genderové role, ale ve skutečnosti se k sobě chovají jako obchodní partneři, případ C naopak popisuje úzké propojení vnímání taneční exprese a osobního vztahu u obou partnerů, včetně jejich rolí, v případě A se tento přístup lišil u partnera a partnerky, a zároveň se vyvíjel v čase). Tyto různé přístupy se zdají být vysvětlitelné různými cíli, kdy v jednom krajním případě je akcentován důraz na taneční výkon a výsledky (případ B) a ve druhém krajním případě je akcentována hodnota samotného vztahu, který je tancem rozvíjen (případ A). V případě C se nezdají být cíle tanečního páru jasně definované, respektive se prolínají, protože popisují neshody primárně kvůli výsledkům, tréninkům a tanečnímu výkonu, ale na druhé straně mluví o těsném propojení tanečního a osobního života a významu osobního rozvoje, který jim tanec dává. Další související kontradikce jsou zpřítomněny ve faktu, že Cecílie by si ideálně přála mít svého osobního partnera za tanečního partnera, nicméně nepřeje si to s Cyrilem (což může mít mnoho důvodů, například to může být způsobeno vnímanou osobnostní nekompatibilitou, zkušenostmi z předcházejících

vztahů, opatrností či absencí pocitu zamilovanosti nebo jinými nepřiznanými důvody) či ve faktu, že Cyril je k Cecílii osobně přitahován a na jednu stranu to považuje za zdroje konfliktů, ale na druhé straně toto napětí osobně považuje za faktor, díky kterému jsou aktuálně úspěšní na soutěžích. Také postoj Cecílie je nejasný, neboť by chtěla mít s Cyrilem důvěrný vztah, ale nechtěla by, aby přerosl v milenecký vztah a dle vlastních slov je s Cyrilem jako s tanečním partnerem spokojená, protože je motivovaný a předvádí dobré taneční výkony. V každém případě je popsána situace páru C dobrým příkladem před-mistrovského tanečního páru, který hledá své místo ve světě soutěžního tance, svou pozici ve svém tanečním páru a který řeší popsané kontradikce.

Případ D: Dita a Dušan (trenérka Daniela, trenér Daniel)

3.5.1. Stručné převyprávění případu D

Dita s Dušanem spolu nyní tančí déle než rok, jsou ambiciózním mistrovským párem, který má více trenérů a jezdí za několika trenéry do zahraničí. Dušan vstupoval do partnerství jako tanečně starší z partnerů. Jsou spolu zároveň v osobním partnerském vztahu, nicméně většina jejich neshod se točí kolem tance. Oba popisují, jak se často hádají na tanečních trénincích, a to někdy velmi bouřlivě tak, že na sebe křičí. *„A já jsem mu vyčítala, jak se chová. Asi by mě to neměla naštvat jo, mě jako nevadí, když dá zpětnou vazbu. Ale zase jak spolu chodíme, tak jsem na to asi taková citlivější. Samozřejmě nevím, kde je ta míra. No prostě u těch hádek si řekneme spoustu věcí, ale myslím že nám to dojde až po tom. Já myslím, že v té chvíli prostě nejsme schopní si vzít z toho, co ten druhý říká. Jak jsou v tom ty emoce a jsme naštvaní. Ale potom zpětně o tom promluvíme a dojde nám to. Já se totiž v tu chvíli uzavřu a pak mi unikne pointa. A to si myslím že on má taky, když vidí, že jsem naštvaná“* (Dita). O tomto tématu mluvil také Dušan, jednak reflektoval, jak učil zejména své bývalé partnerky a přistupoval k tomu velmi sportovně, což plodilo další problémy. S Ditou se snaží nechávat ji více prostoru, ale přesto tím, že je sám temperamentní, tak se snadno naštvě. Také podle Dušana to je zveličené tím, že jsou s partnerkou v osobní vztahu. *„„Největší problém je... Vlastně nejhorší je, to se tak pořád opakuje, že já tu partnerku učím. Takže prostě místo toho, že trénujeme, tak já ji učím. To je pořád problém, co se táhne, i když teď se to snažím řešit trochu jinak. Je to z mého hlediska z toho důvodu,*

že ty informace, co mám, co jsem koupil, tak se je snažím sdílet v tom páru a zase mi říkají, že největší trenér je v tom páru ten druhý... No teď se to snažím řešit jinak, protože když to tak řeknu, tak už jsem si tím zkazil třeba tři ty partnerky. Já si myslím, že je to moje chyba. Protože... No v momentě kdy jim začínám vysvětlovat, co mají dělat, a zároveň ještě když jsem s nima něco měl, tak začínaly být naštvány. Já myslím, že scénář byl vždycky stejnej, nebo já si myslím, že oni se prostě naštváli a pak to nechali být a přestali se snažit. A já jim říkám, takový to sportovní, hele my teď tady musíme 3 hodiny trénovat, protože zatímco my netrénujeme, tak ostatní 3 hodiny trénujou. Takový to, co říká Jágr jo... A to mi přijde jako základní, jak se musí trénovat a jak se musí chovat. No a pak se naštvu, začnu říkat hnusný věci a už se to veze“ (Dušan). Dítě nejvíce vadí kritický způsob, jakým s ní Dušan někdy mluví. Dušan reflektoval, že je velmi výbušný, ale že pro něj jsou hádky spíše řešení situace a že ty hádky mají většinou nějaké řešení, takže jemu osobně nevadí. Oba mluvili o tom, jak je pro ně někdy obtížné oddělit taneční a osobní život, ale že vzhledem ke společným cílům se většinou dokážou společně domluvit.

Jako hlavní způsoby řešení konfliktů popisovali oba na jedné straně diskuzi a na druhé straně občasnou nutnost krátkodobé vyhnutí se konfliktu s cílem uklidnit se. Často dělají to, že chvíli trénují každý sám na jiném sále a poté se opět vrátí k sobě a trénují spolu. To se děje většinou po tom, kdy se hádka vyhrotila natolik, že na sebe křičí. Někdy se jim však také stane, že se začnou smát a uvolní se tím atmosféra. „*Funguje u nás ta zpětná vazba, za to jsem fakt rád. Když mám názor, ona má často jinej. Ale já jsem radši když má jinej názor, než když nemá žádný. My se často teda dost pohádáme, ale pak jdeme trénovat chvíli každé sám, ale pak se vždy usmíříme a to funguje. Ale tím, že se jako pohádáme, tak to je pro mě cennější než kdyby jenom kejvala a názor neměla“ (Dušan).*

Podle Dušana je může být často problém v komunikaci, kdy může dojít k nedorozumění jednoduše kvůli tomu, že jsou oba v určité chvíli velmi emocionální a neumí se v tu chvíli dobře vyjádřit. „*To jsem si vzpomněl. To byl teď poslední problém před dvěma dněma... Já jsem jí řek, že ty nechápeš, co po tobě chci. No ale neřekl jsem jí, co přesně jsem tím chtěl. No, a to je problém že jo. My často zjistíme, že chceme stejnou věc, ale já to vysvětluju moc složitě a pak to nejde. Prostě já řeknu A, ale neřeknu B a ona si domyslí C“ (Dušan).*

Dita tančí déle než 10 let a měla za svůj taneční život více než 6 tanečních partnerů, s některými měla zároveň partnerský vztah, s některými jen profesionální.

V jejím dosud nejdelším a nejúspěšnějším tanečním partnerství byla spokojená proto, že měli s partnerem kamarádský vztah, díky kterému byli dobře soustředěni na tréninky. *„Takže jsme v tom tanci neřešili to, co řeší lidi, co spolu chodí, ale zároveň jsme si rozuměli, byli jsme hodně podobní, a tak tím pádem i ta taneční spolupráce skvěle fungovala. Dobrý bylo, že jsme se nehádali a nebylo v tom nic vyčítavého, v tom tónu, že jsme si jakoby říkali, že to děláš špatně, prostě jsme se snažili tu chybu najít sami u sebe nebo jsme společně řešili, proč to nefunguje, bylo to takové prostě... Jako kamarádi, v klidu jsme se dokázali domluvit. A když někdo z nás byl kvůli něčemu naštvaný tak jsme si řekli hele, nech mě chvíli, teď jsem naštvaný nebo naštvaná a pak jsme zase pokračovali. Prostě jsme byli schopni to řešit. Takže jsem ani já nebyla naštvaná na něj, ale když už tak spíš na sebe“* (Dita). Naopak, největší konflikty měla s partnerem, s kterým zároveň chodila, čemuž se chtěla v dalších partnerství vyhnout. V současné době je nicméně s Dušanem v osobním partnerském vztahu spokojená. Dokonce reflektuje některé výhody osobního partnerského vztahu z hlediska řešení konfliktů, protože má pocit, že Dušana díky tréninkům dobře zná a je to potom výhodou i v běžném životě. *„Tím, že je to pořád stejnej člověk, tak je dobrý, že já ho na tréninku dobře poznám a pak to, co něj funguje, používám i v běžném životě [s úsměvem], ale zatím konflikty jsou spíš na trénincích. Ale tím, jak spolu chodíme, tak se dá spoustu věcí dobře řešit, protože v podstatě o tom můžeme mluvit téměř kdykoli. To funguje dobře no“* (Dita). Pro Ditu je soutěžní tanec přirozenou součástí jejího života a nedovede si představit, že by dělala cokoli jiného. Proto je pro velmi důležité, aby dosahovala dobrých výsledků.

Dušan tančí déle než 15 let a měl více než 6 tanečních partnerek, s většinou z nich byl zároveň v osobním partnerském vztahu, ačkoli si osobně myslí, že by bylo lepší, kdyby s nimi nechodil. Jeho dosud nejdelší a nejúspěšnější taneční partnerství trvalo přes 7 let a dle vlastních slov toto partnerství sám kazil svým přístupem, který se nyní snaží změnit. Ačkoli má Dita méně tanečních zkušeností, tak ho dle vlastních slov baví s ní tancovat a oceňuje na ní to, že má vlastní názor. Díky tomu se sice relativně často hádají na trénincích, ale podle Dušana to jsou produktivní hádky a oba vnímají, že to dělají pro jejich společný cíl. Dušana velmi baví tanec z mechanického hlediska, fascinuje ho, jak mohou spolu fungovat dvě různá těla. Také je velmi soutěživý a dává veškerou svou energii do toho, aby měl co nejlepší výsledky.

Kromě soutěžních ambicí vlastně všichni v případech D mluvili v nějaké míře o svém osobním rozvoji kvůli nutnosti řešit neshody na tanečním parketu. Osobní rozvoj

se nejvíce týkal způsobu komunikace s osobou druhého pohlaví. Dušan v tomto kontextu mluví ovšem o tom, že se mu lépe jedná s lidmi obecně, zejména s ženami, nicméně stále nejtěžší je pro něj správně komunikovat se svou vlastní taneční partnerkou. *„Ten tanec mě naučil jednat s lidma. Myslím. Problém je v tom, že jsem to pochopil u těch ostatních. Myslím že i umím jednat dobře s holkama, jinejma. Nebo jak se prostě chovat k holkám všeobecně. To jsem se naučil docela dobře. Ale k tý vlastní partnerce jsem to nepochopil. Což je asi zvláštní, ale je to tím, že k tý partnerce se vytváří nějaká třetí plocha. Takže... Komunikace s ostatníma lidma a i s holkama, to mě tanec naučil. No ale s tou mojí... No jsem asi blbej [smích]“* (Dušan).

3.5.2. Přístup trenérů D

Jedni z trenérů páru D jsou zároveň manželským párem, nicméně aktivně spolu soutěžili až poslední dva roky své taneční kariéry. Svých největších tanečních úspěchů dosáhli oba s jinými tanečními partnery. Nyní trénují taneční páry spolu. Protože mají dle vlastních slov někdy trochu odlišné přístupy k trénování, tak se prý vhodně doplňují a vždy spolu doma diskutují, jak pracovat s konkrétním tanečním párem. Podle obou je však nejdůležitější, aby si páry dokázali definovat cíle a zejména cestu, jakou chtějí k cíli dojít. Jeden z největších problémů je potom to, pokud kvůli neúspěchům mění svoji cestu. Úkolem trenéra je tak kromě technické a mechanické výuky tance také to, aby dokázal taneční pár motivovat a udržet je na jedné cestě dlouhou dobu. *„Takže já vidím jako zdroj neshod hlavně v různý vytrvalosti setrvat na jedny cestě dlouho. Protože ten tanec je takovej bohatej, obsáhlej, náročnej prostě na koordinaci, že to nejde se naučit za měsíc. Za rok se naučíš nějaký základní principy, který když si osvojíš, tak to jde všechno líp, ale prostě je tam spousta práce. A to se ještě nebavíme o soutěži. To je další svět jinej, který má svoje principy. A teď ty lidi jsou netrpěliví, dopadnou na soutěži jinak, než si představovali a už si myslěj, že je to špatně. Ale oni nechápou, že to nějakou dobu trvá, že to mají brát jako přípravné soutěže. Ale začnou pak hledat problémy jinde a každěj má na to svůj názor, kde je zakopanej pes, a tak se začnou hádat na tréninku“* (Daniel). Podle Daniela je proto jedním z úkolů trenéra udržet taneční páry na jedné cestě a motivovat je k tomu, aby vydrželi.

Podle Daniely by měl být taneční trenér takovým tanečním rodičem (i když s určitými hranicemi), který se o taneční pár stará a má je vychovat k tomu, aby se k sobě chovali s respektem a byli každý soustředěni na svůj podíl práce. Osobní

problémy by se podle ní měly řešit mimo parket a někdy je k tomu nutný zásah trenéra. Podle Daniely je logicky základní příčinou konfliktu v tanečním páru jejich sportovní výkon, a proto také vznikají poměrně často konflikty kvůli různé taneční výkonnosti v tanečním páru. Potom se stane, že jeden partner učí druhého, a i když to třeba ten druhý ze začátku snáší, tak je dle Daniely jen otázka času, kdy se začne bránit. A potom je prý už poměrně těžké změnit určitý nastavený způsob komunikace. „Je důležité se přizpůsobit a dát druhému čas. Ale tak... Jestli jeden z partnerů je lepší, tak se nevyhnutelně bude stávat, že jeden druhého učí, to je normální. Ale jde o to jak – jestli je to opravdu výpomoc a oba to tak cítí nebo jestli je to ve skutečnosti ukázání převahy“ (Daniela).

Daniela si myslí, že trenér by měl ke každému tanečníkovi přistupovat trochu jinak, na základě silných stránek konkrétního tanečníka či tanečnice. Daniel preferuje to, aby byli taneční tréninky soustředěny jen na samotný tanec, nicméně přiznává, že někdy je nucen řešit s páry i psychickou stránku, protože to ovlivňuje jejich výkon. Vždy vychází z toho, že společenský tanec má určité principy, podle kterých by se měli partneři k sobě chovat. Sám reflektuje, že oproti své manželce je více v tréninku soustředěn na to, co párům chybí.

Daniela měla 3 hlavní profesionální taneční partnery a s žádným z nich neměla osobní partnerský vztah („já jsem vlastně chodila jenom se svým posledním a toho jsem si i vzala“), což ji vyhovovalo, protože díky tomu mohla být soustředěná na tanec. Prý se se svými soutěžními partnery prakticky nikdy nehádala, neboť pro ni bylo zásadní, aby se k ní partneři chovali vždy slušně a profesionálně. S Danielem se také téměř nehádají, což je podle ní dané tím, že tanečních úspěchů dosáhla s předchozími partnery, a tak již ten osobní vztah není zatížený nesplněnými osobními ambicemi. Ačkoli Daniela jasně popisuje svou osobní profesionální preferenci, tak zároveň z pohledu trenérky reflektuje, že vztah v tanečním páru může nabývat mnoho podob a nejde jen o to, jestli spolu chodí či nechodí, i když to do nějaké míry předurčuje pravděpodobný typ konfliktů, který spolu budou častěji řešit. „Když spolu chodí, tak už je tam ten vztah tak jako jinak nastavenej, víc si k sobě dovolí. Svým způsobem, pokud jsou dobrej pár, tak řeší jen to tancování. Pokud jsou spolu i soukromě, tak řeší na parketu i ty soukromý věci, to je taková klasika. Nedá se ale říct, že jde jen o to, jestli spolu chodí. Někdy mají problémy lidi, co spolu nechodí, ale prostě si spolu nerozumí. To je hodně individuální. A naopak někdy ty lidi, co spolu něco mají, tak to mnohdy řeší i lépe, protože jsou motivovaní, aby spolu byli. Ale měla jsem třeba taky pár, co

spolu žili a hádali se jenom na parketě, ne v životě a byli z toho nešťastní, tak to jsme řešili. Protože je to ovlivňovalo tak, že ani nechtěli tančit. Tak jsme hledali důvod, co a proč a jak“ (Daniela).

Daniel měl za svou soutěžní kariéry pouze 3 taneční partnerky, přičemž s tou předchozí tančil téměř 10 let a měli spolu největší úspěchy. Většinu společné soutěžní kariéry byli spolu zároveň v osobním partnerském vztahu, nicméně poslední dva roky již nebyli. Pro Daniela to bylo velmi obtížné období, nicméně dokázal to překousnout dle svých slov proto, že měli před sebou ještě několik velkých soutěží a společné soutěžní ambice. Popisoval, že spolu měly poměrně časté konflikty a na trénincích se často hádali. Myslí si, že v té době dělal mnoho komunikačních chyb, které se pokoušel odnaučit. Prý to již nestačilo na to, aby zachránil tento vztah, ale dle vlastních slov ho to silně ovlivnilo v tom, jak se chová v dalších vztazích ve svém životě a zejména jak nyní komunikuje se svou manželkou Danielou. Myslí si, že díky tomu v současné době nemají mnoho neshod, a pokud mají, tak je dokážou poměrně v klidu vyřešit. Jeho sen od počátku bylo být trenérem, protože ho inspiroval jeho první trenér, a proto pro něj bylo důležité, aby byl na soutěžích co nejlepší. Daniel v tomto kontextu reflektoval, jak ho ovlivňovali jeho osobní cíle, jeho tanec se svojí partnerkou, jak se jeho vnímání tance posouvalo v souvislosti s tím, jak dosahoval soutěžních úspěchů a jak ho ovlivnilo samotné prostředí soutěžního tance. „*Já jsem měl lásku, skoro 8 let jsem s tou partnerkou chodil a celej ten vztah... Prostě jsme se k sobě hezky chovali, měli jsme se rádi, ale prostě ten tanec jsme měli na prvním místě. Takže třeba když byla hádka na tréninku, tak prostě jsme se chovali jako profesionálové, dali jsme si pauzu a trénovali jsme dál. Ale časem jsem zjistil, že holky tohle nedokážou to tak oddělit, ony to mají prostě spojený, a tohle mi trvalo dlouho to přijmout. Proto ten tanec skončil v troskách, nakonec. Hlavně díky mně. Ale taky díky tomu se ten tanec díky tomu dostal tak, kam se dostal. Je to taková kladka, jedno jde nahoru, druhý jde dolů. A to už jsme se vezli v takovém vlaku. A to jsme byli jedni z těch, co se snažili a podnikali změny, ale já myslím že ve výsledku... Prostě já jsem nebyl ten pravej pro ni a ona nebyla ta pravá pro mě, není v tom žádná jiná věda. Je to jednoduchý, ale trvá to roky, než na to přijdeš. A prostě projevuje se to tak, že i když děláš kroky k harmonickému vztahu, tak to časem zase narazí. Skoro 2 roky jsme spolu tančili a už nechodili, to pro mě bylo peklo, ale zvládli jsme to. Ale teď... Já vlastně už nemám moc vnitřní potřebu soutěžit a pochopil jsem proč. Já totiž už nemám potřebu po uznání zvenku, protože mám uznání zevnitř, mám uznání z domu. Já jsem prostě pro Danielu ten manžel, otec i tanečnick,*

kterýho ona chce a obdivuje, a to je pro mě všechno. To je vlastně málo teď zapůsobit na porotce, diváky... Jako inspirace je to dobrá, ale ty soutěže a výsledky už prostě nejsou prioritní. Ale je fakt že... No myslím, že to spolu souvisí. Ten společenskej tanec připraví takový podmínky a přípravu pro tu komunikaci, že jsi prostě připravenej. Je to takový blahodárny, jo... Prostě kde jinde máš tak intenzivní kontakt a nutnost komunikovat? Já to teď vidím na své ženě, my i když jsme vlastně většinu soutěžní kariéry tančili s někým jiným, tak my jsme tak zvyklí komunikovat, my prostě mluvíme od rána do večera, o čemkoli, a prostě jsme tak nastavený, že pořád komunikujeme. Ono se to tak stalo součástí našeho života, že ono to prostě jinak nejde“ (Daniel).

Daniela v tomto ohledu také reflektuje, že se ji ten způsob komunikace, co si vycvičila v tanečním světě, přenáší i do dalších oblastí života a že ji to v mnohém pomáhá. „Ono v tom tanci to ani jinak nejde, tam se musí řešit všechno hned, protože se to hned projeví. V životě se to dá víc skrývat, ale já to prostě nedělám, nebo to nechci dělat. Já bych se jinak zbláznila... Je to velká životní zkušenost, skrz ten tanec, mezilidský vztahy, to se naučíš dost. Potom taky jako trenér se hodně bavíš s těma párama anebo s rodičema dětí, který trénuješ a prostě dostaneš se do kontaktu s hodně životníma zkušenostma. A když to tak prostě pojmeš, tak potom myslím, že to přenesesh do soukromýho života. Prostě vyvaruješ se dost problémů kvůli tomu, že to máš nějak nastavený z toho tanečního života“ (Daniela).

3.5.3. Témata kódovaná v rámci případu D

	Diana	Dušan	Daniela	Daniel
Konflikty:	Jiný názor na tréninku, organizace tréninku, motivace, chování na soutěži, stres na soutěži, kritika, emoce	Jiný názor na tréninku, kritika, poučování, organizace tréninku, chování na soutěži	Jeden je víc impulzivní, nevyrovnaná taneční výkonnost, kritika, učení partnera, výběr trenéra, taneční výkon, soutěž, image, hubnutí, organizace tréninku,	Hádky kvůli změnám (změny trenéra, partnera), výběr trenéra, soutěž, hádky na tréninku, kritika, obviňování
Podoba - Příčiny	Vytváření konfliktů kvůli osobní nespokojenosti,	Nemožnost oddělení osobního a tanečního,	Různé cíle, pomoc méně zkušenému partnerovi x	Různé cíle, osobní nejistota, plnění cílů někoho jiného,

	brát taneční kritiku osobně, nejistota na soutěžích, osobnostní nekompatibilita, různost cílů	opakování stejných chyb, různost cílů, nevhodný přístup k partnerce	ukázka převahy, únava, různá motivace, osobnostní nekompatibilita, nerozumí si, mnoho informací od více trenérů	malá vytrvalost vydržet dlouho na jedné cestě, osobnostní nekompatibilita
Řešení konfliktů	Diskuze, rozhovor, hádky, vyhnutí se, odstup od emocí, smích, ujasnění preferovaného způsobu chování, podobnost cílů	Diskuze, rozhovor, hádky, poučování, výuka partnerky, vyhnutí se, uklidnění se, změna přístupu (k partnerce, k tréninkům, ke komunikaci, k chování na soutěži), ujasnění cílů, fyzická cvičení ovlivňují psychiku	Vyhnutí se (přerušování tréninku), komunikace s respektem, zákaz hádek, oddělit osobní a taneční, řešit soukromě (ovlivnění okolí a image páru), tlak na okamžité řešení v soutěžním tanci, nutnost komunikovat	Vyhnutí se (pauza na tréninku, vychladnutí), definice cíle, definice cesty k cíli, nutnost komunikovat, změna trenéra, změna partnera, kolaborace, fyzická cvičení ovlivňují psychiku, podpora týmu
Význam vztahu	Dříve spíše NE, výhoda NE: spolupráce, soustředění na tanec, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit taneční a osobní, větší citlivost s osobním partnerem	propojení fyzického a psychického (řešení psychického skrze fyzické), spíše NE x často s partnerkou chodím, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit taneční a osobní	Spíše NE, dobrý pár řeší jen tanec, nevýhoda ANO: více si k sobě dovolí, žárlivost, riziko rozpadu, pokud ANO, musí to být velké, potřeba definovat hlavní cíl (vztah vs. Tanec), tanec jako zrcadlo vztahu	Hlavní cíl (vztah vs. Tanec), propojení fyzického a psychického (řešení psychického skrze fyzické), přijetí odpovědnosti, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit taneční a osobní
Role trenéra	Dříve: pomoc při hledání nového partnera, psychická podpora, nyní: trenér zejména jako taneční	Trenér jako expert	Trenér jako rodič (s limity), nastavit pravidla pro komunikaci v páru, vyjasnění konkrétní role	Trenér jako inspirace, nastavení pravidel pro komunikaci, podpora v přijetí osobní

	expert		trenéra pro pár, přizpůsobení se páru, podpora předností páru	odpovědnosti, trenér jako konzultant, upozornění na chyby a nedostatky
Další témata			Obraz páru v soutěžním světe (jak se k sobě chovají), osobní rozvoj	Sen být trenérem, osobní rozvoj, být součástí klubu pro úspěch

Tab. B15. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě D

3.5.4. Shrnutí případu D v kontextu navazující tematické analýzy

Případ D je vlastně kombinací několika případů, protože byli zároveň provedeny rozhovory se dvěma tanečními páry, které nyní tvoří manželský a trenérský pár, ale svou hlavní soutěžní kariéru tančili s jinými partnery, přičemž Daniela tvořila striktně profesionální taneční vztahy, zatímco Daniel se svou hlavní soutěžní taneční partnerkou chodil, ačkoli v posledních dvou letech své soutěžní kariéry spolu už nechodili.

Případ D tedy poskytuje dobrý příklad kontextu tanečního páru, který je silně soustředěný na taneční výkon, nicméně jehož řešení konfliktů se silně prolíná se současným osobním partnerským vztahem. Různé retrospektivní zkušenosti obou tanečních párů vlastně popisují poměrně bohatou paletu možností, jakými směry se může ubírat směr vrcholového soutěžního tanečního páru a pomáhá blíže pochopit, jak zúčastnění přistupují k řešení konfliktů a jak vnímají možné vztahy v tanečním páru. Ačkoli všichni zúčastnění mají různé konkrétní zkušenosti, tak se jejich příběhy prolínají určitá společná témata, která se objevovala také v předchozích případech. Zejména je to důležitost definice osobních cílů a jejich podobnost v tanečním páru, pozadí tanečního výkonu a soutěžních výsledků, obecný proces vývoje přístupu ke vztahu v soutěžním páru od soustředění na druhého (s častým kritizováním a obviňováním) k většímu soustředění na sebe a přijetí osobní odpovědnosti, výhody a nevýhody osobního partnerského vztahu v tanečním páru (ve všech případech A-D se objevují stejná témata, která byla kódována v předchozím dotazníku) a jejich souvislost s taneční zkušeností a cílem tanečních partnerů, osobní rozvoj spojený s tancem v kontextu komunikace a tanec jako odraz osobního vztahu. V určité podobnosti

s případem A se opět objevila témata genderových rozdílů ve schopnosti odlišit osobní a partnerské problémy, a také téma propojení fyzického a psychického, které bylo ilustrováno na konkrétních případech. V případě D bylo navíc blíže specifikováno jedno téma, které je také v pozadí popisu předchozích případů, a to je důležitost pochopení způsobu fungování taneční komunity a jejich psaných i nepsaných pravidel, kdy Daniel a Daniela popisovali, že je důležité, jaký sociální obraz tanečnicki tvoří před ostatními páry, trenéry a porotci, neboť je třeba vzít do úvahy subjektivní povahu hodnocení tanečních soutěží.

Z hlediska významu vztahu v tanečním páru je zajímavé porovnání případu A, pro které je tanec primárně obohacením vztahu, případu B, pro které je tanec primárně záležitostí osobních ambicí, a případu D, který má tyto dvě oblasti více propojené, ačkoli v současné chvíli u nich spíše převažuje soustředění na soutěžní výsledky. Případ D nabízí bohatý popis dynamiky konfliktů u ambiciózního tanečního páru, který je spolu zároveň v osobním partnerském vztahu a retrospektivní pohled manželského trenérského páru, kteří svůj vlastní soutěžní život prožili s jinými tanečními partnery. V každém případě případy A, B a D popisují případy párů, které mají aktuálně víceméně definované společné cíle (i když jejich cíle a kontexty jsou různé), zatímco případ C představuje příklad tanečního páru, který své cíle a přístup k tanci jasně definovaný nemá, či je dokonce na mnoho úrovních protichůdný, jak bylo popsáno výše.

4. Tematická analýza: syntéza

V této sekci budou popsány hlavní tematické celky, které emergovaly z provedených případových rozhovorů (kap. 4.1.), poté bude syntetizována tematická analýza rozhovorů a dotazníku do tematické mapy dle kódovaných kategorií a možných vztahů mezi tématy (kap. 4.2.) a následně bude navržen vysvětlující teoretický model dle výzkumných otázek a analýzy empirických dat, který bude interpretován a diskutován v kontextu relevantních teoretických konceptů (kap. 4.3.).

4.1. Tematické celky dle případových rozhovorů

Důležitost cílů tanečního páru a jejich přístupu k tanci (a dosažení cílů)

Motivem, který se v různých kontextech a v různých případech prolínal všemi tématy (konflikty, řešení konfliktů, podoba vztahu, přístup a vnímání sportovního tance...) byla důležitost definice cílů v tanečním páru (včetně jejich přístupu k tanci a cesty k dosažení cílů), přičemž tyto cíle by měly být adekvátní, definovatelné a ovlivnitelné. Problémem je samozřejmě to, že schopnost stanovit si reálné cíle je závislá na zkušenostech a osobnostní vyzrálosti jedince. Trenéři i páry v různých případech popisovali z tohoto hlediska různé možnosti, které se jim dějí či děly v bývalých tanečních partnerstvích a prakticky všichni v nějakém místě rozhovoru reflektovali, že většina problémů měla souvislost s rozdílným přístupem k tanci, s rozdílnými ambicemi či nejasně definovanými cíli a nejasně definovanou cestou ke splnění cílů. Jaké různé možnosti tedy byly popsány?

- a) Taneční partneři mají své cíle a přístupy k tanci vyjasněné a mají je podobné.
- b) Taneční partneři mají své cíle a přístupy k tanci vyjasněné a akceptují rozdíly.
- c) Taneční partneři mají své cíle a přístupy k tanci vyjasněné, ale neakceptují rozdíly a snaží se jeden druhého změnit.
- d) Taneční partneři nemají své cíle vyjasněné, ale jdou podobným směrem.
- e) Taneční partneři nemají své cíle vyjasněné a zastávají (implicitně či explicitně) rozdílné přístupy k vnímání tance.

Rozdílné cíle a přístup k tanci byly také často udávané důvody pro rozpad tanečního páru. Nejčastěji popisovaným problémem bylo to, že druhý partner je méně ambiciózní a cílevědomý, což se dávalo zároveň do souvislosti se špatnými výsledky na tanečních soutěžích. S rozdílným přístupem k tanci souvisí také rozdílně vnímaná ochota investovat čas, energii a finance do tanečních tréninků. Souvisejícím

problémem by mohla být reálně menší schopnost investice energie či financí vzhledem k jiným životním okolnostem, nicméně trenéři popisovali, že takový problém je řešitelný, pokud jsou cíle páru kongruentní.

Jako hlavní cíl soutěžního tance byl většinou popisován úspěch na soutěži, což je celkem logickým cílem a podstatou sportovního tance. Nicméně zatímco někteří tanečníci v rozhovorech mluvili hlavně o této soutěžní ambici s cílem neustále se zlepšovat, tak jiní hovořili o tom, že tanec pro ně plní spíše funkci smysluplné volnočasové aktivity až osobního rozvoje a pro některé je to spíše styl jejich života, který je propojen s taneční komunitou a zejména se vztahem se svým tanečním partnerem. V tu chvíli tedy primárním cílem soutěžního tance společné trávení času a rozvoj partnerského vztahu.

Profesionální versus osobní partnerský vztah – typ vztahu v páru

Typ partnerského vztahu se může logicky do určité míry překrývat s přístupem jednotlivých tanečníků a jejich cíli. V rozhovorech bylo jak v případě aktuálních tanečních vztahů, tak retrospektivně, popsáno několik typů tanečních vztahů. U každého typu vztahu můžeme vysledovat určité vnímané typické charakteristiky, přičemž pro kategorizaci typu vztahu je také důležité vzít do úvahy primární cíl tanečního páru v soutěžním tanci. Typy vztahů vytvářené u tanečních párů dle analýzy případů můžeme kategorizovat následujícím způsobem:

- a) Profesionální obchodní vztah s akcentem na soutěžní ambice: Typ vztahu, ve kterém je nutné mít jasně definované cíle, tanečníci jsou spíše ambiciózní, mají spíše nižší míru konfliktnosti a konflikty řeší primárně diskuzí s kompromisním přístupem. Tanečníci jsou učeni ukazovat vzájemný respekt a ač spolu tráví mnoho času, tak je to omezeno primárně na taneční prostředí a tráví spolu velmi málo času mimo prostředí sportovního tance.
- b) Kamarádský vztah s akcentem na soutěžní ambice: Má podobné charakteristiky jako profesionální obchodní vztah, ale tanečníci se považují za blízké přátele a tráví spolu volný čas také mimo komunitu sportovního tance.
- c) Osobní partnerský vztah s akcentem na soutěžní ambice: Typ vztahu, ve kterém je primárním motivem úspěch, ale zároveň spolu mají osobní partnerský vztah. Díky tomu dochází k větší blízkosti, velkému množství společného trávení času, riziku prolínání osobního a tanečního života, obecně větší konfliktnosti a způsoby řešení konfliktů jsou velmi různé dle povahy jejich osobního vztahu, stejně tak mohou

různě přistupovat k oddělování či propojování tanečního a osobního života. Tyto páry však mají jasně deklarovaný cíl soutěžní ambicí.

- d) Osobní partnerský vztah s akcentem na partnerský vztah: Typ vztahu, ve kterém je primárním motivem samotný partnerský vztah a jsou zároveň soutěžním tanečním párem. Zde si mohou páry teoreticky také vybrat mezi oddělováním či propojováním osobního a tanečního život, ale je zde popsána také tendence tyto dva světy naopak propojovat. V důsledku toho je zde ještě větší riziko konfliktnosti, které se stává velmi osobním, ale na druhé straně má tanec zároveň potenciál rozvíjet osobní partnerský vztah. Podoba konfliktnosti se může stále lišit podle toho, do jaké míry má taneční pár zároveň vysoké soutěžní ambice.
- e) Kamarádský či profesionální vztah s akcentem na zábavu a/nebo osobní rozvoj: V tomto typu vztahu je tanec vnímán spíše jako volnočasová aktivita, která může být zároveň osobním rozvojem. Tento typ vztahu může být velmi variabilní podle toho, jaké jsou tanečníci osobnosti, jaké mají konkrétní cíle a jak je pro ně důležitý soutěžní úspěch. Můžeme však předpokládat, že v prostředí sportovního tance je takový tanec zastoupený spíše méně než v prostředí nesoutěžního tance či má tendence přejít do vztahu popsaný výše v kategorii d).

Akcent na soutěžní ambice a akcent na osobní partnerský vztah se zdá být zejména u tanečních párů v osobním vztahu určitou spojitou miskou, kdy jedna oblast ovlivňuje druhou a je obtížné udržet akcent na obě oblasti současně. U několika případů byl popsán vývoj od jednoho typu vztahu k druhému. Nejbouřlivější konflikty, které byly v analyzovaných případech popsány, byly popsány v kontextu párů v osobním partnerském vztahu, kdy jeden z jedinců kladl větší důraz na soutěžní ambice, zatímco druhý kladl větší důraz na jejich osobní vztah. Obecně můžeme říct, že problémy nastávají v případě, kdy tanečníci vnímají povahu svého vztahu s tanečním partnerem odlišně, či v případě, kdy by se jeden z tanečníků přál jiný typ vztahu, než jaký aktuálně mají (například jeden chce blízký vztah a druhý profesionální, či jeden chce osobní partnerský vztah a druhý ne).

V každém případě výše popsané charakteristiky jednotlivých typů vztahů v tanečním páru umožňují porozumět určitým preferovaným tendencím v jejich přístupu k soutěžnímu tanci a ke způsobům řešení konfliktů, ačkoli je nutné vnímat je spíše jako možné dimenze než jako jasně definované typy.

Výhody a nevýhody osobního partnerského vztahu

V souvislosti s otázkou osobního partnerského vztahu v soutěžním páru byly popisovány podmínky vzniku osobního partnerského vztahu a jeho výhody či nevýhody. Prakticky se zde neobjevilo téma, které nebylo zmíněno v dotazníku, nicméně v rozhovorech byla tato témata konkrétně a detailně rozpracována.

Výhodami osobního partnerského vztahu jsou na základě analýzy případů zejména větší vnímaná blízkost a vzájemná podpora, opravdovost předvádění emocí na tanečním parketu, intenzivní taneční zkušenost a absence žárlivosti, která by mohla vzniknout, pokud by životní partner tančil s někým jiným. Podle některých se v osobním partnerském vztahu také snadněji řeší konflikty vzhledem k častějšímu kontaktu, nicméně toto není jasné a různé páry v této souvislosti popisovaly různé zkušenosti. Někteří totiž považovali za hlavní nevýhodu paralelního osobního vztahu to, že dochází k častějším konfliktům právě proto, že se partneři dobře znají a mohou si více jeden k druhému dovolit. Konflikty se tak mohou stát mnohem osobnějším, a tedy emocionálnějším. Navíc je zde riziko konfuze, kdy cílem tanečních párů by mělo být zlepšovat taneční výkon, ale najednou se stane, že na tréninku začnou řešit svůj osobní vztah.

Z popsaných výhod a nevýhod logicky vyplývají podmínky vzniku osobního partnerského vztahu, které byly v případech popisovány. Jednou z hlavních podmínek je opět společný cíl a podobný přístup k tanci, dále je však prý nutné, aby tanečníci byli vyspělými osobnostmi. Zdá se sice, že tanec vytváří podpůrné prostředí pro rozvoj sociálních a komunikačních dovedností, nicméně tento trénink může být velmi náročný, pokud se mísí s osobním partnerským vztahem. Z tohoto důvodu trenéři navrhují, že zejména mladší tanečníci by měly preferovat profesionální či kamarádský typ vztahu. Dalším popsaným řešením je to, že tanečníci chodí s jinými tanečnickými partnery v tanečním páru. Pokud spolu poté začnou také tančit, tak už do nového tanečního partnerství vstupují za jiných podmínek. Někteří tanečníci či tanečnice se svým soutěžním tanečním partnerem programově nechodí a jsou tak čistě soustředěni na svůj taneční výkon.

Tanec jako zrcadlo vztahu a zintenzivnění zkušenosti

Zejména trenéři v rozhovorech popisovali, že taneční prostředí svou povahou intenzivního kontaktu, tělesností a vlivem hudby, přirozeně zintenzivňuje prožívání emocí a v důsledku tak funguje jako určitý reflektor či zrcadlo jejich vztahu. Dle

pozorování trenérů lze na základě pozorování interakce tanečních partnerů poznat, jaký typ vztahu tanečníci mají. Toto může ovlivňovat jejich výkon, nicméně zejména ambiciózní tanečníci pod vlivem trenérů naopak trénují schopnost předvádět emoce v souladu s atmosférou a charakterem tance, nezávisle na aktuálním osobním rozpoložením tanečníka či jeho vztahu se svým tanečním partnerem. Koncept zrcadla vztahu lze tak pozorovat zejména na tréninku, kdy partneři řeší nějaký problém.

Díky intenzivní interakci také trenéři popisovali, že je velmi náročné měnit zažitě způsoby interakce, a i po nějaké intervenci mají tanečníci tendenci vracet se po nějaké době k zažitým způsobům komunikace. Proto se někteří trenéři snaží kromě tanečních dovedností učit páry dlouhodobě také komunikačním dovednostem a měnit jejich způsoby interakce. Někteří trenéři to dělají otevřeně, někteří to dělají nepřímo skrze výuku tance a metafory s běžným životem.

V souvislosti s popsáním fenoménu je poté pochopitelná určitá nesrovnalost v popisech účastníků výzkumu, kdy někteří na jedné straně popisují, jak pracují na oddělení osobního a tanečního života, ale jak je to velmi náročné, a na druhé straně popisují, jak jim taneční prostředí poskytuje prostor pro osobní rozvoj, lepší poznání sebe i druhého.

Genderové rozdíly ve schopnosti oddělit osobní a taneční život

Zejména v kontextu osobních partnerských vztahů jak muži, tak ženy reflektovali, že muži jsou více schopní oddělit osobní a taneční život, zatímco ženy mají více tendenci přenášet diskuze z tanečních tréninků také do osobního života.

Žárlivost

O žárlivosti se participantů vyjadřovali v souvislosti s několika oblastmi. Zaprvé, z hlediska žárlivosti životního partnera v případě, kdy životní partner není tanečníkem. Zadruhé, z hlediska žárlivosti jakožto konfliktu uvnitř tanečního páru, zejména v případě, kdy spolu nejsou v osobním partnerském vztahu, ale jeden z partnerů by rád byl. Například v případě C oba tanečníci reflektují, že žárlivost partnera se zdá být v pozadí většiny jejich současných konfliktů, podobný případ reflektoval v retrospektivě také trenér D.

Role muže a ženy v soutěžním tanci a v životě

Tanečníci i trenéři se vyjadřovali různými způsoby k preferované roli muže a ženy v soutěžním tanci a v běžném životě. Podobné bylo to, že prakticky všichni mluvili o tom, že na tanečním parketu na soutěži musí být z tance jasně patrné tradiční role mužů a žen, jak ve způsobu chování, tak v symbolickém významu znázorněné tanečními pohyby a pozicemi. Konkrétní způsob vyjádření má však určitou flexibilitu dle osobnosti tanečníků, na druhé straně by se taneční exprese neměla příliš vzdalovat od charakteru konkrétního tance.

Trenéři a tanečníci se však lišili ve vnímání partnerského vztahu v běžném životě a ve sportovním tanci. Jeden typ vnímání považuje tanec za symbolické zobrazení přirozených rolí muže a ženy v životě. Trenéři a tanečníci v takovém případě považují za funkční takové partnerství, ve kterém je muž tím vedoucím jak v tanečním obraze, tak mimo soutěžní kontext v jejich partnerství (a je jedno, zde je osobní či profesionální). Při takovém vnímání je to obvykle muž, které organizuje tréninkový proces a má tedy větší zodpovědnost za taneční výkon a také za svou taneční partnerku. V opozici k tomuto vnímání někteří tanečníci považují soutěž a tanec spíše za jakési divadlo či hraní rolí, které nemusí souviset se skutečným vztahem tanečníků (a v některých případech je dokonce protikladný). V tomto vnímání má partner i partnerka stejný díl odpovědnosti za výsledný taneční výkon a oba tedy musí být podobně aktivní a samostatní, a zejména se musí cítit jako rovnocenní partneři.

Tanec jako obohacení partnerského vztahu

V souvislosti s intenzivním kontaktem v osobním partnerském vztahu a určitými podmínkami tanečního prostředí, které mohou facilitovat osobní rozvoj, vnímají zejména retrospektivně soutěžní tanečníci sportovní tanec jako možnost obohacení jejich vlastního partnerského vztahu. Byly však popsány dva různé způsoby vlivů. V jednom případě obohacení partnerského vztahu souvisí s osobním rozvojem. Několik trenérů popisovalo, že v tanci se naučili určitému způsobu reagování, komunikace a vnímání druhých lidí v intenzivním kontaktu, a proto se tak cítili být dobře připravení pro jejich životní partnerství, což mohl být jejich taneční partner, ale také jiný tanečník či někdo z netanečního prostředí. Druhý popisovaný způsob obohacení vztahu souvisel s konkrétním tanečním párem, kdy tanečníci mohli díky sportovnímu tanci lépe poznat jeden druhého a tuto znalost si mohli přenést také do

společného života. Dále bylo v tomto kontextu reflektováno, že zejména společný cíl měl sám o sobě obohacující efekt na jejich partnerský vztah.

Osobní rozvoj v rámci soutěžního tance

Kromě popsaného vlivu na partnerský vztah bylo v rozhovorech popsáno několik směrů možného osobního vývoje, který je podpořen soutěžním tanečním prostředím. Jedním ze zdrojů jsou inherentní stresory soutěžního prostředí, s kterými je tanečník nucen se vyrovnávat, díky čemuž trénuje resilienci. Musí se přitom také vyrovnávat s vlastní nejistotou a nízkou osobní sebedůvěrou. Ve výsledku tak tanec také může podporovat určitou cílevědomost a trénink schopností souvisejících s organizací svého volného času. Dalším již popsaným benefitem je trénink komunikace a dovedností řešení problémů, přičemž tyto dovednosti mají tendenci být přenášeny do běžného života. Osobní rozvoj v soutěžním tanci může probíhat buď přímo, tedy systematicky buď skrze samostudium či organizované lekce s koučem, nebo nepřímo skrze inherentní charakteristiky tanečního prostředí, přičemž oba způsoby byly tanečnický v rámci rozhovorů více či méně detailně popisovány.

Vyjednávání pozic v tanečním páru, problém a/symetrie

V pozadí mnoha konfliktů může být vyjednávání pozice v tanečním páru. Zejména u tanečnicků s kompetitivní orientací řešení konfliktů může docházet k diskuzím, v rámci kterých je implicitně zároveň diskutována pozice tanečnicků v tanečním páru. V takových případech se jasně ukáže, zda je vztah dvou tanečnicků spíše symetrický či asymetrický. Asymetrický vztah je velmi častý v případě, že spolu tančí tanečníci různé počáteční taneční výkonnosti, kdy ten s vyšší výkonnostní třídou má tendenci druhého učit a stavět se tak spíše do role trenéra než partnera. I když ten s počáteční nižší výkonností tento přístup ze začátku akceptuje (někdy je s tím dokonce spokojený), tak časem se obvykle začíná bránit a vznikají konflikty. V tuto chvíli je také problém v tom, že již mají naučené jisté vzorce chování, které se poté obtížně mění.

Taneční výkon a úspěch

Taneční výkon a úspěch na soutěži je vnímán trenéry a zkušenými tanečnický jako základní zdroj konfliktů, což je logicky dané tím, že svět sportovního tance je založený na výsledcích na soutěžích. Ačkoli to nebylo přímo tématem našeho

výzkumu, tak tanečníci i trenéři popisovali vnímané faktory, které souvisí s úspěchem a dobrým tanečním výkonem. Tyto dvě oblasti, ač související, je však třeba odlišit.

Je nutné si totiž uvědomit, že úspěch není zaručený, protože je závislý na mnoha faktorech, které taneční pár nemůže přímo ovlivnit. Taneční pár může ovlivnit svůj taneční výkon, na což by měl být soustředěn, nicméně nikdo nemůže zaručit, že předvedený taneční výkon povede k úspěchu. Jedno z hlavních mylných přesvědčení začínajících tanečních párů je dle trenérů to, že existuje určitá cesta, která povede zaručeně k úspěchu. Existují však faktory, které pravděpodobnost k úspěchu mohou zvýšit, což je převzetí odpovědnosti za vlastní taneční výkon (častým problémem začínajících je to, že řeší více svého partnera než sebe), dlouhodobé setrvání na jedné cestě i v případě dílčích neúspěchů (problémem může být častá změna trenéra či tanečních klubů, kdy potom páry často mění svou taneční cestu), s tím související důvěra v taneční proces, schopnost komunikovat v tanci i v tanečním tréninku a dále je vhodné mít kolem sebe vytvořen tým plnící roli sociální opory. Trenéři mluvili také o tom, že tanečníci nejsou izolovanými entitami, ale jsou součástí taneční komunity, takže musí rozumět jejím psaným i nepsaným pravidlům. Především je však potřeba být soustředěný na svůj vlastní taneční výkon ve smyslu věcí, které může tanečník sám ovlivnit, aniž by očekával, že díky tomu nepochybně dosáhne úspěchu.

Podoba konfliktů

K nejčastějším konfliktům dochází během interakce na tréninku, kdy se řeší způsob provedení konkrétního pohybu, ať z hlediska techniky, mechaniky, taneční exprese či choreografické vhodnosti. Tyto konflikty mohou být řešeny konstruktivně či destruktivně. Nejbouřlivější konflikty jsou obvykle spojené s kritizováním druhého a obviňováním druhého za neúspěch (což přirozeně plodí obrannou reakci). Další typ neshod se projevuje diskuzemi o organizaci a četnosti tréninků, což souvisí s již diskutovanými cíli a přístupem k tanci. Konflikty často pomáhá řešit trenér, ale sám může být zároveň zdrojem konfliktů, například pokud dochází ke konfuzi role trenéra a kamaráda nebo dává nevyžádané rady týkající se osobních věcí tanečníků.

Vnímání příčin konfliktů

V pozadí vyjádřených konfliktů je často osobní nespokojenost s výsledky na soutěžích, zejména u ambiciózních párů. Tanečníci dále reflektovali, že příčinami konfliktů může být osobní nejistota a potřeba ocenění – zejména v případě, kdy jsou

tanečníci zároveň životními partnery. Za hlavní příčinu konfliktů však obvykle tanečníci považovali nesouladné cíle a přístupy k tanci, což již bylo popsáno výše.

Řešení konfliktů

Ve shodě s naším dotazníkem i dotazníkem Majoross et al. (2008) uváděli tanečníci logicky jako hlavní způsob řešení konfliktů na tanečním parketu otevřenou diskuzi. Rozhovory však odhalily různou orientaci a povahu těchto diskuzí dle pozice tanečnicků v páru, dle jejich cílů a ambicí a dle jejich různých motivací, které mohou být jak implicitní, tak explicitní (motivace vyřešit problém, najít kompromis, dokázat svou pravdu či ukázat svou pozici v páru).

Tanečníci dále mluvili o strategii vyhnutí se řešení konfliktu, který však měl několik různých významů. Často mluvili tanečníci o krátkodobém vyhnutí se konfliktu s cílem uklidnění emocí a nepřerušování tréninku. Tanečníci popisovali, jak se naučili vnímat určité signály, že druhý může vybuchnout, a v tu chvíli různými způsoby navrhnou oddělený trénink. Často to má tedy podobu, že chvíli každý trénuje na opačné straně sálu a až poté začnou opět trénovat spolu. V tomto případě se tedy technicky nejedná o vyhnutí se konfliktu, ale spíše oddálení s cílem vyřešit konflikt později konstruktivně. Někdy partneři odloží řešení konfliktu v rámci přizvání třetí strany k pomoci řešení, nejčastěji trenéra. Tímto způsobem se zároveň vyhnou vyjednávání pozic ve vztahu. Někdy však také popisovali vyhnutí se v původním slova smyslu, kdy je problém takříkajíc zameten pod koberec. Tanečníci však většinou reflektovali, že tato strategie není v soutěžním tanci účinná, protože problémy zde mají tendenci dostat se velmi rychle opět na povrch.

V souvislosti s asymetrickým vztahem někdy tanečníci či tanečnice popisovali způsob řešení přizpůsobením se druhého. Dále byly popsány jiné způsoby, jako je otevřená ventilace emocí či odlehčení situace humorem.

Dále byly popsány některé jiné specifické způsoby řešení konfliktů. Zejména trenéři reflektovali, že mnoho konfliktů se vyřeší nepřímo skrze tělesnou zkušenost. Trenéři v tu chvíli koncentrují pozornost páru na některý technický či mechanický aspekt v párovém tanci, jehož vyřešení tanečnický má tendenci přenést se symbolicky také do jejich páru, čímž se facilituje řešení podobných problémů.

Jiný způsob, s kterým také trenéři cíleně pracují, ale ke kterému dle vyjádření soutěžních tanečnicků dochází soutěžící také samovolně, je kognitivní přerámování. Jde tedy o to, že začnou vnímat podobu konfliktů jiným způsob než předtím, díky čemuž

dojde také k jinému vnímání příčin konfliktů, díky čemuž vytvoří podmínky pro efektivnější a konstruktivnější řešení problémů.

Vzhledem k tomu, že trenér může plnit také roli kouče či mediátora řešení konfliktů, tak je nutné, aby mu sportovní tanečníci věřili. Proto je potřebné, aby tanečníci k sobě našli vhodného trenéra. V popisu případů je patrné, že názory trenérů a jejich svěřenců jsou často velmi podobné. Jako jeden ze způsobů řešení konfliktů tak může být také změna trenéra. Ke změně trenéra může dojít buď z důvodu osobních neshod s ním nebo kvůli osobní nespokojenosti s výsledky a hledání nové cesty nebo trenér může také plnit roli obětího beránka, kdy se na něj svalí vina za neshody v tanečním páru.

Změna přístupu v souvislosti se stoupající taneční zkušeností

Tanečníci a trenéři retrospektivně často popisovali určitý proces, kdy u nich docházelo k postupné změně přístupu k některým věcem v souvislosti s tím, čím déle byli ve světě tanečního sportu. Zaprvé se u nich měnila povaha tréninkových diskuzí, kdy v počátku měli více kompetitivní přístup (snažili se prosadit svůj pohled na věc) a poté více kolaborativní až kompromisní přístup (snažili se pochopit pohled druhého a vytvořit syntézu, která bude fungovat oběma stranám). S tím souvisí posun od soustředění se na druhého (kdy tanečníci sami reflektovali, že za neúspěch často vinili toho druhého) k primárnímu soustředění na vlastní taneční výkon (a s tím související osobní přijetí části odpovědnosti za celkový výsledek páru). Trenéři dále popisují určitý přirozený vývoj, kdy na začátku se tanečníci snaží napodobovat cestu někoho, kdo byl úspěšný, ale čím jsou tanečníci úspěšnější, tak tím více hledají způsoby, jak se od ostatních naopak odlišovat.

Role trenéra

V případech bylo popsáno několik možných rolí trenéra, z nichž některé mají přímo souvislost s řešením konfliktů.

- a) Trenér jako expert: Může být expertem na techniku, choreografii, mechaniku pohybu či na nějaký související aspekt, jako například příprava na soutěž či práce se stresem.
- b) Trenér jako mediátor konfliktů: Páry se mohou na trenéra obrátit s tanečním problémem, ale často se na trenéra obrací také se vztahovými problémy, které se někdy ukáží i během soukromé lekce s trenérem, nebo je trenér

požádán o mediaci konkrétního konfliktu v páru. Trenéři někdy sami aktivně učí páry, jakým způsobem by spolu měli komunikovat a řešit problémy, někteří tak činí nepřímo skrze tanec, někteří plní tuto roli pouze na požádání tanečního páru.

- c) Trenér jako motivátor a inspirace: Úkolem trenéra může být také motivace tanečního páru a inspirace vlastním příkladem.
- d) Trenér jako psychická podpora: Zejména u začínajících tanečnicků může trenér plnit funkci psychické podpory na soutěži či při nějakých organizačních věcech či může pomoci s hledáním vhodného tanečního partnera.

4.2. Tematická mapa: syntéza identifikovaných témat dle dotazníku a rozhovorů a možných tematických souvislostí

Vidíme, že většina témat kódovaných v rozhovoru se objevila již v dotazníku, nicméně témata mohla být díky polo-strukturovaným detailněji rozvedena a lépe byly naznačeny některé souvislosti, které byli předtím spíše ve formě hypotéz. Dále se objevila některá nová témata, která poskytují kontext tématům kódovaných v dotazníku.

Během rozhovorů bylo kromě podob konfliktů, které se prakticky shodovali s popisy v dotazníku, navíc reflektovány možné příčiny konfliktů, a to jak retrospektivním pohledem tanečníků, tak pohledem trenérů.

Díky rozhovorům mohl být lépe pochopeny různé strategie řešení konfliktů, zejména různé podoby diskuze s různými cíli (dle kontextu kompetitivní či kolaborativní) a možný význam strategie vyhnutí se konfliktu. Retrospektivní popis procesu tanečníků v jejich změnách přístupu k řešení konfliktů od časté kompetitivní diskuze v páru k většímu soustředění na svůj vlastní taneční výkon (díky čemuž častěji používali strategii krátkodobého vyhnutí se konfliktu s cílem vyřešit konflikt konstruktivně později či ve spolupráci s trenérem) se jeví jako možné vysvětlení výsledků kvantitativní analýzy dotazníku.

Základní výhody a nevýhody osobního partnerského vztahu byly popsány velmi podobně v dotazníku i v rozhovorech, díky mnohem detailnějšímu popisu v rozhovorech však bylo možné přesněji kategorizovat různé podoby vztahů, přičemž důležitým kritériem se zdá být zejména hlavní motiv, který stojí za soutěžním životem tanečního páru.

V rozhovorech byla oproti dotazníku navíc identifikována témata osobního rozvoj díky tanci, různé role trenéra, tanec jako reflektor vztahu, tanec jako zintenzivnění zkušenosti, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit osobní a taneční život, role muže a ženy v tanci a v životě tanečního páru, vyjednávání pozic v tanečním páru a role trenéra. Tato témata dokreslují některé souvislosti, které jsou spojeny s hlavními výzkumnými otázkami řešení konfliktů a vnímaného vlivu partnerského vztahu na sportovní tanec.

Níže je zobrazena tematická mapa syntetizující tematickou analýzu dotazníku a případových rozhovorů ve světle třech hlavních výzkumných otázek výzkumu a naznačující možné souvislosti mezi kódovanými tématy.

Obr. B3. Tematická mapa dle syntézy tematické analýzy dotazníku a polostrukturovaných rozhovorů zobrazující možné souvislosti kódovaných témat

V centru tematické mapy je taneční výkon, neboť tomu jsou do určité míry podřízené další skutečnosti. K tanečnímu výkonu mohou mít tanečníci různý vztah a mohou mít různé cíle či ambice a různou představu o způsobu naplnění cílů, který je zpředmětněn v přístupu k tanci a typu vztahu, který taneční páry vyvářejí. V horní části mapy jsou zobrazeny různé možné kategorie tanečních a osobních vztahů, jejichž podoba je dále předurčena hlavními cíli, které mohou mít v každém tanečním partnerství různou hierarchii důležitosti. Taneční a osobní partnerství může být aktéry záměrně či nezáměrně propojováno či oddělováno, což může poskytovat důležitý kontext pro porozumění vznikajícím interakcím mezi tanečními partnery.

Horní část tematické mapy je dle vnímání participantů výzkumu určující pro spodní část tematické mapy. Cíle, typ vztahu a přístup k tanci ovlivňují přístup k tanečnímu výkon (což je podstatnou funkcí světa tanečního sportu), což dále ovlivňuje podoby a možné příčiny konfliktů a preferované způsoby řešení konfliktů. Ve spodní části jsou zmíněna některá specifika prostředí soutěžního tance, které poskytují kontext, ve kterém se konkrétní taneční pár pohybuje. Ve střední části jsou vypsány různé možnosti, jak mohou vypadat konflikty a způsoby jejich řešení (jejichž podoba se liší právě podle cílů a typu vztahu tanečních partnerů).

V identifikovaných tématech jsou popsány také některé kontradikce (vyjádřené skrze vs. – versus), čímž je zobrazeno, že taneční pár si může k těmto kontradikcím vytvořit vlastní postoj. Vedoucí kontradikcí je oddělení či propojení osobního a tanečního partnerství na jedné straně a různý stupeň možného propojení symbolického obrazu párového tance a života na straně druhé. Další kontradikce (aktivní vs. pasivní role ženy, symetrie vs. asymetrie ve vztahu...) poté mohou být více či méně předurčeny vedoucími kontradikcemi, cíli a vztahem konkrétního tanečního páru.

4.3. Teoretický model vysvětlující vnímaný vliv partnerského vztahu u soutěžních tanečních párů na řešení konfliktů

V této části se pokusíme zasadit dosud provedenou explorativní tematickou analýzu do rámce vybraných teoretických konceptů, které mají potenciál vysvětlit výše popsaná témata identifikovaná v empirických datech.

Vzhledem k tomu, že z tematické analýzy vyplývá dynamická provázanost cílů a vztahu aktérů na podobu existujících konfliktů v tanečním sportu, nabízí se dle mé interpretace jako vhodné teoretické hledisko Teorie činnosti (AT). Výhodou AT je to, že v rámci činnosti předpokládá inherentní kontradikce, které mohou vytvářet konflikt,

což může mít různé důsledky. Například kontradikce cílů jednotlivců v tanečním páru vytváří konflikty na tanečním tréninku, což ovlivňuje jejich taneční výkon, což může být vyřešeno například změnou cílů nebo ukončení tanečního partnerství. Důležité je přitom vzít do úvahy celkový kontext konkrétního tanečního páru a jejich priority, které jsou dle dosud provedené tematické analýzy z pohledu tanečníků a trenérů primárně závislé na cílech jednotlivců a na vztahu v tanečním páru. Pojdme se však nejdříve pokusit znázornit sociální kontext tanečního sportu skrze Engeströmův systémový model činnosti (obr. 4.3.1.). Při tvorbě tohoto modelu jsem využil jak dosud provedenou tematickou analýzu, tak teoretické znalosti ze studia artefaktů komunity sportovního tance, které byly stručně představeny v teoretické části (například soutěžní řád sportovních svazů tanečního sportu, výukové materiály pro soutěžní tanečníky...).

Nástroje v tanečním sportu:

Komunikace (verbální, neverbální, taneční exprese...), standardizovaná technika soutěžního tance, soutěž, taneční hudba, tělo tanečníka, taneční trénink, lekce s trenérem, interakce na tréninku, doplňkový trénink, studium materiálů, taneční kostým, taneční boty, výsledky na soutěžích, ranklist, pravidla sportovních tanečních svazů, články v médiích, taneční videa, taneční studia ...

Subjekty v tanečním sportu:

Sportovní svazy, taneční kluby, tanečníci (taneční páry), trenéři, porotci, organizátoři, diváci, fanoušci, média, rodina, přátelé...

MOTIV ???

Soutěžní úspěch?
Ekonomický zájem?
Kariérní úspěch?
Společný čas?
Zábava?

Dělbá práce Komunita Pravidla

Sportovní svazy a kluby – organizace, nastavení pravidel a hodnot
Porotci – hodnocení tanečních párů dle pravidel, vliv na normy pro taneční výkon
Trenéři – výuka tanečníků, předávání taneční teorie, praxe a hodnot komunity tanečníkům
Taneční pár – hodnocená soutěžní jednotka s osobními motivy
Rodina, přátelé, fanoušci – sociální podpora tanečního páru
Diváci, média, organizátoři – sociální a ekonomický aspekt

Specifické aspekty: Akcent na sportovní výkon, tělesnost, intenzivnost dyadické interakce, symbolická povaha taneční exprese

→ Komunita tanečního sportu s explicitními a implicitními normami, hodnotami a pravidly, spoluvytvářena inherentními psycho-sociálními procesy a kulturně-historickým kontextem

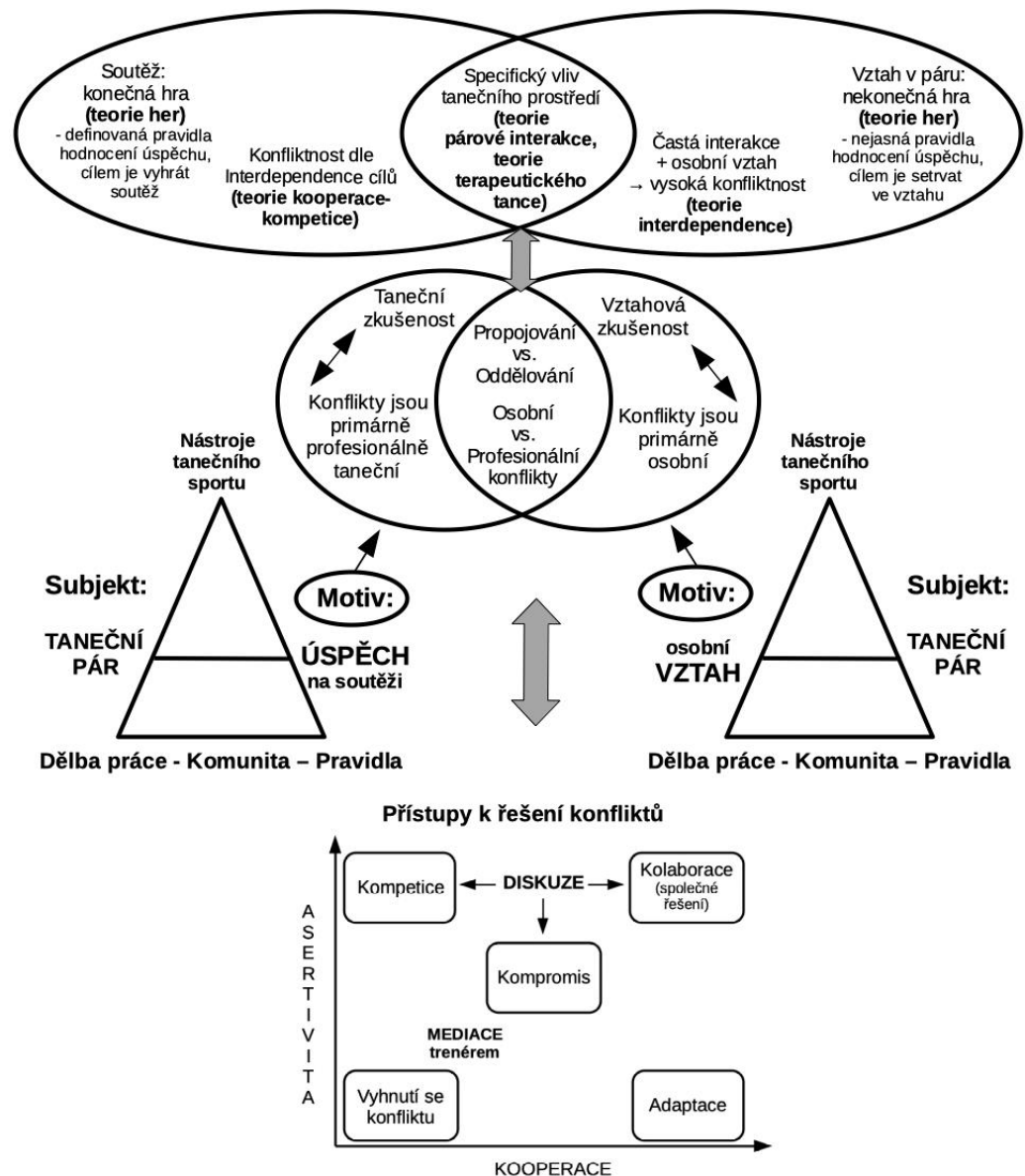
Obr. B4. Taneční sport hlediskem systémového modelu teorie činnosti, adaptováno a upraveno autorem na základě Engeströmovy teorie (2001)

Všimněme si však, že místo slova objekt užívám slovo motiv, neboť lépe odpovídá významu toho, na co se zaměříme. Představený model naznačuje možné dynamické souvislosti mezi jeho jednotlivými částmi, kdy na sebe všechny části rozšířeného trojúhelníku vzájemně působí. Činnost sportovního tance by tak mohla být analyzována a popsána různými hledisky, například z pohledu různých subjektů a jejich různých motivů. Osobní hodnoty a cíle tanečníků (a jejich porozumění hodnotám komunity) mohou být například ovlivňovány hodnocením porotců, jejichž hodnocení je na jedné straně ovlivňováno systémově skrze pravidla sportovních svazů, ale na druhé straně mohou být ovlivněni také situačně skrze reakce diváků na soutěži nebo může u porotců docházet ke křížení rolí, pokud jsou zároveň trenéry. Mohli bychom však také analyzovat například ekonomický zájem organizátorů, který je ovlivňován jak postoji a názory členů sportovních svazů (trenérů, tanečníků, porotců), tak obrazem médií atd. Model tak zobrazuje velmi bohaté možnosti různých interakcí mezi jednotlivými aktéry, přičemž výzkumnými metodami by bylo možné zkoumat různé aspekty každé možné jednotlivé interakce uvnitř systému.

Naším primárním a deklarováním výzkumným záměrem je však porozumět vnímání vznikajících konfliktů z pohledu tanečního páru a vnímanému vlivu jejich partnerského vztahu. V závěrečném modelu naší analýzy, který bude představen na následujících stránkách, jsem se rozhodl pro interpretaci našich empirických dat využít syntézy několika teoretických konceptů, které dle mého názoru dobře vysvětlují a popisují analyzovaná data, přičemž základem bude teorie činnosti. Zaměřím se přitom, dle výzkumných otázek a použitých výzkumných metod, na hledisko tanečního páru. Další aktéry a celou komunitu tanečního sportu, včetně jeho sociálního a historicko-kulturního kontextu, budu v našem modelu vnímat jako dané podmínky, které taneční pár ovlivňují. Důkladnější analýza těchto podmínek však není naším hlavním zaměřením.

Jak bylo popsáno v tematické analýze, taneční partnerství může mít několik různých podob dle dimenzí jejich osobního vztahu a jejich explicitním či implicitním motivům. Pro větší přehlednost modelu a zvýraznění možných kontradikcí jsem se rozhodl pracovat s dichotomií dvou krajních možných podob činnosti a jejich průniku. Hlavním motivem prvního systému činnosti je dosáhnout soutěžního úspěchu, což pragmaticky znamená vyhrát soutěž. Motivem druhého systému činnosti je obohacovat svůj osobní vztah, v čisté podobě tohoto systému činnosti se obvykle jedná o romantický vztah. S určitou dávkou zjednodušení můžeme naznačenou dichotomií

popsat tak, že v prvním případě „mám vztah, abych mohl tančit“, zatímco v druhém případě „tančím, abych měl vztah“. Na základě této dichotomie znázorněné dvěma různými motivy jsem se pokusil syntetizovat hlavní témata z tematické analýzy našeho výzkumu a relevantní teoretické koncepty, což bude dále vysvětleno.

Obr. B5. Explanační model dvou interagujících systémů činnosti vysvětlující možné souvislosti mezi podobami konfliktů ve sportovním tanečním páru dle jejich primárních cílů (motivů) a přístupu k tanečnímu partnerství, vytvořeno autorem na základě syntézy tematické analýzy empirických dat a relevantních teoretických konceptů (Bazerman & Russell, 2003; Christensen & Pasch, 1993; Coleman et al., 2014; Dosedlová, 2012; Engeström, 2001; Gottman & Levenson, 1992; Johnson & Johnson, 2005; Thomas & Kilmann, 2008; Wyss-Flamm & Zandee, 2001)

Na model je potřeba nahlížet jako na mapu možných faktorů ovlivňujících podobu konfliktů a jejich řešení tak, jak jsou vnímány pohledem sportovních tanečnicků. Dle tematické analýzy jsou určujícími vlivy podob konfliktů v tanečním páru zejména jejich cíle, přístup k tanci, povaha jejich partnerského vztahu a dále jejich taneční i životní zkušenosti (zkušenosti se vztahy a osobní vyzrálost). Tyto faktory předurčují to, jak konflikty na tanečním parketu mohou vypadat (což bylo detailně popisováno v předchozích kapitolách) a jakým způsobem mají sportovní tanečníci tyto konflikty tendenci řešit.

Primárním explicitním motivem tanečnicků v tanečním sportu je logicky úspěch na soutěži, což je zobrazeno v trojúhelníku systému činnosti vlevo. Pokud je vedoucím motivem činnosti snaha dosáhnout soutěžního úspěchu, tak v tom případě by byla četnost a podoba konfliktů v tanečním páru určována primárně jejich aktuálním tanečním výkonem a úspěchem (vyjádřeného výsledky na soutěžích a ranklistem). Dle teorie her (A. G. Powell et al., 2020) v tu chvíli tanečníci hrají tzv. konečnou hru, tedy mají jasně nastavená pravidla hodnocení úspěchu a, aspoň z hlediska konce sezóny či konce soutěže, je jednoznačně určeno, kdo je vítězem. Podobu konfliktů v této činnosti dobře vysvětluje také Deutschova teorie kooperace-kompetice (Coleman et al., 2014; Johnson & Johnson, 2005), kde je základním kritériem pozitivní či negativní interdependence osobních cílů, což předurčuje možné vztahy v tanečním páru (ale také vztah s ostatními aktéry v komunitě) a jejich konflikty dle aktuálního plnění osobních zájmů. V tanečním páru je vysoká pozitivní interdependence cílů (a negativní interdependence cílů s ostatními páry), takže úspěch tanečnicka je silně pozitivně závislý na úspěchu druhého tanečnicka a zároveň negativně závislý na úspěchu dalších tanečních párů. Ve světle toho je pochopitelné, proč je nejčastějším obsahem konfliktů taneční výkon, a proč zejména u začínajících tanečních párů může častěji docházet k vzájemnému obviňování a kompetitivnímu způsobu řešení konfliktů, zatímco u zkušenějších tanečnicků dochází častěji ke kompromisnímu přístupu a hledání společné cesty k cíli, což je nejčastější příčinou případných konfliktů. V čisté podobě této činnosti je tedy hlavní příčinou konfliktů taneční výkon, a způsobem jejich řešení je zlepšit výkonnost skrze různé nástroje, které komunita sportovního tance nabízí a které jsou aktéři schopni v dané chvíli využít. Tyto procesy zároveň dobře vysvětlují podobu konfliktů v případě, kdy mezi tanečními partnery existuje rozdílná taneční výkonnost (až subjektivně vnímaná a/nebo objektivně určená). Ačkoli reálně není možné být angažován jako tanečník čistě v tomto systému činnosti bez současného vztahového

motivů, tak určitý typ vztahů, kteří tanečníci programově popisovali – profesionální typ vztahu (a do menší míry kamarádský) dobře odráží snahu o akcent na vedoucí motiv úspěchu a soutěžních ambicí.

V trojúhelníku vlevo je naznačena systémová činnost soutěžního tance z pohledu tanečního páru s ohledem na vedoucí motiv osobního vztahu, tedy budování či zachování osobního partnerského vztahu. Nástroje používané v soutěžním tanci nejsou v tomto kontextu prostředkem soutěžních ambicí, ale primárně prostředkem pro rozvoj vztahu (obvykle romantického). V kontextu teorie her bychom v tomto případě kategorizovali tuto činnost jako tzv. nekonečnou hru, tedy hru bez jasně stanovených pravidel, bez jednoznačného vítěze, kde cílem hráčů je zůstat ve hře. Díky tomu je v tomto typu her mnohem náročnější hodnotit aktuální úspěch, a navíc může docházet k mnoha nedorozuměním. Hráči jsou nuceni být velmi kreativní ve způsobech, jak k činnosti přistupují, jak přistupují ke zvládnutí konfliktů a konkrétní podoba může být velmi různá. Tuto různost může pozorovat nejvíce u romantických partnerských vztahů a u manželských vztahů, což je dobře vyjádřeno například v manželských taxonomiích (Fitzpatrick et al., 2016; Weigel & Ballard-Reisch, 1999) a můžeme to pozorovat také u tanečních párů, kteří jsou zároveň v osobním partnerském vztahu. Jedno z témat, které se v různých kontextech objevovalo v dotaznících i rozhovorech, je zvýšená konfliktnost u tanečních párů v osobním partnerském vztahu a navazující problém prolínání osobního a tanečního života. Zvýšenou konfliktnost lze vysvětlit teorií interdependence v manželství, kdy je podle Petersonova modelu rozvoje konfliktů vzhledem ke zvyšující se interdependenci nevyhnutelné to, že bude postupně v páru docházet k častějším a větším konfliktům (Christensen & Pasch, 1993). Tyto konflikty poté páry mohou řešit pro vztah konstruktivně či destruktivně, jak bylo rozebráno výše v teoretické části (Berscheid & Regan, 2005; Rusbult et al., 1982; Willerton et al., 2012). Popisované konflikty u tanečních párů v romantickém vztahu a mozaika způsobů řešení v našem výzkumném vzorku podporují zmíněné teorie a umožňují pochopit, proč mohou být konflikty těchto tanečních párů tak různé, časté a emocionální. Kromě těchto teorií předpovídající vyšší konfliktnost kvůli povaze nekonečné hry a intenzivní provázanosti tanečního páru je však třeba vzít do úvahy také specifické znaky komunity tanečního sportu a jeho prostředí. Kromě inherentního stresu v tanečním prostředí souvisejícím s hodnotící situací (Nicolas Rohleder et al., 2016) je třeba vzít do úvahy také trenéry popisovanou tělesnost taneční zkušenosti, která může mít souvislost s participanty popisovaným zintenzivněním zkušenosti

během tance. Dále je třeba vzít do úvahy častou intenzivní interakci v tanečním páru a nutnost řešit problémy vznikající na tanečním parketu (které prakticky nelze neřešit), díky čemuž se páry dostávají neustále zároveň do situace vyjednávání svých pozic v páru (neboť, dle Watzlawickových axiomů, každá komunikace má vždy jak obsahovou, tak vztahovou rovinu). Názor trenérů, že tanec (zejména ve smyslu interakce tanečníků na tanečním parketu) je zrcadlem vztahu je navíc velmi souladný s výzkumy pozorování manželských interakcí (Gottman & Levenson, 1992). Pokud se na tuto činnost podíváme z hlediska Deutschovi teorie kooperace a kompetice, můžeme podobně jako v činnosti s motivem úspěchu pozorovat silnou pozitivní interdependenci cílů mezi tanečními partnery, ale pokud je primárním (a explicitně definovaným) cílem rozvíjet osobní partnerský vztah, tak je v tomto systému činnosti menší negativní interdependence se soutěžními zájmy ostatních soutěžních párů než v předchozí činnosti.

Vzhledem ke všem popsaným skutečnostem dává smysl, proč mnozí trenéři doporučují, aby mladší tanečníci spolu raději nechodili (nebo spolu chodili napříč tanečními páry), protože v takovém případě jsou vystaveni zvýšeným nárokům na jejich osobnostní a vztahovou vyzrálost, která má přirozenou tendenci se v tanečním páru projevit, zejména skrze zvýšenou konfliktnost, což může negativně ovlivňovat jejich taneční výkonnost.

Na druhé straně, pokud je primární cílem tanečního páru rozvíjet svůj vztah skrze tanec, tak vzhledem k tomu, že konstruktivní řešení konfliktů je jedním z důležitých předpokladů spokojeného partnerského vztahu (Berscheid & Regan, 2005), tak zvýšená konfliktnost může být naopak prostředkem rozvoje jejich osobního vztahu. Tanec totiž může poskytovat prostor pro (implicitní) nácvik řešení konfliktů u partnerského páru, k čemuž dochází u neshod (explicitně) souvisejících s tancem (nikoli přímo s neshodami v jejich osobním životě, takže je to v určitém ohledu bezpečnější). Tento princip rozvoje je naznačen teorií terapeutického tance (Dosedlová, 2012) a předchozími výzkumy zabývajícími se rozvojem partnerského vztahu u manželských tanečních párů (Hanke, 2005; Vanek & Chrz, 2014). V čisté podobě však tento princip funguje pouze v případě, že taneční pár nemá zároveň soutěžní ambice či profesionální ambice související s tancem.

Aby nedošlo ke konfuzi, je nutné podotknout, že výše popsaným konceptem tance jako zrcadla vztahu je myšlena primárně interakce partnerů na tanečním tréninku, nikoli nutně obraz, který tanečníci zobrazují tancem skrze svou taneční expresi. Ačkoli

taneční páry v osobním romantickém vztahu popisovali, že během tance mohou za určitých podmínek vyjadřovat své skutečně pociťované emoce ke svému partnerovi či partnerce, tak se tak nedělo vždy a někteří tanečníci naopak popisovali to, že exprese v tanci je spíše hraním rolí, které nutně nesouvisejí se skutečnými rolemi v jejich tanečním páru (a někdy jsou dokonce v kontradikci).

Zobrazení rolí muže a ženy v párovém tanci může mít samozřejmě socializační vliv na vnímání genderových rolí u tanečníků a může to také ovlivňovat způsoby řešení konfliktů v tanečním páru. Můžeme například předpokládat, že dle genderové socializace je to spíše muž, který je vedoucím v páru nejen z hlediska zobrazení jeho role na tanečním parketu, což se dle rozhovorů projevuje tím, že častěji je to muž, který trénuje svou taneční partnerku (a také je to častěji muž, který do nového tanečního partnerství vstupuje s vyšší výkonnostní třídou). V rozhovorech byly identifikován názor, že párový tanec je symbolické zobrazení (přirozených) genderových rolí. Objevovaly se však také reflexe, které popisovali vnímané kontradikce s přijetím genderově stereotypní role na tanečním parketu a vnímanou roli v tanečním partnerství (a také role v osobním ne-tanečním životě). Častěji byla tato kontradikce vyslovena v kontextu role ženy, nicméně jeden muž (případ B) reflektoval, že na tanečním parketu v tanci zobrazuje relativně stereotypně maskulinnější roli, než jakou cítí v běžném životě. Tento vliv na vnímání genderových rolí je v našem modelu ukryt v podstavci trojúhelníku systému činnosti (dělba práce – komunita – pravidla), kdy pravidla komunity jsou ve svém historicko-kulturním kontextu nevyhnutelně ovlivňovány normami a hodnotami stávajícího společenského uspořádání, a v tomto případě tedy sociálními normami v komunitě tanečního sportu.

Výše byly popsány převážně dva teoreticky čisté typy dvou zdánlivě velmi podobných systémů činností s odlišnými motivy: ambicí úspěchu a spokojeného vztahu. Tyto dva systémy činnosti spolu nemohou ne-interagovat, nicméně způsob a intenzita této interakce může být různá. Pokud se například tanečníci rozhodnou vytvořit profesionální partnerský vztah s určitým odosobněním mimo oblast tanečního sportu, tak jejich prožívaný systém činnosti do větší míry odpovídá atributům zobrazených v modelu vlevo. Pokud se tanečníci rozhodnou vytvořit romantický partnerský vztah, ve kterém je tanec spíše prostředkem pro rozvoj jejich osobního vztahu, bez důrazu na soutěžní výsledky, tak systém jejich činnosti odpovídá do větší míry atributům zobrazených vpravo. V tom případě je ovšem nutné buď již mít úspěchy v tanečním sportu za sebou nebo se vzdát výrazných soutěžních ambicí

jakožto důležitého motivačního prvku. V tom případě bychom mohli takovou činnost vnímat do určité míry jako odvislou od oblasti tanečního sportu. Tanečníci v tanečním páru mohou dále vytvářet blízký přátelský vztah s akcentem na primárně soutěžní ambice jako vedoucího motivu jejich partnerského vztahu, nicméně povaha činnosti je v tom případě osobnější než u čistě profesionálního vztahu. Ambiciózní tanečníci se také mohou rozhodnout vstoupit zároveň do osobního romantického partnerského vztahu, a v tom případě jsou implicitně či explicitně neustále v silné kontradikci dvou vedoucích motivů.

Popsanou kontradikci je možné pozorovat v další dílčí kontradikci, a to v problému prolínání tanečního a osobního života, a různými popisovanými přístupy k řešení této kontradikce. V zásadě tanečníci popisovali buď strategie oddělení tanečního a osobního života, anebo naopak jejich vědomé propojení.

V případě strategie oddělení bylo hlavním vnímaným problémem to, nakolik je toto oddělení reálně možné (a obvykle nakonec refletovali, že je to možné jen do určité míry). Participantů výzkumu dále popisovali genderové rozdíly ve schopnosti zvládnout oddělení tanečního a osobního života, kdy častěji muži si prý dokážou problémy z tanečních tréninků nepřenášet do osobního života. Navržený vnímaný fenomén je do určité míry paralelní s výzkumem komunikačního vzorce požadavek-stažení, kdy jsou to častěji ženy, které diskutují, což může být vysvětleno hypotézou sociální struktury. V osobním životě (a pravděpodobně také v prostředí tance) má muž dle teorie sociální struktury obvykle společensky výhodnější pozici v páru (v prostředí soutěžního tance to může být umocněno v případě, že tanečně zkušenější partner tančí s méně zkušenou partnerkou), takže má menší motivaci řešit konflikty, a je tak pro něj výhodnější (a snadnější) se z konfliktů stáhnout (Heavey et al., 1993; Vogel & Karney, 2016). Tyto sociálně-psychologické procesy by mohly pomoci vysvětlit, proč může být pro muže snadnější oddělit osobní a taneční život, a odosobnit se od konfliktu. Zároveň je však třeba klást si otázku, zda je tento genderový rozdíl skutečný, či spíše sociálně konstruovaný. Strategie oddělení je v každém případě kongruentní s přístupem některých tanečníků, kteří cíleně nevytváří se svými tanečními partnery či partnerkami osobní vztah kvůli prevenci případné konfliktnosti.

Pokud taneční páry pro řešení kontradikce soutěžního a osobního motivu využijí strategie propojení, tak participantů popisovali, jak využívají schopnosti a dovednosti, které se naučili v jedné oblasti cíleně i ve druhé oblasti. Častou doprovodnou kognitivní strategií řešení konfliktů je související přerámování vnímání

konfliktu, kdy se dá na zvládání konfliktů a osobní rozvoj nahlížet jako na související oblasti, které jsou obohacující jak pro osobní život, tak pro soutěžní tanec. Proto je dle vnímání těchto tanečníků naopak žádoucí taneční a osobní svět propojovat. V takovém vnímání je dokonce osobní partnerský vztah prospěšný pro efektivní řešení konfliktů vznikajících na tanečním parketu.

Dosud jsme popisovali některé atributy analyzovaných systémů činnosti s nevysloveným předpokladem, že oba subjekty tvořící taneční pár mají stejné či podobné cíle a vnímání. Toto je však samozřejmě možné jen do určité míry. V případě větší souladnosti mezi subjekty můžeme předpokládat procesy, které byly dosud popsány, pokud však dojde ke kontradikci mezi vedoucími motivy na úrovni dvou subjektů, tak můžeme dle navrženého modelu předpokládat vysokou míru konfliktnosti s tendencí buď změnit systém činnosti tanečního partnerství kompromisem mezi subjekty, přizpůsobením se jednoho subjektu nebo ukončením tanečního partnerství.

Popsaný proces kontradikcí dvou činností je dobře ilustrován v případě C v souvislosti s osobní kritikou partnerky partnerem (například kvůli pozdnímu příchodu: explicitní konflikt), s uvědoměním si vlastní žárlivosti (vnímaná příčina) související se zájmem chodit s partnerkou (motiv: vztah), což bylo v kontradikci s aktuálně prioritními soutěžními zájmy taneční partnerky (motiv: úspěch). Na druhé straně partnerka v případě C také pocítovala vnitřní kontradikci, neboť v budoucnu by si přála ideálně se svým tanečním partnerem chodit, nicméně vzhledem ke špatným osobním zkušenostem vztahu se svým bývalým tanečním partnerem v současné době hledala spíše kamarádský taneční vztah s akcentem na soutěžní ambice. Toto taneční partnerství bylo nakonec po dvou letech ukončeno.

Případ A je dobrou ilustrací případu, kdy se motivy tanečníků vyvíjeli od zaměření na úspěch k současnému zaměření na manželský vztah, přičemž největší konflikty popisovali v kontextu toho, kdy pro partnerku byly velmi důležité výsledky na soutěži, zatímco pro partnera bylo důležitější udržení manželského vztahu. Případ B je dobrou ilustrací relativně čistého typu profesionálního tanečního vztahu a případ D je dobrým příkladem tanečního páru s velkými soutěžními ambicemi, kteří jsou zároveň v partnerském vztahu, nicméně v současné době u nich ve sportovním tanci převládá motiv soutěžního úspěchu.

Ve spodní části našeho modelu je pro kategorizaci možných přístupů k řešení konfliktů využito Thomas-Kilmannovy teorie (Thomas & Kilmann, 2008) se specifikací diskuze jakožto primární podoby řešení konfliktů tanečních partnerů (která

však může apriorně sledovat různé zájmy) a specifikací mediace trenérem jakožto speciální formy vyhnutí se konfliktu (která však může být vnímána také jako speciální forma kompromisního přístupu). Model rozlišuje přístup k řešení konfliktů nezávisle na jeho důsledcích (ty jsou totiž závislé na mnoha dalších možných faktorech, jak je zobrazeno také v našem modelu).

Model je sestaven z pohledu subjektů soutěžních tanečníků. Jinou kapitolou by byla analýza role trenéra, což však není primárním zaměřením našeho výzkumu. Přesto roli trenéra můžeme rozpoznat v několika částech modelu, jednak je součástí taneční komunity, dále je součástí prostředí, které má vliv na osobní rozvoj tanečníků (kromě expertního tréninku také například facilitací nácviku řešení konfliktů) a v neposlední řadě jeho častou mediační rolí u sportovních tanečníků.

V každém případě všechny popsané proměnné a teoretické koncepty v navrženém modelu poskytují dle názoru autora vhodný rámec pro porozumění možným podobám konfliktů vznikajících v tanečním páru a pravděpodobných preferovaných způsobů řešení konfliktu (které mohou být ve svých důsledcích pro taneční vztah konstruktivní či destruktivní) dle jedinečného kontextu konkrétního tanečního páru.

Model tedy tímto naplňuje svůj účel, ve shodě s deklarovanými cíli explorativního výzkumu a ve shodě se položenými výzkumnými otázkami, protože navrhuje a zobrazuje možné souvislosti konfliktů tanečního páru v tanečním sportu s ohledem na vliv jejich tanečního partnerství, což je podstatně závislé na motivu vnímané činnosti ve sportovním tanci, v kterém jsou tanečníci aktuálně angažováni.

C. DISKUZNÍ ČÁST

1. Shrnutí hlavních výsledků empirické části

Před diskuzí připomeňme hlavní výzkumné otázky:

1. Jak vnímají a prožívají sportovní tanečníci a tanečnice konflikty, které vznikají v jejich tanečním páru?

2. Jaké způsoby řešení konfliktů považují sportovní tanečníci a tanečnice za nejvhodnější při řešení konfliktů vznikajících v jejich tanečním páru?

3. Jaký význam přikládají sportovní tanečníci a tanečnice vlivu partnerského vztahu na fungování v soutěžním tanečním páru?

Náš explorativní výzkum se tedy zabýval vnímanou podobou konfliktů u soutěžních tanečních párů ve sportovním tanci, jejich preferovanými způsoby řešení konfliktů a vnímaným vlivem jejich partnerského vztahu v tanečním páru. Toto téma je důležité pro sportovní tanečníky, jejich trenéry i sportovní psychology, neboť vztah v tanečním dyadickém partnerství a způsob, jakým v rámci tanečního partnerství zacházejí s nevyhnutelně se objevujícími konflikty, může výrazným způsobem ovlivňovat jejich taneční výkon (Majoross et al., 2008; Outevsky & Martin, 2015). Toto téma je však, i přes jeho důležitost pro sportovní tanečníky, zpracováno spíše anekdoticky než vědecky. Prakticky jediná recenzovaná studie nalezená ve vědeckých databázích, která se přímo týkala popsaného tématu, byla explorativní studie provedená formou dotazníku na vzorku 171 maďarských sportovních tanečníků (Majoross et al., 2008). Vzhledem k tomuto faktu byl náš výzkum také explorativní, ovšem rozšířený o další výzkumné metody.

Cílem našeho výzkumu tedy bylo popsat specifický kontext řešení konfliktů mezi sportovními tanečníky v jejich tanečním partnerství a navrhnout možná vysvětlení souvislostí podob jejich konfliktů a podoby jejich partnerského vztahu. Výzkum byl proveden dle principů kvalitativních výzkumných metod zasazených do rámce participativního paradigmatu, jehož cílem bývá systematická rekonstrukce znalostí a zkušeností expertů v určitém oboru (Bergold & Thomas, 2012; Hendl, 2008; Heron & Reason, 2016). V našem případě byla analyzovaná data sestavena dle vnímání a zkušeností aktivních sportovních tanečníků a jejich trenérů, což bylo sledováno skrze

dotazníky a polo-strukturované rozhovory. Použité metody jsou dle názoru autora adekvátní vzhledem k položeným výzkumným otázkám.

Zkoumanou populací byli dospělí sportovní tanečníci aktivně soutěžící v disciplíně latinsko-americké tance hlavičkou ČSTS (= Český svaz tanečního sportu, součást světové federace WDSF = World Dance Sport Federation) v předmistrovských (D-A) a mistrovských (M) výkonnostních třídách, a jejich trenéři. Výzkumný vzorek pro náš výzkum byl sebrán kombinací účelového výběru výzkumného vzorku, metodou samovýběru a metodou sněhové koule. Dle výročních statistik ČSTS z let 2015-2020 může být v České republice řádově 500-1000 aktivních dospělých soutěžních tanečních párů (ČSTS, 2021). Dotazník vyplnilo 43 tanečníků (z toho 10 tanečnic), a bylo provedeno celkem 21 polo-strukturovaných rozhovorů (10 žen), přičemž k saturaci došlo po 13 rozhovorech. Polo-strukturované rozhovory byly sdruženy do případových triád partner-partnerka-trenér(ka). Dle názoru autora se tedy jedná o vhodně sestavený výzkumný vzorek vzhledem k povaze výzkumu a jeho výzkumným otázkám.

Cílem tematické analýzy dotazníku a případů dle polo-strukturovaných rozhovorů byl detailní popis oslovených relevantních témat dle výzkumných otázek, přičemž hlavní identifikovaná témata byla znázorněna pomocí tematické mapy, kde byly také naznačeny možné souvislosti mezi tématy. Tematická mapa posloužila jako výchozí bod pro závěrečnou interpretaci, ve které byl navržen explanační model odpovídající na výzkumné otázky. Tematická mapa a výsledný explanační model jsou pro připomenutí zobrazeny na obrázku C1 níže.

Vzniklý explanační model zobrazuje interakci dvou systémů činnosti lišící se pouze motivem subjektů, a naznačuje faktory, na základě kterých se může měnit povaha tanečního partnerství a podoba jejich konfliktů. Obecně můžeme říct, že u párů s vedoucím motivem soutěžních ambicí dochází primárně ke konfliktům souvisejících s jejich taneční výkonností, zatímco u párů s vedoucím vztahovým motivem jsou konflikty spíše osobního rázu. Tyto dva krajní systémy činností však spolu vždy interagují, byť v různé míře podle konkrétního typu tanečního partnerství – profesionálního, kamarádského či romantického.

Z popisu tematické analýzy zároveň vyplývá možný vliv zobrazených faktorů na preferované způsoby řešení konfliktů, kdy zkušenější páry využívají častěji kompromisní přístup k řešení konfliktů a mediaci trenérem než méně zkušené páry, které mají více tendenci přistupovat k řešení konfliktů kompetitivní diskuzí (tato tendence je podpořena jak tematickou analýzou rozhovorů, tak kvantitativní analýzou dotazníku).

Hlavní identifikované tematické okruhy identifikovány v rámci tematické analýzy dotazníku a případových rozhovorů byly: důležitost cíle tanečního páru a podobnosti jejich přístupu, taneční výkon a úspěch, výhody a nevýhody romantického vztahu v profesionálním tanečním partnerství, sportovní tanec jako zrcadlo vztahu v tanečním páru, vyjednávání pozic v tanečním páru a problém asymetrie, prostředí sportovního tance jako zintenzivnění zkušenosti, snaha oddělit osobní a taneční život, genderové rozdíly ve schopnosti oddělit osobní život od tanečního, role muže a ženy v soutěžním tanci a v životě, tanec jako obohacení partnerského vztahu, žárlivost, osobní rozvoj v rámci soutěžního tance, změna přístupu se vzrůstající zkušeností (od kompetice ke kompromisu, od soustředění na druhého k soustředění na sebe), podoby konfliktů (tréninkové konflikty, kritika, obviňování, organizace tréninku, soutěže), vnímané příčiny konfliktů (taneční výkon, osobní nejistota, nesouladné cíle), řešení konfliktů (diskuze, vyhnutí se konfliktu, mediace), role trenéra (trenér jako expert, mediátor, inspirátor, psychická podpora). Uvedená témata byla detailně popsána v rámci analýzy dotazníku (kap. B2), případových rozhovorů (kap. B3) a dle tematických okruhů (kap. B4).

V rámci tematické analýzy dotazníku byla navíc provedena kvantitativní analýza porovnání četnosti oslovovaných témat mezi podskupinami mužů a žen, a mezi podskupinami tanečnicků před-mistrovských a mistrovských výkonnostních tříd. Výsledky jsou pro připomenutí zobrazeny níže v tabulkách C1, C2 a C3.

	Strategie řešení: Vyhýbání se konfliktu	Strategie řešení: Mediace trenérem	Strategie řešení: Diskuze	Podmínka romantického vztahu v tanečním páru: Podobné cíle a směřování
Třída D-A	45 %	17 %	52 %	17 %
Třída M	79 %	50 %	14 %	50 %

Tab. C1. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi výkonnostními třídami, které se prokázaly jako statisticky významné ($p < .05$)

	Strategie řešení: Kompetice	Preference osobního vztahu	Preference čistě tanečního vztahu
Třídy D-A	41 %	17 %	48 %
Třída M	14 %	29 %	29 %
	Výhoda romantického vztahu: společný prožitek	Výhoda profesionálního vztahu: nepřenášení konfliktů do osobního života	Podmínka romantického vztahu v tanečním páru: schopnost oddělit osobní a taneční
Třídy D-A	24 %	48 %	34 %
Třída M	43 %	36 %	21 %

Tab. C2. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi výkonnostními třídami, které se neprokázaly jako statisticky významné ($p > .05$)

	Konflikty na tréninku: jiný pohled	Konflikty kvůli tanečnímu výkonu	Strategie řešení: kompromis
Muži	60 %	70 %	30 %
Ženy	45 %	39 %	48 %
	Nevýhoda romantického vztahu: Riziko rozchodu v tanci i životě	Výhoda profesionálního vztahu: Nepřenášení konfliktů taneční-osobní	Výhoda profesionálního vztahu: Akcent na taneční výkon
Muži	40 %	30 %	30 %
Ženy	21 %	48 %	18 %

Tab. C3. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi muži a ženami, které se neprokázaly jako statisticky významné ($p > .05$)

2. Diskuze výsledků výzkumu v teoretické perspektivě

Výsledky našeho dotazníku jsou v mnoha ohledech kongruentní s výsledky explorativního dotazníkového šetření u maďarských sportovních tanečnicků (Majoross et al., 2008). Přestože dotazníky nebyly zcela shodné (naš byl kratší, ale rozšířen o

otevřenou otázku týkající se osobního názoru na výhody a nevýhody romantického vztahu v tanečním páru), tak můžeme provést několik porovnání.

V obou dotaznících je udáván častější výskyt ne-romantického typu tanečního partnerství (profesionální či kamarádský), přičemž v mistrovských třídách je v obou dotaznících pozorována vyšší frekvence osobního romantického partnerského vztahu, byť dle různých parametrů. V maďarském výzkumném souboru spolu bylo v osobním partnerském vztahu 27 % respondentů (39 % respondentů mistrovských tříd), v našem výzkumném souboru měli naši respondenti osobní partnerský vztah se zhruba každým čtvrtým tanečním partnerem či partnerkou (průměrný počet partnerů: 4.2, průměrný počet tanečních partnerů, se kterým měli respondenti zároveň partnerský vztah: 0.7). 71 % respondentů mistrovských tříd v našem výzkumném souboru mělo osobní partnerský vztah aspoň s jedním tanečním partnerem, oproti 45 % respondentů nižších tříd. 29 % respondentů mistrovských tříd dále udalo preferenci romantického vztahu oproti 17 % respondentů nižších výkonnostních tříd, kteří naopak ve 48 % udali preferenci profesionální tanečního vztahu oproti 29 % tanečnicků mistrovské třídy.

V těchto výsledcích je naznačena celkem logická tendence tanečních partnerů vytvářet osobní romantické vztahy tím častěji, čím mají vyšší taneční výkonnost a čím déle se pohybují ve světě soutěžního tance. Přesto se však zdá, že mnoho soutěžních tanečnicků preferuje ne-romantické taneční partnerství, přičemž naše tematická analýza a explanační model nabízí vysvětlení, proč tomu tak může být.

Z hlediska četnosti udávaných přístupů k řešení konfliktů byly v obou dotaznících nejčastěji udávány strategie diskuze (47 % v maďarském dotazníku, respektive 40 % v našem výzkumném souboru) a vyhnutí se konfliktu (30 %, respektive 56 %). Dále bylo v relativně podobné četnosti udáváno přizpůsobení se (21 %, respektive 12 %). Poměrně výrazný rozdíl byl pozorován ve strategii mediace trenérem (6 %, respektive 28 %). Tento rozdíl by mohl být vysvětlen tím, že v našem výzkumném souboru byla vyšší frekvence respondentů s výkonnostní třídou M (17 % v maďarském vzorku, respektive 33 % v našem výzkumném vzorku), přičemž v našem dotazníku bylo vysledováno, že konzultaci s trenérem jako řešení konfliktu využívají častěji tanečníci mistrovské třídy (50 % ve třídě M oproti 17 % respondentů v nižších výkonnostních třídách v našem výzkumném vzorku). Přesto je však celkový rozdíl v našem a maďarském dotazníku u udávaného řešení konfliktů skrze trenéra relativně velký. Uspokojivé vysvětlení tohoto rozdílu v tuto chvíli nemáme, mohlo by to například souviset s rozdílnými kulturními vlivy či s různými normami prostředí

soutěžního tance v Maďarsku a v ČR. Je také třeba vzít do úvahy možné rozdíly v kódování odpovědí na otevřené otázky u obou výzkumů.

Obecně však můžeme říct, že výsledky našeho dotazníku vykazují podobné statistické parametry jako výsledky maďarského průzkumu, ačkoli náš výzkumný vzorek byl menší (43 respondentů u nás vs. 171 respondentů u Majoross et al., 2008) a ačkoli náš výzkumný vzorek sestával pouze ze soutěžících v disciplíně latinsko-americké tance, zatímco maďarský výzkumný vzorek byl zkombinován z tanečníků obou disciplín (standardní a latinsko-americké tance).

Maďarský výzkum ovšem podstatně rozšiřujeme tematickou analýzou případových polo-strukturovaných rozhovorů, což nám umožnilo navrhnout explanační model výzkumného problému, na který mohou výzkumníci navazovat. Majoross et al. (2008) například ve svém výzkumném reportu uvažují nad příčinou vysoko udávané četnosti strategie vyhnutí se konfliktu, což je v určité diskrepanci s výsledky TKI (Thomas-Kilmannův Instrument osobní preference řešení konfliktů), kde vyhnutí se konfliktu bylo u maďarských respondentů na základě tohoto instrumentu naopak nejméně osobně preferovaným stylem řešení konfliktů. Tematická analýza našich rozhovorů však pro tuto diskrepanci nabízí možná vysvětlení, a navíc tímto poukazujeme na určité omezení v použití Thomas-Killmanova teoretického modelu přístupu k řešení konfliktů, minimálně v kontextu tanečního sportu (ačkoli lze diskutovat o transferu také do jiných oblastí).

TKI je zaměřeno na aktuální řešení konfliktů, takže nerozlišuje mezi krátkodobým a dlouhodobým řešením. Tanečníci v rozhovorech často vysvětlovali, že kvůli zvýšení efektivity tréninku je nutné naučit se neřešit každý problém na tanečním parketu okamžitě, zvláště hrozí-li emocionální diskuze. Tanečníci tak například na chvíli přerušují společný trénink, každý trénuje sám, a poté se k řešení problému vrátí později nebo ho proberou s trenérem. V tomto smyslu zde tedy strategie vyhnutí se konfliktu není přístupem, kdy se konflikt zamete takříkajíc pod koberec. Ať už se tanečníci vrátí k řešení problému později nebo za pomoci trenéra, tak jejich cílem ve skutečnosti není problém neřešit (neřešení problému udalo v našem dotazníku pouze 16 % respondentů, zatímco 40 % odpovědí bylo kódováno jako aktuální vyhnutí se konfliktu s odložením jeho řešení na později). Tanečníci navíc popisují, že v prostředí soutěžního tance prakticky není možné konflikty neřešit, protože tanečníci mají velmi intenzivní interakci a nemají prakticky možnost nekomunikovat, takže je nutné řešit většinu konfliktů co nejdříve.

Ne překvapivě, výsledky našeho výzkumu podporují myšlenku o důležitosti rozvoje dovedností komunikace a řešení konfliktů u soutěžních tanečních párů, jak je vyjádřeno v několika akademických přehledových článcích a publikacích (Nadel & Strauss, 2003; Outevsky & Martin, 2015; Tremayne & Ballinger, 2008) či v knihách vytvořených pro tanečníky v taneční komunitě (Vermeij, 1994; Winkelhuis & Brandt, 2001). Naše studie je však jednou z mála výzkumných pokusů zkoumat toto téma systematicky vědeckými metodami. Výzkum v tanečním sportu se povětšinou zabývá spíše fyzickými charakteristikami tanečníků (McCabe et al., 2013) a výzkumy s psychologickou tematikou jsou často zaměřeny na vliv stresu na taneční výkon (Nicolas Rohleder et al., 2016). Náš výzkumný problém samozřejmě s tématem stresu úzce souvisí, nicméně upozorňujeme, že kromě biologických proměnných souvisejících se stresem (jako je produkce kortizolu) je třeba zaměřit při výzkumu pozornost na také sociálně-psychologické stresory u sportovních tanečníků, zejména na stresory související s interakcí v tanečním partnerství.

Výsledky našeho výzkumu odkazují k tomu, že pro funkční taneční partnerství a konstruktivní řešení konfliktů je potřebné mít ujasněné své osobní cíle a cíle tanečního páru jako celku, a dále mít ujasněnou plánovanou cestu k dosažení cíle, který by měl být v ideálním případě v tanečním partnerství souladná. Tyto výsledky potvrzují oprávněnost nových výzkumů, které zkoumají efektivitu různých metod sportovního psychologických metod u sportovních tanečních párů (Peris-Delcampo et al., 2019; Tay et al., 2019). Podstatou intervencí v těchto výzkumech je právě ujasnění cíle sportovce či sportovkyně.

Náš výzkum může být považován za dobrý příklad využití teorie činnosti (AT), která posloužila jako základ pro námi navržený výsledný model. Modely založené na AT poskytují velmi komplexní explanační rámec, který má mnoho různých potenciálních využití (Bazerman & Russell, 2003). Námi vytvořený model může být rozšiřován, zpřesňován a ověřován dalším výzkumem, například z perspektivy jiných subjektů, či by mohl být využit v praxi tanečníky, trenéry či sportovními psychology jako podpora pro diskuzi o specifických cílech a motivech tanečníků v konkrétním tanečním páru a vysvětlení důležitosti souladných cílů a přístupu v tanečním partnerství.

Vzhledem k již diskutované interdisciplinaritě výzkumných otázek se AT jeví jako velmi vhodný teoretický koncept, který se na základě tematické analýzy v našem výzkumu přímo nabízel vzhledem k opakujícímu se tématu důležitosti cílů

(v terminologii AT motivu či předmětu/objektu činnosti). Inspirován jinými explorativními výzkumy AT (Bazerman & Russell, 2003; Engeström, 2001; Russell et al., 2003; Schryer et al., 2003), jsem se rozhodl využít obecné principy AT pro vysvětlení komplexnosti našeho výzkumného problému, ovšem bez výhradního dodržení jednoho teoretického rámce, ačkoli základem je jednoznačně Engeströmu model (2001) vzhledem k analýze existujících kontradikcí mezi dvěma systémy činnosti. Identifikované kontradikce jsem se však rozhodl zpřesnit ve světle jiných souvisejících teoretických konceptů (teorie interdependence, teorie her, teorie kooperace-kompetice, teorie terapeutického tance a teorie manželských interakcí, detailně popsáno v kapitolách A2 a B4), neboť poskytují další vysvětlení vlivů, které se v interagujících systémech činnosti objevují. Propojování principů AT s dalšími teoriemi je běžná výzkumná praxe (např. Russell et al., 2003). Ačkoli je AT svou povahou potenciálně problematický teoretický rámec pro další ověřování dle tradičních pozitivistických výzkumných paradigmat vzhledem k předpokladu reciproční kauzality sociálně-psychologických procesů, tak pro explorativní povahu našeho výzkumu se nám jeví jako ideální, neboť je díky němu možné přehledně znázornit kontradikci různých cílů uvnitř systému činnosti, v tomto případě v tanečního sportu.

Určitou rozšiřující analýzou by mohlo být také využití Hierarchické struktury činnosti dle Leont'jeva (Bainbridge, 2004), které by mohlo pojetí objektu dle Engeströma rozšířit rozlišením mezi motivem a cílem, což by v našem výzkumném tématu mohlo nabídnout několik dalších zajímavých vhledů, distinkcí a zpřesnění. Například taneční trénink by mohl být v Leont'jevově terminologii vnímán jako akce s cílem dosáhnout úspěchu na soutěži v rámci aktivity, ve kterém je vedoucím motivem osobní vztah, nicméně tato akce by měla jiný význam a jinou důležitost v rámci aktivity, jejímž motivem jsou soutěžní ambice. Jiným příkladem by mohl být komunikační trénink v rámci tanečního tréninku, který také může mít různý význam dle různé hierarchie cílů a motivů v rámci konkrétní aktivity (vztah vs. osobní úspěch). V našem modelu jsme se však pro přehlednost rozhodli zůstat v úrovni hlavního motivu, ačkoli je samozřejmě nutné vnímat v pozadí dílčí cíle a akce v rámci analýz systémů činnosti.

Pro typologii přístupu k řešení výzkumu jsme ve shodě s výzkumem Majoross et al. (2008) použili Thomas-Killmanův model přístupu k řešení konfliktů, který vychází z modelu duálního zájmu. Tento dichotomický model (asertivita vs. kooperace) poskytuje dle názoru autora elegantní a logickou typologii řešení konfliktů,

proto je také v praxi hojně využíván (Brown, 2012; Zaremba & Kersten, 2006). Na základě modelu byl vytvořen normovaný Thomas-Kilmann instrument (TKI, Schaubhut, 2007). Jak náš výzkum, tak výzkum Majoross et al. (2008) však odkazují na určité limity využití tohoto modelu, pokud není využíván v kontextu TKI u jednotlivce. V maďarském výzkumu byla pozorována již diskutována kontradikce mezi TKI a otevřeným kódováním odpovědí participantů a náš výzkum poskytuje možné vysvětlení související se specifickým kontextem tanečního sportu. Ačkoli TKI měří osobní preferenci v přístupu k řešení konfliktů, tak reálně použitá strategie se může velmi lišit dle aktérů a dle kontextu, což bylo jasně ukázáno v prostředí tanečního sportu (intenzivní dyadická interakce, komunita tanečního sportu se zaměřením na výkon, mediace trenérem a faktory prostředí). Tuto diskrepanci můžeme také interpretovat tak, že ukazuje oprávněnost základních tezí teorie činnosti. Budoucí výzkumy využívající Thomas-Kilmannův model by mohly využít kombinaci administrace TKI a kvalitativních výzkumných metod a pozorovat, do jaké míry je osobní preference naměřená v dotazníku souladná s kvalitativně pozorovaným reálným řešením konfliktů v konkrétním kontextu. Jsou sice dokumentovány výzkumy, které využívají kombinaci TKI a kvalitativní analýzy (Mahon, 2009; Sutton et al., 2005), nicméně jejich zaměření zůstávají na úrovni jedince a jeho osobní preference. V těchto případech se tedy diskrepance mezi osobním preferovaným stylem a pravděpodobně použitým stylem v interakci nemusí projevit.

Je možné namítnout, že TKI je definován tak, že měří preferovaný osobní styl v aktuálním řešení konfliktů, takže otázka reálných řešení konfliktů v konkrétních kontextech je vlastně nesouvisející a spíše odlišná výzkumná otázka, není tedy limitací TKI. Na druhé straně je ovšem třeba v tom případě diskutovat o prediktivní validitě TKI a smysluplnosti jeho využití v praxi, pokud se nevezme do úvahy jedinečný kontext aktérů participujících v řešení konfliktů. V každém případě tyto úvahy podporují náš teoretický předpoklad, že pro pochopení konstruktivního řešení konfliktů je užitečné detailně zkoumat konkrétní prostředí, ve kterém konflikty probíhají, v našem případě kontext tanečního partnerství v tanečním sportu.

Jedním probíraných témat v rozhovorech byla role trenéra při řešení konfliktů. Trenér může fungovat jako mediátor konkrétních konfliktů, ale také jako určitá autorita, která u tanečních párů facilituje nácvik komunikace, nácvik dovedností řešit konflikty, a tak ve výsledku facilituje rozvoj určitých osobních dovedností. Toto téma je v souladu s výzkumy manželských nesoutěžních tanečních párů (Hanke, 2005;

Vanek & Chrz, 2014), které navrhují, že zejména soukromá taneční lekce s trenérem má určité podobné prvky s manželským poradenstvím, kdy trenér může nepřímo vstupovat do role partnerského poradce. Specifikem je zde to, že nácvik komunikace (což je dle Kratochvíla, 2009 jeden z nejčastějších cílů manželské terapie) probíhá do určité míry skrytě skrze činnost společenského tance, ve smyslu nepřímého působení dle teorie terapeutického tance (Dosedlová, 2012). Taneční sport je dle trenérů participujících v našem výzkumu prostředím, které zintenzivňuje vnímání a prožívání (pravděpodobně kvůli stresujícímu soutěžnímu prostředí, tělesnosti tance a intenzivní dyadické interakci) a má proto tendenci zrcadlit skutečný vztah tanečních partnerů, a to zejména během interakce na tanečním tréninku. Toto pozorování podporuje teorii interdependence dle Petersonova modelu, kdy u manželských párů dochází postupem času nevyhnutelně k větší konfliktnosti v souvislosti s větší a častější interakcí, díky které se dostanou na povrch zatím nevyjádřené konflikty, které mohou souviset například s osobnostními rozdíly či různými zájmy (Heavey et al., 1993). Naše výsledky také vykazují velké podobnosti s výsledky výzkumů pozorování manželských interakcí dle Gottmana (1992), který soudí, že z interakce během řešení nějaké neshody je možné poznat mnoho o manželském vztahu, podobně jako trenéři jsou (dle jejich názoru) schopni vysledovat podobu vztahu v tanečním páru dle jejich interakce na tanečním tréninku. Pokud je pravdou, že prostředí soutěžního tance zintenzivňuje prožívání tanečnicků a jejich interakci, můžeme předpokládat, že zároveň urychluje určité psychologické procesy, které v dyadické interakci probíhají. Taneční sport tak může být výzkumně zajímavým prostředím pro studium párových interakcí.

V kontextu řešení konfliktů souvisejících s tanečním výkonem podporují naše výsledky základní teze teorie kooperace-kompetice dle Deutsche, zejména předpoklad pozitivní či negativní interdependence cílů jako vedoucího faktoru pro porozumění konkrétnímu konfliktu a možnostem jeho řešení (Coleman et al., 2014; Johnson & Johnson, 2005). Tato teorie poskytuje velmi obecný rámec pro porozumění sociálně-psychologickým procesům v kontextu řešení konfliktů. Deutsch (In Coleman et al., 2014) upozorňuje, že řešení konfliktů je vždy kreativním procesem, ve kterém je nutné důkladně pochopit jedinečný kontext, ve kterém se aktéři pohybují. V tomto smyslu může být tematická analýza našeho výzkumu užitečnou inspirací pro praktiky (tanečnický, trenérský, sportovní psycholog...), kteří se mohou zabývat konkrétními vznikajícími konflikty u soutěžních tanečních párů.

Naše výsledky mohou být dále vysvětleny v kontextu teorie her, relevantní pro náš výzkum je zejména rozlišení tzv. konečných a nekonečných her (A. G. Powell et al., 2020; Wyss-Flamm & Zandee, 2001). V rámci teorie činnosti, teorie her a našeho modelu můžeme konfliktnost u sportovních tanečnicků interpretovat jako nikdy nekončící kontradikci konečné hry a nekonečné hry, tedy konečné hry s cílem vyhrát soutěže (s explicitně definovanými pravidly), respektive nekonečné hry s cílem setrvat v tanečním partnerství (s implicitními pravidly a nejasnými kritérii úspěchu). Tuto interakci je však třeba vnímat ve své komplexnosti a relativnosti. Úspěch na taneční soutěži je nejistý vzhledem k mnoha okolnostem a subjektivnímu hodnocení porotců, které vykazuje obecně nízkou spolehlivost (Premelč, Vučković, James, & Leskošek, 2019), takže pravidla nejsou tak jasně definovaná (ačkoli rozhodně více než ve hrách, kde je cílem udržet partnerský vztah). Dále je třeba vzít do úvahy hodnocení úspěchu v časovém horizontu jedné soutěže, sezóny či taneční kariéry. Dalším faktorem je to, nakolik aktéři v systému činnosti rozumí tomu, jaký typ hry zrovna hrají. Při hlubší analýze zde tak můžeme pozorovat inherentní teoretický problém normativního a deskriptivního přístupu k teorii her. Normativní výzkumy teorie her předpokládají racionální základ hráčů, kteří jednají v souladu se svými zájmy a předpokládají možnosti jasně definovaných pravidel hry (ať už jsou konečné či nekonečné). Deskriptivní výzkumy v kontrastu k normativním teoriím zkoumají reálné chování hráčů v sociálním prostředí, ve kterém hry často nemají jasně definovaná pravidla či se prolíná více typů her nebo může dojít k tomu, že hráči vnímají pravidla různým způsobem (Oetzel & Ting-Toomey, 2013), což může být dle naší tematické analýzy pozadím mnoha konfliktů v tanečním partnerství. Ve světle popsaných idejí jsme se proto rozhodli zasadit teorii her do explanačního rámce teorie činnosti, čímž jsou využity výhody normativní teorie her pro jasnou definici podstaty problémů a kontradikcí, aniž by tím byla oslabena její deskriptivní a explanační síla v reálném sociálním kontextu.

3. Silné stránky našeho výzkumu

Výzkumná studie byla provedena dle obecných principů kvalitativního výzkumu v psychologii (Hendl, 2008; Miovský, 2006; Patton & Patton, 2002) zasazených do rámce participativního paradigmatu (Bergold & Thomas, 2012; Heron & Reason, 2016), s využitím principů tematické analýzy kvalitativních dat (Braun & Clarke, 2006). Metodika výzkumu byla detailně popsána v metodologické části (kap.

B1), včetně jasně definovaných metodologických teoretických a epistemologických předpokladů, popisu použitých výzkumných metod, metod analýzy dat, metod sběru dat a etických náležitostí výzkumu.

V rámci etických omezení diskutovaných v kapitole B1 byla tematická analýza popisována a prezentována s důrazem na transparentní emergenci výzkumných dat. Pro zvýšení kredibility byla využita reflexivita výzkumníka (skrže reflektivní deník a odhalení osobní pozice výzkumníka), triangulace výzkumných metod (dotazník a polo-strukturované rozhovory) a kvantitativní analýza četnosti oslovených témat v dotazníku mezi podskupinami mužů či žen a dle výkonnostních tříd. Polo-strukturované rozhovory byly pro podpoření bohatosti dat a pro další kontrolu kredibility zasazeny do triád tanečnice-tanečník-trenér/ka.

Zhodnocení saturace dat výzkumníkem ve druhé části výzkumu byla provedena dle doporučení pro určení saturace v kvalitativních výzkumných datech (Ando et al., 2014; Francis et al., 2009; Guest et al., 2016; Hennink et al., 2016). Podle výzkumů dochází k saturaci obvykle po 6-12 rozhovorech, po čemž se doporučuje provést pro kontrolu ještě aspoň 3 rozhovory. V našem výzkumu byla saturace vyhodnocena po 13 rozhovorech, přičemž pro kontrolu bylo provedeno ještě dalších 8 rozhovorů, ve kterých se však již neobjevovala nová témata, ačkoli se objevily logicky jiné realie konkrétních příběhů. 13 rozhovorů detailně analyzovaných tematickou analýzou bylo tvořeno 4 případy, přičemž poslední případ sestával ze dvou dyád – tanečního páru a trenérského páru. Saturace je podpořena také tím, že většina důležitých témat se objevila již v předchozím dotazníku (43 respondentů), která však mohla být díky polo-strukturovaným rozhovorům lépe pochopena a rozpracována. Výsledný výzkumný vzorek byl tvořen participanty s vlastnostmi důležitými pro generaci bohatých dat vzhledem k položeným výzkumným otázkám, ovšem zároveň s variabilními relevantními charakteristikami. Výzkumný vzorek je tak vzhledem k cílům výzkumu možné považovat dle názoru autora za zcela adekvátní.

Závěrečný model vzniklý z tematické analýzy byl zasazen do několika relevantních teoretických konceptů (vzhledem k interdisciplinaritě výzkumného problému), díky čemuž byl kromě explorativního cíle výzkumu naplněn také explanační cíl.

Náš výzkum rozšířil a prohloubil existující poznání v dané oblasti, čímž byly naplněny cíle výzkumu v souladu s vhodným použitím výzkumných metod vzhledem k danému výzkumnému problému a jasně definovaným výzkumným otázkám.

4. Limitace našeho výzkumu

Výsledky našeho výzkumu je třeba interpretovat v kontextu několika inherentních limitací. Zejména je nutné zdůraznit, že se jedná o explorativní kvalitativní výzkum, takže výsledný explanační model nutné brát jako tentativní. Proto je potřeba obezřetně hodnotit jeho případné použití v praxi a měl by být dále ověřován dalším výzkumem.

Vzhledem k použitým výzkumným metodám je nutné navrhnuté vlivy proměnných či efektivitu různých strategií interpretovat jako subjektivně vnímané. Na základě použitých metod totiž nemůžeme kvantifikovat relativní efektivitu určitých strategií či nemůžeme určit, kterou strategii volí tanečníci nejčastěji. Stejně tak není možné zhodnotit případnou kauzalitu. Hodnocení kauzality je ovšem dle mnoha sociálně-psychologických teorií (včetně teorie činnosti) v sociálním kontextu velmi obtížné, protože jednotlivé proměnné mají v sociálních systémech tendenci se vzájemně ovlivňovat, takže tato limitace může být vnímána spíše jako teoretický problém nežli nezbytně limitace výzkumné studie.

Také je třeba vzít do úvahy možná zkreslení ve výzkumném vzorku. Sběr dat v našem výzkumu totiž neproběhl pomocí náhodného výběru, ale pomocí účelového výběru výzkumného vzorku, s využitím příležitostného sběru dat, metody sněhové koule a technikou samovýběru.

Dále je třeba vzít do úvahy kulturní specifika výzkumného vzorku. Například při porovnání výsledků našeho výzkumu a výzkumu Majoross et al. (2008) se může zdát, že trenér v ČR může být vnímán jako relativně důležitější figura pro řešení konfliktů než u maďarských sportovních tanečníků, což může souviset s některými kulturními specifiky, se sociálními normami tanečního sportu v ČR a Maďarsku, nebo mohou být tyto výsledky spíše důsledkem zkreslení ve výzkumném vzorku.

Vzhledem k interdisciplinární povaze výzkumného problému by bylo vhodné výzkum v budoucnu provádět ve spolupráci týmu specialistů na konkrétní výzkumné oblasti, aby byla výsledná interpretace hodnověrnější. Ačkoli byly provedeny kroky ke zvýšení kredibility (triangulace výzkumných metod, reflektivní deník apod.), je vždy v tomto typu výzkumu být opatrný vzhledem k tomu, že výsledek musíme vnímat jako interpretaci konkrétního výzkumníka, se svými zkušenostmi, osobními preferencemi a možný explicitními či implicitními motivy.

5. Podněty pro další výzkum

Výsledky našeho výzkumu by bylo vhodné ověřit na jiném výzkumném vzorku (kritérium populační validity) či v jiném časovém horizontu (kritérium historické validity). Je totiž možné, že se prostředí tanečního sportu vyvíjí různě v jiném sociálně-kulturním prostředí nebo v jiném časovém období. Například náš výzkum byl proveden v období po změnách pravidel, které dříve znevýhodňovali tanečnice. Nyní však došlo k určitému genderovému zrovnoprávnění v prostředí tanečního sportu (nositelem výkonnostní třídy v tanečním páru byl dříve čistě taneční partner), díky čemuž se může měnit vnímaná pozice partnerky v tanečním páru, a proto se také může měnit párová dynamika při řešení konfliktů.

Důkladná analýza historického vývoje v tanečním sportu z hlediska genderových otázek by byla nepochybně vhodným rozšířením našeho výzkumu. Vnímané genderové role totiž mohou ovlivňovat právě interakci v tanečním páru. Naše tematická analýza toto téma oslovila a identifikovala možné kontradikce mezi tím, jak je zobrazována genderová role ve sportovním tanci, a jak prožívají tanečníci svou genderovou roli v běžném životě. V zásadě bychom mohli zhodnotit dva krajní přístupy k genderovým rolím v běžném životě (a ve vztahu v tanečním partnerství) jako souladné či nesouladné s jejich zobrazením ve společenském tanci. Navíc musíme rozlišovat mezi vnímaným významem genderových rolí a skrytým vlivem objektivizovaných sociálních struktur tak, jak je například vysvětlován Bourdieho teorií (Knechtlová, 2008). V každém případě by taková analýza vyžadovala spolupráci disciplín sociologie, genderových studií a psychologie. V souvislosti s výše řečeným by také mohlo být zajímavé prozkoumat otázku, do jaké míry je participanty výzkumu popsán vnímaný genderový rozdíl ve schopnosti oddělit osobní život od tanečního života reálný. Je například možné, že vnímané genderové rozdíly jsou ve skutečnosti velmi malé například v důsledku toho, že muži mohou vzhledem ke stereotypním genderovým charakteristikám vnímat tuto schopnost jako očekávanou, a tak se podle toho chovají, či v důsledku v našem výzkumu popisované aktivizace ženy v prostředí tanečního sportu.

Námi vytvořený explanační model ovšem nabízí široké využití, zejména díky bohatým možnostem teorie činnosti. Konflikty v tanečním sportu by mohly být analyzovány z hlediska jiných subjektů, například z hlediska trenérů, porotců, funkcionářů či diváků. Tematická analýza prožívání těchto subjektů by mohla dále

přispět k lepšímu pochopení komunity tanečního sportu a souvisejících psychosociálních procesů.

Definovanou populací našeho výzkumu byli dospělí sportovní tanečníci soutěžící v disciplíně latinsko-amerických tanců. Nabízí se tedy otázka, zda své taneční partnerství či konflikty prožívají různě tanečníci soutěžící v disciplíně standardních tanců či zda by zde nebyly pozorovány smysluplné rozdíly. Dále by mohlo být zajímavé zkoumat specifika prožívání konfliktů u sportovních tanečníků v různých věkových kategoriích. Zejména by mohlo být zajímavé zkoumat vliv tanečního sportu na vývoj adolescentů, u mladších tanečníků by mohlo být zajímavé zkoumat interakci s jejich rodiči či interakci rodičů s trenéry.

Téma řešení konfliktů a vliv typu vztahu tanečního partnerství by samozřejmě mohlo být zkoumáno dalšími výzkumnými metodami, ať už kvantitativními či kvalitativními. Například by mohly být kvantitativně zhodnoceny intervence sportovních psychologů, porovnána specifika práce sportovních psychologů s týmem sportovců, s jednotlivcem a s tanečním párem či by mohla být explorace rozšířena pozorováním tréninků sportovních tanečníků. Ve světle dalších výzkumných metod by tak mohla být dále zhodnocena užitečnost námi vytvořeného explanačního modelu.

6. Shrnutí diskuzní části

V souvislosti s výsledky našeho výzkumu byly výše diskutovány relevantní teoretické perspektivy, silné stránky i limitace naší výzkumné studie a možný směr dalších výzkumů. I přes diskutované limitace našeho výzkumu lze shrnout, že se podařilo skrze tematickou analýzu naplnit jeho explorativní cíle. Výsledný explanační model založený na teorii činnosti a dalších relevantních teoretických konceptech může posloužit jako základ pro další výzkumné studie a může být zároveň užitečným pro praxi v komunitě tanečního sportu, zejména pro trenéry a sportovní psychology pracujícími se sportovními tanečníky.

Závěr

Pokud se vrátíme do našeho úvodu, tak se zdá, že romantická pohádka se na tanečním parketu v soutěžním tanci často nekoná. Na druhé straně se zdá, že se konat někdy může.

V každém případě věřím, že se nám podařilo vhodně popsat adekvátními vědeckými metodami kontext tanečního sportu, na jehož pozadí probíhá intenzivní interakce sportovních tanečních párů, která dle různých vlivů může tvořit bohatou mozaiku různých příběhů, které jsou ztělesněny v prožívaných konfliktech a vytváření jedinečných podob vztahů v tanečním partnerstvích. V těchto jedinečných případech však můžeme pozorovat určité společné tendence a zároveň určité inherentní kontradikce, které musí sportovní tanečníci nevyhnutelně řešit.

Výsledný explanační model navrhuje možné vlivy na podobu této mozaiky a navrhuje zejména podstatnou roli osobní cílů či motivů a uvědomovaného osobního přístupu k soutěžnímu tanci a k partnerství v soutěžním tanci, na základě kterých můžeme rozumět vznikajícím konfliktům v tanečním partnerství a možným způsobům jejich řešení.

Věřím, že naše interpretace, nabízející určitou perspektivu pro porozumění vztahům v tanečním partnerství a řešeným konfliktům, může být užitečná jak dalším výzkumníkům zajímajícím se o definované výzkumné téma, tak těm, o které se jedná především – sportovním tanečnickům, trenérům a obecně komunitě tanečního sportu. Pokud by tomu tak bylo, tak by byl naplněn hlavní motiv našeho výzkumu dle zásad participativního paradigmatu v psychologickém výzkumu.

Použitá literatura

- Acitelli, L. K., Douvan, E., & Veroff, J. (2016). Perceptions of Conflict in the First Year of Marriage: How Important are Similarity and Understanding?: *Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0265407593101001*, 10(1), 5–19.
<https://doi.org/10.1177/0265407593101001>
- Adams, T. (1982). To know the Dancer from the Dance: Dance as a metaphor of marriage in four novels of Jane Austen. *Studies in the Novel*, 14(1), 55–65.
<http://www.jstor.org/stable/29532142>
- Alexander, N., & LeBaron, M. (2011). Dancing to the Rhythm of the Role-Play, Applying Dance Intelligence to Conflict Resolution. *Hamline Journal of Public Law and Policy*, 33.
<https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hplp33&id=343&div=&collection=>
- Alkassim, R. S., Tran, X., Rivera, J. D., Etikan, I., Abubakar Musa, S., & Sunusi Alkassim, R. (2016). Comparison of Convenience Sampling and Purposive Sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1–4.
<https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Ando, H., Cousins, R., & Young, C. (2014). Achieving Saturation in Thematic Analysis: Development and Refinement of a Codebook1,2,3:
Http://Dx.Doi.Org/10.2466/03.CP.3.4, 3, 03.CP.3.4.
<https://doi.org/10.2466/03.CP.3.4>
- APA. (2016). *ETHICAL PRINCIPLES OF PSYCHOLOGISTS AND CODE OF CONDUCT*.
- Atiković, A., Kalinski, S. D., Bijelić, S., & A, V. (2011). Analysis of the Judging Results form the World Championship in Men's Artistic Gymnastics in London, 2009. *SportLogia*, 7(2), 12.
- Bainbridge, W. S. (2004). *Berkshire encyclopedia of human-computer interaction*. Berkshire Pub. Group.
- Barsalou, L. W., Niedenthal, P. M., Barbey, A. K., & Ruppert, J. A. (2003). Social Embodiment. *Psychology of Learning and Motivation - Advances in Research and Theory*, 43, 43–92. [https://doi.org/10.1016/S0079-7421\(03\)01011-9](https://doi.org/10.1016/S0079-7421(03)01011-9)
- Bazerman, C., & Russell, D. R. (2003). *Writing selves, writing societies : research from activity perspectives*. 524.
- Bennie, A., & O'connor, D. (2012). *Title: Coach-Athlete Relationships: A Qualitative Study of Professional Sport Teams in Australia 1 Short Title: Coach-Athlete Relationships in Professional Sport 2*.
- Bergold, J., & Thomas, S. (2012). Participatory Research Methods: A Methodological Approach in Motion. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 37(4 (142)), 191–222. <http://www.jstor.org/stable/41756482>
- Berndt, C., Strahler, J., Kirschbaum, C., & Rohleder, N. (2012). Lower stress system activity and higher peripheral inflammation in competitive ballroom dancers. *Biological Psychology*, 91(3), 357–364.
<https://doi.org/10.1016/J.BIOPSYCHO.2012.08.006>
- Berscheid, E., & Regan, P. C. (2005). *The psychology of interpersonal relationships*. 562.
- Blanksby, B. A., & Reidy, P. W. (1988). Heart rate and estimated energy expenditure during ballroom dancing. *British Journal of Sports Medicine*, 22(2), 57–60.
<https://doi.org/10.1136/BJSM.22.2.57>
- Bødker, S. (1991). *Through the interface : a human activity approach to user interface*

- design*. 17.
- Boyatzis, R. E. (1998). Transforming qualitative information. *Sage Publications, Inc, April*, 200.
- Brackenridge, C. (2001). *Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport (ethics and sport)*. http://www.amazon.co.uk/Spoilsports-Understanding-Preventing-Sexual-Exploitation/dp/0419257802/ref=sr_1_1?s=books&ie=UTF8&qid=1425464230&sr=1-1&keywords=Spoilsports
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706QP063OA>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). To saturate or not to saturate? Questioning data saturation as a useful concept for thematic analysis and sample-size rationales. *https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1704846*, 13(2), 201–216. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1704846>
- Brown, J. G. (2012). Empowering Students to Create and Claim Value through the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument. *Negotiation Journal*, 28(1), 79–91. <https://doi.org/10.1111/j.1571-9979.2011.00327.x>
- Byrne, D. (2016). An Overview (and Underview) of Research and Theory within the Attraction Paradigm: *http://dx.doi.org/10.1177/0265407597143008*, 14(3), 417–431. <https://doi.org/10.1177/0265407597143008>
- Campbell, L., Simpson, J. A., Kashy, D. A., & Fletcher, G. J. O. (2016). Ideal Standards, the Self, and Flexibility of Ideals in Close Relationships: *http://dx.doi.org/10.1177/0146167201274006*, 27(4), 447–462. <https://doi.org/10.1177/0146167201274006>
- Christensen, A., & Pasch, L. (1993). The sequence of marital conflict: An analysis of seven phases of marital conflict in distressed and nondistressed couples. *Clinical Psychology Review*, 13(1), 3–14. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(93\)90004-6](https://doi.org/10.1016/0272-7358(93)90004-6)
- Čížková, K. (2005). *Tanečně-pohybová terapie*.
- Coleman, P. T., Deutsch, M., & Marcus, E. C. (2014). *The handbook of conflict resolution : theory and practice* (3rd ed.). Jossey-Bass.
- Coolican, H. (2009). *Research methods and statistics in psychology*. 703.
- Cordell, A., & Thompson, I. (2019). Thomas–Kilmann Conflict Mode Instrument. *The Procurement Models Handbook, April*, 122–124. <https://doi.org/10.4324/9781351239509-37>
- ČSTS. (2020). *Soutěžní řád ČSTS*. Český svaz tanečního sportu. <http://www.csts.cz/cs/Files/GetFile/2330>
- ČSTS. (2021). *Členská základna v grafech*. <https://www.csts.cz/cs/Grafy>
- Daobao, Q. (2018). *Research on the Integration and Development of WDC and WDSF*. 1171–1173. <https://doi.org/10.2991/ICESEM-18.2018.274>
- Dosedlová, J. (2012). *Terapie tancem : role tance v dějinách lidstva a v současné psychoterapii*.
- Eddy, M. (2016). Dancing Solutions to Conflict: Field-Tested Somatic Dance for Peace. *http://dx.doi.org/10.1080/15290824.2015.1115867*, 16(3), 99–111. <https://doi.org/10.1080/15290824.2015.1115867>
- Eidelson, R. J., & Epstein, N. (1982). Cognition and relationship maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationship beliefs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(5), 715–720. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.50.5.715>
- Engeström, Y. (2001). Expansive Learning at Work: Toward an activity theoretical

- reconceptualization. *Journal of Education and Work*, 14(1), 133–156.
<https://doi.org/10.1080/13639080020028747>
- Estroff, S. D., & Nowicki, S. (1992). Interpersonal Complementarity, Gender of Interactants, and Performance on Puzzle and Word Tasks. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 351–356. <https://doi.org/10.1177/0146167292183012>
- Ferjenčík, J. (2010). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Portál.
- Fincham, F. D., & Bradbury, T. N. (1993). Marital Satisfaction, Depression, and Attributions: A Longitudinal Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(3), 442–452. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.3.442>
- Fitzpatrick, M. A., Fey, J., Segrin, C., & Schiff, J. L. (2016). Internal Working Models of Relationships and Marital Communication: <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0261927X93121007>, 12, 103–131.
<https://doi.org/10.1177/0261927X93121007>
- Francis, J. J., Johnston, M., Robertson, C., Glidewell, L., Entwistle, V., Eccles, M. P., & Grimshaw, J. M. (2009). What is an adequate sample size? Operationalising data saturation for theory-based interview studies. <Https://Doi.Org/10.1080/08870440903194015>, 25(10), 1229–1245.
<https://doi.org/10.1080/08870440903194015>
- Galioto, P., Dinzel, G., & Dinzel, R. (2012). *Envolverse en un tango : la complicidad del movimiento en la íntima conexión de un abrazo*. 92.
- Gibson, W. J., & Brown, A. (2009). *Working with qualitative data*. 222.
- Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (1992). Marital Processes Predictive of Later Dissolution: Behavior, Physiology, and Health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 221–233. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.2.221>
- Grigore, M. F. (2017). Influence of Dance Sport on the Development of the Capacity for Ambidexterity and Laterality of Juniors I (12-13 Years Old). *Journal of Physical Education and Sport*, 17(November 2017), 2250.
<https://doi.org/10.7752/jpes.2017.s5238>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2016). How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/1525822X05279903>, 18(1), 59–82.
<https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Hanke, R. (2005). The impact of ballroom dancing on the marriage relationship. *Undefined*.
- Heavey, C. L., Layne, C., & Christensen, A. (1993). Gender and Conflict Structure in Marital Interaction: A Replication and Extension. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 16–27. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.1.16>
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Portál.
- Hennink, M. M., Kaiser, B. N., & Marconi, V. C. (2016). Code Saturation Versus Meaning Saturation: How Many Interviews Are Enough? <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/1049732316665344>, 27(4), 591–608.
<https://doi.org/10.1177/1049732316665344>
- Heron, J., & Reason, P. (2016). A Participatory Inquiry Paradigm: <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/107780049700300302>, 3(3), 274–294.
<https://doi.org/10.1177/107780049700300302>
- Hornsey, M. J. (2008). *Social Identity Theory and Self-categorization Theory: A Historical Review*. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2007.00066.x>
- Houts, R. M., Robins, E., & Huston, T. L. (1996). Compatibility and the Development of Premarital Relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 58(1), 7.
<https://doi.org/10.2307/353373>

- Hwang, P. W.-N., & Braun, K. L. (2015). The Effectiveness of Dance Interventions to Improve Older Adults' Health: A Systematic Literature Review. *Alternative Therapies in Health and Medicine*, 21(5), 64. /pmc/articles/PMC5491389/
- Jebavá, J. (1998). *Kapitoly z dějin tance a možnosti terapie*.
- Johnson, D., & Johnson, R. (2005). New developments in social interdependence theory. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 131(4), 285–358. <https://doi.org/10.3200/MONO.131.4.285-358>
- Jowett, S., & Cramer, D. (2009). The Role of Romantic Relationships on Athletes' Performance and Well-Being. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 3(1), 58–72. <https://doi.org/10.1123/JCSP.3.1.58>
- Jowett, S., & Meek, G. A. (2000). The coach-athlete relationship in married couples: An exploratory content analysis. *Sport Psychologist*, 14(2), 157–175. <https://doi.org/10.1123/TSP.14.2.157>
- Kaptelinin, V., & Nardi, B. A. (19. -. . .). (2006). *Acting with technology activity theory and interaction design*.
- Kiepe, M. S., Stöckigt, B., & Keil, T. (2012). Effects of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systematic review. *The Arts in Psychotherapy*, 39(5), 404–411. <https://doi.org/10.1016/J.AIP.2012.06.001>
- Kilmann, R. H., & Thomas, K. W. (1977). Developing a forced-choice measure of conflict-handling behavior: The “Mode” Instrument. *Educational and Psychological Measurement*, 37(2), 309–325. <https://doi.org/10.1177/001316447703700204>
- Knechtlová, J. (2008). *Distinkce v sociologické teorii Pierra Bourdieu Distinction in the Sociological Theory of Pierre Bourdieu*.
- Koutedakis, Y., & Sharp, N. (2004). Thigh-muscles strength training, dance exercise, dynamometry, and anthropometry in professional ballerinas. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 18(4), 714–718. <https://doi.org/10.1519/13983.1>
- Kratochvíl, S. (2009). *Manželská a párová terapie*.
- Kruusamäe, H., Maasalu, K., Wyon, M., Jürimäe, T., Mäestu, J., Mooses, M., & Jürimäe, J. (2015). Spinal posture in different DanceSport dance styles compared with track and field athletes. *Medicina*, 51(5), 307–311. <https://doi.org/10.1016/J.MEDICI.2015.08.003>
- Laird, W. (1978). *Technique of Latin Dancing*.
- Landsfeld, Z., & Plamínek, J. (2008). *Technika latinsko-amerických tanců*.
- Langdridge, D., & Hagger-Johnson, G. (2009). *Introduction to research methods and data analysis in psychology*. Pearson Prentice Hall.
- Leikas, S., Ilmarinen, V. J., Verkasalo, M., Vartiainen, H. L., & Lönnqvist, J. E. (2018). Relationship satisfaction and similarity of personality traits, personal values, and attitudes. *Personality and Individual Differences*, 123, 191–198. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2017.11.024>
- Liébana, E., Monleón, C., Moratal, C., & Garcia-Ramos, A. (2021). Heart Rate Response and Subjective Rating of Perceived Exertion to a Simulated Latin DanceSport Competition in Experienced Latin Dancers. *Medical Problems of Performing Artists*, 36(1), 39–44. <https://doi.org/10.21091/MPPA.2021.1006>
- Liiv, H., Wyon, M., Jürimäe, T., Purge, P., Saar, M., Mäestu, J., & Jürimäe, J. (2014). Anthropometry and somatotypes of competitive DanceSport participants: A comparison of three different styles. *HOMO*, 65(2), 155–160. <https://doi.org/10.1016/J.JCHB.2013.09.003>
- Liiv, Helena, Wyon, M. A., Jürimäe, T., Saar, M., Mäestu, J., & Jürimäe, J. (2013). Anthropometry, somatotypes, and aerobic power in ballet, contemporary dance,

- and DanceSport. *Medical Problems of Performing Artists*, 28(4), 207–211. <https://doi.org/10.21091/MPPA.2013.4041>
- Lockwood, K., McCreary, D., & Liddel, E. (2005). Evaluation of Success in Competitive Figure Skating: An Analysis of InterJudge Reliability. *Avante*, 11(1), 9.
- Lutterer, W. (2007). The two beginnings of communication theory. *Kybernetes*, 36(7–8), 1022–1025. <https://doi.org/10.1108/03684920710777793>
- Mahon, J. (2009). Conflict style and cultural understanding among teachers in the western United States: Exploring relationships. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(1), 46–56. <https://doi.org/10.1016/J.IJINTREL.2008.12.002>
- Majoross, K., Hamar, P., Dózsa, I., & Dancs, H. (2008). The relationship of couples in competitive dancing. *Journal of Human Sport and Exercise*, 3(2), 12–24. <https://doi.org/10.4100/jhse.2008.32.02>
- Malkogeorgos, A., Zaggelidou, E., Manolopoulos, E., & Zaggelidis, G. (2011). The Social-Psychological Outcomes of Dance Practice: A Review. *Sport Science Review*, XX(6). <https://doi.org/10.2478/v10237-011-0067-y>
- Mandelbaum, R., Triche, E. W., Fasoli, S. E., & Lo, A. C. (2015). A Pilot Study: examining the effects and tolerability of structured dance intervention for individuals with multiple sclerosis. <https://doi.org/10.3109/09638288.2015.1035457>, 38(3), 218–222. <https://doi.org/10.3109/09638288.2015.1035457>
- Markey, P. M., & Markey, C. N. (2016). Romantic ideals, romantic obtainment, and relationship experiences: The complementarity of interpersonal traits among romantic partners. [http://dx.doi.org/10.1177/0265407507079241](https://doi.org/10.1177/0265407507079241), 24(4), 517–533. <https://doi.org/10.1177/0265407507079241>
- Mccabe, T. R., Redding, E., & Wyon, M. (2014). *Fit to dance survey: a comparison with dancesport injuries*. <https://doi.org/10.21091/mppa.2014.2021>
- McCabe, T. R., Wyon, M., Ambegaonkar, J. P., & Redding, E. (2013). A bibliographic review of medicine and science research in dancesport. *Medical Problems of Performing Artists*, 28(2). <https://doi.org/10.21091/MPPA.2013.2013>
- Miletic, D., Miletic, A., & Milavic, B. (2015). Age-related progressive increase of lower back pain among male dance sport competitors. *Journal of Back and Musculoskeletal Rehabilitation*, 28(3), 551–560. <https://doi.org/10.3233/BMR-140555>
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*.
- Nadel, M. H., & Strauss, M. (2003). *The dance experience : insights into history, culture, and creativity*. 344.
- Neimeyer, R. A., & Mitchell, K. A. (2016). Similarity and Attraction: A Longitudinal Study: [http://dx.doi.org/10.1177/026540758800500201](https://doi.org/10.1177/026540758800500201), 5(2), 131–148. <https://doi.org/10.1177/026540758800500201>
- Ng, A., Bunyan, S., Suh, J., Huenink, P., Gregory, T., Gambon, S., & Miller, D. (2019). Ballroom dance for persons with multiple sclerosis: a pilot feasibility study. <https://doi.org/10.1080/09638288.2018.1516817>, 42(8), 1115–1121. <https://doi.org/10.1080/09638288.2018.1516817>
- Nieminen, P. (2006a). Participation Profiles and Socialisation into Dance Among Non-Professional Dancers. [http://dx.doi.org/10.1080/1357332970020206](https://doi.org/10.1080/1357332970020206), 2(2), 221–234. <https://doi.org/10.1080/1357332970020206>
- Nieminen, P. (2006b). Motives for Dancing Among Finnish Folk Dancers, Competitive Ballroom Dancers, Ballet Dancers and Modern Dancers.

- [Http://Dx.Doi.Org/10.1080/1740898980030103](http://dx.doi.org/10.1080/1740898980030103), 3(1), 22–34.
<https://doi.org/10.1080/1740898980030103>
- Nieminen, P., & Varstala, V. (1999). Finnish Dancers' Attitudes Toward Folk, Competitive Ballroom, Ballet, and Modern Dance. *Dance Research Journal*, 31(2), 63–79. <https://doi.org/10.2307/1478332>
- Odstrčil, P. (2004). *Sportovní tanec*. Grada.
- Oettingen, G., Pak, H., & Schnetter, K. (2001). Self-regulation of goal-setting: Turning free fantasies about the future into binding goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(5), 736–753. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.80.5.736>
- Oetzel, J. G., & Ting-Toomey, S. (2013). *The SAGE handbook of conflict communication : integrating theory, research, and practice*.
- Outevsky, D., & Martin, B. C. W. (2015). Conditioning methodologies for dancesport lessons from gymnastics, figure skating, and concert dance research. *Medical Problems of Performing Artists*, 30(4), 238–250.
<https://doi.org/10.21091/MPPA.2015.4043>
- Patton, M. Q., & Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*.
- Pellicciari, L., Piscitelli, D., De Vita, M., D'Ingianna, L., Bacciu, S., Perno, G., Lunetta, L., Rosulescu, E., Cerri, C. G., & Foti, C. (2016). Injuries among Italian dancesport athletes: A questionnaire survey. *Medical Problems of Performing Artists*, 31(1), 13–17. <https://doi.org/10.21091/MPPA.2016.1003>
- Peris-Delcampo, D., Taípe-Nasimba, N., Expósito, V., & Cantón, E. (2019). *Psychological Intervention Using Motivational Coaching in Dance Sport: A Single Case Study*. <https://doi.org/10.20944/PREPRINTS201904.0241.V1>
- Pistole, M. C. (2003). Dance as a metaphor: Complexities and extensions in psychotherapy. *Psychotherapy*, 40(3), 232–241. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.40.3.232>
- Pitrová, L. (2010). *Genderové nerovnosti v tanečném sportu*.
<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/27121>
- Powell, A. G., Bowman, C., Brown, C., Egan, R. J., & Lewis, W. G. (2020). Team strategic philosophy: requiem for the infinite game. *Postgraduate Medical Journal*, 96(1136), 310–312. <https://doi.org/10.1136/POSTGRADMEDJ-2019-137441>
- Powell, G. N. (2016). Workplace Romances between Senior- Level Executives and Lower-Level Employees: An Issue of Work Disruption and Gender: [Https://Doi.Org/10.1177/00187267015411005](https://doi.org/10.1177/00187267015411005), 54(11), 1519–1544.
<https://doi.org/10.1177/00187267015411005>
- Premelč, J., Vučković, G., James, N., & Dimitriou, L. (2019). A Retrospective Investigation on Age and Gender Differences of Injuries in DanceSport. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2019, Vol. 16, Page 4164, 16(21), 4164. <https://doi.org/10.3390/IJERPH16214164>
- Premelč, J., Vučković, G., James, N., & Leskošek, B. (2019). Reliability of Judging in DanceSport. *Frontiers in Psychology*, 0(MAY), 1001.
<https://doi.org/10.3389/FPSYG.2019.01001>
- Quinn, R. E. (1977). Coping with Cupid: The Formation, Impact, and Management of Romantic Relationships in Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 22(1), 30. <https://doi.org/10.2307/2391744>
- Quiroga Murcia, C., Bongard, S., & Kreutz, G. (2009). Emotional and Neurohumoral Responses to Dancing Tango Argentino: The Effects of Music and Partner. *Music ... Medicine*, 1(1), 14–21. <https://doi.org/10.1177/1943862109335064>
- Raalte, J. L. Van, Petitpas, A. J., Krieger, L., Lide, C., Thorpe, C., & Brewer, B. W.

- (2011). Looking for Love in All the Wrong (?) Places: Intrateam Romantic Relationships. *The Sport Psychologist*, 25(3), 382–395. <https://doi.org/10.1123/TSP.25.3.382>
- Raymond, J., Sajid, I., Parkinson, L., & Gruzelier, J. (2005). Biofeedback and dance performance: a preliminary investigation. *Applied Psychophysiology and Biofeedback*, 30(1), 65–73. <https://doi.org/10.1007/S10484-005-2175-X>
- Robins, R. W., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 251–259. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.2.251>
- Rohleder, N., Beulen, S., Chen, E., Wolf, J., & Kirschbaum, C. (2007). Stress on the dance floor: the cortisol stress response to social-evaluative threat in competitive ballroom dancers. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 33(1), 69–84. <https://doi.org/10.1177/0146167206293986>
- Rohleder, Nicolas, Beulen, S. E., Chen, E., Wolf, J. M., & Kirschbaum, C. (2016). Stress on the Dance Floor: The Cortisol Stress Response to Social-Evaluative Threat in Competitive Ballroom Dancers: <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0146167206293986>, 33(1), 69–84. <https://doi.org/10.1177/0146167206293986>
- Rudolph, I., Schmidt, T., Wozniak, T., Kubin, T., Ruetters, D., & Huebner, J. (2018). Ballroom dancing as physical activity for patients with cancer: a systematic review and report of a pilot project. *Journal of Cancer Research and Clinical Oncology* 2018 144:4, 144(4), 759–770. <https://doi.org/10.1007/S00432-018-2606-8>
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101–117. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.101>
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M., & Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230–1242. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.43.6.1230>
- Russell, D. R., Russell, D. R., & Yañez, A. (2003). Big picture people rarely become historians”: Genre systems and the contradictions of general education. *IN C*. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.112.6219>
- Salgado, R., & Vasconcelos, L. A. de P. (2010). The Use of Dance in the Rehabilitation of a Patient with Multiple Sclerosis. *American Journal of Dance Therapy* 2010 32:1, 32(1), 53–63. <https://doi.org/10.1007/S10465-010-9087-X>
- Šámalová, T. (2010). *Společenský tanec v kulturních kontextech*. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/37928>
- Schaubhut, N. a. (2007). Technical brief for the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument Description of the Updated Normative Sample and Implications for use. *Technical Brief for the Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument*, CPP, Inc. All rights reserved. https://www.cpp.com/pdfs/TKI_Technical_Brief.pdf
- Schryer, C. F., Lingard, L., Spafford, M., & Garwood, K. (2003). Structure and Agency in Medical Case Presentations. *Writing Selves/Writing Societies: Research from Activity Perspectives*, 62–96. <https://doi.org/10.37514/PER-B.2003.2317.2.02>
- Sekulic, D., Peric, M., & Rodek, J. (2010). Substance use and misuse among professional ballet dancers. *Substance Use and Misuse*, 45(9), 1420–1430.

- <https://doi.org/10.3109/10826081003682198>
- Smart, G. (2020). A Central Bank's Communications Strategy: The Interplay of Activity, Discourse Genres, and Technology in a Time of Organizational Change. *Writing Selves/Writing Societies: Research from Activity Perspectives*, 10–62. <https://doi.org/10.37514/PER-B.2003.2317.2.01>
- Spesyvykh, O., Lopatenko, G., Polianychko, O., Vorobiova, A., Lytvynchuk, L., & Salnykova, S. (2019). Research on the brain asymmetry of qualified athletes using dance sport as an example. *Journal of Physical Education and Sport*, 19, 1418–1423. <https://doi.org/10.7752/JPES.2019.S4205>
- Stafford, L., & Canary, D. J. (2016). Maintenance Strategies and Romantic Relationship Type, Gender and Relational Characteristics: *Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0265407591082004*, 8(2), 217–242. <https://doi.org/10.1177/0265407591082004>
- Strahler, J., Berndt, C., Kirschbaum, C., & Rohleder, N. (2010). Aging diurnal rhythms and chronic stress: Distinct alteration of diurnal rhythmicity of salivary alpha-amylase and cortisol. *Biological Psychology*, 84(2), 248–256. <https://doi.org/10.1016/J.BIOPSYCHO.2010.01.019>
- Sutton, L. C., Bogan, Y. K., Tripses, J. S., Hatfield, K., Michael Risen, D., Truslow, K. O., Craig Coleman, J., Schulte, L. E., KGibbs, G., & Guidelines, A. (2005). *AASA Journal of Scholarship and Practice Research and Best Practices That Advance the Profession of Educational Administration American Association of School Administrators Summer*. 2(2).
- Taneční sport – Wikipedie*. (2021). https://cs.wikipedia.org/wiki/Taneční_sport
- Tay, I. Q., Valshtein, T. J., Krott, N. R., & Oettingen, G. (2019). Mental contrasting in DanceSport: The champion's mindset. *Psychology of Sport and Exercise*, 45. <https://doi.org/10.1016/J.PSYCHSPORT.2019.04.001>
- Terry, G., Hayfield, N., Clarke, V., & Braun, V. (2017). *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology*. SAGE.
- Thomas, K. W., & Kilmann, R. H. (2008). Conflict Mode Instrument Profile And Interpretive Report Competing Collaborating Assertiveness Compromising Avoiding. *Conflict*, 1–11.
- Tremayne, P., & Ballinger, D. A. (2008). Performance Enhancement for Ballroom Dancers: Psychological Perspectives. *The Sport Psychologist*, 22(1), 90–108. <https://doi.org/10.1123/TSP.22.1.90>
- Uspurien, A., & Sniras, S. (2019). Impact of Dance Sport on Communication Abilities of Adolescents. *Theory and Practice of Physical Culture*.
- Vanek, M., & Chrz, V. (2014). *Faktory společenského tance působící na rozvoj partnerských vztahů* [Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta]. <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/73244>
- Veleta, P., & Holmerová, I. (2004). *Introduction to Dance Therapy for Seniors*. 60. https://books.google.com/books/about/Introduction_to_Dance_Therapy_for_Senior.html?hl=cs&id=ssPIXwAACAAJ
- Vermeij, R. (1994). *Latin: thinking, sensing, and doing in Latin American dancing*.
- Vogel, D. L., & Karney, B. R. (2016). Demands and Withdrawal in Newlyweds: Elaborating on the Social Structure Hypothesis: *Http://Dx.Doi.Org/10.1177/0265407502195008*, 19(5), 685–701. <https://doi.org/10.1177/0265407502195008>
- Vybíral, Z. (2015). *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*.
- WDSF. (2020). *Judging Systems | World DanceSport Federation at worlddancesport.org*.

- https://www.worlddancesport.org/Rule/Official/Competitions/Judging_Systems
- Weigel, D. J., & Ballard-Reisch, D. S. (1999). All marriages are not maintained equally: Marital type, marital quality, and the use of maintenance behaviors. *Personal Relationships*, 6(3), 291–303. <https://doi.org/10.1111/J.1475-6811.1999.TB00193.X>
- Whyte, G. (1991). Diffusion of Responsibility: Effects on the Escalation Tendency. *Journal of Applied Psychology*, 76(3), 408–415. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.76.3.408>
- Willerton, J., Holt, N., & Lewis, R. (2012). *Psychologie mezilidských vztahů : z pohledu psychologie*.
- Winkelhuis, M., & Brandt, R. (2001). *Dance to your maximum : the competitive ballroom dancer's workbook*.
- Woodley, K., & Sotelano, M. (2011). *An approach to tango therapy : research and practice*. 202.
- Wyss-Flamm, E. D., & Zandee, D. P. (2001). NAVIGATING BETWEEN FINITE AND INFINITE GAMES IN THE MANAGERIAL CLASSROOM. *JOURNAL OF MANAGEMENT EDUCATION*, 25(3), 292–307.
- Wyss-Flamm, E. D., & Zandee, D. P. (2016). Navigating between Finite and Infinite Games in the Managerial Classroom: <Http://Dx.Doi.Org/10.1177/105256290102500303>, 25(3), 292–307. <https://doi.org/10.1177/105256290102500303>
- Zabrocka, A., Danciewicz, T., & Supinsk, A. (2015). Efficiency of the training process in dance sport athletes at the comprehensive stage of training. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 7(1), 59–71. <https://doi.org/10.29359/bjhpa.07.1.06>
- Zaremba, R. A., & Kersten, G. (2006). Effectiveness of electronic negotiation styles using the Thomas-Kilmann model. In *IFAC Proceedings Volumes (IFAC-PapersOnline)* (Vol. 9, Issue PART 1). IFAC. <https://doi.org/10.3182/20060522-3-fr-2904.00048>
- Zenic, N., Peric, M., Zubcevic, N. G., Ostojic, Z., & Ostojic, L. (2010). Comparative analysis of substance use in ballet, dance sport, and synchronized swimming: Results of a longitudinal study. *Medical Problems of Performing Artists*, 25(2), 75–81. <https://doi.org/10.21091/MPPA.2010.2015>

Seznam obrázků a tabulek

A: Teoretická část

Obrázky:

- A1. Thomas-Kilmannova typologie přístupu k řešení konfliktů, adaptováno dle Kilmann & Thomas, 1977 – str. 37
- A2. Vygotského původní model mediace (vlevo): S – Stimulus, R – Response (odpověď), X – mediace. Pozdější reformulace Vygotského modelu (vpravo) – str. 49
- A3. Hierarchická struktura činnosti dle Leont'jeva, Tří úroňový model (adaptováno dle Kaptelinin In Bainbridge, 2004) – str. 50
- A4. Model dvou interagujících systémů činnosti, adaptováno dle Engeströma (2011) – str. 51

Tabulky:

- A1. Procentuální zastoupení typu partnerského vztahu u tanečníků a tanečnic ve výzkumném vzorku studie Majoross et al. (2008) – str. 24
- A2. Vlastnosti současné a ideálního tanečního partnera či partnerky, adaptováno dle výzkumu Majoross et al. (2008) – str. 25
- A3. Nejčastěji udávané způsoby řešení konfliktů dle výzkumného souboru ve studii Majoross et al. (2008) – str. 26
- A4. Čtyři způsoby přístupu k řešení konfliktů v partnerských vztazích dle modelu ELVN Rusbultové, adaptováno dle Willerton, 2012 – str. 44

B: Empirická část

Obrázky:

- B1. Tematická mapa podoby konfliktů ve sportovním párovém tanci dle dotazníku – str. 72
- B2. Tematická mapa možných souvislostí podob konfliktů ve sportovním párovém tanci, způsob řešení konfliktů a typ vztahu tanečního páru dle dotazníku – str. 79
- B3. Tematická mapa dle syntézy tematické analýzy dotazníku a polostrukturovaných rozhovorů zobrazující možné souvislosti kódovaných témat – str. 126
- B4. Taneční sport hlediskem systémového modelu teorie činnosti, adaptováno a upraveno autorem na základě Engeströmovy teorie – str. 128
- B5. Explanační model dvou interagujících systémů činnosti vysvětlující možné souvislosti mezi podobami konfliktů ve sportovním tanečním páru dle jejich primárních cílů (motivů) a přístupu k tanečnímu partnerství, vytvořeno autorem na základě syntézy tematické analýzy empirických dat a relevantních teoretických konceptů – str. 130

Tabulky:

- B1. Četnost ve výzkumném souboru dle pohlaví a výkonnostní třídy – str. 68
- B2. Průměr a variabilita sledovaných charakteristik ve výzkumném souboru – str. 68
- B3. Témata identifikovaná při odpovědi na otázku 1: Příklady konfliktů – str. 70
- B4. Identifikované způsoby řešení konfliktů – str. 73

- B5. Názory na preferenci typu vztahu mezi tanečními partnery – str. 76
 B6. Výhody a nevýhody čistě tanečního vztahu v tanečním páru (= NE) a kombinovaného tanečního a osobního partnerského vztahu (= ANO) – str. 76
 B7. Základní charakteristiky ve výzkumném souboru dle pohlaví – str. 80
 B8. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi muži a ženami, které se neprokázaly jako statisticky významné – str. 81
 B9. Charakteristiky ve výzkumném souboru dle výkonnostní třídy – str. 82
 B10. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi výkonnostními třídami, které se prokázaly jako statisticky významné – str. 83
 Tab. B11. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat mezi výkonnostními třídami, které se neprokázaly jako statisticky významné – str. 84
 B12. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě A – str. 91
 B13. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě B – str. 96
 B14. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě C – str. 101-102
 B15. Kódovaná témata na základě rozhovorů v případě D – str. 110-112

C: Diskuzní část

Obrázky:

C1. Explanační model dvou interagujících systémů činnosti vysvětlující možné souvislosti mezi podobami konfliktů ve sportovním tanečním páru dle jejich primárních cílů (motivů) a přístupu k tanečnímu partnerství (při horizontálním pohledu vpravo) a tematická mapa hlavních témat dle analýzy dotazníku a rozhovorů (vlevo)

Tabulky:

- C1. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi výkonnostními třídami, které se prokázaly jako statisticky významné ($p < .05$)
 C2. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi výkonnostními třídami, které se neprokázaly jako statisticky významné ($p > .05$)
 C3. Pozorované rozdíly v četnosti oslovených témat v dotazníku mezi muži a ženami, které se neprokázaly jako statisticky významné ($p > .05$)

Přílohy:

- č. 1. Otázky v dotazníku
- č. 2 Plán polo-strukturovaného rozhovoru
- č. 3 Informovaný souhlas
- č. 4 Data z dotazníku
- č. 5 Tematické kódování jednotlivých odpovědí z dotazníku
- č. 6 Procentuální kvantitativní porovnání
- č. 7 Statistické výpočty v programu R (Jamovi)
- č. 8. Ukázka kódování rozhovoru (krok 2 dle tematické analýzy)
- č. 9. Kódování, interpretace a popis analyzovaných případů A-D, včetně citací z přepisů rozhovorů